

## Německé písmo.

Když Gerstner starší stavěl první evropskou dráhu v jižních Čechách, hledal všude dělníky a povozníky vyhláškami. Taková vyhláška na příklad začínala:

## Oznámení.

Od podnikatelství cýs. král. privilegované železné sylnice mezy Buděgovicemi a Meytowem (Mauthausen) tjmto w známost se uwádí, že umjněno gest prwnjch 8 mil od Buděgowic k Leopoldsslágu do budaucýho gara w dokonalém, pro převážení na železné sylnicy způsobeném stawu dostawěti, dále gestě tohoto podzýmku spotřebu dřjwj, lámanj kamenů a přiwážení w druhé polowicy sylnice mezy Leopoldsslágem a Mauthausnem smluwiti, a ten kus cesty, následowně také celé dostawěnj železné sylnice, co neymožněgi w budaucým podzýmku, neb aspoň z gara 1828 skončiti.

Je to nezvyklá, stará čeština jak slohem, tak i pravopisem.

Ale ještě neobvyklejší je písmo. Ve skutečnosti bylo »Oznámení« psáno takto:



# Známéní.

Od podnikatelství cís. král. privilegiované železné sýlnice mezi Budějovicemi a Křez-  
tovem (Mauthausen) tímto w  
známostí se vádí, že vminěno  
gest prvníh 8 mil od Budě-  
govic k Leopoldsdágu do bu-  
daucýho gara w dokonalém,  
pro přewážení na železně syl-  
nicí způsobeném stavu dosta-  
vostí, dále gestě tohoto pod-  
zýmku spofiebu dříví, lámání  
žámení a přivážení w druhé  
polowicy sýlnice mezi Leo-  
poldsdágem a Mauthausnem  
smluviti, a ten kus cesty, ná-  
sledowně také celé dostavěný  
železně sýlnice, co neymožněji  
w budoucým podzýmku, neb  
apoi 3 gara 1828 skončiti.

Je to písmo, které starší z vás znají z »nebeklíčů« a kancio-  
nů svých babiček jako tak zvaný švabach. Dnešní německé  
písmo (kurenka, fraktura) vypadá takto:

| Latinka | Písmo | Tisk | Latinka | Písmo | Tisk |
|---------|-------|------|---------|-------|------|
| a       | W     | A    | n       | W     | N    |
| ä       | W     | Ä    | o       | O     | O    |
| b       | L     | B    | ö       | Ö     | Ö    |
| c       | z     | C    | p       | P     | P    |
| ch      | f     | Ch   | q       | Q     | Q    |
| d       | g     | D    | r       | R     | R    |
| e       | W     | E    | s       | S     | S    |
| f       | f     | F    | š       | ſ     | ſ    |
| g       | g     | G    | t       | T     | T    |
| h       | h     | H    | u       | U     | U    |
| i       | i     | I    | ü       | Ü     | Ü    |
| j       | j     | J    | v       | V     | V    |
| k       | k     | K    | w       | W     | W    |
| l       | l     | L    | x       | X     | X    |
| m       | m     | M    | y       | Y     | Y    |
|         |       |      | z       | Z     | Z    |

S tímto tiskem a písmem se blíže seznámíme až později. Není ani  
tak těžké. Zkuste sami, dovedete-li přečísti »oznámení«, psané ně-  
meckým tiskem. Počáteční lekcce budete zatím čísti jen v tisku  
vám obvyklém, to jest v latince.



## 1. Wir zählen: Eins, zwei, drei.

První podmínkou mluvení je správná výslovnost. Naučíme se jí »snadno a rychle« na číslech a počítání. Čtěte nejprve d r u h o u řádku textu a dbejte správné výslovnosti. Každou větu opakujte několikrát n a h l a s, až ji vyslovíte plynule. Teprve potom čtěte řádku p r v n í, všimněte si pravopisu a podle diktátu napište!

Píšeme: Was ist das? Das ist eins = 1, hier ist zwei = 2 und

Čtěme: Was ist das? Das ist ajns = 1, hír ist cvaj = 2 und

das ist drei = 3. Noch einmal: Eins, zwei, drei. Gut. Wie ist das

das ist draj, = 3. Noch ajnmál: Ajns, cvaj, draj. Güt. Ví ist das

weiter?

vajter?

|                |                   |
|----------------|-------------------|
| 1 eins (ajns)  | 7 sieben (zíben)  |
| 2 zwei (cvaj)  | 8 acht (acht)     |
| 3 drei (draj)  | 9 neun (nojn)     |
| 4 vier (fir)   | 10 zehn (cén)     |
| 5 fünf (fynf)  | 11 elf (elf)      |
| 6 sechs (zeks) | 12 zwölf (cvöelf) |

und genug. — Wie, schon genug? Ist das schon alles? — Ja, das

und genük. — Ví, šón genük? Ist das šón ales? — Ja, das

Ist alles. Wir zählen heute von eins bis zwölf und das ist für

Ist ales. Vir célen hojte fon ajns bis cvöelf und das ist fýr

heute genug. Ist das schwer? — Nein, das ist sehr leicht. — Gut,

hojte genük. Ist das švér? — Najn, das ist zér lajcht. — Güt,

das ist schön.

das ist šoén.

Když nacvičíte výslovnost, sledujte pozorně i výklad.



## Výklad o výslovnosti:

1. Srovnáte-li druhou řádku (výslovnost) s první (pravopisem), zjistíte tyto rozdíly v písmě a výslovnosti:

a) Samohlásky:

**ei** čteme jako **aj**: eins, drei, nein, leicht,  
**ie** čteme jako dlouhé **i**: hier, wie (ví), vier (fír),  
**eu** čteme jako **oj**: neun, heute.

Zvláště důležité jsou t. zv. přehlásky, označené v písmě dvěma čárkami, v tisku dvěma tečkami nad a, o, u, au:

**ä** (přehlasované a) čteme jako široké **e**: Rty nastrojíme na a, avšak vyslovíme při tom **e**: zählen (célén);

**ö** (přehlasované o) čteme jako temné **e**: Rty nastrojíme na o, avšak vyslovíme **e** (ve »výslovnosti« označujeme **oe**): zwölf (cvoelf), schön (šoén),

**ü** (přehlasované u) zní jako temné **y**: Rty připravíme na u, avšak vyslovíme tvrdé **y**: fünf (fynf), für (fýr). — Rozlišujte dobře nein a neun, vier a fír!

**äu** zní jako **oj**: Bäume (bojme) stromy.

b) Souhlásky:

**h** vyslovujeme jen na začátku slova: hier (hír), heute (hojte).

Uvnitř slova před souhláskou a na konci slova se **h** — nevyslovuje a značí jen délku předcházející samohlásky: zehn (cén), sehr (zér), froh (fró) rád.

**s** se samohláskou na začátku slova (a mezi samohláskami uvnitř slova) se čte téměř jako české **z**: sieben (zíben),

**chs** čteme **ks** nebo **x**: sechs (zeks nebo zex),

**sch** čteme **š**: schon, schön, schwer (švér),

**tsch** čteme **č**: tschechisch (čechiš), deutsch (dojč),

**z, tz** čteme **c**: zwei, zwölf; der Platz (plac) místo,

**v** (t. zv. **fau**) čteme v německých slovech jako **f**: von (fon), vier (fír). Kde slyšíme vyslovovat **v**, tam píšeme dvojité **w**: was, wir, wie (ví), zwei, zwölf (cvoelf).

2. **Přízvuk** nebývá v němčině vždycky na slabice první jako v češtině. Kde je na slabice jiné, označme písmenem *ležatým* (**genug**) nebo tučným (**genug**). Tuto slabiku vyslovíme důrazněji. Správnému přízvuku je nutno se učit zároveň se slovíčky.

Při mluvení jednotlivá slova »neodsekávejte! Nacvičte si celou větu a vyslovte ji pak plynule a přirozeně jako v češtině.

3. O **délce** samohlásek se poučíme příště.

V ý z n a m s l o v (naučte se dobře nazpaměti!):

|                            |                               |
|----------------------------|-------------------------------|
| was (vas) co               | alles (ales) všechno          |
| das to                     | leicht (lajcht) lehký, snadný |
| ist je (st)                | schwer (švér) těžký           |
| hier (hír) zde             | sehr (zér) velice, velmi      |
| und a, i                   | wir zählen (célén) čítáme     |
| noch ještě                 | von (fon) eins od jedné       |
| einmal (ajnmál) jednou     | bis zwölf (až) do dvanácti    |
| gut (güt) dobře; dobrá     | heute (hojte) dnes            |
| wie (ví) jak(o); jakže?    | für (fýr) heute pro dnešek    |
| weiter (vajter) dále       | ja ano                        |
| genug (genůk) dost         | nein (najn) nikoli, ne        |
| schon (šón) již, už        | deutsch (dojč) německy        |
| schön (šoén) krásný, hezký | tschechisch (čechiš) česky    |

## Cvičení.

1. Naučte se plynule říkat číslovky 1—12. Říkejte a napište správné slovy: 1, 3, 9; 2, 10; 4, 5, 11, 12; 6, 7, 8. Dbejte správné výslovnosti i pravopisu!

2. Naučte se »slovičkům« a vyzkoušejte se z nich česko-německy!

**Poznámka metodická.** V kursech pro úplné začátečníky učitel jednotlivé věty zřetelně předřikává (Was ist das? Co je to? Was ist das?), posluchači nahlas pečlivě opakuji (při zavřených knihách!). — Pak píše jednotlivá slova po skupinách na tabuli (eins, drei, nein, leicht) a odvodí z nich pravidla výslovnosti a pravopisu. Posluchači je mají ve Výkladu shrnutý pro domácí opakování. — Teprve potom čte a dá čísti nebo i napsati celý článek. Podobně nacvičí ústně a písemně i významy a pravopis nových »sloviček«. Píší se do zvláštních sešitků (slovníček) — na levou půlku německy (bez výslovnosti, jen přízvukem slabiku podtrhnout), na pravou česky. Doma se jim posluchači dobře naučí, aby dovedli každý český výraz říci a napsati německy!

Příští hodinu se opakuji významy, Výklad a článek. Tato probírána a osvětlená látka se pak důkladně nacvičuje, upevňuje a doplňuje na Cvičeních, a to nejprve ústně v kursu, podle poměrů též písemně doma. Překlady z češtiny se doporučuje sestavit, plynule vyslovit a napsat v kurse, aby v nich nebylo chyb, a doma pak jen opakovat.

Tento postup je s počátku zdoluhavý, avšak zaručuje úspěch. Jen jasné pochopení a trpělivé nacvičení vede k bezpečnému ovládnutí látky. Teprve tak lze bez obav jíti dále!



## 2. Wir zählen und rechnen weiter.

Dnes vám předkládáme článek bez výslovnosti a bez překladu. Je však tak snadný, že mu jistě sami porozumíte. Výslovnost nových slov si navičte při »slovičkách«.

Učitel: **Wir zählen heute wieder. Wir zählen von eins bis zwölf: Eins, zwei, drei — nun, wie ist das weiter?**

Žák: Eins, zwei, drei, vier, fünf, sechs, sieben — acht, neun, zehn, elf, zwölf.

U.: Gut. Von eins bis zwölf zählen wir schon gut. Das ist leicht. — Und nun zählen wir wieder weiter. Aber Achtung, das ist schon schwer!

|                        |                         |
|------------------------|-------------------------|
| 13 dreizehn (drajcéen) | 30 dreißig (drajsik)    |
| 14 vierzehn (fircén)   | 40 vierzig (fircik)     |
| 15 fünfzehn (fynfcén)  | 50 fünfzig (fynfcik)    |
| 16 sechzehn (zechcéen) | 60 sechzig (zechcik)    |
| 17 siebzehn (zibcéen)  | 70 siebzig (zibcik)     |
| 18 achtzehn (achtcéen) | 80 achtzig (achtcik)    |
| 19 neunzehn (nojcén)   | 90 neunzig (nojncik)    |
| 20 zwanzig (cvancik)   | 100 hundert (hundert)   |
| 21 einundzwanzig . . . | 1000 tausend (thauzent) |

U.: Ja, ein tausend, das ist schon viel. — Hier ist 21 — einund-zwanzig. Und so zählen wir weiter: Einundzwanzig, zweiund-zwanzig, dreiundzwanzig . . . und so weiter bis dreißig. Achtung: dreißig, nicht dreizig! — Und von dreißig wieder weiter: einund-dreißig usw. (und so weiter).

Ž.: Einunddreißig, zweiunddreißig . . . vierzig.

U.: Und jetzt noch etwas, das ist sehr wichtig: Wieviel ist eins und eins?

Ž.: Eins und eins ist zwei.

U.: Richtig. Wir rechnen weiter:

1 + 2 = 3 eins und zwei ist drei,  
12 - 7 = 5 zwölf weniger sieben ist fünf,  
6 × 3 = 18 sechs mal drei ist achtzehn,  
24 : 6 = 4 vierundzwanzig durch sechs ist vier.

Und so rechnen wir weiter. Ist das leicht oder schwer? Und noch etwas: Karl, was ist richtig: Eins und zwei ist vier oder sind vier?

Ž.: Eins und zwei ist vier.

U.: Aber, aber . . .! Eins und zwei ist doch immer — drei!

## V ý k l a d:

1. Číslovky 13—19 mají na konci **-zehn** (čti -cén), avšak desítky 20—90 mají **-zig** (čti -cik nebo též -cich), jen 30 je **dreißig** (drajsich). Rozlišujte proto 16 **sechzehn** od 60 **sechzig** a pod.

Číslo 21—99 se tvoří takto: 21 ein+und+zwanzig (jako české jeden-a-dvacet, ne dvacet-jedna!), 22 zweiundzwanzig atd. — Rozlišujte zase

36 sechsunddreißig — 63 dreiundsechzig,

57 siebenundfünfzig — 75 fünfundsiebzig a pod.

Stovky říkáme: 100 (ein)hundert, 200 zweihundert atd. Větší čísla čteme: 1940 eintausend-neunhundert-vierzig nebo neunzehnhundert-vierzig.

2. K výslovnosti doplníme tato pravidla:

k a t se samohláskou na začátku slova se čtou s m í r n ý m příděchem jako kh- a th-: Karl (čti Khárl), tausend (thauzent).

ß (t. zv. ostré es nebo escet) se čte ostře, sykávě jako české s: dreißig (drajsik). Obyčejně s na začátku a mezi samohláskami se čte téměř jako české z: so (zó), tausend (thauzent). Zatím si všimněte slov, kde se toto ß píše; pravidla si řekneme později.

V slabikách **di, ti, ni** čteme d, t, n t v r d ě (jako v češtině v cí-zích slovech diplom, nikotin — nikoliv **di, ti, ni!**), na př. wichtig, richtig, nicht, die (téměř jako **dý**; avšak y ponecháváme na označení výslovnosti přehlásky **ü**: für (fýr) na rozdíl od vier (fír!). Vzorem tu musí být správná výslovnost učitelova!

Hlásky **b, d, g** čteme na konci slova jako p, t, k (jako v českém hat, zup), na př. tausend (thauzent), **genug** (genük), v slabice **-ig** též -ich: zwanzig (cvancik nebo cvancich).

3. Délka samohlásek se v němčině neoznačuje čárkami. Celkem lze říci:

Dlouze vyslovujeme

a) samohlásky zdvojené, na př. ein paar (pár, několik),

b) hlásku ie jako í: wieviel (vífil), hier,

c) samohlásku před -h, které nevyslovujeme: zehn (cén),

d) všechny slabiky přízvučné, za nimiž je jen jedna souhláska nebo žádná, na př.: gut (gút), einmal (-mál), schwer (švér) — so (só) atd.



K r á t k é jsou samohlásky,

- a) za nimiž jsou dvě stejné nebo různé souhlásky: alles; fünf, elf, Achtung,
- b) všechny slabiky nepřízvučné: genug (přízvuk je až na u, ge- je nepřízvučné a proto krátké),
- c) v některých jednoslabičných slovech: was, das, es, von, bis a j. I tu se řídte správnou výslovností učitelovou!

4. **Přízvuk** je v němčině mnohem důležitější než v češtině. Proto se hlásky -e- v koncovech -el, -er, -en téměř nevyslovuje (označujeme malým e): der Sessel (čti zeseš, židle), zählen (célen), aber (áber), weiter (vajter) a pod. V koncovce -er však nesmíme hrčeti!

Nové výrazy (z paměti!),

|                           |                                |
|---------------------------|--------------------------------|
| viel (fíl) mnoho          | wenig (vénik) málo             |
| wieviel (vífil) kolik     | weniger (véniger) méně; bez    |
| soviele (zofíl) tolik     | -mal (mál) -krát               |
| so (z6) tak               | durch skrze; děleno            |
| und so weiter a tak dále  | etwas něco                     |
| wieder (víder) zase, opět | wichtig (vichtik) důležitý     |
| nun (nú) nu, nuže; nyní   | richtig (richtik) správně      |
| jetzt (ject) teď, nyní    | wir rechnen počítáme           |
| aber (áber) ale, avšak    | Karl (Khárl) Karel             |
| oder (óder) nebo, či      | doch přece                     |
| Achtung! pozor!           | nicht ne                       |
| sind jsou                 | das ist nicht to není          |
| da (dá) tu, tady          | immer (ímér) vždy (cky), stále |

### Cvičení.

1. Čtěte nebo podle diktátu napište správně tato slova: eins, leicht, nein, neun, heute; viel, wieviel, für, zwölf; zehn, jetzt; aber, oder; nicht, weniger, richtig; dreißig, so, sehr; Karl, tausend.
2. Počítejte nahlas 13—20! Říkejte všechny desítky 20—100! Říkejte násobilku sedmi ( $1 \times 7 = 7$ ,  $2 \times 7 = 14$  atd.)! Přečtěte:  $100 - 8 = 92$ ,  $28 + 82 = 110$ ,  $11 \times 9 = 99$ ,  $72 : 8 = 9$ ,  $64 : 4 = ?$   $12 \times 12 = 144$ ,  $1939 - 1940$ .
3. Přeložte\*) do němčiny: Co je to? Je to 5 nebo 3? To je 1 a to je 9, zde je 5 a tady 4. Pozor, to není správné. Správně je fünf a ne finf! Ještě jednou:  $4 + 5$ . Ano, tak je to správné.

A kolik je  $4 + 5$ ? Kolik je  $3 \times 6$ ? Ach, to je lehké! Čítáme od 1 do 100. To není tak těžké. Počítáme dobře:  $77 - 17 = 60$ . Je to správně? Pozor:  $8 \times 7 = 56$  a ne 65! Ještě jednou, ale teď německy. Česky je to snadné, ale německy je to již těžké! Ano, ale tady je ještě něco. Ještě něco? Ne, to je pro dnešek dost. Tak, to je všechno. A nyní zase dále.

### 3. Der Zug ist da.

V dnešním článku z prostředí železničního si především zopakujeme pravidla výslovnosti: Čtěte první řádku textu a kontrolujte podle druhé, zda čtete správně. Každou větu opakujte několikrát nahlas, až ji vyslovíte správně a plynule. Pak zakryjte první dvě řádky a překládejte z češtiny do němčiny!

Pište: **Hier ist ein Zug. Das ist ein Personenzug. Der Zug ist**  
Čtěte: Hír ist ajn cůk. Das ist ajn persónencůk. Der cůk ist  
Přeložte: Zde je vlak. To je osobní vlak. (Ten) vlak je  
lang. Und wo ist die Mannschaft? Hier ist der Signalmann  
lang. Und wo ist dí mansaft? Hír ist der zignálman  
dlouhý. A kde je mužstvo? Zde je návěstník  
Kuntz, dort ist ein Schaffner. Ist nur ein Schaffner da? Nein,  
Khunc, dort ist ajn šafner. Ist nůr ajn šafner da? Najn,  
Kuntz, tam je průvodčí. Je jen jeden průvodčí tady? Ne,  
ein Schaffner ist noch vorne. Wer ist vorne und wer ist hinten?  
ajn šafner ist noch forne. Vér ist forne und vér ist hinten?  
Jeden průvodčí je ještě vpředu. Kdo je vpředu a kdo je vzadu?  
Vorne ist der Schaffner Schwarz, hinten ist Müller. Und wo ist  
Forne ist der šafner Švare, hinten ist Myler. Und wo ist  
Vpředu je průvodčí Schwarz, vzadu je Müller. A kde je  
der Manipulant? Der ist vorne. Dort ist auch der Lokomotiv-  
der manipulant? Dér ist forne. Dort ist auch der Lokomotiv-  
manipulant? Ten je vpředu. Tam je také (i) stroj-

\*) Úkoly k překladu si správně přeložte a napište. Avšak tím se nespokojte! Naučte se je pak říkat plynule, až je budete umět téměř zpaměti. Jsou to směs věty praktické, kterých můžete v praxi často používat.



**führer. Wie heißt der Lokomotivführer? Johann Meier. Und fýrer. Ví hajst der Lokomotivfýrer? Jóhan Majer. Und vedoucí. Jak se jmenuje strojvedoucí? Jan Majer. A**

**wer ist heute Heizer? Karl Neumann bitte. vér ist hojte hajcer? Khárl Nojman, bite. ko je dnes topičem? Karel Neumann, prosím.**

## V ý k l a d :

1. Člen. Všechna podstatná jména (t. j. názvy osob, zvířat i věcí) se v němčině píší velkým písmenem. Mívají u sebe zpravidla člen, který udává jejich rod.

Pro mužský rod je určitý člen **der** (ten), neurčitý **ein** (nějaký, jeden):

|                      |                      |         |          |
|----------------------|----------------------|---------|----------|
| <b>der Mann</b>      | <b>ein Mann</b>      | čti man | muž      |
| <b>der Schaffner</b> | <b>ein Schaffner</b> | šafner  | průvodčí |
| <b>der Zug</b>       | <b>ein Zug</b>       | cůk     | vlak     |
| <b>der Platz</b>     | <b>ein Platz</b>     | plac    | místo    |
| <b>der Wagen</b>     | <b>ein Wagen</b>     | vágen   | vůz atd. |

Pro ženský rod je určitý člen **die** (ta), neurčitý **eine** (nějaká, jedna):

|                       |                        |          |            |
|-----------------------|------------------------|----------|------------|
| <b>die Frau</b>       | <b>eine Frau</b>       | čti frau | žena, paní |
| <b>die Mannschaft</b> | <b>eine Mannschaft</b> | manšaft  | mužstvo    |
| <b>die Maschine</b>   | <b>eine Maschine</b>   | mašine   | stroj atd. |

Pro střední rod je určitý člen **das** (to), neurčitý **ein** (nějaké, jedno):

|                   |                   |           |          |
|-------------------|-------------------|-----------|----------|
| <b>das Kind</b>   | <b>ein Kind</b>   | čti kbint | dítě     |
| <b>das Signal</b> | <b>ein Signal</b> | zignál    | návěst   |
| <b>das Haus</b>   | <b>ein Haus</b>   | haus      | dům atd. |

S každým podstatným jménem si musíme pamatovat zároveň i jeho určitý člen! Všimněte si, že rod je v němčině často jiný než v češtině: **der** Platz = (to) místo, **die** Maschine = (ten) stroj, **die** Mannschaft = (to) mužstvo, **das** Haus = (ten) dům atd. Učme se proto člena a slovu jako celku: muž je **der Mann** (ne jenom Mann!).

2. **Užívání člena.** Mluvíme-li po prvé o nějaké osobě neb věci dosud neznámé nebo neurčité, říkáme člen **neurčitý**. Da ist ein Mann, eine Frau, ein Kind. Tady je (nějaký) muž, (nějaká) žena, (nějaké) dítě.

Mluvíme-li o osobě neb věci již známé nebo určité, kládeme člen **určitý**: Wie heißt der Mann, die Frau, das Kind? Jak se jmenuje ten muž, ta žena, to dítě (o kterých jsme již mluvili)?

Vyslovíme-li členy s d ů r a z e m, značí ein, eine, ein číslovku jeden, jedna, jedno a der, die, das ukazovací zájmena ten, ta, to. Na př.: Ist nur ein Schaffner hier? Je tu jen j e d e n průvodčí? — Wo ist der Heizer? (člen, krátce) Kde je topič? Der (čti dér) ist vorne. T e n je vpředu.

## N o v é v ý r a z y :

|                                                  |                                                          |
|--------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| <b>der Zug</b> (der cůk) vlak                    | <b>nur</b> (nůr) jen, jenom                              |
| <b>der Personenzug</b> (persónencůk) osobní vlak | <b>vorne</b> (forne) vpředu                              |
| <b>lang</b> dlouhý                               | <b>hinten</b> (hinten) vzadu                             |
| <b>wo</b> (vó) kde                               | <b>der Manipulant</b> manipulát                          |
| <b>der Mann</b> (man) muž                        | <b>auch</b> také, i, též                                 |
| <b>die Mannschaft</b> (manšaft) mužstvo          | <b>die Lokomotive</b> lokomotiva                         |
| <b>das Signal</b> (zignál) návěst                | <b>der Lokomotivführer</b> (lokomotivfýrer) strojvedoucí |
| <b>der Signalmann</b> návěstník                  | <b>heißt</b> (hajst) jmenuje se                          |
| <b>der Schaffner</b> (šafner) průvodčí           | <b>Johann</b> (Jóhan) Jan                                |
| <b>dort</b> tam                                  | <b>der Heizer</b> (hajcer) topič                         |
|                                                  | <b>bitte</b> (bite) prosím                               |
|                                                  | <b>Franz</b> (Franc) František                           |

## C v i č e n í.

1. Čtete nebo podle diktátu napíšete správně tato slova a odůvodněte jejich výslovnosti: Hier, einmal, schon, heute, der Heizer, die Maschine, der Platz, jetzt; Karl, Kuntz, Müller, wie; der; vorne, Franz; wie, vier, fünf, für; heißt, so; sehr gut; richtig, nicht, die Lokomotive.

2. Přečtete nyní správně a plynně text článku podle první řádky! (Hier ist ein Zug atd.)

3. Říkejte jednotlivé věty článku česky a překládejte je sami do němčiny!

4. Přeložte do němčiny: Prosím vás (Bitte schön), je vlak už tady? Tam je nějaký vlak. Ne, to není ten (vlak), to je osobní vlak. Dnes je tu jen jeden vlak. — Tam je nějaký muž. Kdo je to? To je topič. A kde je průvodčí? Průvodčí je vpředu. Tam je také manipulát a strojvedoucí. — Pozor, vlak je již tady! To je ~~blábo~~. Tam vpředu je ještě místo (bez člena). Prosím, je to ~~státo~~ volné (frei)?



#### 4. Achtung — fertig — los!

Přinášíme vám minulý článek s malými obměnami a v nové úpravě. Pokuste se, zda jej správně přetete i bez označení výslovnosti! Sledujte jej pečlivě, je v něm zase něco nového.

**Achtung — fertig — los!**

A. Hier ist unser Zug. Der Zug ist schon da. Er ist heute sehr lang.

B. Und wo ist die Mannschaft? Ist sie schon hier?

A. Ja, die Mannschaft ist auch schon da. Hier ist der Signalmann Kuntz, dort ist der Schaffner Müller und ein Schaffner ist noch vorne. Sie sind schon lange da!

B. Wie heißt der Lokomotivführer? Ist es heute wieder Meier?

A. Ja, das ist er. Und Heizer ist natürlich Neumann. Sie arbeiten immer zusammen.

B. Aber wir warten hier schon lange. Hör' mal, der Signalmann pfeift — hörst du? Und der Schaffner zeigt etwas. Was ist das?

A. Das ist ein Signal. Es bedeutet: »Zurück!« Und jetzt wieder: »Langsam!«

B. So, jetzt ist alles fertig. Der Schaffner ruft schon: »Einsteigen, bitte!« Schau nur, wie die Leute eilen! Der Zug ist bald voll.

A. Da kommt schon der Fahrdienstleiter. Das Ausfahrtsignal dort vorne zeigt »Frei«. Achtung! Fertig! Los!

**Pozor — hotovo — jedeme!**

A. Zde je náš vlak. (Ten) vlak je již tady. (On) je dnes velmi dlouhý.

B. A kde je mužstvo? Je (ono) již zde?

A. Ano, mužstvo je také již tady. Zde je návestník Kuntz, tam je průvodčí Müller a jeden průvodčí je ještě vpředu. (Oni) jsou tu již dávno!

B. Jak se jmenuje strojvedoucí? Je to dnes zase Meier?

A. Ano, to je on. A topič je ovšem Neumann. Oni pracují vždycky spolu.

B. Ale čekáme tu již dlouho. Poslyš, návestník píská — slyšíš? A průvodčí něco ukazuje. Co je to?

A. To je návest. Znamená to: »Zpět!« A teď zase: »Pomalů!«

B. Tak, teď je všechno hotovo. Průvodčí již volá: »Nastupovat, prosím!« Jen se podívej, jak (ti) lidé spěchají! Vlak bude brzy plný.

A. Tady už jde výpraveč. Odjezdové návestidlo tam vpředu ukazuje »Volno«. Pozor! Hotovo! Jedeme!

#### V ý k l a d.

1. Podmět musí býti v každé německé větě vyjádřen (nelze ho »zamlčeli« jako v češtině). Nechceme-li (na př. v odpovědi) opakovati jméno podstatné, musí je zastoupiti aspoň osobní zájmeno o téhož rodu, jako je vynechané jméno, totiž *er* místo *der Mann*, *sie* místo *die Frau*, *es* místo *das Kind*. Na př.:

Wo ist **der** Mann? Er ist hier. (On) je zde.

Wo ist **die** Frau? Sie ist da. (Ona) je tady.

Wo ist **das** Kind? Es ist dort. (Ono) je tam.

Řídíme se při tom ovšem vždycky rodem slova *německého*, na př.: Wo ist *die* Mannschaft? Sie ist hier. (Sie, protože je *die* Mannschaft; česky: onol) Was bedeutet *das* Signal? Proto: Es bedeutet »Frei« a pod.

Ve větách *bezpoddětných* je v němčině zájmeno *es* (ono, to). Es ist schön (ono) je krásně. Es ist schon spät (špět). Je již pozdě. Es ist sehr schwer. Je to velice těžké. Es geht. Jde to, a pod.

2. V každé řeči lze někdy vyjádřiti celou myšlenku jedním slovem. Takové věty o jednom slově najdeme často ve stručných příkazech a rozkazech naší služby, nejčastěji při návěstění u posunu. Na příklad:

**Halt!** čti halt Stůj!

**Frei!** fraj Volno!

**Zurück!** curyk Zpět! Vzdal!

**Vorwärts!** forverc Vpřed!

**Langsam!** langzam Pomalu!

**Einsteigen!** ajnštajgen Nastupovat!

**Alles aussteigen!** ales ausštajgen Všichni vystoupit!

Stejně můžete samostatně použiti též každého ze tří slov v nadpisu tohoto článku: **Achtung! Fertig! Los!**

Poznámk a. Podle předpisů říšských drah znějí návěstí posunovačů takto:

|            |                |          |
|------------|----------------|----------|
| ziehen     | čti cí-en, cín | táhnouti |
| schieben   | šiben          | sunouti  |
| aufdrücken | aufdryken      | stlačiti |
| abstoßen   | abštósen       | odraziti |



3. Chceme-li však tvořit souvislé věty, musíme se naučit časování sloves, t. j. tvořit různé osoby, časy atd.

a) **Neurčitý způsob** (infinitiv) německých sloves se končí na -en nebo -n: **mach-en** děla-ti, **wart-en** čeka-ti, **sei-n** bý-ti. Tento tvar je uveden ve slovníku.

Odrhne-li tuto koncovku -en nebo -n, zbude nám **mach-en**, **k-m-en**, **wart-en** atd. k němuž přidáváme osobní přípony.

b) **Přítomný čas** tvoříme z kmene příponami -e, -(e)st, -(e)t v čísle jednotném a -en, -(e)t, -en v čísle množném (viz vzor **warten**). Kde to dovolí výslovnost, vynecháváme -e před -st a -t (viz vzor **machen**). Zvláštní tvary má sloveso **sein**.

Časujeme tedy takto:

| Os.                         | Neurč. zp.: sei-n býti  | wart-en  | čeka-ti | mach-en<br>děla-ti | Konc.  |
|-----------------------------|-------------------------|----------|---------|--------------------|--------|
| 1. <b>Ich bin</b>           | (já) jsem               | wart-e   | čekám   | mach-e             | -e     |
| 2. <b>du bist</b>           | (ty) jsi                | wart-est | čekáš   | mach-st            | -(e)st |
| 3. <b>er<br/>sie<br/>es</b> | on<br>ona<br>ono } jest | wart-et  | čeká    | mach-t             | -(e)t  |
| 1. <b>wir sind</b>          | (my) jsme               | wart-en  | čekáme  | mach-en            | -en    |
| 2. <b>ihr seid</b>          | (vy) jste               | wart-et  | čekáte  | mach-t             | -(e)t  |
| 3. <b>sie sind</b>          | (oni) jsou              | wart-en  | čekají  | mach-en            | -en    |

Rozkazovací způsob:

|                      |        |              |          |              |        |
|----------------------|--------|--------------|----------|--------------|--------|
| 2. <b>sei!</b>       | buď!   | wart-e!      | čekej!   | mach-e!      | -e!    |
| 2. <b>seid!</b>      | buďte! | wart-et!     | čekejte! | mach-t!      | -(e)t! |
| 3. <b>seien Sie!</b> | buďte! | wart-en Sie! | čekejte  | mach-en Sie! | -en!   |

Všimněte si, že v časování se táž koncovka (-en, -et, -e) opakuje několikrát. Proto musíme osoby rozlišit osobním zájmenem, které je zároveň podmětem: Was macht der Herr? Er wartet (čeká (nestačí říci jen: wartet)).

Pouze v rozkazovací způsobě 2. osoby se du a ihr neříká: Warte hier! Wartet hier! — O užívání tvaru warten Sie se poučíme přistě.

c) V otázkách říkáme napřed sloveso a potom osobní zájmeno: **Warte ich?** Wartest du? atd. — **Bin ich fertig?** Bist du fertig? atd. — Was mache ich? Was machst du? atd.

Časujte podle tabulky další slovesa:

|                                      |                                        |
|--------------------------------------|----------------------------------------|
| <b>arbeiten</b> (arbatjen) pracovati | <b>sagen</b> (zágen) říkati, říci      |
| <b>bitten</b> (biten) prositi        | <b>stehen</b> (štéen, štén) státi      |
| <b>rechnen</b> počítati              | <b>gehen</b> (géen, gén) choditi, jíti |

Zapamatujte si při tom dobře, která koncovka je při kterém osobním zájmeně: Ich -e, du -(e)st atd.! Cvičte pak na př. časování slovesa **arbeiten** podle zájmen: Ich -, er -, ihr -, wir -, sie (ona) -, sie (oni) -, es -, du - tak dlouho, až se vám se zájmenem vybaví též správná koncovka okamžitě a s naprostou jistotou. Jen tak budete časování opravdu umět!

4. K výslovnosti: **st-** a **sp-** na začátku slov (i složených) se ve spisovné němčině čtou jako **št-** a **šp-**; na př. **stehen** (štéen, štén), **aussteigen**, **einsteigen** (čti vždy -štajgen), **abstossen** (abštósen); **spät** (špét), **die Spitze** (špice) špička a pod.

Nové výrazy:

|                                                              |                                                               |
|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|
| <b>fertig</b> (fertik) hotov(o)                              | <b>die Leute</b> (lojte) lidé                                 |
| <b>schon lange</b> již dávno, dlouho                         | <b>eilen</b> (ajlen) spěchati                                 |
| <b>zusammen</b> (cuzamen) spolu                              | <b>hören</b> (hoéren) slyšeti                                 |
| <b>unser</b> (unzer) náš                                     | <b>hör'</b> mal poslyš                                        |
| <b>natürlich</b> (natýrlich) ovšem                           | <b>lernen</b> učiti se                                        |
| <b>der Herr</b> pán                                          | <b>bald</b> (balt) brzy                                       |
| <b>das Deutsch</b> (dojč) němčina                            | <b>voll</b> (fol) plný                                        |
| <b>pfeifen</b> (pfajfen) pískati                             | <b>das Ausfahrtsignal</b> (ausfárzignál) odjezdové návěstidlo |
| <b>zeigen</b> (cajgen) ukazovati                             | <b>rufen</b> (rűfen) volati                                   |
| <b>bedeuten</b> (bedojen) znamenati                          | <b>spät</b> (špét) pozdě                                      |
| <b>kommen</b> (khomen) přicházeti                            | <b>es ist spät</b> je pozdě                                   |
| <b>der Fahrdienstleiter</b> (fárdinst-lajter) výpravčí vlaků | <b>sofort</b> (zofort) ihned                                  |
| <b>schauen</b> (šauen) dívati se                             | <b>die Spitze</b> (špice) špička, hrot                        |

Cvičení.

1. Říkejte ve všech osobách tyto věty: Ich rufe Achtung. (Du ruft ..., er ... atd.) Ich gehe langsam vorwärts. Ich pfeife und zeige. Ich bin schon da. Ich warte hier schon lange. Ich rechne richtig. Ich lerne jetzt Deutsch. — Zkuste některou větu říkat na přeskáčku: Du -, wir - atd.!



2. Doplňte správné koncovky a tvary: Was mach- du? Er (sein) vorne. Er steh- dort und pfeif-. Das Signal zeig- »Frei«. Wir lern- Deutsch. Es geh- langsam, aber es geh- doch vorwärts. Das (sein) sehr wichtig. Sag- es noch einmal! Wir zähl- und rechn-. Wart- Sie hier, ich komm- sofort. Was sag- du? Ich hör- nicht.

3. Přeložte do němčiny: Karle, kde jsi? Co děláš? Já čekám již dlouho a ty nepřicházíš! To není správné. Pojď rychle (schnell), je již pozdě! Slyšíš? Vlak je již tady. Píská již. Vpředu nastupovat, prosím. Tam je místa dost. Co znamená ta návest? Znamená: Pozor, stát! Co říkáš? To není správné. Řekni to ještě jednou, ale pomalu! Chodíme spolu a učíme se spolu. Jak dlouho se učíš? Řekni to německy! Jde to pomalu, ale jde to. To je důležité. Jen stále vpřed!

## 5. Prag - alles aussteigen!

Abyste se stále zdokonalovali v čtení, přečtěte si jména pražských nádraží a všimněte si při tom pravopisu i výslovnosti. A potom zase dál!

| Dewitz                 | Dévic                | Dejvice                 |
|------------------------|----------------------|-------------------------|
| Prag Hauptbahnhof      | Prág hauptbáhnóf     | Praha hlavní nádraží    |
| Prag Hibernerbahnhof   | Prág Hibernerbáhnóf  | Praha Hybernské nádraží |
| Prag Moldaubahnhof     | Prág Moldaubáhnóf    | Praha Vltavské nádraží  |
| Prag Veitsberg         | Prág Faicberk        | Praha-Žižkov            |
| Lieben oberer Bahnhof  | Líben óberer báhnóf  | Libeň horní nádraží     |
| Lieben unterer Bahnhof | Líben unterer báhnóf | Libeň dolní nádraží     |
| Karolinenthal          | Kharolinentál        | Karlín                  |
| Smichow                | Smichov              | Smíchov                 |
| Wissoitschan           | Visočan              | Vysočany                |
| Wischehrad             | Višehrad             | Vyšehrad                |

A nyní čtěte sami tento snadný rozhovor:

A. Dort ist schon Prag! Gott sei Dank, wir sind endlich da. Ich komme zum erstenmal nach Prag, ich bin so neugierig ... Jetzt schnell! Wo ist mein Gepäck?

B. Nur langsam, Herr Bauer, es geht nicht so schnell. Sitzen Sie nur ruhig, eilen Sie nicht! Es ist noch Zeit genug.

A. Zeit genug? Da ist schon der Bahnhof. Und jetzt kommt der Schaffner und sagt: Prag — alles aussteigen!

B. I woher denn! Der Schaffner kommt noch nicht. Schauen Sie, er steht eben draußen und ruft erst Wissotschan. Das ist erst Wissotschan!

A. Na eben. Und dann kommt doch Prag, nicht wahr?

B. Nein, zuerst kommt Lieben unterer Bahnhof, dann noch Karolinenthal — es ist nur eine Haltestelle — und erst dann ist der Moldaubahnhof.

A. Ach, du mein Gott, so viele Bahnhöfe! Und das ist alles in Prag?

B. Natürlich. Aber das ist noch nicht alles. In Prag ist noch der Hauptbahnhof, der Hibernerbahnhof, weiter Wischehrad, Smichow, Dewitz und .....

A. Und woher kennen Sie das alles?

B. Nun, ich bin aus Prag und aus — Eisenbahner.

A. Ach so!

A. Tam je již Praha! Chvála Bohu, konečně jsme tady. Přijíždím po prvé do Prahy, jsem tak zvědav ... Teď rychle! Kde je mé zavazadlo?

B. Jen pomalu, pane Baure, nejde to tak rychle. Sedte jen klidně, nespěchejte! Je ještě dost času.

A. Dost času? Tady je již nádraží. A teď přijde průvodčí a řekne: Praha — všichni vystoupit!

B. Ale kdepak! Průvodčí ještě nepřijde. Podívejte se, stojí právě venku a volá teprve Vysočany. To jsou teprve Vysočany!

A. Nu právě! A potom přijde přece Praha, že ano?

B. Ne, nejprve přijde Libeň dolní nádraží, potom ještě Karlín — to je jenom zastávka — a teprve potom je Vltavské nádraží.

A. Ach, můj ty Bože, tolik nádraží! A to je všechno v Praze?

B. Ovšem. Ale to ještě není všechno. V Praze je ještě Hlavní nádraží, nádraží Hybernské, dále Vyšehrad, Smíchov, Dejvice a .....

A. A odkud to všechno znáte?

B. Nu, já jsem z Prahy a — železničář.

A. Ach tak!



## V ý k l a d.

1. Časování. Slovesa, jejichž kmen se končí sykavkou (s, š, z, tz), mají v 2. osobě jednotného čísla příponu -est, obvykle však jen -t (-es-se vynechává). Pak má druhá osoba: du reis(es)t = du reist, du heißt, du sitzt stejný tvar jako 3. osoba: er reist, er heißt, er sitzt. Jinak je časování pravidelné:

|                           |             |         |
|---------------------------|-------------|---------|
| 1. ich sitz-e             | wir sitz-en | sitz-e! |
| 2. du sitz-(es)t = sitz-t | ihr sitz-t  | sitz-t! |
| 3. er, sie, es sitz-t     | sie sitz-en | sitz-en |

Praktické »časování« heißt e n. Ein Herr fragt: Junge (hochu), wie heißt du? Der Junge antwortet (odpovídá): Ich heiße wie mein Vater. Der Herr: Und wie heißt dein Vater? Der Junge: Der Vater heißt so wie ich. Der Herr: Und wie heißt ihr denn (jak pak) beide (oba)? Der Knabe (hoch): Wir heißen einer (jeden) wie der andere (druhý)! — Nun, wie heißen sie?

2. Slovosled. Jak jste již sami zpozorovali, je pořad slov neboli slovosled německé věty určen pevnými pravidly.

a) Ve větě oznamovací bývá na prvním místě podmět<sup>1</sup>, hned za ním určité sloveso<sup>2</sup> a pak ostatní části věty: Ich<sup>1</sup> warte<sup>2</sup> hier. Der Zug<sup>1</sup> steht<sup>2</sup> dort.

Začneme-li však větu nějakým jiným slovem důrazným, dáme za ně nejprve určité sloveso<sup>2</sup> a pak teprve podmět<sup>1</sup>: Hier warte<sup>2</sup> ich<sup>1</sup>. Dort steht<sup>2</sup> der Zug<sup>1</sup>.

b) Otázky začínáme buď

nějakou tázací částicí, na př.: Wo sind<sup>2</sup> wir<sup>1</sup>? Wie heißt<sup>2</sup> der Mann<sup>1</sup>? Was ist<sup>2</sup> er<sup>1</sup>? anebo

určitým slovesem: Sind wir<sup>1</sup> in Prag? Heißt der Mann<sup>1</sup> Müller? Ist er<sup>1</sup> Heizer? — Všimněte si, že v otázce je podmět (wir, der Mann, er) vždycky až za určitým slovesem! (Viz cvičení 2.)

3. Zápor: Stručný zápor celé věty zní Nein, český Nikoliv, ne. Na př. Bist du fertig? — Nein. Nikoliv, ne (nebo opakováním slovesa: Nejsem).

Zápornka ve větě zní nicht (ne-); píše se zvlášť a klade se až za podmět a sloveso, na př.: Bist du fertig? — Nein, ich<sup>1</sup> bin<sup>1</sup> nicht fertig. Nikoli, (já) nejsem hotov.

Všimněte si při tom též rozdílného slovosledu v češtině a v němčině:

Vlak tu není. Der Zug<sup>1</sup> (podmět) ist<sup>2</sup> (urč. sloveso) nicht da. On dnes nepříjde. Er<sup>1</sup> kommt<sup>2</sup> heute nicht.

My ještě netopíme. Wir<sup>1</sup> heizen<sup>2</sup> noch nicht.

To ještě není všechno. Das<sup>1</sup> ist<sup>2</sup> noch nicht alles. (Viz Cvičení 3.)

4. Oslovení. Při týkání oslovujeme, jako v češtině, jednu osobu slovem du = ty, několik osob slovem ihr = vy: Franz, was machst du? — Karl und Franz, was macht ihr?

Jestliže však jedné nebo několika osobám zdvořile vykáme, užíváme v obou případech 3. osoby množ. čísla a zájmeno Sie, píšeme velkým písmenem: Müller, was machen Sie? Müller und Schwarz, was machen Sie? — Rozlišujte dobře psaní: sie arbeiten, oni pracují a Sie arbeiten, Vy pracujete! (Viz cvičení 4.)

5. Jména zemí a měst jsou v němčině téměř všechna rodu středního a čísla jednotného; užívá se jich většinou bez členu: Böhmen ist schön. Čechy jsou krásné. Hier ist Devitz zde jsou Dejvice. — Říkáme:

Nach Prag, nach Mähren

in Prag, in Mähren

aus Prag, aus Mähren

do Prahy, na Moravu

v Praze, na Moravě

z Prahy, z Moravy a pod.

Nové výrazy:

(das) Prag (Prág) Praha

(der) Gott (got) Bůh

mein (majn) Gott! můj Bože!

Gott sei Dank! bohudíky, za-

plat Pán Bůh, chvála Bohu!

endlich konečně

zum erstenmal (cum érsstenmál)

po prvé

neugierig (nojírik) zvědavý

das Gepäck (gepek) zavazadlo

schnell (šnel) rychlý, -e

sitzen (sicen) sedět; du sitzt

ruhig (rú-ik) klidný, -ě

die Zeit (cajt) čas

es ist Zeit genug je dost času

grüßen (grýsen) zdříviti

(das) Böhmen (boémen) Čechy

(das) Mähren (méren) Morava

ganz (ganc) zcela, celý

der Bahnhof (bánhóf) nádraží

viele Bahnhöfe (bánhöfe)

mnoho nádraží

woher (vohér) odkud

i woher denn! ale kdepak!

eben (ében) právě, zrovna

draußen (drausen) venku

dann potom, pak

zuerst (zuérst) nejprve, napřed

erst dann teprve potom

nicht wahr? není-liž pravda? že ano?

die Haltestelle (-štele) zastávka

kennen (kennen) znáti

der Eisenbahner (ajzenbáner)

železničář

reisen (rajzen) cestovati, jeti



## Cvičení.

1. Říkejte ve všech osobách: Ich bin (nicht) aus Prag. Ich reise nach Mähren. Ich sitze hier ganz gut. Arbeite ich heute? Wo bin ich? Ich eile nicht, ich gehe langsam. — V rozkazovacíin způsobě: Hier sitzen, nicht weiter gehen! (= Sitze hier, ...) Schön grüßen! Richtig rechnen und weiter lernen! Es deutsch sagen! Ruhig sein!

2. Začněte větu slovem proloženým a změňte slovosled v těchto větách: Ich<sup>1</sup> warte<sup>2</sup> hier, ich gehe nicht weiter. (Vzor: Hier warte<sup>2</sup> ich<sup>1</sup>, ...) Wir reisen heute nach Böhmen. Wir kommen zuerst nach Smichow, wir kommen dann nach Prag. Sie sind endlich fertig. Er ist nicht neugierig. Es geht nicht schnell, aber es geht immer vorwärts.

3. Odpovězte na tyto otázky kladně i záporně: Ist der Zug da? (Vzor: Ja, der - nebo Nein, er -.) Heißt der Heizer Müller? Ruft der Schaffner »einsteigen«? Wartest du hier lange? Rechnet ihr schon richtig deutsch? Ist der Schaffner vorne? Heizen Sie schon? (ještě ne = noch nicht) Ist das alles?

4. Řekněte tyto věty zdvořile vykááním: Wie heißt du? (Vzor: Wie heißen Sie?) Bist du schon fertig? Was machst du da? Sitze ruhig, eile nicht! Sei nicht neugierig! Geh und rufe: Einsteigen!

5. Přeložte do němčiny: Prosim Vás, kde jsme? Pjijde už Praha? Ne, jsme teprve v Kolině. Sedte jen klidně, času je dost. — Pozor, nastupovat! Ten vlak nejede dále. Všichni vystoupit! Počkejte tady, vlak tu ještě není. Pjijede (kومت) ihned. Tady je. Pojd'(te) rychle, vlak nečeká. Zaplať Pán Bůh, je ještě čas! — Teď pjijde Praha, že ano? Znáte už Prahu? Ne(znám). Jedu (komme) po prvé do Prahy — (já) jsem z Moravy — a jsem tak zvědav! — Jak je dnes venku? Je krásně; dnes je velice krásně. — Můj Bože, kde je mé zavazadlo? Chvála Bohu, tady je. Jak se jmenuje ta stanice (= nádraží)? To je jenom zastávka. Teď pjijde Přerov (Prerau) a potom Olomouc (Olmütz). Přerov znám velice dobře, Olomouc ještě ne. Odkud jste, prosím? Nejsite z Brna?

6. Utvořte otázky k těmto větám: Der Schaffner is vorne. (Vzor: Wo ist der Schaffner? Ist er vorne?) Sie sind aus Prag. Der Zug ist lang. Vorne ist noch Platz genug. Der Zugführer zeigt etwas. Du sitzt hier und rechnet. Hier ist mein Gepäck. Drau Ben ist es schön.

## 6. Geldtasche oder Taschengeld.

1. Němčina s oblibou skládá ze dvou nebo i z několika samostatných slov nová **podstatná jména složená**. Na př. ze slov das Geld peníze a die Tasche taška, kapsa, utvoříme:

das Geld + die Tasche = die Geldtasche peněženka  
die Tasche + das Geld = das Taschengeld kapesné

Všimněte si však, že hlavní význam, co to je, a tím i rod (člen) nového slova složeného je určen až slovem posledním — první slovo jen blíže určuje, jaké to je. Tak **die Geldtasche** je především taška, a to na peníze; proto je slovo Tasche na konci a celé slovo má člen die. — Jak byste vyložili **das Taschengeld**?

Při vyslovování ovšem zdůrazníme první část složeniny jako u slov jiných, protože celek tvoří jedno slovo — tedy **das Taschengeld**, **die Geldtasche**.

2. Takových složených slov je i v našem oboru velmi mnoho. Rozhlédneme se po známějších a všimněme si, jak jsou složena a co znamenají.

|                                        |                              |                                                   |
|----------------------------------------|------------------------------|---------------------------------------------------|
| <b>Die Bahn</b><br>dráha               | <b>der Hof</b><br>dvůr       | <b>der Bahnhof*)</b><br>nádraží, stanice          |
| <b>das Reich</b><br>říše               | <b>die Bahn</b><br>dráha     | <b>die Reichsbahn</b><br>říšská dráha             |
| <b>das Protektorat</b><br>protektorát  | <b>die Bahn</b><br>dráha     | <b>die Protektorbahnen</b><br>protektorátní dráhy |
| <b>der Bahnhof</b><br>nádraží, stanice | <b>die Kasse</b><br>pokladna | <b>die Bahnhofkasse</b><br>stanici pokladna       |
| <b>der Dienst</b><br>služba            | <b>der Wagen</b><br>vůz      | <b>der Dienstwagen</b><br>služební vůz            |
| <b>der Dienst</b><br>služba            | <b>die Stelle</b><br>místo   | <b>die Dienststelle</b><br>služebna               |
| <b>das Signal</b><br>návěst            | <b>das Buch</b><br>kniha     | <b>das Signalbuch</b><br>návěstní předpisy        |
| <b>das Signal</b><br>návěst            | <b>die Fahne</b><br>prapor   | <b>die Signalfahne</b><br>návěstní praporek       |
| <b>das Signal</b><br>návěst            | <b>der Mann</b><br>muž       | <b>der Signalmann</b><br>návěstník                |

\*) Teil »die Station« (čti štación). Užívejte však vždy slova »der Bahnhof«.



|                |               |                     |
|----------------|---------------|---------------------|
| das Signal     | die Laterne   | die Signallaterne   |
| návěst         | svítilna      | návěstní svítilna   |
| der Zug        | der Schaffner | der Zugschaffner    |
| vlak           | průvodčí      | průvodčí vlaku      |
| der Zug        | der Führer    | der Zugführer       |
| vlak           | vůdce         | vlakvedoucí         |
| die Lokomotive | der Führer    | der Lokomotivführer |
| stroj          | vůdce         | strojvedoucí        |
| die Stunde     | der Paß       | der Stundenpaß      |
| hodina         | pas           | vlakopis**)         |

Všimli jste si, že slova jsou většinou položena prostě vedle sebe (der Bahnhof atd.). V některých je však mezi obě slova vloženo -s (na př. die Reich-s-bahn) nebo -n (na př. das Tasche-n-geld, der Stunde-n-paß). Přesného pravidla o tom není.

Jistě jste také zpozorovali, že v češtině je za takové slovo složené buď

- slovo jediné, na př. nádraží, služebna, návestník, železnice nebo také
- slovo složené: vlak-vedoucí, stroj-vedoucí, vlako-pis, ale
- většinou jméno přídavné a podstatné, na př. říšská dráha, staniční pokladna, služební vůz a pod.; nebo
- dvě jména podstatná: průvodčí vlaků a pod.

Poznámk a. 1. V němčině jsou možné složeniny i z více než ze dvou slov, na př. **der Bahnhof** + **die Straße** (štráse) = **die Bahnhofstraße** Nádražní třída. Náš manipulát, **der Manipulant** se nazývá u říšských drah »**der Fahr-ladeschaffner**« (fárládešafner). Jeho brašna je pak **die Fahr-ladeschaffnertasche**.

2. Místo **der Dienstwagen** und **Gepäckwagen** lze říci stručněji **der Dienst- und Gepäckwagen** služební a zavazadlový vůz.

3. Seznamte se s novými výrazy a přečtěte si tento článek! Doufáme, že mu porozumíte sami.

### Unser Dienst ist schwer.

**Zugführer, warten Sie hier! Ist der Signalmann da? Und was ist die Signalfahne und die Signallaterne? Schnell! Der Lokomotivführer und der Heizer schauen zurück. Das Signal leuchtet. Was zeigt es? Wir schauen vorwärts, es zeigt Frei. Einsteigen.**

\*\* ) V Říši se užívá slova »der Fahrtbericht«.

bitte, einsteigen! Wir hören pfeifen. Der Fahrdienstleiter grüßt, der Zugführer bläst schon. Achtung — los!

Aber was ist das? Der Zug fährt nicht! Etwas ist nicht in Ordnung: Ein Wagen bremst. Der Schaffner läuft vorwärts. Gott sei Dank, jetzt ist alles wieder in Ordnung. Fertig! Wir fahren. Der Lokomotivführer, der Heizer, der Fahr-ladeschaffner, der Schaffner und wir alle arbeiten fleißig. Unser Dienst ist schwer. Aber wir sind jung und gesund, wir arbeiten gern. Wir sind aufmerksam und pünktlich.

Es ist schon dunkel. Draußen schläft schon alles, nur der Zug fährt vorsichtig vorwärts. Ja, so ist es richtig: Vorwärts, nur immer vorwärts!

### V ý k l a d.

1. **Přehláska.** Některá slovesa (t. zv. silná, o nichž později) mění neboli »přehlasují« v 2. a 3. osobě jednotného čísla (při du a er) kmenovou samohlásku a v ä, au v äu, (o v ö). Časují se takto:

|                      |                    |                     |
|----------------------|--------------------|---------------------|
| 1. ich fahre, laufe  | wir fahren, laufen | fahre! laufe!       |
| 2. du fährst, läufst | ihr fahrt, lauft   | fahrt! lauft!       |
| 3. er fährt, läuft   | sie fahren, laufen | fahren, laufen Sie! |

Časujte podobně:

tragen, du trägst nēsti **blasen**, du bläst troubiti  
schlagen (šlāgen) bīti, tlouci **laufen**, du läufst běžeti  
schlafen (šlāfen) spāti **stoßen**, du stößt strkati

2. **Přídavná jména** v d o p l ě k u (při slovese) jsou pro všechny rody stejná, t. j. bez koncovky; na př.:

Der Mann ist **höflich** Ten muž je zdvořilý.

Die Frau ist **höflich** Ta paní je zdvořilá.

Das Kind ist **höflich** To dítě je zdvořilé.

Wir sind auch **höflich** My jsme také zdvořilí (-é).

Týž tvar bez koncovky je také **příslovce způsobu** na otázku jak? wie? Na př.: Ich danke **höflich** děkuji zdvořile. — V slovníčku budeme uváděti česky jen rod mužský, na př.: richtig **spřávný** (značí ovšem správný, -á, -é a též správně).



## Nové výrazy :

die Bahn (bán) dráha  
leuchten (lojchten) svítiti  
bremsen (bremen) brzdit  
die Ordnung pořádek  
fahren (fáren) jeti, jezdit  
alle (ale) všichni  
danken děkovati  
wohin (vohín) kam

K tomu několik přídavných jmen. Všimněte si, že opak vlastnosti se velmi často tvoří předponou un-: gesund zdravý — ungesund nezdravý.

vorsichtig (forzichtig) opatrný  
ordentlich pořádný  
höflich (hoěflich) zdvořilý  
pünktlich (pyntklich) přesný  
aufmerksam (-zam) pozorný  
gern rád  
fleißig (flajsik) pilný  
jung mladý  
gesund (gezunt) zdravý

## Cvičení.

1. Doplňte vynechané koncovky a správné tvary: Ich arbeit-  
fleißig. Wir hör- pfeif-. Wer pfeif-? Was mach- du da? Wo  
sitz- du und wo sitz- er? Er brems-. Wir grüß-, sie (ona)  
dank- nicht. Das (sein) nicht höflich. Sie (ony) wart- da, der  
Zug komm- nicht. Wie heiß- sie? Und wie heiß- Sie? Wohin  
(laufen) du? Lauf- nicht, geh- langsam!
2. Uvažte, z kterých částí (členů) vznikla tato složená slova  
a udejte jejich český význam: der Dienstmann, die Dienstdasche,  
der Dienstwagen, der Wagendienst; das Haltsignal, der Signal-  
wagen, der Eisenbahnwagen; die Straßenbahn, die Bahn-  
straße, der Gepäckwagen, der Eisenbahndienst.
3. Přeložte do němčiny: Buď vždycky zdvořilý! Ten pán zdravý  
a ty neděkuješ. To není hezké. Posviťte! Tady není něco v pořádku.  
Jděte rychle, utíkejte! Jed(te) opatrně, je již tma! Zbrzdí!  
Proč (warum) nespíš? Je již pozdě, jdi spat! Je všechno v pořádku?  
Jsme hotovi? Pozor, jedeme! Vlak jede přesně. Už je pilné,  
nebuď líný! Jsi mladý a zdravý. Pracuj!

## 7. Das Reisen kostet Geld.

Herr Werner fährt heute nach Brunn. Zuerst kauft er die Fahrkarte. Er grüßt höflich und fragt: »Wann fährt der Zug nach Brunn?«

Der Kassier antwortet: »Um 10 Uhr 51 Minuten.«

W.: Was (wieviel) kostet die Karte (die Fahrkarte), bitte?

K.: 28 Kronen.

W.: Ich habe leider kein Kleingeld. Hier sind hundert Kronen.

K.: Das macht nichts. Hier sind 72 K zurück.

W.: Verzeihen Sie — wann sind wir in Brunn?

K.: Einen Augenblick, bitte. — Um 13<sup>05</sup> (um dreizehn Uhr fünf).

W.: (Ich) danke schön.

K.: Bitte sehr.

Herr Werner hat ein Gepäck, einen Koffer und eine Tasche. Die Tasche ist leicht, aber der Koffer ist schwer. Da erblickt er einen Träger. Er ruft ihn und fragt: »Sind Sie frei? Tragen Sie den Koffer zum Brünner Zug!«

Träger: Bitte sehr! Zweite oder dritte Klasse?

W.: Dritte, aber ganz vorne. Was bekommen Sie?

T.: Fünf Kronen.

W.: Sie sind aber nicht eben reich, oder, soviel Geld!

T.: Das ist nur der Betrag laut Tarif.

W.: Dann ist alles in Ordnung, ich sage nichts mehr.

Pan Werner jede dnes do Brna. Nejprve (si) kupuje jízdenku. Zdvěřile pozdraví a táže se: »Kdy jede vlak do Brna?«

Pokladník odpovídá: »V 10 hodin 51 minut.«

W.: Co (kolik) stojí lístek (jízdenka), prosím?

P.: 28 korun.

W.: Nemám bohužel drobných. Tady je sto korun.

P.: To nevadí. Zde je 72 K nazpět.

W.: Promiňte — kdy budeme (jsme) v Brně?

P.: Okamžik, prosím. — V 13<sup>05</sup> (v třináct hodin pět).

W.: Děkuji pěkně.

P.: Prosím.

Pan Werner má zavazadlo, kufr a tašku. Taška je lehká, ale kufr je těžký. Tu spatří (uvidí) nosiče. Zavolá jej a ptá se: »Jste volný? Zanechte (mi) ten kufr k brněnskému vlaku!«

Nosič: Prosím! Druhá nebo třetí třída?

W.: Třetí, ale docela vpředu. — Co dostanete?

N.: Pět korun.

W.: Vy nejste ale právě skromný, tolik peněz!

N.: To je jen částka podle tarifu.

W.: Pak je vše v pořádku, neříkám již nic.



## V ý k l a d.

1. Podstatné jméno slovesné má v němčině týž tvar jako neurčitý způsob. Píše se velkým písmenem a má člen **das**. Na př.: *reisen* cestovati — **das Reisen** cestování, *lernen* učiti se — **das Lernen** učení.

2. Zápor. Zopakujte si výklad o záporu a o postavení zápornky ve větě (str. 28): Na př.: *Der Zug ist da* — záporně: *Der Zug ist nicht da* vlak tu není. *Er kommt heute* **nicht** on dnes nepříjde.

a) Následuje-li po **nicht** podstatné jméno **s neurčitým** členem, říkáme místo **nicht ein** zájmeno **kein** = žádný a místo **nicht eine** zájmeno **keine** = žádná. Na př.:

Hier ist ein Mann, ein Kind. eine Frau

Hier ist *nicht ein* Mann, *nicht ein* Kind, *nicht eine* Frau =

Hier ist **kein** Mann, **kein** Kind, **keine** Frau

Tady není (žádný) muž, tady není (žádné) dítě, tady není (žádná) žena.

b) Zápor se v německé větě vyjadřuje jen jedním slovem. Slova **kein, keine, kein** žádný, -á, -é, dále **nichts** nic, **niemand** nikdo, **nie** nebo **niemals** nikdy a **weder** - **noch** ani - ani jsou již sama záporná a proto při nich už nesmí být zápornka **nicht**. Na př.:

Das ist kein Gepäck

Hier ist nichts

Hier sitzt niemand

Er ist nie(mals) pünktlich

Er ist weder da noch dort

To není (žádné) zavazadlo

Zde není nic

Zde nesedí nikdo

On není nikdy přesný

On není ani tu ani tam

Pamatuj: »Již, už« se při záporu neříká schon, nýbrž **mehr** (= více). Na př.: **nicht mehr** již ne, **nichts mehr** už nic, **kein mehr** již žádný, **niemand mehr** již nikdo, **nie(mals) mehr** již nikdy. Ist hier noch Platz? — Nein, hier ist **kein** Platz **mehr**. Ne tady už **není** místa.

3. Sloveso **haben** máti časujeme takto: **ich habe, du hast, er hat, sie, es hat; wir haben, ihr habt, sie haben (Sie haben)**. Rozkazovací způsob: **habe! habt! haben Sie!**

4. Na čtvrtý pád se tážeme otázkami **koho? co? = wen? was?** Podstatná jména rodu **ženského** a **středního** se ničím nelíší od pádu prvního, jen v rodě **mužském** má člen a zájmena koncovku **-(e)n**: **den, einen, keinen, ihn**.

Wer ist das? Das ist (l. p.)  
die (eine) Frau — sie ona  
das (ein) Kind — es ono  
der (ein) Mann — er on

Wen kenne ich? Ich kenne (4 p.)  
die (eine) Frau — sie ji  
das (ein) Kind — es je  
den (einen) Mann — ihn jej, ho

Rozlišujte 1. a 4. pád zvláště u neživotných slov v češtině, kde jsou oba české tvary stejné, na př.:

Zde je **kufr** (kdo? co? = 1. pád) — Hier ist ein (der) Koffer.

Zde máš **kufr** (koho? co? = 4. p.) — Hier hast du einen (den) Koffer!

## Nové výrazy:

**kosten** (khosten) státi; wieviel  
kostet das? kolik to stojí?  
**verzeihen** (fercajen) odpustiti  
der **Augenblick** (-blik) okamžik

**das Reisen** (rajzen) cestování  
**Brünn** Brno  
wann kdy

der **Kassier** pokladník

**leider** (lajder) bohužel

**kaufen** (khaufen) kupovati

die **Karte** (kharte) lístek

die **Fahrkarte** (fár-) jízdenka

**fragen** (frágen) tázati se

**antworten** odpovídati

die **Uhr** (úr) hodina, hodiny

um 10 Uhr v 10 hodin

die **Minute** (minüte) minuta

die **Krone** (króne) koruna

**zehn Kronen** 10 korun

**der Kassier** pokladník

**der Kassier** pokladník

**der Kassier** pokladník

**der Heller** (heler) halér  
**das Geld** (ist) peníze (jsou)  
**das Kleingeld** drobné (peníze)  
**neu** (noj) nový

**zum Brünner Zug** k brněnskému vlaku

**nichts** nic

**das macht nichts** to nevádí

**der Koffer** (khofer) kufr

**erblicken** (erbliken) spatřiti

**der Träger** (tréger) nosič

**die Klasse** třída

**dritte Klasse** třetí třída

**bekommen** (bekhomen) dostati

**bescheiden** (bešajden) skromný

**der Betrag** (betrák) částka

**der Tarif** tarif, sazebník

**laut Tarif** podle tarifu

**der Brünner Zug** brněnský vlak

1. Řekněte tyto věty záporně (pozor na nicht a kein!)  
Hier ist ein Gepäck. Es ist neu. Es kostet viel Geld. Ich habe viel Geld. Du hast auch Geld. Ist hier ein Tarif, eine Kasse, ein Platz?  
Ich grüßt und ich danke. Ich fahre nach Brünn, ich bin gesund. Er ist ordentlich und pünktlich. Hier ist etwas. Hier sitzt jemand. Er kommt schon. Der Träger ist bescheiden und höflich.

2. Časujte: Ich kaufe keine Karte, ich habe kein Geld. Ich mache nichts, ich bin faul. Ich trage einen Koffer. Ich antworte immer höflich. Habe ich noch Zeit?



3. Přeložte: Je brněnský vlak už tady? Ne, ten tu nezastavuje (hält). Osobní vlak jede v 17<sup>15</sup>. Dnes nejede již žádný vlak do Brna, až zítra v 5<sup>20</sup>. Kolik stojí jízdenka do Prahy? 16 K 50 h. To není mnoho. Zavolejte nosiče! Počkej(te) okamžik tady, já přijdu hned. Hned jsem tu. Vy nejste skromný. 100 K, to je dnes mnoho peněz. Zavazadlo tu není. Tady není žádné zavazadlo, ani kufr, ani taška. Tady není nic. Kam jedeš? Jdi dopředu, tady není už místa. Tady je ještě jedno místo volné, tady nesedí nikdo.

## 8. Zwei Gespräche.

Dnes si přečteme dvě krátké rozmluvy. Pokuste se přeložit je sami!

- |                                                    |                                                  |
|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------|
| a) Wie heißen Sie?                                 | a) Jak se jmenujete?                             |
| A. Wie heißen Sie?                                 | A. Jak se jmenujete?                             |
| B. Ich heiße Johann Novák.                         | B. Jmenuji se Jan Novák.                         |
| A. Wie alt sind Sie?                               | A. Kolik je vám let?                             |
| B. Ich bin 32 Jahre alt.                           | B. Je mi 32 let.                                 |
| A. Wo wohnen Sie?                                  | A. Kde bydlíte?                                  |
| B. Ich wohne in Prerau, Komen-<br>skýgasse 12.     | B. Bydlím v Přerově, Ko-<br>menského ul. 12.     |
| A. Seit wann (wie lange) sind Sie<br>bei der Bahn? | A. Od kdy (jak dlouho)<br>jste u dráhy?          |
| B. Seit Juli 1932.                                 | B. Od července 1932.                             |
| A. Wo machen Sie Dienst?                           | A. Kde konáte službu?                            |
| B. In Leipzig.                                     | B. V Lipsku.                                     |
| A. Welchen Dienst machen Sie?                      | A. Kterou službu konáte?                         |
| B. Ich mache Telegraphendienst.                    | B. Konám službu telegrafní.                      |
| A. Was sind Sie eigentlich?                        | A. Co jste vlastně?                              |
| B. Ich bin Stationsmanipulant.<br>(Telegraphist).  | B. Jsem staniční manipu-<br>lant (telegrafista). |
| A. Sind Sie verheiratet?                           | A. Jste ženat?                                   |
| B. Ich bin verheiratet (ledig, ich<br>bin Witwer). | B. Jsem ženat (svobodný,<br>jsem vdovec).        |
| A. Haben Sie Kinder?                               | A. Máte děti?                                    |
| B. Ja, zwei. (Nein.)                               | B. Ano, dvě. (Ne, nemám.)                        |
| A. Wie heißt Ihre Frau (Ihre Ge-<br>mahlin)?       | A. Jak se jmenuje vaše<br>paní (vaše manželka)?  |

B. Meine Frau heißt Marie (Anna, Karoline).

B. Moje žena se jmenuje Marie (Anna, Karla).

### A. Und die Kinder?

## 1. A děti?

B. Der Sohn heißt Rudolf, die Tochter Božena.

B. Syn se jmenuje Rudolf.  
dcera Božena.

**A. Danke, das ist alles.**

A. Děkuji, to je všechno.

Odpovídejte na všechny otázky sám podle svých poměrů! Jak budou znít tyto otázky (kromě posledních tří), jestliže vám tazatel tvká?

## Výklad.

1. Používáme-li při zdvořilém oslovení zájmena **Sie** (viz str. 29), říkáme pak přivlastňovací zájmeno **Ihr, Ihre, Ihr** = **Váš, Vaše, Váš**: *Wie heißt Ihr Sohn, Ihre Frau, Ihr Kind?* — *Ich kenne Sie und Ihren Sohn* (Váš a Vašeho syna) *schon lange*.
2. **ph** (v cizích slovech) čteme **f**: der Telegraph, der Telegraphendienst. — V novější době se v běžných cizích slovech šíří psaní **f**: Photographie i Telefonie, Telephon i Telefon.
3. Na věk se ptáme: **Wie alt bist du (sind Sie)?** Kolik je ti (Vám) let? **Wie alt ist Ihr Vater?** Kolik let je Vašemu otci? — Odpovídáme: **Ich bin 30 Jahre alt.** Je mi 30 let. **Mein Vater ist 60 Jahre alt.** Mému otci je 60 (let).

Nové výraz<sup>\*)</sup>):

- r **Gespräch** (gespřech) rozmluva  
 r **Wohnen** (vónen) bydlet  
 r **Gasse** (gase) ulice  
 r **Wann** (vónen) kdy  
 r **Im Juli** (júli) od července  
 r **Der Bahn u dráhy**  
 r **Der Dienſt** kterou službu  
 r **Eigentlich** vlastně  
 r **Jahr** (jár) rok  
 r **Vater** (fáter) otec  
 r **Telegraphiſt** telegrafista  
 r **Pro ſoporu** místa uvádíme členy zkratkami: r = der, e = die, s = das,  
 r **Levntich** si člen raději vypíše celý a podtrhne, kde se rod líší  
 r **Das Jahr** = (ten) rok.

Pro úsporu místa uvádíme členy zkratkami: **r** = der, **e** = die, **s** = das.  
 Pokud se členy vyskytnou vícekrát, uvádíme je jen jednou. Pokud členy  
 nejsou v dané větě, uvádíme je v závorce. Pokud členy nejsou v dané větě,  
 uvádíme je v závorce. Pokud členy nejsou v dané větě, uvádíme je v závorce.



Pokud dovolí čas, můžete nyní za čerstvé paměti vypracovati cvičení 2 a \*3 na str. 42 a pak teprve čísti dále.

# b) Ich brauche einen Wagen.

A. Guten Tag!

B. Guten Tag! Was wünschen Sie, mein Herr?

A. Ich suche das Wagenbüro. Wo ist es, bitte?

B. Das ist hier. Womit kann ich dienen?

A. Ich brauche für Samstag vormittag einen Güterwagen nach Mährisch Ostrau.

B. Das geht leider nicht, heute ist schon Freitag.

A. Das ist schade. Sonntag brauche ich ihn nicht.

B. Also Montag früh?

A. Wann ist der Wagen in Ostrau? Dienstag?

B. Das kaum. Ich glaube Mittwochabend oder spätestens Donnerstags früh.

A. Gut. Ich danke sehr.

# b) Potřebuji vůz.

A. Dobrý den!

B. Dobrý den! Co si přeje-  
te, pane?

A. Hledám vozovou kancelář. Kde je (to), prosím?

B. To je zde. Čím mohu posloužit?

A. Potřebuji na sobotu dopoledne nákladní vůz do Moravské Ostravy.

B. To bohužel ne(pů)jde. dnes je již pátek.

A. To je škoda. V neděli ho nepotřebuji.

B. Tedy v pondělí ráno?

A. Kdy bude (je ten) vůz v Ostravě? V úterý?

B. To sotva. Myslím, (že) ve středu večer nebo nejpozději ve čtvrtek ráno.

A. Dobrá. Děkuji pěkně.

# V ý k l a d.

1. Jména dní jsou v němčině všechna rodu mužského (der). Znají takto:

r Sonntag (zonták) neděle r Donnerstag (donřsták) čtvrtek  
r Montag (monták) pondělí r Freitag (fraiták) pátek  
r Dienstag (dinsták) úterý r Samstag (zamsták) sobota  
r Mittwoch (mitvoch) středa r Sonnabend (zon-ábent)

Na otázku kdy? wann? odpovídáme: Ich komme Sonntag (am Sonntag) přijdu v neděli. Ich komme diesten (nächsten) Mittwoch (prijdu tuto (příští) středu. — Sonntags (= jeden Sonntag) faber ich nach Hause v neděli (každou!) jezdím domů.

2. Části dne jsou: r Morgen ráno, jítro, der Vormittag dopoledne, der Mittag poledne, der Nachmittag odpoledne, der Abend (ábent) večer, die Nacht noc.

Proto zdravíme:

Guten Morgen (güten morgen)

Guten Tag! (-ták)

Guten Abend! (-ábent)

Gute Nacht! (güte nacht)

Grüß Gott! (grýs got)

Dobré jitro!

Dobrý den!

Dobrý večer!

Dobrou noc!

Pozdrav Bůh!\*)

Na otázku kdy? říkáme: Ich arbeite morgens zrána, ráno (morgen = zítřal), vormittags dopoledne, nachmittags odpoledne, abends večer, zvečera. — Přidáme-li však k těmto příslovcům ještě jiné určení času, pak koncovka -s odpadá; na př.:

morgens ráno, zrána

vormittags dopoledne

nachmittags odpoledne

abends zvečera, večer

gestern morgen včera ráno

heute vormittag dnes dopoledne

morgen nachmittag zítra odpoledne

übermorgen abend pozítří večer

3. Jména měsíců jsou v němčině též rodu mužského (der):

Jänner (Januar) leden

Feber (Februar) únor

März (merc) březen

April duben

Mai (maj) květen

Juni (júni) červen

Juli (júli) červenec

August srpen

September září

Oktober říjen

November listopad

Dezember prosinec

Na otázku kdy? říkáme: Im Jänner, im Feber v lednu atd. — Naučíte se těmto názvům důkladně, budete jich často potřebovat!

Nové výrazy:

brauchen potřebovati

wünschen (vynšen) přát si

sein Herr! pane

suchen (zúchen) hledati

das Büro (byró) kancelář

das Wagenbüro vozová kancelář

für (fýr) Samstag na sobotu

r Mittag (míták) poledne

mittag(s) v poledne

mährisch (méríš) moravský

Mährisch Ostrau Mor. Ostrava

schade (šáde) škoda

Grüß Gott! je velmi oblíbený německý pozdrav, zvláště u dobrých lidí (takoliv však k nadřazeným). Nahrazuje na př. naše Nazdar! (při loučení, v Bohem! při loučení) a pod.



dienen (dinen) sloužit  
womit kann ich dienen? čím  
mohu posloužit?  
r Güterwagen (gyter + vágen)  
nákladní vůz  
r Tag den, drei Tage tři dni

also (alzo) tedy, tak  
früh (frý) ráno, časné  
kaum (khaum) sotva  
glauben mysliti, domnívati se  
spätestens nejpozději  
bleiben (blajben) zůstat

## Cvičení.

1. Říkejte ve všech osobách: Ich bin ledig (verheiratet). Ich fahre morgen nach Ostrau. Wann habe ich Dienst? Ich trage ein Gepäck. Ich rufe einen Träger. Was suche ich da? Ich lerne fleißig, ich bin nicht faul.

2. Naučte se jednotlivým otázkám z článku Wie heißen Sie? téměř nazpaměť a dávejte si je vzájemně v libovolném pořadí. (Posluchač A dá otázku posluchači B, ten na ni odpoví a dá další otázku posluchači C atd.) Naučíte se tak nejen odpovídat, nýbrž i tázat se!

\*3. Přečtete si znovu článek 8a) a pokuste se jej vypravovat s o u v i s l e, v celých větách podle svých poměrů! (Jméno, věk, bydliště, u dráhy od-, služba nyní v- jako (als) -, stav, rodina.)

4. Odpovězte německy: Was ist heute (morgen, übermorgen)? Wann haben Sie Dienst, vormittags oder nachmittags? Wann haben Sie Urlaub? (dovolenou) Wie grüßen wir morgens, abends? Sind Sie morgen früh zu Hause?

5. Přeložte: Dnes dopoledne mám službu. Odpoledne jedu do Olomouce a zůstanu tam tři dni (Tage): pátek, sobotu a neděli. V pondělí jedu zase zpět. Do Olomouce jedete? Tam mám přítele (r Freund), Meier se jmenuje. Meier? Není to staniční manipulant M.? Ano, slouží tam teď jako telegrafista (r Telegrafist). Znáte jej? Ale ovšem, toho znám už dlouho. Je ženat a má syna. Bydlí v Nádražní třídě, že ano? Pozdravujte ho tedy i ode mně (von mir)! — Dobrý den, pane Müller! Nazdar, pane Bártlo! Čím mohu posloužit? Kdo má zítra službu? (bez členu) Zítra? Dnes je čtvrtek — zítra má pan N. službu. Nikoliv, počkejte — ten je dnes a zítra v Moravské Ostravě. A v sobotu přijde? Ano, myslím, (že) ano. Přejete (si) ještě něco? Děkuji, to je všechno. S Bohem!

\*) Cvičení označená hvězdičkou (na př. zde \*) jsou fakultativní a hodí se zvláště pro kursy poněkud pokročilejší. V odděleních pro úplné začátečníky je možno se k nim později dodatečně vrátit, dovolí-li čas.

## 9. Unser Lehrgang.

Schon einen Monat lernen wir Deutsch. Heute lesen wir wieder ein neues Lesestück. Es ist nicht schwer. Verstehen Sie es?

A. Grüß Gott, Karl! Endlich sehe ich dich wieder einmal. Was machst du denn?

A. Nazdar, Karle! Konečně tě zas jednou vidím. Copak děláš?

B. Ich habe jetzt viel zu tun. Ich lerne Deutsch.

B. Mám teď mnoho práce. Učím se německy.

A. Deutsch lernst du? Das interessiert mich auch. Und wie machst du das? Hast du einen Lehrer?

A. Německy se učíš? To mne zajímá taky. A jak to děláš? Máš (nějakého) učitele?

B. Nein, ich besuche einen Lehrgang (einen Deutschkurs) in N. Auch mein Bruder und sein Freund besuchen ihn.

B. Nemám, chodím do kursu němčiny v N. I můj bratr a jeho přítel do něho chodí (jej navštěvují).

A. Da seid ihr sehr fleißig. Und wann habt ihr Unterricht, jeden Tag?

A. To jste velice pilní. A kdy máte vyučování, každý den?

B. Nein. Jeden Montag und Donnerstag fahren wir nachmittags nach N. (hin) und um 6 Uhr fahren wir wieder nach Hause (zurück). Zu Hause lernen wir natürlich jeden Tag. So verlangt es unser Lehrer.

B. Nikoli. Každé pondělí a čtvrtek jezdíme odpoledne do N. (tam) a v 6 hodin jedeme zase domů (zpět). Doma se ovšem učíme každý den. Tak to žádá náš učitel.

A. Wer ist euer Lehrer? Wer hört euch?

A. Kdo je vaším učitelem (váš učitel)? Kdo vás učí?

B. Uns lehrt Herr Inspektor K. Den kennst du, glaube ich, gut.

B. Nás učí pan inspektor K. Toho znáš, myslím, dobře.

A. Ja, ich kenne ihn sehr gut, er ist mein Freund. Und der ist so streng?

A. Ano, znám ho velice dobře, je to můj přítel. A ten je tak přísný?

B. Nun, er verlangt Arbeit.

B. Inu, žádá práci.

A. Welches Lehrbuch habt ihr? B. Wir haben eigentlich kein Buch, nur dieses Heft. Wir lesen aus dieses Lesestück. Doch

A. Kterou učebnici máte? B. Knihu vlastně nemáme, jenom tento sešit. Čteme prá- vě tento článek. Avšak mnohá



mancher Satz ist hier schon schwer. Wir fragen den Lehrer und er erklärt alles. Einen solchen Satz (ein solches Wort) wiederholen wir noch einmal oder zweimal und dann versteht es jeder. Diesen oder jenen Satz lernen wir auswendig. Und so geht es langsam vorwärts. Es ist doch erst Anfang.

A. Ja, und aller Anfang ist schwer, nicht wahr?

### V ý k l a d.

#### 1. Zájmena. Přivlastňovací zájmena

mein, meine, mein můj, má, mé  
dein, deine, dein tvůj, tvá, tvé  
sein, seine, sein jeho  
ihr, ihre, ihr (ír) její

mají tytéž koncovky jako člen neurčitý:

1. pád.: ein Vater — mein Vater 1. a { eine, meine Mutter  
4. pád.: einen Vater — meinen Vater 4. p. { ein, mein Kind

#### 2. S členem určitým se shodují tato zájmena:

|       |                                                 |       |       |       |        |
|-------|-------------------------------------------------|-------|-------|-------|--------|
| tento | onen                                            | každý | který | mnohý | takový |
| der   | dieser, jener, jeder, welcher, mancher, solcher | Mann  |       |       |        |
| die   | diese, jene, jede, welche, manche, solche       | Frau  |       |       |        |
| das   | dieses, jenes, jedes, welches, manches, solches | Kind  |       |       |        |

Vedle solcher, solche, solches se říká také ein solcher, ein solche, ein solches, takový, -á, -é.

3. O s o b n í zájmeno ve 4. pádě: **mich** mě, mne, **dich** tě, tebe — **uns** nás, **euch** vás; **sie** je, **Sie** Vás. — V 3. osobě rozlišuj zájmena podle rodu:

Kennst du { **den** Mann, den Satz? { **ihn**  
                  { **die** Frau, die Gasse? — Ja, ich kenne { **sie**  
                  { **das** Kind, das Buch? { **es**

Nedávejte se mýlit, že ihn = jej, ho, sie = ji, es = je, a dbejte vždy rodu slova německého: Znáš **ji** (= **tu** knihu)? Kennst du **es** (= **das** Buch)? a pod.

4. Odlišně od češtiny mají u sebe 4. pád slovesa **fragen** tázati se česky 2. p.), **verstehen** rozuměti (č. 3. p.) a **lernen** učit se (č. 3. pád). Pamatujte si:

Ich frage den Vater, die Mutter, das Kind táži se otce, matky, dítěte. Ich frage dich táži se tě.

Ich verstehe den Satz rozumím té větě, jedes Wort každému slovu, alles všemu. Ich verstehe Sie nicht nerozumím Vám. Was verstehst du nicht?

Was (čemu) lernst du? Lernen Sie es auswendig naučte se tomu z paměti. Ich lerne Deutsch učím se němčině (německy).

### N o v é v ý r a z y:

|                                                                                                                     |                                                                                                                |                                                                                                    |                                                                                                   |                                                                                                   |                                                                    |                                                                |                                                                |                               |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| was machst du denn? copak děláš?                                                                                    | zu Hause (cu hauze) doma (kde?) nach Hause domů (kam?) jeden Tag každý den (kdy?) verlangen žádati             | r Inspektor inspektor streng (štrenk) přísný, -ě e Arbeit (arbajt) práce s Heft sešit              | lesen (lézen) čísti, du liest s Lesestück (léžestýk) článek r Satz (zac) věta s Wort (vort) slovo | erklären (erklären) vysvětliti wiederholen (viederhólen) opakovati                                | verstehen (ferštén) rozuměti auswendig z paměti                    | r Anfang začátek aller Anfang každý začátek müde (mýde) unaven | sehen (sén) viděti, du siehst                                  |                               |
| ich habe viel zu tun (fil cu tün) mám mnoho práce Mutter (muter) matka interessieren zajímati e Monat (mónat) měsíc | ich lerne Deutsch učím se němčině (německy) du lernst du nicht? učíš se němu? was machst du denn? copak děláš? | zu Hause (cu hauze) doma (kde?) nach Hause domů (kam?) jeden Tag každý den (kdy?) verlangen žádati | r Inspektor inspektor streng (štrenk) přísný, -ě e Arbeit (arbajt) práce s Heft sešit             | lesen (lézen) čísti, du liest s Lesestück (léžestýk) článek r Satz (zac) věta s Wort (vort) slovo | erklären (erklären) vysvětliti wiederholen (viederhólen) opakovati | verstehen (ferštén) rozuměti auswendig z paměti                | r Anfang začátek aller Anfang každý začátek müde (mýde) unaven | sehen (sén) viděti, du siehst |



Manch- arbeit- noch und (schlafen) nicht. Welch- Satz (welch- Wort) versteh- du nicht? Frag- Sie d- Lehrer! Lern- Sie dies- Satz auswendig! Sag- ihn noch einmal, ich verstehe nicht.

\*2. Odpovídejte na tyto otázky celými větami: Wie lange lernen Sie Deutsch? Wo haben Sie den Kurs? Wann haben Sie Unterricht? (jeden — von — bis — Uhr). Ist Ihr Lehrer streng? Was verlangt er? Haben Sie viel Arbeit? Wo machen Sie Dienst? Wie alt sind Sie? Welches Lesestück lesen Sie jetzt? Verstehen Sie es? Ist es schwer? Lernen Sie auch etwas auswendig? Wann und wie lernen Sie? Interessiert Sie das Lernen? Wann haben Sie morgen Dienst? Ist auch Ihr Freund da? Wo sitzt er? Lernt er fleißig?

3. Přeložte do němčiny: Naše služba je velice těžká, ale pracuji jím přesně jako stroj. Venku je již tma. Mnohý železničář je unaven, ale nespí. Má (hází) službu. Je 19 hodin, náš vlak jede přesně. A tak to jde dnes, zítra a pozítří, každý den a každou noc. Čas utíká, máme už říjen. Již měsíc se učíme německy. Dne 1. čtené články Náš kurs. Není těžký, ale je dlouhý. Čtete tuto větu? Kterou, prosím? Opakujte ji zpaměti! Prosím Vás, řekněte to ještě jednou, nerozumím Vám. Zaplať Pán Bůh, jsme již hotovi! Jdu domů. Zítra jsem doma, mám volno. Dobrou noc!

## 10. Wer will, der kann.

Der Manipulant Novák und der Schaffner Müller fahren am Leipnig nach Olmütz. Dieser kann schon gut Deutsch, jener lernt erst. Hören Sie nun, was sie sprechen, und machen Sie es auch so.

M.: Nun, lieber Freund, was macht dein Deutsch? Kannst du schon viel? Wenn du willst, können wir ein wenig deutsch sprechen. Verstehst du mich? Wenn ja, antworte deutsch!

N.: Du sprichst langsam und deutlich, ich verstehe dich ganz gut. Wir können eine Prüfung machen (es versuchen). Aber du darfst nicht lachen, wenn ich etwas nicht richtig sage (einen Fehler mache). Vergiß nicht, daß ich ein Anfänger bin!

M.: Aber natürlich, daß weiß ich. — Also versuchen wir zuerst das Lesen. Hier ist ein Dienstbefehl. Nimm ihn und lies!

N.: Wie du befehlst. Gib her — ich will es versuchen. (Er nimmt den Befehl und liest.) — Na, bist du zufrieden?

M.: Du liest sehr schön und deutlich. Ich sehe, daß du den Befehl auch verstehst. Kannst du ihn auch übersetzen?

N.: Soviel kann ich noch nicht. Manches Wort kenne ich nicht. Aber wenn du mir hilfst... (Er liest und übersetzt einen Satz.)

M.: Das genügt schon. Ich sehe schon, daß du schön liest, richtig sprichst und auch übersetzen kannst. Wie ist das möglich, wenn du erst einen Monat lernst?

N.: Das ist ganz einfach. Im Kurs gebe ich acht, was der Lehrer erklärt. Zu Hause schreibe ich und lerne zuerst die Wörter. Dann wiederhole ich die Grammatik und lese das Lesebuch. Da verstehe ich schon, was es so und nicht anders ist. Dann mache ich leicht auch die Übung.

M.: Und so arbeitest du jeden Tag?

N.: Ja. Manchmal bin ich schon müde und mag nicht lernen. Aber es muß sein und deshalb über ich jeden Abend, bis ich sehr gründlich kann.

M.: Ja, so ist es richtig. Nur du mußt nicht den Meister, du mußt sehr? Und so sollen es alle machen.

M.: Ale ovšem, to vím. Nejprve zkusme tedy čtení. Tady je služební rozkaz. Vezmi (si) jej a čti!

N.: Jak poroučís! Ukaž (dej sem) — zkusím to. (Vezme rozkaz a čte.) — Nu, jsi spokojen?

M.: Čteš velice pěkně a správně. Vidím, že rozkazu i rozumíš. Dovedeš jej i přeložit?

N.: Tolik ještě neumím. Mnohé slovíčko (slovo) neznám. Ale když mi pomůžeš... (Čte a překládá jednu větu.)

M.: To již stačí. Vidím již, že pěkně čteš, správně mluvíš a také dovedeš (umíš) překládat. Jak je to možné, když se učíš teprve měsíc?!

N.: To je docela jednoduché. V kursu dávám pozor, co učitel vykládá. Doma si napíši a naučím se nejprve slovíčka. Potom opakuji mluvnici a čtu články. Tu již rozumím, proč je to tak a ne jinak. Potom udělám (vypracuji) snadno i cvičení.

M.: A tak pracuješ každý den?

N.: Ano. Mnohdy jsem již unaven a nechce se mi učit. Avšak musí to být a proto cvičím každý večer, až umím všechno důkladně.

M.: Ano, tak je to správné. Jenom »cvičení vede k umění«, že ano? A tak to mají dělat všichni.



## V ý k l a d.

1. **Úženi.** Podobně jako sloveso fahren (viz str. 33) mění nebo užívá některá silná slovesa v 2. a 3. os. jedn. čísla kmenovou sílu **ie**. Tato změněná hláska **i(e)** je též v 2. os. jedn. čísla slovesa **haben** a **sein**, která jsou bez koncovky **-t**.  
j. č. způsobu rozkazovacího, která je vždy bez koncovky **-t**.

Časujeme na př. geben (dávat) a sehen (zobcovat) vidět.

|                     |                  |                   |
|---------------------|------------------|-------------------|
| 1. ich gebe, sehe   | wir geben, sehen | gib! sieh!        |
| 2. du gibst, siehst | ihr gebet, sehet | gebet! sehet!     |
| 3. er gibt, sieht   | sie geben, sehen | geben, sehen Sie! |

Podobně časujeme:

**befehlen** (bývat) poroučeti: du befehlst, er befiehlt ... befiehl  
**lesen** (lézt) číst: ich lese, du liest, er liest ... lies!  
**helfen** pomáhat: ich helfe, du hilfst, er hilft ... hilf!  
**sprechen** (špřech) mluvit: du sprichst, er spricht ... sprich!  
**vergessen** (fěrgesen) zapomínat: du vergißt, er vergißt ... vergiß!  
**nehmen** (němen) brát: ich nehme, du nimmst, er nimmt ... nimm!  
Pozor na pravopis!

V slovníčku budeme u takových sloves uvádět též 2. osobu, na př. geben dái, du gibst.

2. **Nepravidelná slovesa.** Slovesa **dürfen** smět, **können** moci, **mögen** chtít, **müssen** muset; **sollen** mít povinnost, **wollen** chtít a **wissen** vědět se časují nepravidelně:

a) Kmenová samohláska je v neurčitém způsobě a množném čísle táž, v jednotném však většinou jiná: dürfen, wir dürfen ich darf;

b) 1. a 3. osoba jedn. čísla jsou bez koncovky: ich darf – darf. Ostatní jsou pravidelné.

| Os. | dürfen | können | mögen | müssen | sollen | wollen | wissen |
|-----|--------|--------|-------|--------|--------|--------|--------|
| ich | darf   | kann   | mag   | muß    | soll   | will   | weiß   |
| du  | darfst | kannst | magst | mußt   | sollst | willst | weißt  |
| er  | darf   | kann   | mag   | muß    | soll   | will   | weiß   |
| wir | dürfen | können | mögen | müssen | sollen | wollen | wissen |
| ihr | dürft  | könnt  | möget | müßt   | sollt  | wollt  | wißt   |
| sie | dürfen | können | mögen | müssen | sollen | wollen | wissen |

Poznámky. a) Pamatujte si zvlášť dobře, že v 3. osobě er muß, er weiß nesmí být koncovka -t!

b) Sloveso **ich soll** značí mám (povinnost, něco dělati) na rozdíl od **ich habe** mám (něco). Na př.: Ich habe da ein Buch, ich soll es lesen mám tu knihu, mám (povinnost) ji čísti. Ich habe keine Zeit – wie soll ich es machen?

c) **Wollen Sie** = račte: Wollen Sie weiter gehen račte (jít) dále.

d) Neurčitý způsob, který bývá s těmito slovesy spojen, kládeme v hlavní větě až na konec: Ich lerne fleißig Deutsch – avšak Ich muß fleißig Deutsch lernen musím se pilně učit německy.

3. **Vedlejší věty** mají v němčině zcela jiný **slovesořad** než věty hlavní, což působí začátečníkovi potíže. Pamatujte:

a) na prvním místě bývá **spojka**, na př.: **daß** = že, **weil** nebo **da** = poněvadž, protože, **wenn** = když, jestliže, -li a pod.;  
b) hned za spojkou je **podmět** a  
c) teprve na konci věty je **určité sloveso**. – Schema:

Věta hlavní: Věta vedlejší:

**Podmět** – urč. sloveso<sup>2</sup> ..., **spojka** – **podmět**<sup>1</sup> .... urč. sloveso<sup>2</sup>.

**Ich** + **weiß**<sup>2</sup> **gut**, **daß** **du**<sup>1</sup> **fleißig** ..... **lernst**<sup>2</sup>

Vím dobře, že se pilně učíš.

Podobně si všimněte postavení slovesa v těchto větách:

Du bist schon gesund. Du bist schon gesund **bist** že jsi už zdrav.

Er kommt nicht, weil er krank ist protože je nemocen.

Sie kommen nach Hause.

Was machen Sie, wenn Sie nach Hause kommen?

když přijдете domů?

Neurčitý způsob, který je v hlavní větě na konci, je ve větě určité před určitým slovesem (na místě předposledním).

**Ich**<sup>1</sup> **kann**<sup>2</sup> es richtig sagen:

**daß** **ich**<sup>1</sup> es richtig sagen **kann**<sup>2</sup>

**weil** **ich** es richtig sagen **kann**

**wenn** **ich** es richtig sagen **kann**



## N o v é v ý r a z y

|                                         |                                                     |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| <b>wenig</b> (vénik) málo               | <b>schreiben</b> (šrajben) psát                     |
| <b>ein wenig</b> trochu                 | <b>die Wörter</b> (voérter) slovíčka                |
| <b>deutlich</b> (dojtlich) zřetelný, -ě | <b>e Grammatik</b> mluvnice                         |
| <b>e Prüfung</b> zkouška                | <b>anders</b> (anders) jinak                        |
| <b>lachen</b> smát se                   | <b>üben</b> (ýben) cvičiti                          |
| <b>r Anfänger</b> začátečník            | <b>e Übung</b> (ýbunk) cvičení                      |
| <b>r Befehl</b> (befél) rozkaz          | <b>r Meister</b> (majster) mistr                    |
| <b>r Dienstbefehl</b> služební rozkaz   | <b>deshalb</b> , <b>daher</b> proto                 |
| <b>her</b> (hér) sem                    | <b>r Fehler</b> (féler) chyba                       |
| <b>acht geben</b> dávatí pozor          | <b>zufrieden</b> (cufriden) spokojen                |
| <b>ich gebe acht</b> dávám pozor        | <b>übersetzen</b> (ýbérzecen) překládati, přeložiti |
| <b>versuchen</b> (ferzuchen) zkoušeti   | <b>ich bin froh</b> , <b>daß</b> jsem rád, že       |
| <b>genügen</b> (genýgen) stačiti        | <b>froh</b> (fró) rád, veselý                       |
| <b>möglich</b> (móéglich) možný         | <b>freuen</b> (frojen) těšiti                       |
| <b>lieb</b> milý, příjemný              | <b>es freut</b> (frojt) <b>mich</b> těší mě         |
| <b>praktisch</b> praktický              | <b>gründlich</b> (gryndlich) důkladně               |
| <b>manchmal</b> mnohdy                  | <b>warum</b> (varum) proč                           |
| <b>einfach</b> jednoduchý, prostý       |                                                     |

## C v i č e n í

1. Čtete tento článek v různých osobách: Ich kann noch nicht Deutsch, aber ich kann es brauchen. Ich soll dann eine Prüfung machen. Deshalb besuche ich einen Kurs. Ich kann schon etwas sagen, aber ich will mehr können. Wie soll ich es machen? Ich darf keine Zeit verlieren (zitrácti). Ich muß jeden Tag lernen. Weil ich auch sprechen will, lese ich jeden Satz laut. Wenn ich etwas nicht verstehe, lese ich es noch einmal. Ich muß noch viel arbeiten; das weiß ich. Aber ich will und deshalb kann ich auch...

2. Z hlavní věty Ich<sup>1</sup> bin<sup>2</sup> schon da utvoříme vedlejší větu: da<sup>3</sup> (weil, wenn) ich<sup>1</sup> schon da bin<sup>2</sup>. Nacvičujte podobně: Ich brauche einen Güterwagen. Ich sehe nicht gut. Er hat viel zu tun. Wir müssen nach Hause gehen. — Upravte slovosled po spojce (v závorce): Es freut mich: (daß) du lernst und bist so fleißig. Du weißt: (daß) du kannst es brauchen. Du siehst: (daß) es ist nicht so schwer. Es ist möglich: (daß) du hast wenig Zeit und bist müde. Ich weiß: (daß) du willst bald Deutsch können. Frage mich...

(wenn) du verstehst etwas nicht. (Wenn) du willst richtig sprechen: sprich laut! Lerne diesen Satz auswendig: (weil) er ist praktisch und (weil) du kannst ihn oft brauchen.

3. Slova v závorkách dejte do náležitých tvarů: Karl, (sein) so gut und (sprechen) nicht! Du (sehen), daß das Kind (schlafen). (Nehmen) das Buch und (lesen)! Wie (lesen) du das Wort »Lehrbuch«? Du (müssen) es lang lesen. (Vergessen) es nicht! Morgen (können) ich nicht kommen. Wie du (wissen), (fahren) mein Bruder nach Brünn und ich (müssen) zu Hause sein. (Können) du mir helfen?

4. Přeložte: Pojď sem! Vezmi knihu a čti! Kterou větu mám číst? Mluv nahlas, já ti nerozumím. Rozumíte mi? Když něčemu nerozumíte, zeptejte se! Nesmíš to dělat, jak chceš. Chceš-li něco umět, musíš se učit. Nesmíš zapomínat, že potřebuješ i mluvnici! (Všechny věty též ve zdvořilém vykání.) — Odpočte, že přicházím teprve teď. To nevdá, jen když jste tady. Doufám rád, že jste hotov. To může říci každý. — Mluvíte (umíte) německy? slyšíme všude (überall). Rozumím trochu německy, ale mluvit ještě neumím. Není to tak těžké, ale musíte denně cvičit. Mluvíte docela dobře. Co mám dělat? Když to musí být... Přesníláte, nerozumím. Řekněte to ještě jednou a mluvíte pomalu. Děkuji, to stačí.

**V ý s t a h k a :** Jistě jste již upozorovali, že mnohé odborné názvy ze služeb jsou vám i v německém znění velmi povědomé nebo docela známy. Mnohé jste slyšeli vyslovovat, třeba ve znění nepřesném nebo zkráceném, na př. »šnecluk, manšaft, mašina, curyk, šibovat« atd., a znáte jejich význam. Snad jste jenom nevěděli, jak se správně německy píší, jaký mají člen a pod.

Uvede taková běžná a potřebná slova též viděli napsaná, budeme je dále uvádět ve skupinách podle příbuznosti významu nebo podle služeb, kterým slouží. Dnes jsou to na př. názvy některých druhů vozů. — Jsou to ze svého učitelem nahlas a všimněte si pravopisu. Nemusíte se jim ani domnívat. Až se některé z nich vyskytnou v článku, bude uvedeno jejich správné vyřazení. Mnohé z nich vám však už nyní utkví v paměti, když se je zapamatujete právě v celé skupině názvů téhož oboru.

Uvede také slova jejich výslovností a psaním v latince, pokuste se je psát v slovníku první. Tak si na známých slovech navyknete číst i tištěné slovo. Uvede také slova (fraktura)



V o z y :

|                    |   |                |                      |
|--------------------|---|----------------|----------------------|
| der Dienstwagen    | r | Dienstwagen    | služební vůz         |
| der Eilgutwagen    | r | Eilgutwagen    | vůz s rychlým zbožím |
| der Beiwagen       | r | Beiwagen       | přívěsný vůz         |
| der Gepäckwagen    | r | Gepäckwagen    | zavazadlový vůz      |
| der Gepäckbeiwagen | r | Gepäckbeiwagen | přívěsný vůz zavaz.  |
| der Güterwagen     | r | Güterwagen     | nákladní vůz         |
| der Kleinwagen     | r | Kleinwagen     | vozik                |
| der Kohlenwagen    | r | Kohlenwagen    | vůz na uhlí          |
| der Kurswagen      | r | Kurswagen      | traťový vůz          |
| der Ortswagen      | r | Ortswagen      | místní vůz           |
| der Personenwagen  | r | Personenwagen  | osobní vůz           |
| der Postwagen      | r | Postwagen      | poštovní vůz         |
| der Schemelwagen   | r | Schemelwagen   | oplenový vůz         |
| der Schlafwagen    | r | Schlafwagen    | lůžkový vůz          |
| der Speisewagen    | r | Speisewagen    | jídelní vůz          |
| der Stückgutwagen  | r | Stückgutwagen  | vůz skusovým zbožím  |
| der Triebwagen     | r | Triebwagen     | motorový vůz         |
| der Umladewagen    | r | Umladewagen    | překládkový vůz      |

## 11. Können Sie telegraphieren?

Wenn Sie es nicht gut können, dann versuchen Sie es nicht. Sie wissen doch, daß das Telegraphieren sehr wichtig ist. Wissen Sie auch, warum es so wichtig ist? Können Sie es besser als dieser »Telegraphist«?

A.: Guten Tag! Wo ist der Telegraphist? Wissen Sie nicht, wo der Telegraphist ist?

B.: Er ist nicht da.

A.: Daß er nicht da ist, sehe ich. Aber ich will wissen, wo er ist, und das wissen Sie auch nicht. — Und was machen Sie da? Für wen machen Sie hier eigentlich Dienst?

B.: Ich mache hier keinen Dienst, sondern nur Einschulung.

A.: Dobrý den! Kde je telegrafista? Nevíte, kde je telegrafista?

B.: Není tady.

A.: Že tady není, vidím. Ale chci vědět, kde je, a to víte taky. — A co tu děláte? Za koho zde vlastně konáte službu?

B.: Nekonám tu (žádnou) službu, nýbrž jen zácvik.

A.: Sehr schön. Können Sie schon telegraphieren? Ich meine, ob Sie gut telegraphieren können?

B.: Ohne Fehler leider noch nicht. Aber um diese Zeit fährt da nichts.

A.: Man kann nicht wissen, was kommen kann. Gegen 10 Uhr, oder genau um 9 Uhr 54, fährt ein Zug durch unseren Bahnhof. Was für ein Glockensignal bekommt er?

B.: Wohin fährt der Zug? Ich weiß wissen, wohin der Zug fährt.

A.: Gegen den Bahnhof X.

B.: Also gegen das Ende der Strecke, ich gebe das Signal Nr. (Nummer) 2.

A.: Um Gottes willen, nur das signal! Da geben Sie lieber schon ein Signal Nr. 9 — »Alle Züge sind gegen den Anfang der Strecke«.

B.: Ich bitte um Verzeihung! Ich gebe richtig das Signal Nr. 1.

A.: Und noch eine Frage, können Sie nichts dagegen haben, wenn Sie darf ein Zug ohne Glockensignal fahren?

B.: Nein, das ist wider (gegen) die Vorschrift!

A.: Also sagen wir, daß der Zug auf ein gesperrtes Gleis fährt. Was für ein Signal geben Sie? Ich gebe kein Signal, der Zug fährt ohne Signal.

B.: Gott sei Dank! Etwas sagen Sie doch. Aber telegraphieren Sie lieber nicht; warnt Sie die der Telegraphist, dann hätte Sie sehr darum.

A.: To je pěkné. Umíte už telegrafovat? Myslím, zdali umíte dobře telegrafovat?

B.: Bez chyb bohužel ještě ne. Ale touto dobou tu nic nejede.

A.: Člověk nemůže vědět, co může přijít. K 10. hodině, nebo přesně v 9 h 54 projíždí náš staniční vlak. Jakou zvukovou návest dostane?

B.: Kam jede ten vlak? Musím vědět, kam ten vlak jede.

A.: (Směrem) ke stanici X.

B.: Tedy (směrem) ke konci trati. Dám návest č. (= číslo) 2.

A.: Proboha, jenom to ne! To dejte raději už návest č. 9 — »Zastavte všechny vlaky! Ten vlak přece nejede k začátku trati.

B.: Prosim o prominutí! Dám správně návest č. 1.

A.: A ještě jednu otázku. nemáte-li nic proti tomu. Řekněte: Smí vlak odjet bez zvukové návesti?

B.: Ne (nesmí), to je proti předpisu!

A.: Řekněme tedy, že vlak jede na uzavřenou kolej. Jakou návest dáte?

B.: Nedám žádnou návest, vlak jede bez návesti.

A.: No, zaplať Pán Bůh! Něco přece víte. Ale raději ne-telegrafujte; počkejte, až přijde telegrafista. Velice Vás o to prosím.







## 12. Beim Fernsprecher.

nach Prerau? Darf man hier rauchen? Ist dort noch Platz? (Zeigen Sie mir): Wie schreibt man das Wort? Wie soll ich das machen? Können Sie telegraphieren? Wo ist hier die Kasse? (Ich weiß nicht): Wen soll ich fragen? Soll ich noch warten? Wie für ein Signal soll ich geben? Wie liest man das Wort?

4. Přeložte do němčiny: Prosím o prominutí, že přicházím ještě jednou. Musím se vás ještě něco zeptat: Nevíte, kdy jede vlak z Brna? Musím v Přerově dlouho čekat? Nevíte, jak dlouho čekám v Přerově? — Smím vás o něco prosit? Pro koho je to? Tady lístek pro vašeho bratra. Pro mne nemáte nic? Co máš proti tomu? Já za to nemohu, tak to musí být, tak se (man) to musí dělat. Jinak to není možné. Člověk se musí stále učit, chce-li (we-man) něco umět. To, co tu říkáte, mne velmi zajímá. Kdo chce něco umět, musí se učit. Bez peněz se (man) nedostane nic, vím. Víte, kolik stojí takový kufr? Je trať volná? Podívej se, je trať volná! V tuto dobu nejede nic. Víte to přesně?

### ODBORNÉ NÁZVY 2.

N á v ě s t ě l a a n á v ě s t i.

|                      |                     |                         |
|----------------------|---------------------|-------------------------|
| das Vorfignal        | s Vorsignal         | předvěst                |
| das Hauptfignal      | s Hauptsignal       | hlavní návěstidlo       |
| das Blockfignal      | s Blocksignal       | hradlové návěstidlo     |
| das Streckenfignal   | s Streckensignal    | oddílové návěstidlo     |
| das Einfahrfignal    | s Einfahrtssignal   | vjezdové návěstidlo     |
| das Ausfahrfignal    | s Ausfahrtssignal   | odjezdové návěstidlo    |
| das Rangierfignal    | s Rangiersignal     | seřadovací návěstidlo   |
| das Begegfignal      | s Wegesignal        | cestové návěstidlo      |
| das Distanzfignal    | s Distanzsignal     | vzdálenostní návěstidlo |
| das Richtungsfignal  | s Richtungssignal   | směrové návěstidlo      |
| das feststehende S.  | s feststehende S.   | nepřenosné návěstidlo   |
| das Weichenfignal    | s Weichensignal     | výměnové návěstidlo     |
| das Hornfignal       | s Hornsignal        | trubkové návěstidlo     |
| das Bremsprobefignal | s Bremsprobessignal | n. při zkoušce brzdy    |
| das Glockenfignal    | s Glockensignal     | zvonkové návěstidlo     |
| das Fahrsignal       | s Fahrssignal       | jízdní n. (zvonkové)    |
| das Ruhefignal       | s Ruhesignal        | odvolací n. (zvonkové)  |
| der Pfeifpflock      | r Verschlusspflock  | označník                |
| der Pfeifpflock      | r Pfeifpflock       | výstražný kolík         |
| das Grenzzeichen     | s Grenzzeichen      | námezník                |
| das Kennzeichen      | s Kennzeichen       | upozorňovací            |

Wie der Telegraph, so ist auch der Fernsprecher (das Telephon) für den Eisenbahndienst sehr wichtig: Manchen Befehl kann man jetzt leicht und schnell auch fernmündlich (telephonisch) erledigen.

Weber: Hallo, hier Platz-Weber. Wer ist am Apparat?

Friedrich: Hier Verschubleiter Friedrich.

W.: Das bist du? Schon wieder im Dienst? Nun, wie geht's nach der Krankheit?

F.: Danke, mir fehlt nichts mehr. Jetzt ist wieder mein Bruder krank. Aber es geht ihm schon besser.

W.: Gerade wie bei uns. Bei uns liegen wieder die Kinder. Es ist aber nichts Ernstes, sie sind nur verkühhlt.

F.: Bei diesem Wetter ist es das Wunder. Grüße sie von mir, sie werden bald gesund sein.

W.: Danke schön. Und jetzt mach dich, binnen einer Viertelstunde stehen wir den Wagen auf dem Gleis 17 und fahren nach Prag. Du mußt uns mit einem Verschubleiter helfen.

F.: Mám vzít ještě někoho?

W.: Není divu při tomto počasí. Pozdravuj je ode mne, ať jsou brzy zdravé.

F.: Děkuji pěkně. A nyní služebně. Za čtvrt hodiny po-  
táhneme soupravu s koleje 17 a pojedeme ke skladišti. Mu-  
síš nám s jedním posunova-  
čem pomoci.

W.: Není zapotřebí, to již stačí. Kromě mne a vás po-  
jede ještě jeden muž ze skla-  
diště. Souprava stojí u (poblí-  
že) rampy na koleji 17. Vpře-  
du je 6 vozů s kusovým zbo-  
žím, i se soupravou tedy 30  
vozů.

F.: Ještě něco: Je skladištní kolej již volná? Od kdy?



W.: Seit etwa 10 Minuten.  
Aber gegenüber dem Stellwerk müssen wir langsam und vorsichtig fahren. Ich komme dir entgegen und fahre mit euch.

F.: Gut. Ich bin in einer Weile bei euch.

W.: Danke. Schluß.

### V ý k l a d.

1. Třetí pád klademe na otázku komu, čemu? = wem? V roženském mají členy a zájmena s nimi shodná koncovku podstatná jména sama jsou bez koncovek: 1. die Frau žena 3. der Frau ženě.

V rodě mužském a středním mají členy a zájmena a podstatná jména koncovku -e, která však u slov na -el, -en vždycky (v hovorové řeči též u jiných slov) odpadá. Na př. Wem antwortest du?

|              |                                                                                                                          |
|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ich antworte | { dem (einem, diesem) Vater, Sohn-e — ihm<br>der (einer, dieser) Frau — ihr<br>dem (einem, diesem) Mädchen, Kind-e — ihm |
|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Osobní zájmena v 3. pádě:

|              |          |              |           |
|--------------|----------|--------------|-----------|
| mir mně, mi  | uns nám  | ihm jemu, mu | ihnen jim |
| dir tobě, ti | euch vám | ihr jí       | Ihnen Vám |

2. Předložky s 3. pádem:

|             |                   |                    |         |
|-------------|-------------------|--------------------|---------|
| aus z       | innen do          | mit s 7. p.        | samt i  |
| außer kromě | entgegen naproti  | nach po, podle, do | seit od |
| bei u, při  | gegenüber naproti | nächst poblíže     | von od  |
|             | gemäß podle       | nebst i s, spolu   | zu k, k |

Jejich význam a užívání nejlépe vysvětlí z příkladů:

|                                |                         |
|--------------------------------|-------------------------|
| aus der Stadt, aus dem Magazin | z města, ze skladiště   |
| außer mir, außerdem            | kromě mne, kromě toho   |
| bei uns, bei Ihnen             | u nás, u Vás            |
| innen einem Monat              | za měsíc, do měsíce     |
| ich gehe dir entgegen          | idu ti naproti (vstříc) |

gegenüber dem Hause  
meinem Befehl gemäß  
ich fahre mit dem Zuge  
ich gehe mit dem Bruder  
nach der Arbeit  
nach meiner Uhr  
ich fahre nach Prag  
schick der Post  
schick Ihnen  
ich fahre mit der Maschine  
ich fahre mit welcher Zeit?  
ich fahre mit wem?  
ich fahre mit meinem Freunde

F.: Dobrá. Za chvíli jsem u vás.

W.: Děkuji. Konec.

Předložky bei, von, zu splývají často s určitým členem dem: mit dem Wagen = beim Wagen, von dem Freunde = vom Freunde, zu dem Bahnhof = zum Bahnhof; zu též v ženském: zu der Post = zur Post.

Nové výrazy:

|                             |                                |
|-----------------------------|--------------------------------|
| Fernsprecher (fernšprecher) | = e Krankheit (krankhaj) nemoc |
| Telephon telefon            | dienstlich služebně            |
| Telephonieren telefonovati  | e Viertelstunde (firtelštunde) |
| Telephonisch telefonicky    | čtvrt hodiny                   |
| Telephonat přístroj, aparát | r Wagenzug souprava            |
| Telephonist nádražní        | s Magazín skladiště            |
| Telephonist nádražní        | s Magazínleis skladištní kolej |
| Telephonist nádražní        | jemand (jémant) někdo          |
| Telephonist nádražní        | notwendig (nót-) potřebný,     |
| Telephonist nádražní        | nutný                          |
| Telephonist nádražní        | r Stückgutwagen (štykgútvá-)   |
| Telephonist nádražní        | gen) vůz s kusovým zbožím      |
| Telephonist nádražní        | s Stellwerk (štel-) stavědlo   |
| Telephonist nádražní        | e Weile chvíle                 |
| Telephonist nádražní        | in einer Weile za chvíli       |
| Telephonist nádražní        | e Post (post) pošta            |
| Telephonist nádražní        | r Schluß (šlus) konec          |
| Telephonist nádražní        | s Mädchen (métchen) děvče      |
| Telephonist nádražní        | erledigen (erlédigen) vyříditi |
| Telephonist nádražní        | liegen (lígen) ležeti          |



Staniční zaměstnanci.

|                         |                       |                       |
|-------------------------|-----------------------|-----------------------|
| der Vorstand            | r Vorstand (-štant)   | přednosta             |
| der Vorsteher           | r Vorsteher (-štéer)  | přednosta             |
| der Bahnhofsvorsteher   | r Bahnhofsvorsteher   | stanice               |
| der Stellvertreter      | r Stellvertreter      | náměstek              |
| der Aufichtsbeamte      | r Aufsichtsbeamte     | dozorčí úředník       |
| der Wagenbeamte         | r Wagenbeamte         | vozový úředník        |
| der Schulbeamte         | r Schulbeamte         | školní úředník        |
| der Fahrdienstleiter    | r Fahrdienstleiter    | výpravčí vlaků        |
| der Telegrafist         | r Telegrafist         | telegrafista          |
| der Hallenleiter        | r Hallenleiter        | skladištní úředník    |
| der Zollanmelder        | r Zollanmelder        | celní prohlášovatel   |
| der Kassier             | r Kassier             | pokladník             |
| der Bahnhofskassier     | r Bahnhofskassier     | staniční pokladník    |
| der Rechnungsleger      | r Rechnungsleger      | účetní                |
| der Zugabfertiger       | r Zugabfertiger       | transitér             |
| der Verschieber         | r Verschieber         | posunovač             |
| der Rangierer (-ži-)    | r Rangierer (-ži-)    | řidič posunu          |
| der Vershubleiter       | r Vershubleiter       | posunovací            |
| der Rangiermeister      | r Rangiermeister      | mužstvo               |
| der Rangiermannschaft   | r Rangiermannschaft   | nádražní              |
| der Platzmeister        | r Platzmeister        | dělník                |
| der Arbeiter            | r Arbeiter            | zaměstnanec, zřízenec |
| der Bedienstete         | r Bedienstete         | hlídač                |
| der Wächter (vechter)   | r Wächter (vechter)   | strážník              |
| der Wärter              | r Wärter              | hradlař               |
| der Blockwärter         | r Blockwärter         | závorář               |
| der Weichenwärter       | r Weichenwärter       | výhybkář              |
| der Wagenschreiber      | r Wagenschreiber      | zapisovač vozů        |
| der Wagenreiniger       | r Wagenreiniger       | čistič vozů           |
| der Lampist             | r Lampist             | lampář                |
| der Portier             | r Portier             | vrátný                |
| der Pförtner            | r Pförtner            | vrátný (dveřník)      |
| der Bahnsteig-schaffner | r Bahnsteig-schaffner | vrátný (nástupištní)  |
| der Träger (tréger)     | r Träger (tréger)     | nosič                 |
| der Gepäckträger        | r Gepäckträger        | nosič zavazadel       |

Pamatuj též: **Was fehlt Ihnen?** Co je Vám? — **Wie geht es (nebo geht's) Ihnen?** Jak se Vám daří (vede)? Jak se máte? **Es geht uns gut** máme se dobře, daří se nám dobře. **Es geht (noch) nicht** nejde to (ještě).

Cvičení.

1. Doplňte vynechané koncovky a správné tvary slov v závo-  
kách: Wie geht es d- Vater, Ihr- Mutter, dein- Tochter, d-, Ihn-  
Ich zeige das Buch unser- Lehrer, sein- Bruder, dies- Mädchen-  
Ich sage es (du, sie, Sie, er, ihr) nicht. Was fehlt unser- Plat-  
meister? Er wohnt dort bei mein- Freund-, gegenüber d- Bahn-  
hof, mit ein- Schaffner schon seit ein- Jahr. Mit we- sprechen Sie  
Bei dies- Wetter bleibe ich lieber zu Hause. Er (helfen) d- Mutter  
mein- Sohne, (ich, Sie).

\*2. Přečtěte si 12. článek znovu a odpovídejte na tyto otázky:  
Wer telefoniert da? Wen sucht er? Wer ist am Apparat? Ist  
schon gesund? Fehlt ihm noch etwas? Was ist mit seinem Bra-  
der? Wie geht es ihm? Und wie geht es Ihnen? Ist jemand bei  
Ihnen krank? Sind Sie verköhlt? Wie ist es heute draußen? Wo  
will der Platzmeister von dem Vershubleiter? (Er soll ...  
Wohin ziehen sie den Wagenzug? Wieviel Wagen sind es? Was  
wollen sie fahren? Wieviel Personen (osob) braucht er? Wo sind  
der Wagenzug? Wo müssen sie langsam fahren? Seit wann  
das Gleis frei? Was ist Herr Friedrich? Ist er ledig? Ist er schon  
lange bei der Bahn? Seit wann sind Sie bei der Bahn?

3. Přeložte: Jak se máš (máte)? Děkuji, daří se mi docela dobře.  
A jak se daří doma? Děkuji za zeptání (e Nachfrage), u nás je  
všichni zdraví. To mě velice těší. — Nevíš, jak se daří našemu  
příтели Müllerovi? Jdu (komme) právě od něho. Je ještě doma,  
protože je trochu nemocen. Ale není to nic vážného. Jsem rád,  
to není nic vážného. Máš dnes odpoledne kdy? Přijdu s bratrem  
k tobě. Přijdeme k 5. hodině. Dobrá, přijdu vám naproti. To je  
zapotřebí; vím, kde bydlíš. — Od koho to víte? Od kdy jste tam?  
Odkud přicházíte? Po práci jedu vlakem domů. Kromě mne  
není nikdo. Kolik je hodin? Nevíte, kolik je hodin? Podle  
hodinek je 9.45, ale moje hodinky nejdou (geht) přesně. To  
síte ihned (sofort) vyřídit. Můžete to vyřídit telefonicky, čas je  
peníze (bez členů). Zavolejte nádražního a řekněte mu, že  
ihned přijít sem!



### 13. Im Gepäckwagen.

Vor dem Güterschuppen steht ein Dienstwagen. Im Wagen ist der Fahradeschaffner. Der Magazineur reicht ihm einen Blumenkorb.

A.: Nein, Herr Magazineur, weiter geht es wirklich nicht. Soviel Gepäck! Wohin soll ich das alles geben? Bitte, kommen Sie nur in den Wagen schauen! Es ist kein Platz mehr da!

B.: Platz muß immer sein, alles muß hinein. — Na, hören Sie, der Wagen ist halb leer! Nur Ordnung muß man hier machen. Also los! Zuerst die Kiste her an die Wand!

A.: Achtung, nicht stürzen! Darin sind Eier!

B.: Richtig, Herr Meier, Eier sind heuer zu teuer. So legen wir sie zwischen den Korb und den Koffer. Neben die Tür gehen Sie das Eilgut. Der Sack kommt unter den Tisch. Und den Blumenkorb stellen Sie auf die Kiste.

A.: Das geht nicht, das sind doch die Eier!

B.: Richtig, wieder die Eier. Dann stellen wir ihn schön in die Mitte auf den Tisch. — So, und jetzt ist hier im Wagen Ordnung: das Eilgut ist vor und neben der Tür, die Kiste an der Wand (in der Kiste sind die Eier, nicht wahr?), der Sack liegt unter dem Tische wie ein Teppich, auf dem Tische haben Sie einen Blumenkorb — Sie haben es jetzt hier wie in einer Blumenhandlung!

A.: Ne, pane skladištku, dá le to opravdu nejde. Tolik zavazadel! Kam to mám všechno dát? Prosím, pojďte se jen podívat do vozu. Už tu není místa.

B.: Místo musí vždycky být všechno musí dovnitř. — Ne poslouchajte, ten vůz je naprosto prázdný! Jen pořádek se tu musí udělat! Tak do toho! Na před tu bednu sem ke stěně!

A.: Pozor, neklopte! Tam jsou vajíčka!

B.: Správně, pane. Meion vajíčka jsou letos příliš drahá. Tak ji položíme mezi ten koš a kufr. Vedle dveří dejte rychlozboží. Pytel přijde pod stůl. A ten koš s květinami postavte na tu bednu.

A.: To nejde, to jsou přece ta vajíčka!

B.: Správně, zase ta vajíčka. Pak jej postavíme přece doprostřed na stůl. — Tak teď je tu ve voze pořádek: rychlozboží je přede dveřmi, vedle dveří, bedna u stěny, té bedně jsou ta vajíčka (ano?), pytel leží pod stolem jako koberec, na stole má koš s květinami — mále tedy nyní jako v nějakém květinářství!

A.: Ja, und wo soll ich jetzt sitzen und schreiben? Nicht einmal setzen kann ich mich da, alles ist voll.

B.: Das macht nichts. Setzen sie sich also auf den Fußboden! Aber sagen Sie mir lieber, wohin sie den Wagen stellen — vor den Kurswagen oder hinter ihn? Wir senden ihn nämlich weiter als Gepäckbeiwagen.

A.: Das weiß ich noch nicht.

B.: Aber er muß von hier weg. Wir können ihn jetzt wenigstens auf das Gleis Nr. 5 stellen.

A.: Dort steht aber schon ein Güterwagen.

B.: Also vor ihn, hinter ihn, neben ihn oder wohin Sie wollen. Aber fort muß er, jetzt habe ich da keinen Platz!

Už křídla.

1. Předložky s 3. a 4. pádem. Předložky

|                   |                |                            |
|-------------------|----------------|----------------------------|
| na (středě) u, na | in v, do       | unter pod, mezi (několika) |
| vedle             | neben vedle    | vor před                   |
| nad, přes         | über nad, přes | zwischen mezi (dvěma)      |

2. Předložky s 3. a 4. pádem. Předložky

3. Předložky s 3. a 4. pádem. Předložky

4. Předložky s 3. a 4. pádem. Předložky

5. Předložky s 3. a 4. pádem. Předložky

6. Předložky s 3. a 4. pádem. Předložky

7. Předložky s 3. a 4. pádem. Předložky

8. Předložky s 3. a 4. pádem. Předložky

9. Předložky s 3. a 4. pádem. Předložky

10. Předložky s 3. a 4. pádem. Předložky

A.: Ano, a kde mám teď sedět a psát? Ani sednout si tu nemohu, všechno je plné.

B.: To nevádi (nic nedělá). Sedněte si tedy na podlahu! Ale řekněte mi raději, kam ten vůz postavíme — před traťový vůz či za něj? Pošleme jej totiž dále jako přívěsný vůz zavazadlový.

A.: To ještě nevím.

B.: Ale odtud musí pryč. Můžeme jej nyní postavití ale spojně na koleji č. 5.

A.: Tam však už stojí vůz s rychlozbožím.

B.: Tedy před něj, za něj, vedle něho nebo kam chcete. Ale pryč musí, teď já tu nemám místa!

wo? (určení místa)

an der Wand na stěně  
an dem Tische u stolu  
auf dem Tische na stole  
hinter der Tür za dveřmi  
in dem Zimmer v pokoji  
neben mir vedle mne



über **den** Wagen nad vůz  
unter **den** Tisch pod stůl  
unter **Sie** mezi Vás  
vor **das** Haus před dům  
zwischen **mich** und **dich** mezi  
mne a tebe

1 tyto předložky splývají s určitým členem dem a das: an den  
Tische = **am** Tische, in dem Wagen = **im** Wagen; an das Licht  
= **ans** Licht na světlo, in das Zimmer = **ins** Zimmer.

2 **Zvratné zájmeno sich** = se anebo si je v němčině jenom v 3.  
osobě jednotného i množného čísla; ve všech ostatních osobách  
je zastupuje **o s o b n í** zájmeno téže osoby, jako je podmět. V če-  
stině je všude se nebo si.

**sich** waschen = mýti se  
**ich** wasche **mich**  
**du** wäschst **dich**  
**er** wäscht **sich**  
**wir** waschen **uns**  
**ihr** wascht **euch**  
**sie** waschen **sich**  
wasche **dich!**  
wascht **euch!**  
waschen **Sie sich!**

Všimněte si, že rozdíl mezi **se** a **si** je pouze při **mich** — **mi**  
**dich** — **ti**! Ich setze **mich** = posadím se nebo sednu **si**. Set-  
**dich!** posad' se nebo sedni **si!**

Nové výrazy:

**r Güterschuppen** (gýtersupen)  
skladiště (zboží)  
**r Magazineur** (-nör) skladník  
**reichen** podávat  
**e Blume** (blüme) květina  
**r Blumenkorb** koš květin  
**r Korb** (k-orb) koš (fk)  
**e Blumenhandlung** květinářství  
**hinein** dovnitř  
**halb** půl, zpola, napolo  
**leer** (lér) prázdný  
**e Wand** stěna  
**e Kiste** (khiste) bedna

stürzen (štýrcen) klopiti  
**a Ei** vejce, **die Eier** vajíčka  
**heuer** (hojer) letos  
**teuer** (tojer) drahý  
**zu teuer** příliš drahý  
**gegen** položit, klásti  
**a Tür** (thýr) ist dveře jsou  
**stellen** (štelcn) postaviti  
**e Gast** (güt) zboží

Cvičení.

1. Doplňte: Ich lege das Heft auf d- Tisch, in d- Tasche, unter  
d- Buch, vor d- Bruder, vor dies- Frau, vor (du, Sie); es liegt dann  
auf d- Tische, in . . . atd. Ich setze mich an d- Tisch, hinter d-  
Freund, neben dein- Vater, zwischen d- Vater und d- Sohn; ich  
stehe dann . . . — Ich gehe in d- Zimmer, vor d- Tür, auf  
d- Bahnhof, über d- Gleis; ich bin dann . . . — Ich sitze  
hinter (du, unser Zugführer, eine Frau, Sie). Was liegt dort  
auf (r Tisch), vor (Sie), auf (r Fußboden)? Jemand steht vor  
an (r unser Haus). Wer wohnt neben (du, Sie, wir)?

2. Odpovídejte na olázky podle článku celými větami: Wo steht  
d- Wagen? Was für ein Wagen ist das? Warum will Herr A. kein  
Büchlein mehr nehmen? Was ist schon im Wagen? Ist der Wagen  
schon voll? Wo ist noch Platz? Wohin stellt er das Eilgut?  
Wo ist es dann? Wo sind die Eier? Warum kostet ein Ei? Ist nur  
ein Ei? Sind Eier teuer? Wieviel kostet ein Ei? Ist nur  
ein Ei im Wagen? (2 Körbe) Wohin stellen sie den Blumen-  
korb? Wo liegt der Sack? Wohin schieben sie den Wagen? Wo  
ist der Karawagen? (vorne, hinter —) Wo ist der Schaffner, wo  
ist der Magazinschaffner? Ist das Magazingleis immer frei? Wo ist  
der Magazinsleiter?

3. Přeložte do němčiny: Sedím u okna, u dveří, vpředu, upro-  
střed, na střeše, na kufru, ve voze. Jdu s bratrem, na nádraží,  
do skladu, do skladiště, do kursu, k Vám, domů. Co je  
v tom kufru, v tomto pytlí? Kde mále  
penězence? Dejte to do kufru, do kapsy, do  
kufru! Podělte mi můj kufur do vozů! Pozor, neklopiti!  
— Pane průvodčí, je tam vpředu místo?  
Jedu z Moravské Ostravy až do  
Prahy. To přece není místo. A kam mám dát  
svou zavazadlovou? Sedi tu, prosím,  
na toto místo! Děkuji Vám.



# ODBORNÉ NÁZVY 4.

## Vlak y.

|                   |                 |                                 |
|-------------------|-----------------|---------------------------------|
| der Schnellzug    | r Schnellzug    | r rychlík                       |
| der Eilzug        | r Eilzug        | r spěšný vlak                   |
| der Personenzug   | r Personenzug   | r osobní vlak                   |
| der Reisezug      | r Reisezug      | r vlak pro přepravu cestujících |
| der Güterzug      | r Güterzug      | r nákladní vlak                 |
| der Motorzug      | r Motorzug      | r motorový vlak                 |
| der Triebwagenzug | r Triebwagenzug | r pravidelný vlak               |
| der Regelzug      | r Regelzug      | r vlak podle potřeby            |
| der Bedarfszug    | r Bedarfszug    | r zvláštní vlak                 |
| der Sonderzug     | r Sonderzug     | r služební vlak                 |
| der Dienstzug     | r Dienstzug     | r dělnický vlak                 |
| der Arbeiterzug   | r Arbeiterzug   | r pracovní vlak                 |
| der Arbeitszug    | r Arbeitszug    | r pomocný vlak                  |
| der Hilfszug      | r Hilfszug      | r jeř                           |
| fahren            | fahren          | r vjížděti                      |
| einfahren         | einfahren       | r vyjížděti                     |
| ausfahren         | ausfahren       | r odjížděti                     |
| abfahren          | abfahren        | r projížděti                    |
| durchfahren       | durchfahren     | r předjížděti                   |
| vorfahren         | vorfahren       |                                 |

## 14. Er muß sich bessern.

In 20 Minuten soll der Zug nach X. fahren. Die Mannschaft ist schon da, nur der Zugsicherer fehlt. Er ist unpünktlich und unordentlich. Lesen Sie, was der Zugführer darüber (o tom) sagt.

Zugführer: Herr Fahrdienstleiter, uns fehlt noch der Zugsicherer Hradil. Er ist noch nicht da.

Fahrdienstleiter: Und das melden Sie mir erst jetzt? Ihr Zug fährt in 20 Minuten! Wo finden wir nun einen Ersatzmann?

Z.: Das ist vielleicht nicht notwendig. Der Zug hat nur 36 Achsen, da genügen drei Mann-

Výpravčí: A to mi hláste teprve teď? Váš vlak odjíždí za 20 minut. Kde nyní najdeme náhradníka?

Vl.: To snad není záležitost. Vlak má jen 36 náhod to stačí tři muži. Na trať

Auf der Strecke ist nichts. Katzer kann auf den Signalwagen gehen.

V.: Und was ist eigentlich mit dem Hradil?

Z.: Das weiß ich noch nicht, aber er macht uns viel Sorgen. Er kümmert sich jetzt um gar nichts, nicht einmal um sich selbst.

V.: Wie soll ich das verstehen?

Z.: Na, er wäscht sich nicht, er kämmt und rasiert sich nicht und kleidet sich sehr unordentlich. Er will mir nicht mehr gehen.

V.: Ja, schämt er sich denn nicht? Das wundert mich. Was ist denn los mit ihm?

Z.: Wie können ihn fragen, der kommt er schon. Hradil, Herr Zugführer, ich möchte mich in Dienst.

Zugführer: Jetzt meldest du dich. 15 Minuten vor der Abfahrt! Auf dich können wir uns verlassen! Schäm dich! Was soll ich mir von dir denken?

V.: Schwer zu sagen. Aber es ist schon alles vorbei und ich will mich bessern. Ich verzeihe Ihnen, Verzeihen Sie mir das!

Vl.: Einmal will ich dir etwas sagen. Aber es darf sich nicht wiederholen. Ein Wort, und nun tummle dich!

Vl.: Hradil, ich will Ihnen sagen, Sie können sich endlich bessern. Sie können es nicht

nen. Katzer muß jst na návestní vůz.

V.: A co je vlastně s tím Hradilem?

Vl.: To ještě nevím, ale dělá nám velké starosti. Nestará se teď vůbec o nic, ani o sebe samého (ani sám o sebe).

V.: Jak tomu mám rozumět?

Vl.: Inu, nemyje se, nečesá a neholí se a obléká se velice nepořádně. Už se mi to nechce líbit.

V.: Cožpak se vůbec nestydí? To(mu) se divím. Copak je s ním (co se s ním stalo)?

Vl.: Můžeme se ho zeptat, tam už přichází.

Hradil: Pane vlakovodoucí, hlásím se do služby.

Vlakovodoucí: Teď se hlásíš, 15 minut před odjezdem? Na tebe se můžeme spolehnout! Styď se! Co si mám o tobě pomyslit? Co je s tebou?

H.: Těžko říci. Ale teď už je po všem a já se už polepším (chci polepšiti). Slibuji vám to. Odpusťte mi ještě tentokrát!

Vl.: Dobrá, jednou ti chci ještě věřit. Ale už se to nikdy nesmí opakovat. Slovo dělá mužel! A teď si pospěš!

V.: Poslouchejte, Hradile, já vím všechno. Musíte se konečně polepšit. Takhle to



# ODBORNÉ NÁZVY 4.

## Vlak y.

|                   |                 |                               |
|-------------------|-----------------|-------------------------------|
| der Schnellzug    | r Schnellzug    | rychlík                       |
| der Eilzug        | r Eilzug        | spěšný vlak                   |
| der Personenzug   | r Personenzug   | osobní vlak                   |
| der Reisezug      | r Reisezug      | vlak pro přepravu cestujících |
| der Güterzug      | r Güterzug      | nákladní vlak                 |
| der Motorzug      | r Motorzug      | motorový vlak                 |
| der Triebwagenzug | r Triebwagenzug | pravidelný vlak               |
| der Regelzug      | r Regelzug      | vlak podle potřeby            |
| der Bedarfszug    | r Bedarfszug    | zvláštní vlak                 |
| der Sonderzug     | r Sonderzug     | služební vlak                 |
| der Dienstzug     | r Dienstzug     | dělnický vlak                 |
| der Arbeiterzug   | r Arbeiterzug   | pracovní vlak                 |
| der Arbeitszug    | r Arbeitszug    | pomocný vlak                  |
| der Hilfszug      | r Hilfszug      | jetí                          |
| fahren            | fahren          | vjížděti                      |
| einfahren         | einfahren       | vyjížděti                     |
| ausfahren         | ausfahren       | odjížděti                     |
| abfahren          | abfahren        | projížděti                    |
| durchfahren       | durchfahren     | předjížděti                   |
| vorfahren         | vorfahren       |                               |

der Schnellzug

## 14. Er muß sich bessern.

In 20 Minuten soll der Zug nach X. fahren. Die Mannschaft ist schon da, nur der Zugsicherer fehlt. Er ist unpünktlich und unordentlich. Lesen Sie, was der Zugführer darüber (o tom) sagt.

Zugführer: Herr Fahrdienstleiter, uns fehlt noch der Zugsicherer Hradil. Er ist noch nicht da.

Fahrdienstleiter: Und das melden Sie mir erst jetzt? Ihr Zug fährt in 20 Minuten! Wo finden wir nun einen Ersatzmann?

Z.: Das ist vielleicht nicht notwendig. Der Zug hat nur 36 Achsen, da genügen drei Mann.

Auf der Strecke ist nichts. Katzer kann auf den Signalmwagen gehen.

F.: Und was ist eigentlich mit dem Hradil?

Z.: Das weiß ich noch nicht, aber er macht uns viel Sorgen. Er kümmert sich jetzt um gar nichts, nicht einmal um sich selbst.

F.: Wie soll ich das verstehen?

Z.: Na, er wäscht sich nicht, er kämmt und rasiert sich nicht und kleidet sich sehr unordentlich. Er will mir nicht mehr gehen.

F.: Ja, schämt er sich denn gar nicht? Das wundert mich. Was ist denn los mit ihm?

Z.: Wir können ihn fragen, aber kommt er schon.

Hradil: Herr Zugführer, ich möchte mich in Dienst.

Zugführer: Jetzt meldest du dich, 15 Minuten vor der Abfahrt? Auf dich können wir uns verlassen! Schläme dich! Was soll ich mir von dir denken?

F.: Schwer zu sagen. Aber das ist schon alles vorbei und ich will mich bessern. Ich werde es zu thun. Verzeihen Sie mir das!

Zugführer: Einmal will ich dir etwas sagen. Aber es darf sich nicht wiederholen. Ein Wort, ein Wort! Und nun tummle dich!

Hradil: Sie, Hradil, ich will mich bessern. Sie müssen sich entschließen. Sie kann es nicht

nen. Katzer muß jít na návestní vůz.

V.: A co je vlastně s tím Hradilem?

Vl.: To ještě nevím, ale dělá nám velké starosti. Nestará se teď vůbec o nic, ani o sebe samého (ani sám o sebe).

V.: Jak tomu mám rozumět?

Vl.: Inu, nemýje se, nečeše a neholí se a obléká se velice nepořádně. Už se mi to nechce líbit.

V.: Cožpak se vůbec nestydí? To(mu) se divím. Copak je s ním (co se s ním stalo)?

Vl.: Můžeme se ho zeptat, tam už přichází.

Hradil: Pane vlakovodouci, hlásím se do služby.

Vlakovodouci: Teď se hlásíš, 15 minut před odjezdem? Na tebe se můžeme spolehnout! Styď se! Co si mám o tobě pomyslit? Co je s tebou?

H.: Těžko říci. Ale teď už je po všem a já se už polepším (chci polepsit). Slibuji vám to. Odpusťte mi ještě tentokrát!

Vl.: Dobrá, jednou ti chci ještě věřit. Ale už se to nikdy nesmí opakovat. Slovo dělá muž! A teď si pospěš!

V.: Poslouchejte, Hradile, já vím všechno. Musíte se konečně polepsit. Takhle to



weiter gehen. Noch eine solche Schlamperei und ich muß Sie anzeigen. Ich kann mir nicht helfen, Dienst ist Dienst.

#### V ý k l a d.

1. Zvratná slovesa. Zopakujte si časování zvratných sloves v předešlé lekci a časuje tato slovesa:

sich melden hlásiti se; ich mel- sich kümmern starati se  
de mich, du ...  
sich kämmen česati se  
sich schämen stydět se  
sich beeilen (be-ajlen) pospí-  
šiti si; ich beeile mich

P o z n á m k a. Všimněte si, že některá slovesa jsou zvratná je-  
nom v češtině (se, si), v němčině však nikoliv! Známe už taková  
slovesa: fragen ptáti, tázati se, lachen smáti se, lernen učit se  
heißten jmenovati se, schauen dívat se, es gefällt mir to se mi  
líbí, wie geht es Ihnen? jak se vám daří? a podob.

Pamatujte též, že mnohé »se« překládáme zájmenem ma-  
(viz str. 55): »Wie sagt man das deutsch? Jak se to řekne  
mecky?

2. U sloves na -eln a -ern často mizí v 1. os. j. č. hláska -e-: ich  
tumm(e)le mich, ich wund(e)re mich; místo -en mají pouhé  
wir tummel-n uns, wir wunder-n uns atd.

\*3. Vazby. Pamatujte si tyto vazby, v nichž jsou předložky  
nebo pády jiné než v češtině:

|                            |                   |
|----------------------------|-------------------|
| ich wundere mich über dich | divím se ti       |
| das wundert mich           | to(mu) se divím   |
| ich kümmere mich um Sie    | starám se o Vás   |
| kümmere dich nicht darum!  | nestarej se o to  |
| ich muß über ihn lachen    | musím se mu smáti |
| ich denke an Sie           | myslím na Vás     |
| ich verlasse mich auf dich | spoléhám na tebe  |
| ich glaube es nicht        | nevěřím tomu      |
| ich glaube dir, Ihnen      | věřím ti, Vám     |
| was sagen Sie dazu?        | co tomu říkáte?   |

Tyto a podobné věty si pamatujte celé, neboť jich budete  
moci často použít a sami byste je podle češtiny správně napo-  
ložili!

#### N o v é v ý r a z y:

sich bessern polepšiti se  
(sich) melden hlásiti se  
Abfahrt (abfart) odjezd  
toden nalézt, najít  
Ersatzmann (erzac-) ná-  
hradník  
Achse (akse) osa, náprava  
Zugscheurer návěstník  
sorge starost  
nichts vůbec nic  
nichts selbst sám  
Kamm (kham) hřeben  
tummeln česati  
tummeln pospíšiti si  
tummeln o tom, na to

#### S l o v e n i.

1. Procvičujte v různých osobách: Ich melde, daß ich krank  
bin. Ich melde mich krank. Ich gehe zum Raseur, ich lasse mich  
rasieren. Ich rasiere mich selbst. Wo ist mein Kamm? Ich muß  
den Kamm nehmen. Ich helfe ihm übersetzen. Ich tummle mich.

2. Odpovídejte podle článku na tyto otázky: Was meldet der  
Fahrdienstleiter? Wem meldet er das? Was sagt der Fahrdienstleiter  
dem Zug? Welche Mannschaft gehört zu seinem Zuge? Wann soll  
der Zug kommen? Was ist Hradil? Kann der Zug ohne den  
Hradil fahren? Was will der F. suchen? Brauchen Sie einen  
Kamm? Warum nicht? Warum kommt Hradil nicht? Ist  
das wichtig? Warum nicht? Weiß man, warum er so ist? Erklärt  
er selbst? (Nein, er sagt nur, daß...) Wann kommt er? Ist  
es wichtig, wenn man krank ist? Warum ist es notwendig?  
Wann kommt Hradil? Darf er noch einmal so unpünktlich sein?

3. Procvičujte v různých osobách: Ich melde, daß ich krank  
bin. Ich melde mich krank. Ich gehe zum Raseur, ich lasse mich  
rasieren. Ich rasiere mich selbst. Wo ist mein Kamm? Ich muß  
den Kamm nehmen. Ich helfe ihm übersetzen. Ich tummle mich.







him? — Ich fahre nach Prag. — Ist das aber ein Zufall! Steig da ein, ich fahre mit.

6. Prerou! Alles aussteigen! Nein, der Zug fährt nicht weiter. Sie müssen da in den Schnellzug umsteigen. Steigen Sie da aus und gehen Sie da durch! Aber beeilen Sie sich, der Schnellzug geht in einer Minute ab!

7. Ob wir unseren Zug noch erreichen! Mann, hast du deine Fahrkarte mit? Nur schnell, sonst fährt uns der Zug vor der Nase weg ....

8. Herr Portier, Herr Portier, kann ich den Zug nach Prag noch erreichen? — Na, ich weiß nicht, wie schnell Sie laufen können, aber der Schnellzug ist schon zwei Minuten weg ....

## V ý k l a d.

1. Zvratné zájmeno svůj. Čeština má pro všechny osoby stejné zvratné zájmeno svůj, své. V němčině však za ně máme vždycky příslušnou obojsovu (viz str. 44) osoby, jako je podmět.

Na př. (Já) nesu svůj kufr, svou tašku, své zavazadlo — neseš svůj kufr atd. zní německy:

|                             | s v ů j | s v o u | s v é       |
|-----------------------------|---------|---------|-------------|
| 1. ich trage meinen Koffer, | deine   | Tasche, | mein Gepäck |
| 2. du trägst deinen         | »       | »       | dein »      |
| 3. er trägt seinen          | »       | »       | sein »      |
| sie trägt ihren             | »       | »       | ihr »       |
| es trägt seinen             | »       | »       | sein »      |
| 1. wir tragen unseren       | »       | unsere  | » unser     |
| 2. ihr tragt euren          | »       | eure    | » euer      |
| 3. sie tragen ihren         | »       | ihre    | » ihr       |
| Sie tragen Ihren            | »       | Ihre    | » Ihr       |

Zapamatujte si, které zájmeno náleží k jednotlivým osobám: ich — mein, du — dein atd. Všimněte si dobře, že zejména sein je pouze v 3. osobě mužského a středního rodu.

Naučte se si podobné ve všech osobách věty: Ich warte auf meinen Freund. Wo habe ich meine Fahrkarte? Ich lese mein Buch — a věty v Cvičení 1.1.

2. Slovesné předpony. Podobně jako v češtině můžeme i v němčině různými předponami utvořit nová slovesa složená. Na př. ze slovesa psati pschreiben: opsati abschreiben, napsati beschreiben, popsat beschreiben atd.

V němčině však při tom musíme dobře rozlišovati, zda předpona je přízvučná či nepřizvučná:

a) Předpony be-, emp-, ent-, er-, ge-, ver-, zer- jsou nepřizvučné a proto neodlučitelné; zůstávají jako v češtině trvale spojeny se slovesem. Na př.: bekommen — ich bekomme, du bekommst atd., pod. ich empfehle mich poroučím se, es entsteht vzniká, ich erwarte očekávám, es gefällt mir líbí se mi, ich verstehe rozumím, ich verspreche slibuji, ich zerschneide rozřizuji atd. Přízvuk je tu až na slovese (vyznačen tučně).

b) Předpony přízvučné (též odpony) strhují přízvuk na sebe; odlučují se od slovesa a kladou se až na konci věty. Na př. aufstehen vstávati časujeme: Ich stehe auf, du stehst auf atd.

U příkladu neurčitém a ve větě vedlejší však předpona nem splyvá se svým slovesem a píše se dohromady:

|                              |                           |
|------------------------------|---------------------------|
| ich stehe um 6 Uhr auf       | vstávám v 6 hodin         |
| du stehst um 6 Uhr aufstehen | musím vstávat v 6 hodin   |
| er steht um 6 Uhr aufstehe   | protože vstávám v 6 hodin |

U příkladu přízvučné odpony jsou: ab-, an-, auf-, aus-, ab-, her-, hin-, mit-, nach-, vor-, zu-, zurück-, zusammen- atd. U budeme odlučitelnost naznačovatí rozdělujeme: aufstehen aufstehen (časuj: ich stehe auf atd.).

U příkladu přízvučné odpony jsou: ab-, an-, auf-, aus-, ab-, her-, hin-, mit-, nach-, vor-, zu-, zurück-, zusammen- atd. U budeme odlučitelnost naznačovatí rozdělujeme: aufstehen aufstehen (časuj: ich stehe auf atd.).

hergeben dáti sem (podati)  
sonst jinak, sice  
hin und her tam a sem  
hin-fahren jeti tam



**fort-fahren** odjížděti, odjeti;  
**du fährst fort** zadlo  
**zeitlich** časný, -ě  
**auf-stehen** vstávati  
**auf-machen** otvírati  
**auf-sperren** odmykati  
**zu-machen** zavírali  
**der Koffer ist auf (zu) kufr**  
 je otevřen (zavřen)  
**r Schlüssel** (šlysel) klíč(ek)  
**inzwischen** mezitím, zatím  
**an-kommen** přijeti  
**nervös** (nervös) nervosní  
**fort-gehen** odejiti  
**her-kommen** přijíti  
**her-bringen** přiněsti

# Cvičení.

1. Říkejte v různých osobách: Ich warte hier auf meinen Freund. Wo habe ich mein Gepäck? Ich wohne bei meinem Bruder. Ich fahre mit meiner Schwester nach Prag. Ich suche nach neuen Kammern. Ich will mich kämmen.

2. Vynechte v těchto věštách pomocné sloveso (will, muß) a upravte slovosited: Ich will morgen fortfahren. (Vzor: Ich fahre morgen fort.) Wir müssen schon fortgehen. Willst du mitfahren? Er muß das Gepäck aufgeben. Ich kann die Koffer nicht aufmachen. Sie müssen da aussteigen und in den Schienenzug einsteigen! — Spojte tyto věty se spojkami weil, wenn, wenn ve věty vedlejší: Ich stehe zeitlich auf. Er steigt ein und fährt nach Brünn mit. Sie geben nicht acht. Der Zug geht pünktlich ab.

3. Doplňte: Ich fahr- mit d- Schnellzug — Prerau — Brünn  
Tabor. Ich hab- ein- Koffer, - ist schwer; ich geb- d- Koffer  
Er send- sein- Koffer als -, es kost- nur 15—20-. Ha- d-  
Schlüssel nicht in d- Tasche? Wir muss- - beileben, d- Zug ka-  
schon -.

4. Přeložte: Proč vstáváte tak časně? Odjíždím v 10<sup>30</sup> a jsem ještě hotov. Když vstanu, myji se. Oholte se! Co víte (dávno)? Řekněte mi všechno, co o tom víte! Je to Váš Kde máš svůj kufr? Otevřete svůj kufr a ukažte mi, co tam Neptejte se a dělejte svou práci! Každý má svou práci pořádně. Co dostáváš za svou práci? Odpovězte, když se v

74

Otevřte ty dveře, já je nemohu otevřít. Dveře jsou otevřeny (zastaveny). Kdy odjíždí rychlík k Olomouci? Musím v Přerově přestupovat? Chci poslat tento kufr jako cestovní zavazadlo. Kolik stojí? Mohu dát svůj zavazadlový listek nosiči? Mohu na to spoléhnouti? Dám svou tašku zatím k vrátnému, potom (si) vezmu s sebou. Rychlík je již pryč, musíte jet osobním vlakem.

## ODBORNÉ NÁZVY 6.

Koleje, trať, výhybky.

|                               |                       |
|-------------------------------|-----------------------|
| s Gleis                       | kolej                 |
| s Hauptgleis                  | hlavní kolej          |
| s Nebengleis                  | vedlejší kolej        |
| s Einfahrgleis                | vjezdová kolej        |
| s Durchfahrgleis              | přijezdná kolej       |
| s Auszuggleis                 | výtažná kolej         |
| s Abstellgleis                | odstavná kolej        |
| s Nachbargleis                | sousední kolej        |
| s Stumpfgleis                 | kusá kolej            |
| e Gleisanlage                 | kolejiště             |
| e eingleisige Bahn            | jednokolejná dráha    |
| e eingleisige Strecke         | jednokolejná trať     |
| e zweigleisige Bahn           | dvoukolejná dráha     |
| e zweigleisige Strecke        | dvoukolejná trať      |
| e freie Strecke               | širá (volná) trať     |
| e Hauptbahn                   | hlavní dráha          |
| e Nebenbahn                   | vedlejší dráha        |
| e Lokalbahn                   | místní dráha          |
| e Gleissperre                 | výluka koleje         |
| e Weiche                      | výhybka               |
| e einfache Weiche             | jednoduchá výhybka    |
| e Kreuzungsweiche             | křížovatková výhybka  |
| e Handweiche                  | ruční výhybka         |
| e Federweiche <sup>1310</sup> | perová výhybka        |
| e Ablenkweiche                | odvratná výhybka      |
| e verriegelte Weiche          | uzávírovaná výhybka   |
| e vollkommen gesi-            | úplně zabezpečená vý- |
| e cherte Weiche               | hybka                 |
| e verlässlich ver-            | spolehlivě zamčená    |
| e achlossene Weiche           | výhybka               |
| e Weichenstellung             | poloha výhybky        |
| e Wechsel                     | výměna (směnka)       |

75



## 16. Der besorgte Gemahl.

Frau Echnr fährt nach Königgrätz. Sie hat schon eine Fahrkarte zweiter Klasse, aber keinen Platz. Ihr Mann sucht einen freien Platz für sie.

Herr Echnr: Herr Schaffner, wenn möglich, einen hübschen Platz für meine Frau nach Königgrätz. Die zweite Klasse hier ist schon voll besetzt. Sie kann doch nicht den ganzen Weg auf dem Gange stehen!

Schaffner: Steigen Sie, bitte, da ein, gleich in das erste Abteil. Dort ist bestimmt noch ein freier Platz.

E.: Dort ist auch kein Platz mehr. Ich sage Ihnen ja, daß der ganze Wagen besetzt ist!

Sch.: Wieviel Personen sind denn dort?

E.: Das kann ich Ihnen genau sagen. Am Fenster sitzt ein alter Herr und ein kleines Kind, in der Mitte eine kranke Frau und ein junger Herr. Und endlich ist dort noch ein Fräulein und ein großer Koffer.

Sch.: Da muß ich nachsehen. — Bitte, wem gehört der große Koffer hier?

Das Fräulein: Da ist mein Koffer. Er ist zu schwer, ich selbst hebe ihn nicht hinauf ins Netz!

Sch.: Ich helfe Ihnen sehr gerne. So, und da ist ein Platz frei. Doch hier liegt schon etwas: Eine volle Flasche und ein langes Paket. Was ist das, wem gehört es?

Pan Echnr: Pane průvodčí, je-li možno, nějaké pěkné místo pro moji paní do Hradce Králové. Druhá třída je tu již plně obsazena. Nemůžu přece celou cestu stát na chodbě!

Průvodčí: Nastupte, prosím, tady, hned do prvního oddílu. Tam je jistě ještě jedno volné místo.

E.: Tam už taky není místo. Vždyť Vám říkám, že celý vůz je obsazen!

P.: Kolikpak osob je tam?

E.: To Vám mohu přesvědčit. U okna sedí nějaký starý pán a malé dítě, uprostřed nemocná paní a jakýsi mladý pán. A konečně je tam ještě jedna slečna a veliký kufr.

P.: To se (tam) musím dívat. — Prosím, komu náleží ten velký kufr?

Slečna: To je můj kufr, příliš těžký, sama ho nezvednu nahoru do sítě!

P.: Já Vám milerád pomohu. Tak, a tady je jedno volné. Avšak zde již něco leží. Plná láhev a dlouhý balíček je to, komu to patří (či patří)?

Der junge Mann: Das gehört mir. Aber ich kann es auch unter die Bank geben.

E.: Ich danke Ihnen, Herr Schaffner. Nun ist ein bequemer Platz frei für dich, liebe Anna. Jetzt fährst du direkt (ohne umsteigen) bis nach Königgrätz. Hast du keinen Hunger? Oder möchtest du ein kleines Bier (etwas vom Trinken) bringen? Willst du ein helles oder ein dunkles? Ach, der Herr Fahrdienstleiter ist schon da! Also glückliche Reise und schreibe mir bald einen langen Brief!

V k l a d.

1. Přidavné jméno v doplňku (viz str. 33) je pro všechny slovesné skupiny, t. j. bez koncovky: Der Koffer ist neu, die Tasche ist neu, das Gepäck ist neu.

2. Složitě však přidavné jméno před jménem podstatným (slovesnou skupinu), přibírá k tomuto základnímu tvaru (neu) vždycky koncovku -e.

3. Složitě má přidavné jméno

4. Složitě má přidavné jméno neurčitém, po zájmenech přivlastňovacích (jako je to, komu to patří) určitého členu: 1. -er, -e, -es (jako der, die, das).

5. Složitě má přidavné jméno neurčitém a zájmenech s ním shodných (str. 44) koncovku -e, jen ve 4 p. mužského rodu -en.

|                     |                     |                     |                     |
|---------------------|---------------------|---------------------|---------------------|
| Der Koffer ist neu. | Der Koffer ist neu. | Der Koffer ist neu. | Der Koffer ist neu. |
| Die Tasche ist neu. | Die Tasche ist neu. | Die Tasche ist neu. | Die Tasche ist neu. |
| Das Gepäck ist neu. | Das Gepäck ist neu. | Das Gepäck ist neu. | Das Gepäck ist neu. |
| Der Koffer ist neu. | Der Koffer ist neu. | Der Koffer ist neu. | Der Koffer ist neu. |
| Die Tasche ist neu. | Die Tasche ist neu. | Die Tasche ist neu. | Die Tasche ist neu. |
| Das Gepäck ist neu. | Das Gepäck ist neu. | Das Gepäck ist neu. | Das Gepäck ist neu. |
| Der Koffer ist neu. | Der Koffer ist neu. | Der Koffer ist neu. | Der Koffer ist neu. |
| Die Tasche ist neu. | Die Tasche ist neu. | Die Tasche ist neu. | Die Tasche ist neu. |
| Das Gepäck ist neu. | Das Gepäck ist neu. | Das Gepäck ist neu. | Das Gepäck ist neu. |



Nacvičte si důkladně tyto koncovky v Cvičení!

Jsou-li před podst. jménem dvě jména přídavná, mají obě stejnou koncovku: Das ist ein schöner neuer Koffer. Was kostet der schöne neue Koffer?

3. Slova **denn** = pak a **ja** = vždy klademe na rozdíl od češtiny až za podmět<sup>1</sup> a určité sloveso<sup>2</sup>, na př.:

|                                                  |                        |
|--------------------------------------------------|------------------------|
| Was machst <sup>2</sup> du <sup>1</sup> denn da? | Copak tu děláš?        |
| Warum lernst du denn nicht?                      | Pročpak se neučíš?     |
| Du <sup>1</sup> bist <sup>2</sup> ja noch jung!  | Vždyť jsi ještě mladý! |
| Ich sage es ja Ihnen!                            | Vždyť Vám to říkám!    |

#### Nové výrazy:

|                                          |                                              |
|------------------------------------------|----------------------------------------------|
| r <b>Gemahl</b> manžel                   | s <b>Paket</b> (pakét) balík                 |
| r <b>besorgt</b> starostlivý, pečlivý    | e <b>Bank</b> lavičce                        |
| r <b>besorgen</b> opatřiti, obstarati    | <b>bequem</b> (bekvém) pohodlný              |
| (s) <b>Königgrätz</b> Hradec Králové     | r <b>Ecksitz</b> (ekzic) sedadlo             |
| r <b>hübsch</b> hezký, pěkný             | v rohu                                       |
| r <b>besetzt</b> (bezect) obsazen        | <b>direkt</b> přímý; přímo                   |
| r <b>Weg</b> (vék) cesta                 | r <b>Hunger</b> hlad; <b>ich habe Hunger</b> |
| r <b>Gang</b> chodba                     | essen jísti; <b>du ißt, er ißt</b>           |
| s <b>Abteil</b> oddíl (ve voze)          | trinken píti                                 |
| e <b>Person</b> (persón) osoba           | s <b>Trinken</b> pítí                        |
| s <b>Fenster</b> okno                    | r <b>Durst</b> žízeň; <b>ich habe Durst</b>  |
| s <b>Fräulein</b> slečna                 | s <b>Bier</b> (bír) pivo                     |
| <b>nach-sehen</b> podívatí se; <b>du</b> | <b>hell</b> světlý                           |
| <b>sichst</b> nach                       | <b>glücklich</b> šťastný                     |
| <b>heben</b> zdvihnouti                  | r <b>Brief</b> (hríf) dopis                  |
| <b>hinauf</b> nahoru; <b>oben</b> nahoře | <b>klein</b> malý                            |
| s <b>Netz</b> (nec) síť                  | <b>gleich</b> hned; stejný                   |
| e <b>Flasche</b> láhev                   | <b>bringen</b> přinést                       |
| <b>bestimmt</b> určitý, jistý            | e <b>Dame</b> dáma                           |
|                                          | <b>offen</b> otevřený                        |

#### Cvičení.

1. Nacvičujte si koncovky před. jmen s členem určitým v určitém v 1. pádě: Der lang-e Zug — ein lang-er Zug. Der (leer) Wagen, e (schwer) Arbeit, s (schön) Fräulein, s Fenster, s (schön) Buch, e (streng) Vorschrift, e (voll) (gesperrt) Gleis, r (neue) Befehl, s (deutsch) Buch.

Jmeny: mein (gut) Freund, unser (schwer) Dienst, Ihr (neu) Koffer, dieses (schön) Mädchen, kein (gut) Wort, welcher (jung) Mann, ihr (klein) Bruder.

2. Některé tyto tvary ve 4. pádě: ein schöner Tag, eine kleine Reise, mein guter Freund, ein langer Weg, unser schwerer Dienst, der ganze Tag, dieser große Bahnhof, kein ordentlicher Eisenbahner, ein kleines Paket, eine leichte Übung.

3. Doplněte vynechané koncovky: Das ist ein leicht- Koffer, d- schwer- gebe ich auf. Wir hab- ein- schön- Tag. Heute ist ein schön- Tag. Ich such- ein- bequem- Platz. Wo hast du dein neu- Buch, dein neu- Tasche, dein alt- Heft? Kennen Sie jen- alt- Mann und dies- jung- Dame? Wohin schieben wir d- leer- Wa- gen? Wieder ein neu- Befehl! Da haben Sie ein- neu- Befehl. Vorstehst du dies- lang- Satz? Bringen Sie mir ein klein- hell- Brief! Da hast du ein- voll- Flasche. Was kostet dein neu- Koffer?

4. Přeložte: Prosim tě, copak hledáš v tom kufru? Mám hlad, mám něco sníst. Máš něco s sebou? V Olomouci čekáme 10 minut, tam si můžеш něco koupit. Hlad nemám, jen žízeň. — Každý mladý muž, mohou Vám ho doporučit. Každý zdravý muž má pracovat. — Znáte tu hezkou slečnu tam u okna? Víte celé město, ale toto děvče neznám. — Zítřka nemám službu, ale celý den (4. p.l.) doma. Očekávám svého dobrého přítele. Máte hezký nový kufrík. Takový kufr je praktický. Ano, je praktický kufr, ale není nový. — Otevřte okno! Smím to otevřít? Sedím pohodlně u okna, mám pohodlné místo. — Já jsem sedí mladá hezká dáma (slečna). Pozor, nezapomínej, ať nesáhneš do vozu, do tohoto prázdného oddílu!

#### ROZKAZNÉ NÁZVY 7.

ROZKAZNÉ NÁZVY 7.

|                     |                        |
|---------------------|------------------------|
| e Meldung           | hlášení                |
| e Vormeldung        | předhláška             |
| e Rückmeldung       | odhláška               |
| r Befehl            | rozkaz                 |
| r Kreuzungsbefehl   | křížovací rozkaz       |
| r Vorsichtsbefehl   | rozkaz k opatrné jízdě |
| r allgemeine Befehl | obecný rozkaz          |
| r Aufenthalt        | zdržení, pobyt         |
| r Regelaufenthalt   | pravidelný pobyt       |



der Bedarfsaufenthalt r Bedarfsaufenthalt pobyt podle potreby  
 die Kupplung e Kupplung spojka, spojování  
 die Steifkupplung e Steifkupplung pevná spojka  
 die Beheizung e Beheizung vytápění  
 die Beleuchtung e Beleuchtung osvětlování  
 die Lüftung e Lüftung větrání  
 die Reinigung e Reinigung čištění  
 kuppeln kuppeln svěřovati, spojovati  
 abkuppeln abkuppeln odvěsiti  
 aushängen aushängen vyvěsiti  
 beheizen beheizen vytápěti  
 beleuchten beleuchten osvětlovati  
 lüften lüften větrati  
 reinigen reinigen čistiti  
 melden melden hlásiti  
 rückmelden rückmelden odhlasiti  
 befehlen befehlen rozkazovati

# 17. Während des Regens.

In einer stillen Gasse unweit des Stadtplatzes begegnet  
 Platzmeister Weber seinem alten Freunde Friedrich.

Weber: Grüß Gott, Kamerad!  
 Was machst du denn hier auf der  
 Straße während des Regens?  
 Du bist doch krank und sollst  
 zu Hause sein!

Friedrich: Ich kann es in der  
 Wohnung nicht mehr aushal-  
 ten und gehe trotz des schlech-  
 ten Wetters ein bißchen spa-  
 zieren.

W.: Gehen wir also da längs  
 des Flusses. Es ist schon außer-  
 halb der Stadt, da sieht dich  
 niemand.

F.: Meinetswegen. Wir können  
 aber ruhig auch innerhalb der  
 Stadt spazieren gehen. In einer  
 halben Stunde gehe ich ohnehin  
 auf den Bahnhof. Ich soll mich  
 melden.

W.: Wer macht statt deiner  
 Dienst?

F.: Jetzt vertritt mich Mar-  
 van. Er wohnt unweit von hier,  
 am Ende dieser neuen Gasse.  
 Innerhalb eines Monats ist es  
 schon mein dritter Vertreter.

W.: Mach dir nichts daraus.  
 Du bleibst ja nur krankheits-  
 halber zu Hause. — So, da sind  
 wir schon am Ufer unseres  
 Flusses. Wenn es schön ist, bin  
 ich gerne hier.

F.: Hier ist es immer schön.  
 Ich bin nur, hier diessseits des  
 Flusses stehst du die Stadt, jen-  
 seits des Flusses ist der Wald  
 mit unserer Eisenbahn.

W.: Um Gottes willen, selbst  
 du bist krank, denkst du  
 nicht an die Eisenbahn! Du wirst noch  
 auf der Bahn sprechen, bis du  
 stirbst!

W.: Kdo za tebe koná  
 službu?

Fr.: Teď mě zastupuje Mar-  
 van. Bydlí nedaleko odtud, na  
 konci této nové ulice. Během  
 měsíce je to již můj třetí zá-  
 stupce.

W.: Nic si z toho nedělej.  
 Vždyť zůstáváš doma jenom  
 pro nemoc. — Tak, tady jsme  
 již na břehu naší řeky. Když  
 je pěkně, bývám tu rád.

Fr.: Zde je vždycky pěkně.  
 Jenom se podívej, zde na této  
 straně řeky vidíš město, za  
 řekou (na oné straně řeky)  
 je les a naše železnice.

W.: Pro pána krále (pro-  
 boha), i když jsi nemocen,  
 myslíš jen na železnici! Ty  
 budeš mluvit o dráze ještě po  
 smrti (až budeš mrtev)!

W.: Pád klademe na otázku wessen? koho, čeho, či?  
 Pád klademe na otázku wessen? koho, čeho, či?  
 Pád klademe na otázku wessen? koho, čeho, či?

W.: Pád klademe na otázku wessen? koho, čeho, či?  
 Pád klademe na otázku wessen? koho, čeho, či?  
 Pád klademe na otázku wessen? koho, čeho, či?

W.: Pád klademe na otázku wessen? koho, čeho, či?  
 Pád klademe na otázku wessen? koho, čeho, či?  
 Pád klademe na otázku wessen? koho, čeho, či?

|         |         |         |
|---------|---------|---------|
| Vater-s | Mutter  | Kind-es |
| Mutter  | Kind-es | Vater   |
| Kind-es | Vater   | Mutter  |
| Vater   | Mutter  | Kind-e  |



### 3. Předložky s 2. pádem jsou

anstatt, statt místo  
außerhalb mimo, vně  
innerhalb uvnitř  
oberhalb nad  
unterhalb pod  
diesseits s této strany  
jenseits s oné strany

längs podél  
mittels prostřednictvím  
trotz (téz s 3. p.) přes  
unweit nedaleko  
während za, během (žeho)  
wegen pro, k vůli  
um-willen pro, k vůli

#### Příklady:

(an)statt des Freundes  
außerhalb der Stadt  
innerhalb der Stadt  
oberhalb des Dorfes  
unterhalb des Dorfes  
diesseits des Flusses  
jenseits des Flusses  
längs des Flusses  
mittels der Bahn  
trotz des Regens (dem Regen)  
unweit des Bahnhofes  
während des Tages  
wegen des Vaters  
um Gottes willen!

místo přítele  
mimo město, za městem  
uvnitř města, v městě  
nad vesnicí  
pod vesnicí  
s této strany řeky  
za řekou (na oné straně)  
podél řeky  
drahou (prostřednictvím dr.  
přes dešť  
nedaleko nádraží  
přes den, za dne, ve dne  
k vůli otci  
probohal

Předložka wegen může stát i za podstatným jménem:  
mache es wegen des Vaters nebo des Vaters wegen děláám  
k vůli otci. — Místo wegen meiner (deiner atd.) se říká mému  
wegen (deinetwegen atd.) k vůli mně, pro mne (značí též pro  
mne za mne). Pro nemoc = wegen der Krankheit nebo krank-  
heitshalber.

V předložce um - willen klademe 2. pád m e z i obě části.  
mache es um des Bruders willen děláám to pro bratra, k  
bratrovi.

4. Druhý pád osobních zájmen viz v tabulce na str. 87. Kon-  
se na -er: mein-er, deiner, seiner, ihrer, seiner; unser, euer  
ihrer, Ihrer. Nacvičte si už nyní podle tabulky celé  
ňování.

### Nové výrazy:

Regen, s\* dešť  
es regnet prší  
still) tichý  
Stadtplatz, es náměstí  
ich beegne dem Freunde  
Kamerad, en kamarád  
Wohnung byt, příbytek  
halten vydržeti; du  
aus, er hält aus  
nicht spátný  
bis-chen (bis-chen) trochu  
erhe spazieren (špacíren)  
na procházku  
(ónchín) beztoho  
stehen) žili  
stehen zastupovati; du  
tritt, er tritt

r Vertreter, s zástupce  
unweit von hier nedaleko odtud  
lauten zníti  
weit daleko  
daraus z toho  
krankheitshalber pro nemoc  
meinetwegen pro mne za mne  
s Ufer, s (ífer) břeh (řeky)  
r Wald, es les  
selbst wenn i když  
tot (tót) mrtvý  
r Tod (tót) smrt  
r Stock, s (štok) patro,  
poschodí. (též hůl)  
r Fluß, Flusses řeka  
r Garten, s zahrada  
e Adresse adresa  
s Dorf, es vesnice, ves

### Čtení.

Čtení vynechané koncovky: Ich wohne in ein-still- Gasse  
meine Vater-. Es ist ein alt- Haus mit ein- groß- Gar-  
ten. Wohnung find- Sie leicht, wir wohn- im erst- Stock.  
Sie abends zu mi-, während d- Tag- bin ich nicht zu  
hause. Wie weit ist es in d- Wald, zu- Flusse, zu- Bahnhof?  
Gefährliche nemecky na tyto otázky: Was ist Herr Weber?  
wo wohnt er? Wo ist es? Wie ist das Wetter? Wohin geht  
er? Wann soll er zu Hause sein? Ist er noch  
im Stock? Wer vertritt ihn? Wo wohnt sein Vertreter? Wohin  
geht er dann? Warum gefällt es ihnen dort? — In welcher  
Stadt leben Sie? Wo ist diese Stadt? (in...). An welcher Strecke  
steht der Bahnhof? Wo ist der Bahnhof? Wie weit  
ist es zum Bahnhof? Wo wohnen Sie? Wie lautet  
die Adresse, Anschrift? Seit wann leben Sie in dieser Stadt? (seit  
wann...?). Wieviel Einwohner (obyvatel) hat Ihre Stadt? Ist  
die Umgebung (okolí) Ihrer Stadt schön?

Čtení vynechané koncovky: Ich wohne in ein-still- Gasse  
meine Vater-. Es ist ein alt- Haus mit ein- groß- Gar-  
ten. Wohnung find- Sie leicht, wir wohn- im erst- Stock.  
Sie abends zu mi-, während d- Tag- bin ich nicht zu  
hause. Wie weit ist es in d- Wald, zu- Flusse, zu- Bahnhof?  
Gefährliche nemecky na tyto otázky: Was ist Herr Weber?  
wo wohnt er? Wo ist es? Wie ist das Wetter? Wohin geht  
er? Wann soll er zu Hause sein? Ist er noch  
im Stock? Wer vertritt ihn? Wo wohnt sein Vertreter? Wohin  
geht er dann? Warum gefällt es ihnen dort? — In welcher  
Stadt leben Sie? Wo ist diese Stadt? (in...). An welcher Strecke  
steht der Bahnhof? Wo ist der Bahnhof? Wie weit  
ist es zum Bahnhof? Wo wohnen Sie? Wie lautet  
die Adresse, Anschrift? Seit wann leben Sie in dieser Stadt? (seit  
wann...?). Wieviel Einwohner (obyvatel) hat Ihre Stadt? Ist  
die Umgebung (okolí) Ihrer Stadt schön?



**18. Für jeden etwas.**

Herr Bürger reist nach Prag. Vor der Abfahrt besucht er noch seinen Freund Müller.

**Miller:** Schön willkommen, mein Freund! Das ist schön von dir, daß du dich auch einmal selbst triffst. Was bringst du mir mit?

**Bürger:** Ich bringe dir einen Brief (ein Schreiben) vom Vater. Hast du ihn (es).

Danke schön. Also setze  
bei uns und erzähle mir et-  
was. M.: Děkuji pěkně. Tak se  
u nás posad' a povídej (vyprávěj) mi něco!

**Ich darf mich hier nicht aufhalten, ich fahre eben nach Prag zur Schwester.**

**M.:** Tvůj vlak odjíždí teprve v 9<sup>30</sup>, to máš ještě dost času. Odlož přece a sedni si! — Od koho máš tu krásnou, velkou brašnu? Těžká je taky dost — copak v ní máš?

**B.:** Co se tak potřebuje na cestě. A potom malý dárek pro mého švakra.

**M.: Můžeš mi jej ukázat?**  
**B.: Ale ano, s radostí. Je to kniha, kterou jistě znáš.**

**M.:** »Babička« v německém překladě! Nu ovšem, tu knihu znám velice dobře! A jak krásně je vázán! To dáváš švagrovi?

**B.:** Ano, je to jeho přání. Učí se teď německy a německý překlad zná.

85

3. Přeložte do němčiny: Promiňte, že přicházím teprve večer, ale přes den jsem zaměstnán (beschäftigt). Přicházím k vám k tomu bytu. Je ještě volný? Prosim, pojdte jen dále! Jsme tu trochu za městem, ale je tu krásně a ticho. Dům stojí v zahradě na konci ulice je řeka a za řekou les. A do města není také daleko. To se mi líbí. Hledám nový byt k vůli svému malému synovi. Je trochu nemocen a nechci bydlít uvnitř města. — Prosím Vás, kdyby (wie) přijdu k nádraží? Jděte tady podél řeky k mostu (e Brücke) a potom vlevo! Proboha, je to ještě daleko dle? Ne, asi 5 minut. Děkuji Vám.

## ODBOBNÉ NÁZVY 8:

## Brzdění.

|                         |                       |                    |
|-------------------------|-----------------------|--------------------|
| die Bremse              | e Bremse              | brzda              |
| die Bremsprobe          | e Bremsprobe          | zkouška brzdy      |
| die Bremsprüfung        | e Bremsprüfung        | zkouška brzdy      |
| die Bremsstapel         | e Bremsstapel         | brzdící tabulka    |
| die Bremsbedienung      | e Bremsbedienung      | obsluha brzdy      |
| die Notbremse           | e Notbremse           | záchranná brzda    |
| die Sandbremse          | e Handbremse          | ruční brzda        |
| die durchgehende Bremse | e durchgehende Bremse | průběžná brzda     |
| die Bremsung            | e Bremsung            | brzdění            |
| der Bremswagen          | r Bremswagen          | vůz s brzdou       |
| der Bremsbahn           | r Bremsbahn           | brzdící kolejnice  |
| der Bremsfloß           | r Bremsklotz          | zdrž               |
| der Bremsmittel         | r Bremsknüttel        | sochor             |
| der Bremsanschlag       | r Bremssschlauch      | brzdící hadice     |
| das Bremsgewicht        | s Bremsgewicht        | brzdící váha       |
| das Bremsgehändstiel    | s Bremsunterstiel     | brzdící procento   |
| der Bremsstich          | r Bremsschuh          | zarážka            |
| (der Hemmschuh)         | (r Hemmschuh)         | (zarážka)          |
| bremfen                 | bremfen               | brzditi            |
| entbremen               | entbremen             | odbrzditi          |
| Bremfen fest!           | Bremfen fest!         | zabrzďte úplně     |
| Bremfen mäßig fest!     | Bremfen mäßig fest!   | přitáhněte brzdici |
| Bremfen los!            | Bremfen los!          | povolte brzdy      |
| Bremfen mäßig los!      | Bremfen mäßig los!    | povolte brzdy      |
| Bremfen anlegen!        | Bremse anlegen!       | zabrzdit!          |
| Bremse lösen!           | Bremse lösen!         | odbrzditi!         |
| Bremse in Ordnung!      | Bremse in Ordnung!    | brzda v pořádku    |



M.: Also eine schöne Überraschung für ihn. Und was bekommt die Frau Schwester?

B.: Sie bekommt auch etwas. Aber das kann ich dir nicht zeigen, nur riechen darfst du.

M.: Donnerwetter, das ist doch — eine gebratene Gans! Na, mit diesem Geschenk kann sie zufrieden sein. Eine junge gebratene Gans ist eine gute Gabe Gottes, sagt man es so?

B.: Natürlich. Und wenn du schon so neugierig bist, so habe ich da noch eine große Puppe für ihre kleine Tochter. So, und jetzt muß ich schon gehen, wenn ich den Zug nicht versäumen soll.

M.: Es ist wirklich schon Zeit. Also glückliche Reise! Grüße deiner Schwester, den Schwager und auch das kleine Fräulein!

### V ý k l a d : Opakování a přehled jednotného čísla.

1. Člen. S každým podstatným jménem si pamatujeme určitý člen, který udává jeho rod. Je důležitý i pro skloňování, poněvadž mnohé tvary se liší právě jen členem. Sám si nujeme jej takto:

| Otázky pádové | člen určitý | člen neurčitý |
|---------------|-------------|---------------|
| 1. Wer? Was?  | der         | ein           |
| 2. Wessen?    | des         | eines         |
| 3. Wem?       | dem         | einem         |
| 4. Wen? Was?  | den         | einen         |

Jako určitý člen se skloňují zájmena dieser (dieses), jener, jeder, welcher, mancher, solcher (viz str. 44) jako neurčitý člen zájmena privlastňovací mein (mein) atd. a kein (viz str. 44).

2. Podstatná jména. Kromě určitého členu si pamatujeme 2. pád podstatného jména; pak můžeme skloňovat celé jednotné číslo podle těchto pravidel:

- Ženský rod má celé jednotné číslo bez koncovek.
- Střední rod má 1. a 4. pád stejný (bez koncovek).
- Pro mužský a střední rod platí:

Má-li 2. p. j. č. -es, má 3. p. -e (dem Sohn-e, dem Kind-e), má-li 2. p. j. č. -s, je 3. p. bez koncovky (dem Vater), má-li 2. p. j. č. -(e)n (jen v muž. rodě), je -(e)n ve všech ostatních pádech (des Knaben).

|               | Rod mužský | střední    | ženský   |
|---------------|------------|------------|----------|
| 1. der Vater  | Sohn       | das Kind   | die Frau |
| 2. des Vaters | Knabe      | des Kindes | der Frau |
| 3. dem Vater  | Sohnes     | dem Kinde  | der Frau |
| 4. den Vater  | Sohne      | das Kind   | die Frau |
|               | Sohn       |            |          |
|               | Knaben     |            |          |
|               | Knaben     |            |          |
|               | Knaben     |            |          |

### Přehled osobních zájmen:

| já     | ty     | my    | vy   | on     | ona   | oni   | Vy    |
|--------|--------|-------|------|--------|-------|-------|-------|
| ich    | du     | wir   | ihr  | er     | sie   | sie   | Sie   |
| meiner | deiner | unser | euer | seiner | ihrer | Ihrer | Ihrer |
| uns    | dir    | uns   | euch | ihm    | ihr   | ihnen | Ihnen |
| uns    | dich   | uns   | euch | ihn    | sie   | sie   | Sie   |

### Podstatné jméno v čísle jednotném (viz str. 77 a 81):

|                                  |                         |
|----------------------------------|-------------------------|
| ein guter Mann: ein gut-er Mann  | die (eine) gut-e Frau   |
| der (eines) gut-en Mannes        | der (einer) gut-en Frau |
| dem (einem) gut-en Manne         | der (einer) gut-en Frau |
| den (einen) gut-en Mann          | die (eine) gut-e Frau   |
| das gut-e Kind — ein gut-es Kind |                         |
| des (eines) gut-en Kindes        |                         |
| dem (einem) gut-en Kinde         |                         |
| das gut-e Kind — ein gut-es Kind |                         |



Podobně skloňujeme, dáme-li místo členu *určitého* o zájmen *dieser* (*diese, dieses*), *jener, jeder, welcher, mancher, solcher, alle* místo členu *neurčitěho* zájmena *přivlastňovací* (*mein, dein...*) a *kein*. — V kterých pádech se liší koncovky po čtení určitém a neurčitěm?

#### Nové výrazy:

**schön willkommen!** pěkně vítám, vítám tě (Vás)  
**s Schreiben**, s psaní  
**ab-legen** vypravovati  
**s Geschenk**, es dar  
**Gabe** (dáma) dar  
**Schwager**, s švagr  
**Schwägerin** švagrová  
**groß** veliký  
**Großmutter** babička  
**bezahlen** zaplatiti  
**freilich** ovšem  
**Knabe**, n hoch, chlapec

**s Vergnügen** potěšení, rad  
**mit Vergnügen** s radostí  
**sicher** jistý, bezpečný  
**Ubersetzung** překlad  
**gebunden** vázaný  
**Wunsch**, es přání  
**Überraschung** překvapen  
**riechen** (při) voněti, čichati  
**Donnerwetter!** hromel  
**gebraten** pečený  
**Gans** husa  
**Puppe** panna, loutka  
**versäumen** zmeškat  
**Brücke** (bryke) most

#### Cvičení.

1. Skloňujte v jednotném čísle tato známá slova: *der Mensch, die Maschine, das Gepäck; unser Bahnhof, dieser Zug, Lokomotive, jede Mannschaft, welches Buch, kein Signal*. S přídavným jménem: *der schöne Wald, mein guter Freund, dieser leere Wagen, das ganze Abteil, ein deutsches Buch, die neue Maschine, Ihr neuer Lehrer, kein alter Eisenbahn*.
2. Zopakujte si všechny předložky a řekněte německy: *lesem, do lesa, k lesu, z lesa, na nádraží, podél řeky, do hrady, k tobě, k Vám, k svému příteli*. Bydlím v tomto malém městě, za městem, za řekou, u otce, s bratrem sestrou, v novém domě, nedaleko nádraží, vedle vás, na mostu. To je ode mne, pro Vás, pro tebe, od mého dobrého přítele, místo daru, proti předpisu, za Vaši práci.
- \*3. Odpovídejte německy na tyto otázky: *Wohin reist du? Bürger? Wen hat er in Prag? Wann fährt sein Zug? Was er inzwischen? Warum besucht er den Freund? Was sagt Müller, wenn er zu ihm kommt? Was hat er mit? Was hat alles in seiner Tasche? Für wen ist das? Was hat er denn sich? Warum wünscht der Schwager das Buch? Kennst du das Buch? Können Sie es schon deutsch lesen?*

4. Přeložte: Před odjezdem musím navštívit svého dobrého přítele. Nezdá se mi, musím už jít. Nechci zmeškat vlak. Když stojím ta vázaná kniha? U okna stojí starý pán s malým dítětem. Kam idete s tím velkým kufrem? To je překvapení, kde se tu berete? Posadte se a vyhledejte nám o své cestě S radostí, avšak nevím, co Vás zadržuje. Co máte v té tašce? Musíte ji otevřít anebo zaplatit 1 K. Nemám kdy, nemohu se s tím (damit) zdržovat.

#### ODBOBNÉ NÁZVY 9.

##### Nádraží a stanice.

|                             |   |                             |                    |
|-----------------------------|---|-----------------------------|--------------------|
| <i>Hauptbahnhof</i>         | r | <i>Hauptbahnhof</i>         | hlavní nádraží     |
| <i>Vorbahnhof</i>           | r | <i>Vorbahnhof</i>           | přednádraží        |
| <i>Lokalbahn</i>            | r | <i>Lokalbahn</i>            | místní nádraží     |
| <i>Personenbahnhof</i>      | r | <i>Personenbahnhof</i>      | osobní nádraží     |
| <i>Güterbahnhof</i>         | r | <i>Güterbahnhof</i>         | nákladní nádraží   |
| <i>Rangierbahnhof</i>       | r | <i>Rangierbahnhof</i>       | pořádací nádraží   |
| <i>Nachbarbahnhof</i>       | r | <i>Nachbarbahnhof</i>       | sousední stanice   |
| <i>Zwischenbahnhof</i>      | r | <i>Zwischenbahnhof</i>      | mezilehlá stanice  |
| <i>Endbahnhof</i>           | r | <i>Endbahnhof</i>           | konečná stanice    |
| <i>Ausgangsbahnhof</i>      | r | <i>Ausgangsbahnhof</i>      | výchozí stanice    |
| <i>Heimatabahnhof</i>       | r | <i>Heimatabahnhof</i>       | domovská stanice   |
| <i>Reiseantrittsbahnhof</i> | r | <i>Reiseantrittsbahnhof</i> | nástupní stanice   |
| <i>Ausgabebahnhof</i>       | r | <i>Ausgabebahnhof</i>       | výdejní stanice    |
| <i>Abgangsbahnhof</i>       | r | <i>Abgangsbahnhof</i>       | nástupní stanice   |
| <i>Anschlußbahnhof</i>      | r | <i>Anschlußbahnhof</i>      | přípojná stanice   |
| <i>Versandbahnhof</i>       | r | <i>Versandbahnhof</i>       | odesílací stanice  |
| <i>Bestimmungsbahnhof</i>   | r | <i>Bestimmungsbahnhof</i>   | stanice určení     |
| <i>Unterwegsbahnhof</i>     | r | <i>Unterwegsbahnhof</i>     | nácestná stanice   |
| <i>Übergangsbahnhof</i>     | r | <i>Übergangsbahnhof</i>     | přechodová stanice |
| <i>Grenzbahnhof</i>         | r | <i>Grenzbahnhof</i>         | pohraniční stanice |
| <i>Zollbahnhof</i>          | r | <i>Zollbahnhof</i>          | celní stanice      |
| <i>Beladebahnhof</i>        | r | <i>Beladebahnhof</i>        | nakládací stanice  |
| <i>Verladebahnhof</i>       | r | <i>Verladebahnhof</i>       | vykládací stanice  |
| <i>Ausladebahnhof</i>       | r | <i>Ausladebahnhof</i>       | vykládací stanice  |



## 19. Von Zugführern und Schaffnern.

Manche Leute stellen sich vor, daß die Zugführer und Schaffner ein angenehmes Leben führen, daß sie bequem und umsonst in Zügen durch die weite Welt reisen.

A.: Weißt du, um deinen Dienst als Zugführer beneide ich dich. Du fährst bequem durch die Welt und siehst jeden Tag etwas Neues: Berge und Täler, Flüsse und Wälder, kleine Dörfer, große Städte, schöne Bäder.

B.: Und das alles hast du umsonst, kannst du auch noch sagen. Nur daß es keine Vergnügungsreise ist! Wenn wir einmal fahren, dann sehe ich weder Berg noch Tal. Wenn es im Wagen tüchtig rumpelt, dann fahren wir über eine Brücke oder richtig über einen Fluß, den ich aber gar nicht sehe. Wo ein Bad oder eine Stadt liegt, das weiß ich nur aus der Fahrordnung oder privat.

A.: Na hör' mal! Wenn du so durch die Welt fährst, dann kannst du sie doch bewundern.

B.: Ja, so stellst du dir das vor! Zum »Bewundern der Welt« habe ich leider keine Zeit. Während der Fahrt sehe ich nur Signale, dann die Wächter (Wärter) und Arbeiter auf den Gleisen. Ich muß die Fahrzeit genau verfolgen, ich rechne mit Minuten und Sekunden und vergleiche sie mit den Zahlen der Fahrordnung. In den Bahnhöfen interessieren mich die Züge und Zugkreuzungen, dann wieder die Weichen und Signale.

A.: Viš, tvou službu vlaků doucího ti závidím. Jezdíš pohodlně světem a každý den vidíš něco nového: hory a údolí, řeky a lesy, malé vesničky a velká města, krásné lázně

B.: A to všechno máš darmo, můžeš taky ještě říci. Jenomže to není žádná zábava! Jakmile jednou pojedeme, pak nevidím hory ani dolů. Když to vezme pořádně rachotí, pak je to přes řeku, kterou však nevidím. Kde leží nějaké město nebo město, to vím jen z jízdního řádu nebo soukromě.

A.: No poslouchej! Když jezdiš světem, tak se můj může obdivovat.

B.: Ano, tak si to představuji ty! Na »obdivování« nemám bohužel času. Za jízdy vidím jen signálky, pak strážníky (wärter) a dělníky na kolejích. Musím sledovat jízdní pořádek s minutami a porovnávám je s jízdním řádem. Ve stanicích mě zajímají vlaky a jejich křížování (křížování vlaků), tom zase výhybky a signály (návěsti).

A.: Aber du bist doch ständig unter Menschen, sprichst mit ihnen und hörst viel Neues.

B.: Auch da irrst du! Im Staat kenne ich nur Beamte und Kunden. Zu den ersten gehören die Vorsteher (Vorstände), Stellvertreter, die Fahrdienstleiter, meine Schaffner, Rangiermeister usw. Die anderen sind unsere Kunden und mit beiden darf ich dienstlich sprechen.

Dann haben es die Schaffner natürlich besser!

Dienst ist immer Dienst. Ich habe nichts umsonst. Ich bekomme um 3 bis 5 Uhr, um die Reisenden und Fahrtkarten, um Fahrkarten, Nachzahlungen usw. Und in den Endbahnhöfen sind wir alle froh,

daß wir unsere Zimmer und Kassen bekommen. Du brauchst nicht zu beneiden, das ist mir egal!

A.: Ale přece jen jsi stále mezi lidmi, mluvíš s nimi a slyšíš mnoho nového.

B.: I tu se mylíš! Ve službě znám jen úředníky (zaměstnance) a zákazníky. K prvním náležejí přednostové, náměstci, výpravčí, moji průvodčí, posunovači atd. Ti ostatní jsou naši zákazníci a s oběma smím mluvit pouze úředně (služebně).

A.: Pak to mají průvodčí vlastně lepší!

B.: Služba je vždycky služba. Ani oni nemají nic zadarmo. Starají se o 3 až 5 vozů, o cestující a jejich místa, o jízdenky, průkazky, doplatky atd.

A.: A v konečných stanicích?

B.: Pak jsme všichni rádi, že se dostaneme do svých světnic a postelí. Nemusíš nám skutečně nic závidět, to mi věř!

... má pro všechny rody podstatných jmen je-  
... člen, a to die. Kde byl v jednotném čísle člen  
... je v množném čísle slovo bez členu:

Der Eisenbahner ist pünktlich. Die Eisenbahner sind pünktlich.

... sama tvoří množné číslo buď bez pří-  
... -er, -(e)n; některá při tom pře-  
... samohlásku a, u, au, o v ä, ü, äu, ö.

... die Schaffner, der Bruder —  
... t. j. mn. č. bez přípony).

... die Tag-e, der Sohn — die Söhn-e,



- c) s **příp. -er**: das Kind — die Kind-er, das Haus — die Häuser  
d) s **příp. -(e)n**: die Schwester — die Schwester-n, die Frau — die Frau-en.

3. **Skloňování**. Tento tvar platí pro celé množné číslo, jímž se označují jednotlivé členy množiny (není-li již v 1. pádě). Je to tvar, který se používá v množině, jehož koncovka je příjímá též zájmena. Skloňujeme:

|        |                   |         |        |         |            |
|--------|-------------------|---------|--------|---------|------------|
| 1. die | (diese...meine)   | Brüder  | Söhne  | Kinder  | Schwester  |
| 2. der | (dieser...meiner) | Brüder  | Söhne  | Kinder  | Schwester  |
| 3. den | (diesen...meinen) | Brüdern | Söhnen | Kindern | Schwestern |
| 4. die | (diese...meine)   | Brüder  | Söhne  | Kinder  | Schwester  |

Jak zní množné číslo (koncovka, přehláska) u jednotlivých slov, nelze pravidly přesně stanovit. Proto se s každým slovem učíme hned i 2. p. j. č. a 1. p. mn. č., z nichž si později vybereme známých pravidel utvoříme pády ostatní. Na př.:

**der Tag**, des Tag-es (dem Tag-e, den Tag) — die Tag-e  
**der Zug**, des Zug-es (dem Zug-e, den Zug) — die Zug-e

Tyto tvary jsou uvedeny též ve slovníku.

4. Zopakujeme si tyto základní tvary u známých slovíček

a) **bez přípony (-)** v množ. č. jsou jména mužská a středního pohlaví, která mají vlastní jen 2 koncovky: des Schaffners a des Schaffners.

|                   |                   |                         |
|-------------------|-------------------|-------------------------|
| r Schlüssel, s, - | r Vertreter, s, - | s přehláska             |
| r Heizer, s, -    | r Meister, s, -   | r Bruder, s, Brüder     |
| r Koffer, s, -    | r Arbeiter, s, -  | r Vater, s, Väter       |
| r Träger, s, -    | r Wagen, s, -     | r Schwager, s, Schwäger |
| r Lehrer, s, -    | r Zimmer, s, -    | r Mantel, s, Mäntel     |
| r Fehler, s, -    | r Fenster, s, -   | r Garten, s, Gärten     |
| r Heller, s, -    | r Fräulein, s, -  | r Apfel, s, Äpfel       |

b) s **příponou -e** u všech rodů (střední nemají přehlásku)

|                 |                     |                       |
|-----------------|---------------------|-----------------------|
| r Tag, es, e    | r Brief, es, e      | r Beirag, es, Beiräge |
| r Monat, s, e   | s Jahr, es, e       | r Gang, es, Gänge     |
| r Kurs, es, e   | s Heft, es, e       | r Platz, es, Plätze   |
| r Befehl, s, e  | s Gleis, es, e      | r Sack, es, Säcke     |
| r Apparat, s, e | s Paket, s, e       | r Korb, es, Körbe     |
| r Tisch, es, e  | s Signal, s, e      | r Satz, es, Sätze     |
| r Freund, es, e | s přehláska         | e Stadt, -, Städte    |
| r Weg, es, e    | r Bahnhof, s, -höfe | e Nacht, -, Nächte    |

c) s **příponou -er**, kde možno, s přehláskou:

Kind, es, Kinder s Dorf, es, Dörfer r Mann, es, Männer  
Haus, es, Häuser s Bad, es, Bäder r Wald, es, Wälder

d) s **příponou -n** nebo **-en**, hlavně v rodě ženském, vždy bez přehlásky:

Krone, Kronen e Maschine, n e Bahn, Bahn-en  
Wunde, n e Nummer, n e Übung, en  
Frage, n e Vorschrift, en  
Kiste, n e Krankheit, en  
Blume, n e Person, en  
Flasche, n e Übersetzung, en

Přídavná jména mají v množném čísle dvě možnosti: buď jsou určité a zájmenech je všude **-en**, nebo jsou neurčité a zájmenech je všude **-e**.

| der neu-e Koffer | ein neu-er Koffer |
|------------------|-------------------|
| neu-en Koffer    | 0 neu-e Koffer    |
| neu-en Koffer    | neu-er Koffer     |
| neu-en Koffern   | neu-en Koffern    |
| neu-en Koffer    | neu-e Koffer      |

Když klademe přídavné jméno v množ. čísle tam, kde by byl člen neurčitý, který množ. čísla nemá: das sind 0 neu-e Koffer.

**Zahl, en** číslo  
**Zugskreuzung, en** křižování vlaků  
**Weiche, n** výhybka  
**ständig (štendik)** stálý, trvalý  
**irren** mýliti se  
**Becante, n, n** úředník

uvádíme koncovku 2. p. j. č. a 1. p. mn. č.:  
s Tal, -es, Täler atp.  
je uveden tvar celý: s Tal, -es, Täler atp.  
je uvedena jen koncovka množ. čísla: e Zahl, -en, Zahlen



s Bad, es, Bäder lázeň  
e Vergnügungsreise, n cesta  
pro zábavu  
tüchtig (lychtik) řádný  
rumpeln rachotiti, hřmotiti  
e l-a-ur-ord-nu-nu, en jízdní řád  
privát (privat) soukromý, -ě  
bewundern obdivovati se  
vor-stellen představovati;  
ich stelle mich vor předsta-  
vuji se,  
ich stelle mir vor předsta-  
vuji si  
r Mantel, s, Mäntel plášť  
r Wächter, s, - strážník  
r Wärter, s, - hlídač  
r Arbeiter, s, - dělník  
e Fahrzeit, en jízdní doba  
verfolgen sledovati

## Cvičení.

1. Doplňte určitý člen, 2. p. j. č. a 1. p. mn. č. těchto  
mých slov: Schaffner, Ufer, Witwer, Vertreter, Heller,  
Freund, Apparat, Teppich, Weg, Brief, Magazin, Abteil,  
werk, Netz, Geschenk; Platz, Satz, Sack, Kamm, Gang,  
Wand, Gans, Nacht; Mann, Wald; Lokomotive, Kasse,  
Laterne, Fahrkarte, Glocke, Wohnung, Arbeit, Strecke

2. Skloňujte v jedn. i množ. čisle: der Zug, mein  
diese Frau, unser Buch; ein schöner Tag, mein guter  
eine neue Tasche, dieses schöne Buch. — Rekněte v množ.  
čisle: In dieser Stadt, mein Bruder und meine Schwester,  
welchem Zuge, an der Wand, ein schöner Tag, von  
guten Freunde, aus Ihrem Briefe, in diesem Bahnhof,  
rem Buche, jeder (mn. č. alle) Wagen, in jedem Wagen

\*3. Odpovídejte celými větami na tyto otázky  
Mit wem spricht Herr A.? Warum gefällt ihm der Zug?  
Zugführers? (weil...) Was kann man während der Fahrt  
sehen? Warum kann der Zugführer nicht die Welt sehen?  
Wo arbeitet er? Was muß er tun? Welche Personen  
zur Zugsmannschaft? Wen sieht er in den Bahnhöfen?  
macht der Schaffner während der Fahrt?

4. Přeložte: Kolik vozů je (sind) v tomto vlaku? Jsou všechny  
vozy (všechny oddíly, všechna místa) obsazeny? Tady sedí  
osob: dvě mladé dámy, dva muži, tři malé děti a jedno děvče.  
Kamě toho jsou tu kufry, tašky, pláště a deštníky (r Regen-  
schirm, s, e). Mnoho lidí stojí ještě na chodbách. — Kterými  
(durch) stanicemi jede náš vlak? Jedeme lesy a vesnicemi,  
údolím, krásným údolím. Z oken těchto pokojů vidíme až  
sádky. To jsou nové, moderní (modern) domy. Na stěnách  
jsou krásné obrazy (s Bild, es, er). Máte mnoho peněz u se-  
be? Mám jen 10 K 50 h. Když nepříší, chodím se svými přáteli  
procházku. Přeložte tyto věty a napište je do svých sešitů!

## ODBOBNÉ NÁZVY 10.

Udržování dráhy.

|                  |                     |                     |
|------------------|---------------------|---------------------|
| Bahnunterhaltung | e Bahnunterhaltung  | udržování dráhy     |
| Bahnunter-       | e Bahnunterhaltung- | odbor pro udržování |
| Abteilung        | sektion             | dráhy               |
| Bettung          | e Bettung           | lože (šlěrkové)     |
| Böschung         | e Böschung          | svah                |
| Schotterung      | e Schotterung       | šlěrkování          |
| Neigung          | e Neigung           | sklon               |
| Steigung         | e Steigung          | stoupání            |
| Krümmung         | e Krümmung          | křivost             |
| Kurve            | e Kurve             | oblouk              |
| Bogen            | r Bogen             | oblouk              |
| Schranke         | e Schranke          | závora              |
| Unterfahrt       | e Unterfahrt        | podjezd             |
| Übersetzung      | e Übersetzung       | přejezd (překlad)   |
| Spurlehre        | e Spurlehre         | rozchodka           |
| Spurweite        | e Spurweite         | rozchod             |
| Oberbau          | r Oberbau           | železniční svršek   |
| Unterbau         | r Unterbau          | železniční spodek   |
| Durchlaß         | r Durchlaß          | propustek           |
| Kanal            | r Kanal             | kanál               |
| Damm             | r Damm              | násep               |
| Übergang         | r Übergang          | přechod             |
| Wegübergang      | r Wegübergang       | přechod, přejezd    |
| Gefälle          | a Gefälle           | spád                |
| Schiene          | a Schiene           | kolejnice           |
| Schwelle         | a Schwelle          | pražec              |
| Lasche           | a Lasche            | spojka              |



## 20. Wenn man mit Kindern reist.

Kinder reisen mit offenen und neugierigen Augen und alles interessiert sie. Je kleiner sie sind, desto mehr wollen sie wissen.

**Vater:** Kinder, wir sind in Chotzen und müssen umsteigen! Ihr müßt mir helfen! Du, Hans, bist zwar schon groß und stark, aber du nimmst nur die kleine Tasche; für dich ist sie schwer genug. Otto ist größer und stärker als du, der nimmt die schwerere Tasche. Ich bin der größte von euch und nehme die schwerste Tasche.

**Hans:** Und was trägt die kleine Anna?

**Vater:** Die ist noch kleiner als du, Hans; sie nimmt nur die Zeitungen.

**Hans:** Vater, ist es von hier nach Kolin weiter als nach Leitomischl?

**Vater:** Ja, es ist weiter.

**Otto:** Und nach Prag ist es am weitesten, nicht wahr? Vater, ist Prag schöner als Leitomischl?

**Vater:** Prag ist die schönste Stadt im Protektorat. Prag ist bestimmt am schönsten.

**Hans:** Vater, welcher Bahnhof auf dieser Strecke ist der wichtigste? Der in Chotzen oder der in Pardubitz?

**Vater:** Beide Bahnhöfe sind wichtig. Welcher wichtiger ist, das weiß ich nicht.

**Otto:** Wie schnell fahren wir jetzt, Vater? Schneller als auf der Strecke von Leitomischl? Ist das hier der schnellste Zug?

**Vater:** Nein, wir fahren nur mit einem Personenzug. Der Eilzug fährt bedeutend schneller. Vielleicht fahren wir mit einem Schnellzug; der fährt am schnellsten.

**Hans:** Vater, schau! Dort ist ein ganz kleines Häuschen. Das bestimmt das kleinste Haus der Welt!

**Vater:** Es gibt bestimmt noch kleinere. Jetzt aber schweigt ein wenig! Die Anna schläft!

**Anna:**

**Jeník:** A co ponese Anička?

**Otec:** Ta je ještě menší, Jeníku; ponese (vezme) jen noviny.

**Jeník:** Tatínku, je od Kolína dál než do Litomyšle?

**Otec:** Ano, je to dále.

**Otík:** A do Prahy je krásnější než Litomyšl?

**Otec:** Praha je nejlépe město v Protektorátu, je určitě nejkrásnější.

**Jeník:** Tatínku, která je na této trati nejblíže? (Staniční) v Pardubicích?

**Otec:** Obě stanice jsou zíté. Která je důležitější, nevím.

**Otto:** Jak rychle jede, tatínku? Rychleji, než z Litomyšle? (zde) nejrychleji?

**Otec:** Ne, jedeme pouze osobním vlakem. Spěšný vlak jede značně rychleji. Zpátky pojedeme rychlíkem; ten jede nejrychleji.

**Jeník:** Tatínku, podívej se! Tam je docela malíček domeček. To je určitě nejmenší dům na světě!

**Otec:** Jsou jistě ještě menší. Nyní ale trochu mlčte: Anička spí!

**Přidávání přídavných jmen.** Z přídavných jmen klein, alt, jung, stark, groß vytvoříme

příponou -er: klein-er, schnell-er, neu-er, velmi přehlasitou: älter, jünger, stärker, größer a příponou -st nebo -est (pro snazší výslovnost) u sebe určitý člen a přehlasí, kde byla v 2. stupni (die, das) klein-este, der (die, das) ält-este.

| 1. stupeň                                                                            | 2. stupeň                                                                                                     | 3. stupeň: nej- |
|--------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------|
| klein-er menší<br>neu-er novější<br>ält-er starší<br>jüng-er mladší<br>größ-er větší | der (die, das) klein-este<br>d. d. d. neu-este<br>d. d. d. ält-este<br>d. d. d. jüng-este<br>d. d. d. größ-te |                 |

Er ist so alt wie ich on je tak starý jak o  
ich ist älter als ich on je starší než já. Je wei-  
ter als ich on je ještě dále, tím lépe. — 3. st.: Er ist der älteste  
z nás.

Er ist so alt wie ich on je tak starý jak o  
ich ist älter als ich on je starší než já. Je wei-  
ter als ich on je ještě dále, tím lépe. — 3. st.: Er ist der älteste  
z nás.

Er ist so alt wie ich on je tak starý jak o  
ich ist älter als ich on je starší než já. Je wei-  
ter als ich on je ještě dále, tím lépe. — 3. st.: Er ist der älteste  
z nás.

nebo: am klein-esten.



V přívlasku (před jm. podst.) mají stupňované tvary  
tytéž koncovky jako obyčejná přídavná jména: Po urč. člen

|                     |                     |                    |
|---------------------|---------------------|--------------------|
| 1. der klein-e Sohn | die klein-e Tochter | das klein-e Kind   |
| 2. der kleiner-e »  | die kleiner-e »     | das kleiner-e Kind |
| 3. der kleinst-e »  | die kleinst-e »     | das kleinst-e Kind |

s členem neurčitým a zájmeny přivlastňovacími: ein (můj)  
klein-er Sohn, 2. ein (můj) kleiner-er Sohn, 3. mein kleiner-er Sohn atd.

2. **Příslovce způsobu** (na otázku jak?) stupňujeme stejně  
v 3. stupni je vždy předložka **am** a koncovka (-c)sten: 1.  
schreibe schön (krásně), 2. du schreibst schön-er (krásněji),  
3. er schreibt am schönsten (nejkrásněji).

3. **Vazba es gibt se 4. pádem** značí »jest, jsou«: Es gibt  
einen Gott jest jen jeden Bůh. Hier gibt es keinen Platz  
tady už není místa. In Prag gibt es viele Bahnhöfe v Praze  
mnoho nádraží. Es gibt Menschen, die nicht gerne reisen  
lidé, kteří neradi cestují. Was gibt's (gibt es) Neues?  
nového?

#### Nové výrazy:

s **Auge, s. Augen** oko, oči  
**stark** (stark) silný  
**schwach** slabý, **schwächer**  
**Zeitungs**, en noviny  
**bedeutend** značný, -ě  
**kalt** chladný, **kälter**  
**warm** teplý, **wärmer**  
**kurz** krátký, **kürzer**  
**ein wenig** trochu

r **Eilzug**, es, -züge spěšný  
s **Häuschen** (hojs-chen) domeček  
**schweigen** mlčet  
**je — desto** čím — tím  
**zurück-fahren** jeti zpět  
**wohl** asi: blaze  
**ich besuche die Schule**  
do školy

#### Cvičení.

1. Stupňujte: fleißig, wichtig, weit, schnell, langsam,  
schwer; s přehláskou: alt, jung, stark, schwach, lang,  
kurz. — Řekněte německy: Dáte, dřívě, později,  
rychleji; mladý člověk, můj mladší bratr, náš nejmladší  
můj nejmilejší přítel, nejkrásnější město, nejmenší  
v tomto malém (menším, nejmenším) domku. Čím dříve  
On je starší, ale je menší a slabší než já.

\*2. Odpovídejte na otázky k článku: Woher und wohin fährt  
der Herr? (aus L. über — nach Prag) Mit wieviel Kindern reist  
er? Wie heißen sie? Wie heißt der ältere und wie der jüngere  
Knabe? Wer ist am jüngsten? Was haben sie alles mit? Wer  
trägt die Taschen? Was machen sie in Chotzen? Was für eine  
Bahn führt aus Ch. nach L.? (e Lokalbahn) Gibt es dort auch  
Personen-züge? Mit was für einem Zuge fahren sie? Wie wollen  
sie zurückfahren? Was für ein Haus sieht Hans? Was ist das  
Haus? (s Wächterhaus) Was wollen die Kinder alles wissen?  
Welcher... wie... jako věty vedlejší!

Přeložte: Kolik máte dětí? Tři, dva syny a dceru. Nejstarší  
už slouží u dráhy. Mladší chodí ještě do školy a dcerka je  
teprve 10 let. — Přijďte později, přijďte později,  
když budete dále. Vlak jede stále rychleji. Mluvíte  
němčinou, nerozumím vám! Budte pořádnější, tak to nesmíte jít  
přes. Musíte se polepšit. Dni jsou teď kratší a noci delší; je už  
později. Je Vaše sestra mladší nebo starší než Vy? Bydlím  
v blíže ležící ulici našeho města.

#### OBORNÉ NÁZVY 11.

##### Střada a náčiní.

|                |                  |
|----------------|------------------|
| r Amboß        | r kovadlina      |
| r Besen        | r koště          |
| r Bohrer       | r vrták, nebozez |
| r Heber        | r zvedák         |
| r Hammer       | r kladivo        |
| r Setzhammer   | r sedlík         |
| r Hobel        | r hoblík         |
| r Krampen      | r podbíják       |
| r Schraubstock | r svěrák         |
| r Nagel        | r hřebík, hřeb   |
| r Splint       | r závlačka       |
| r Niet         | r nýt            |
| r Bottich      | r kád            |
| r Eimer        | r vědro          |
| r Korb         | r koš            |
| e Bank         | e lavice         |
| e Hobelbank    | e hoblice        |
| e Gabel        | e vidle          |
| e Kanne        | e konev          |



die Leiter  
die Säge  
die Schere  
die Schaufel  
die Zange  
die Schraube  
die Mutter  
das Werkzeug  
das Gerät

zebrík  
pila  
nůžky  
lopata  
kleště  
šroub  
matice  
nářadí, náčini  
nářadí

## 21. Kurze Gespräche.

Der Vater reist mit seinen drei Kindern aus Leitomischl über Chotzen nach Prag. Bald sind sie in Pardubitz, wo es den besten Lebzelt gibt.

a) Das brave Brüderchen.  
Hans: Anna, aufstehen! Wir kommen nach Pardubitz!  
Vater: Laß sie nur liegen!  
Warum soll sie aufstehen?  
H.: Hier gibt es guten Lebzelt, den hat sie gern.  
V.: Und du nicht?  
H.: Ich habe lieber Obst. Am liebsten eine süße Birne.  
V.: Das ist also schön von dir, daß du an deine kleine Schwester denkst. — So, hier ist der Lebzelt, für jeden ein Stück.  
H.: Das ist viel, ein ganzes Päckchen! Da kannst du mir mehr geben, wenigstens noch ein Stück.  
V.: Siehst du, jetzt willst du am meisten haben.  
H.: Wenn es so gut ist...  
V.: Und schmeckt dir denn Obst nicht besser?  
H.: Ja, weißt du, Vater, mir schmeckt immer das am besten, was ich eben habe...

a) Hodný bratříček.  
Jeník: Aničko, vstávej! Jíždíme do Pardubic!  
Otec: Jen ji nechej! Pročpak má vstávat?  
J.: Tady je dobrý lebzelt, ten má ona ráda.  
O.: A ty ne?  
J.: Já mám raději lebzelt. Nejraději sladkou hrubou kukuřici.  
O.: To je tedy od tebe, ké, že myslíš na svou sestřičku. — Tak, tady je lebzelt, pro každého komu se líbí.  
J.: Toho je moc, co? Ček! To mi můžeš dát aspoň ještě jeden komusí.  
O.: Vidiš, teď chceš lebzelt nejvíc.  
J.: Když je to tak dobré...  
O.: A cožpak ti nechtějí dát víc (lépe) ovoce?  
J.: Nu, víš, tatínko, chutná vždycky nejvíc právě mám...

## 22. Eine Auskunft.

A.: Bitte schön, führt dieser Weg zum nächsten Bahnhof?  
B.: Nein, es ist ganz nahe, höchstens 5 Minuten, wenn man weniger. Aber gehen Sie doch da links durch den Wald, es ist noch näher.  
Danke bestens.

b) Informace.  
A.: Prosim Vás, vede tato cesta k nejbližší stanici? Je to odtud ještě daleko?  
B.: Ne, je to docela blízko, nanejvýš 5 minut, ne-li méně. Ale jděte raději tady vlevo lesem, tady je to ještě bližší.  
A.: Děkuji pěkně.

Pravidelné stupňování (pravopis, kmen) mají tato příslovce:

| 1. stupeň                                                              | 2. stupeň                                                             | 3. stupeň: nej-<br>der nächste<br>der höchste<br>der größte<br>der beste<br>die meisten<br>der liebste<br>der früheste<br>der eheste | 3. stupeň: nej-<br>přislovce (jak?)<br>am nächsten<br>am höchsten<br>am größten<br>am besten<br>am meisten<br>am liebsten<br>am frühesten<br>am ehesten |
|------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| näher<br>höher<br>größer<br>besser<br>mehr<br>lieber<br>früher<br>eher | blížší<br>vyšší<br>větší<br>lepší<br>více<br>raději<br>dříve<br>dříve |                                                                                                                                      |                                                                                                                                                         |

Ich habe viel Bücher (mnoho knih), mehr Bücher als du, er hat die meisten Bücher (nejvíce knih).  
Ich habe viele Menschen (mnoho lidí), mehr Menschen, die meisten Menschen (mnoho lidí).

Prislovce (na ot. jak?) mají v 3. stupni též konkrétní význam:  
höchstens nanejvýš  
meist, meistens ponejvíce  
nächstens přistě  
längstens nejdéle  
spätestens nejpozději  
se říká: so bald (gut = 1. a pod.)



3. Podstatná jména zdobnělá tvoříme příponou -chen nebo -lein a kde možno přehláskou; jsou vždy rodu středního (dále).  
 Při skloňování mají jen v 2. p. j. č. koncovku -s. Na př.:

der Bruder — das Brüder-chen, s, - bratříček,  
 die Schwester — das Schwester-chen, s, - sestřička  
 das Haus — das Häus-chen (čti hojs-chen!) dome(če)  
 das Buch — das Büch-lein, s, - knížka atp.

Co znamená das Täschen, Gäßchen (Gasse), Gärtchen (Garten?), Söhnchen, Büchlein, Fräulein?

Nové výrazy:

s Brüderchen, s, - bratříček  
 brav hodný  
 r Lebzelt, es, e } perník  
 r Lebkuchen, s, - }  
 s Obst, es (obst) ovoce  
 e Birne, n hruška  
 (r) Hans Jeník  
 zwar sice, und zwar a to  
 s Stück, es, e kus, kousek

süß (zýs) sladký  
 schmecken chutnat  
 e Auskunft, -künfte zpráva  
 informace (o čem über)  
 links vlevo, nalevo  
 rechts vpravo, napravo  
 vielmals (filmals) mnohokrát  
 e Post pošta  
 s Postamt, es, -ämter pošta

## Cvičení.

1. Řekněte ve všech stupních: ein kleines Haus (V z o t)  
 kleines Haus, 2. ein klein-eres Haus, 3. das klein-ste Haus  
 hoher Berg, der nahe Bahnhof, viele Leute, ein kurzes  
 ein großes Stück, eine gute Sache; das lese ich gern, was  
 bald?

2. Utvořte nebo vyložte zdobnělá slova: Wie heißt ein  
 Sohn (= ein Söhnchen), eine kleine Schwester, ein kleines  
 Was ist ein Städtchen (= eine kleine Stadt), ein Fräulein  
 ein Flüßchen, ein Gäßchen, mein Gärtchen, ein Fähr-  
 ses Körbchen, ein Stückchen?

3. Přeložte: Kolik stojí balíček perníků? Je to daleko  
 mi to, velice. Já jím raději ovoce. Co máte raději, já  
 hrušky? — Prosím Vás, kde je tu nejbližší pošta?  
 ulice dále: je to nejvyšší dům v té uličce vlevo.  
 vstáváte? Půjdu zítra nebo pozítří, tak ke 4. hodinám  
 ději dřívě, nejlépe ve 3 hodiny. Čím dřívě, tím lépe  
 budete přesný, každá vteřina je důležitá. — Proč  
 tento vlak do Brna? Ne, jedeme do Přerova.

vlakem, musíte v České Třebové přestoupit. Počkejte asi 10  
 minut zde a jeďte přístím rychlíkem, ten jede přímo. Rychlík  
 je sice o něco dražší, ale jízda je pohodlnější. Za (in) čtyři ho-  
 diny jsme v Brně.

## ODBORNÉ NÁZVY 12.

Pomůcky a zařízení ve stanici.

|                         |                    |
|-------------------------|--------------------|
| Einrichtung, en         | zařízení           |
| Reichstisch, es, -stübe | výpravka           |
| Welle, n                | pištal(k)a         |
| Wundbüchse, n           | ústní pišfalka     |
| Wundbüchse, n           | parní pišfalka     |
| Wundbüchse, n           | traskavka          |
| Wundbüchse, n           | návěst traskavkou  |
| Wundbüchse, n           | ruční svítilna     |
| Wundbüchse, n           | vlaková svítilna   |
| Wundbüchse, n           | návěstní trubka    |
| Wundbüchse, n           | návěstní pomůcka   |
| Wundbüchse, n           | (návěstní porucha) |
| Wundbüchse, n           | clona              |
| Wundbüchse, n           | topná hadice       |
| Wundbüchse, n           | topný kohout       |
| Wundbüchse, n           | koncový kohout     |
| Wundbüchse, n           | závorník           |
| Wundbüchse, n           | výhybkový klíč     |
| Wundbüchse, n           | výhybkový zámek    |
| Wundbüchse, n           | jeřáb              |
| Wundbüchse, n           | zábrana            |
| Wundbüchse, n           | točna              |
| Wundbüchse, n           | kolejová váha      |
| Wundbüchse, n           | kolo               |
| Wundbüchse, n           | obruč              |
| Wundbüchse, n           | osa, náprava       |
| Wundbüchse, n           | počet náprav       |
| Wundbüchse, n           | rejdrová náprava   |
| Wundbüchse, n           | nápravový tlak     |
| Wundbüchse, n           | nárazník           |
| Wundbüchse, n           | střed nárazníku    |
| Wundbüchse, n           | ložisko            |
| Wundbüchse, n           | jízdy schopný      |
| Wundbüchse, n           | jízdy neschopný    |



## 22. Es wird mich sehr freuen.

Der Zugführer Heinrich N. soll am nächsten Sonntag seiner Freund besuchen. Da er aber dienstlich abreisen muß, sendet er dem Freunde folgenden Brief.

Prag, den 1. Oktober 1940.

Lieber Rudolf!

Ich danke für Deine\*) Karte vom 30. September. Du schreibst, ich soll am Sonntag zu Dir kommen. Das wird leider nicht mehr möglich sein, denn ich fahre morgen auf 6 Wochen nach H. Ich werde dort Dienst als Zugführer machen. Mit mir werden auch Neubauer und Kliměš hinfahren. Wir werden dort zusammen wohnen. Die Rübenkampagne wird uns voll beschäftigen. Nicht einmal am Sonntag werden wir Ruhe haben.

Willst Du nicht lieber zu uns kommen? Du wirst bestimmt mehr Zeit haben. Wir werden Dich da schön empfangen. Du kannst bei uns übernachten. Wir zeigen Dir auch die Zuckerfabrik. Das wird Dich bestimmt interessieren. Abends können wir den alten Becker besuchen, der hier als Ruheständler (Pensionär) wohnt. Wir hoffen, daß Du dich gut unterhalten wirst. Es wird uns freuen, wenn Du unsere Einladung annimmst und am nächsten Sonntag herkommst.

Es grüßt Dich herzlich Dein  
Heinrich.

\*) Zájmena Du (Dir, Dich) a Dein jen v dopisech, jinak malým velkým písmenem

## V y k l a d.

1. Budoucí čas označuje děje, které se teprve stanou. V něm se skládá vždy z přítomného času slovesa werden a neosobního způsobu příslušného slovesa. Na př.: budu psát nebo napíši = ich werde + schreiben. Časujeme:

|           |             |
|-----------|-------------|
| ich werde | wir werden  |
| du wirst  | ihr werdet  |
| er wird   | sie werden  |
|           | + schreiben |
|           | + schreiben |

Ještě si pamatujte, že samotné »b u d u« zní ich werde + sein. Na př.: Budu spokojen = ich werde zufrieden sein, budete = du wirst zu Hause sein atd.

V hlavní větě je na konci neurčitý způsob; vedlejší je určitý tvar slovesa werden. Na př. Ich werde zufrieden sein. Ich werde ich zufrieden sein.

Ještě místo budoucího času přítomný, zvláště blíže určen: Ich komme morgen přijdu. Ich fahre erst abends pojede až večer, nebo ve větách Wenn du nicht rechtzeitig kommst (místo kom- mst), werde ich nicht warten. Nepřijdeš-li včas, nebudu

čekat. Na otázku der (die, das) wieviele? kolik? se tvoří z číslovek základních (viz str. 13 a 16);

der (die, das) wieviele? kolik? se tvoří z číslovek základních (viz str. 13 a 16);

der (die, das) wieviele? kolik? se tvoří z číslovek základních (viz str. 13 a 16);

der (die, das) wieviele? kolik? se tvoří z číslovek základních (viz str. 13 a 16);

der (die, das) wieviele? kolik? se tvoří z číslovek základních (viz str. 13 a 16);

der (die, das) wieviele? kolik? se tvoří z číslovek základních (viz str. 13 a 16);

der (die, das) wieviele? kolik? se tvoří z číslovek základních (viz str. 13 a 16);



Ich wohne in der Kronenstraße Nr. 10 (= Nummer zehn).  
S. 14 = Seite vierzehn, na str. čtrnácté.  
Er kommt nach zehn (Uhr) přijde po desáté (hodině).

Ne dotum se tázeme:

Wie sieht es heute aus?

**Der wievielte ist neuer!**  
**Der wievielte ist älter!**

Den wiewielen haben wir

Denk dir heute?

(V datu): Prag, den (nebo an  
heute!

(V datu): Plas, 10. Mai 1940.

## Nové výrazy:

1. Oktober z 1. října

**vom 1. Oktober 2011.** **odjeti**

**ab-reisen** odcestovat, odjet  
**ab-reisen** (následující)

folgend tento (následující)

Woche, n týden

Woele, n. y. a.  
haffen doufati

**hoffen douai**  
**Vernaghe** (khampaně)

e Kampagne (Kampagne)

kampan (róbn-

e Rübenkampagne (rybn-

řepná (khampaně)

**Datum. S. Daten datum.**

**Datum, S,** Datum  
**Dato (riue) klid, pokoj,**

e Ruhe (rue) kind, pokoj,

počinek

fallen (du fällst) padatı, pr

padati

padali  
saharun narozen, -a

geboren narození, a  
„sem zroušení“

prüfen zkoušet

## Cvičení.

1. Říkejte tyto věty v ruštině. Ich bin  
nehme meinen Koffer und steige ein. Ich bin  
fahre nach Hause. Ich sitze am Fenster und lese  
Ich muß da umsteigen. Ich habe noch Zeit. — Jak  
sloves sein, haben, werden; nehmen, fahren;  
Rudolf, bist du

2. Řekněte v čase budoucím:  
Hast du Zeit? Wir besuchen dich.  
machst du? Hast du Zeit? Du mußt richtig antworten.  
Karl prüft dich. Du mußt fertig. Dann können wir  
lange, wir sind bald fertig.

106

\*3. Wer schreibt den Brief? Wohin soll er kommen? Warum  
kann er nicht kommen? Was wird er in H. machen? Warum  
braucht man dort einen Zugführer? Wie lange wird es dauern?  
Wohin will wem wird er wohnen? Wird er während der Kampagne  
Arbeit haben? Wird Rudolf auch so beschäftigt sein? Wird  
er kommen können? Was versprechen sie ihm? Wen wollen  
sie auch besuchen? Ist Herr Becker auch Eisenbahner? Wann  
schreibt Heinrich den Brief? Welches Datum ist (haben wir)  
heute? Wie werden Sie es im Briefe schreiben? Auf welchen  
fällt der 1. Dezember? Der wievielte Monat ist es? Wann  
sind Sie geboren? Wie alt sind Sie?

Proč? Co budeš dnes odpoledne dělat? Půjdu na procházku a večer budu doma. Budu se učit. Čtu dnes na straně 107, 22. cvičení. Brzy budeme hotovi. — Kolikátého je dnes? — Dnešního. — Tím-li se, máme dnes 26. listopadu. Ale kdepak, dnes je 27. listopad. — Tím lépe, za (in) 2 dni máme prvního! — Bydlím na třetí ulici č. 15, v druhém patře. — (Tyto věty v čase přítomném): Počkej tady, přijdu hned. Počkejte, až (bis) přijdu. — (Tyto věty v čase budoucím): Přijdu zítra, nepřijdeš-li ke mně. Doufám, že mi to řekneš. — Přijdeš-li se, udám to.

## ČERNÉ NÁZVY 13

zavazadlo  
volné zavazadlo  
cestovní zavazadlo  
zboží  
spěšnina  
nákladní zboží  
rychlé zboží  
uspíšené zboží  
rychlé  
zboží  
branné  
moci  
kusové zboží  
celní zboží  
kusové zboží  
rychlé  
kusové zboží  
nákladní  
sběrné zboží  
vozový náklad  
(zásilka  
zásilka  
celní zásilka



der Ort, es, e  
 der Taktort, es, e  
 der Unfall, s, Unfälle  
 der Zusammenstoß, es, -stöße  
 die Entgleisung, en  
 die Streifung, en  
 die Verletzung, en  
 die Tötung, en  
 die Störung, en  
 die Aufschneidung, en  
 die Gabelfahrt, en  
 die Zugstrennung, en  
 die Beschädigung, en

uisto  
 místo činu (události)  
 nehoda, úraz  
 srážka  
 vyšínutí  
 střetnutí  
 zranění, poranění  
 usmrčení  
 porucha  
 rozjetí (rozříznutí)  
 vidlicová jízda  
 roztržení vlaku  
 poškození

## 23. Wo warst du so lange?

A.: Woher kommst du so spät?

Es ist ja schon zwölf Uhr. Wo warst du so lange?

B.: Ich komme vom Zug Nummer X.

A.: Das ist doch nicht möglich, der muß doch schon wenigstens 4 Stunden da sein.

B.: Er soll da sein, aber wir waren vier Stunden verspätet. Denk' dir nur, vier Stunden! Und da hatten wir noch Glück. Der Schnellzug war auch verspätet und so hatten wir in den letzten vier Bahnhöfen »Frei« und Durchfahrt.

A.: Warum war euer Zug so verspätet?

B.: Wir hatten überall eine große Aus- und Zuladung; in L. hatten wir über eine Stunde Verschiebung. Dann hatten wir auch ein sehr schlechtes Wetter.

A.: Das war doch gar nicht so schlecht!

B.: Du weißt ja gar nicht, wie es in der Nacht war. Das war ja ein schreckliches Wetter. Wir wurden naß bis auf die Haut. Dem Zugführer wurde während der Fahrt unwohl. Er wurde ganz blaß und schwach. Doch nach 10 Minuten war er schon wieder in Ordnung.

A.: Also jetzt geh schön nach Hause und schlafe dich gut aus! Du hast es auch nötig!

## V ý k l a d.

1. Děje minulé. Děje, které se již staly, minulý, vyjadřuje němečně trojí čas: a) čas souminulý, b) čas minulý a c) čas předminulý. Poučme se o nich postupně v příštích lekcích.

2. Souminulý čas je tvar jednoduchý, vyjádřený jedním slo-  
 vem (ostatní minulé časy jsou tvary složené).  
 Slovesa sein býti, haben míti a werden státi se mají v sou-  
 minulém čase tyto tvary:

| byl jsem     | měl jsem   | stal jsem se |
|--------------|------------|--------------|
| 1. ich war   | ich hatte  | ich wurde    |
| 2. du warst  | du hattest | du wurdest   |
| 3. er war    | er hatte   | er wurde     |
| 1. wir waren | wir hatten | wir wurden   |
| 2. ihr wart  | ihr hattet | ihr wurdet   |
| 3. sie waren | sie hatten | sie wurden   |

uvědomte si, že 1. a 3. os. j. č. (ich — er) mají stejné tvary; ostatních osobách jsou tyto přípony jako v čase přítomném.

Slovesa počínává (stárnouti, blednouti) = státi se sta-  
 rým a bledým) se vyjadřují v němečně slovesem werden stá-  
 ti se a příslušným jménem přidavným. Na př.: starý =  
 alt, blednutí = alt werden.

Čas je: ich werde alt stárnu, du wirst alt stárneš  
 alt alt atd.,  
 jsem m. n. čase: ich wurde alt zestárl jsem. du wurdest  
 wurde alt atd



Služebny a místnosti.

|                          |                     |
|--------------------------|---------------------|
| das Gebäude, š, -        | budova              |
| das Bahnhofsgebäude      | staniční budova     |
| die Halle, n             | dvorana             |
| die Anfunftshalle        | příjezdová dvorana  |
| die Abfahrtsballe        | odjezdová dvorana   |
| der Bahnsteig, cš, e     | nástupišťe          |
| der Tunnel, š, -         | tunel               |
| der Eingang, š, -gänge   | vchod               |
| der Ausgang              | východ              |
| der Durchgang            | průchod             |
| der Zugang               | příchod             |
| der Warteraum, š, -räume | čekárna             |
| der Schuttraum           | kryt, útulek        |
| der Waidraum             | úborna, umyvárna    |
| der Schalter, š, -       | prepážka            |
| der Betriebszimmer, š, - | dopravní kancelář   |
| der Telegrafenzimmer,    | telegrafní kancelář |
| der Dienststelle, n      | služebna            |
| der Betriebsstelle, n    | dopravní služebna   |
| der Telegrafienstelle    | telegrafní služebna |
| die Kabinette            | nákladíšťe          |
| die Poststelle           | zastávka            |
| die Poststelle           | hradlovna           |
| die Weiche, n            | výhybna             |
| die Weiche, š, -         | stanovišťe          |
| die Weichen              | hradlové stanovišťe |
| die Weichen              | hláskové stanovišťe |
| die Weichen              | budka               |
| die Weichen, cš, Türme   | věž                 |
| die Weichen, š, -        | skladišťe           |

24. Eine Einvernahme.

Sie heute, was für Schwierigkeiten (potíže) ein Schaff-  
tun, als er einen Reisenden vorführen mußte.

Herr Inspektor, Průvodčí: Pane inspektore,  
hlásím se k výslechu.

Nové výrazy:

verspätet (ferspätet) zpožděn  
e Verspätung, en zpoždění  
s Glück, s (glyk) štěstí  
überall všude  
e Durchfahrt, en průjezd  
der letzte (lecte) poslední  
e Ausladung, en vykládka  
e Zuladung, en příkládka  
e Verschicbung, en posun  
r Onkel, s, - strýc  
schrecklich strašný, hrozný  
e Freude (frojde), n radost

Cvičení:

1. Časujte v celých větech: Ich war krank. Ich bin wieder  
gesund. Ich habe heute frei. Gestern hatte ich Dienst. Wo war  
ich gestern? Ich werde stark. Ich werde glücklich sein. Ich war  
glücklich, als ich klein war.

2. Řekněte v čase souminulém: Heute ist es schön. Der Zug  
von Brünn hat 20 Minuten. Verspätung. Es wird schon dunkel.  
Bist du zufrieden? Ich habe im Juli Urlaub, aber ich bin  
Hause, denn meine Kinder sind krank.

3. Opakujte skloňování přídavných jmen a skloňujte  
glücklicher Vater, sein gesundes Kind, eine große Verspätung  
der letzte Zug, eine schnellere Fahrt, das beste Geschenk.

\*4. Doplňte 3. stupeň příslovčí (viz str. 101/\*2): Ich empfinde  
mich höflich—. Wir sind wenig— um eine Stunde verspätet.  
Kommen Sie möglich— bald, spät— bis 9 Uhr. Das ist streng  
verboten. Das Gepäck bekommen Sie spät— morgen. Es  
höch— 10 K kosten. Ich danke best—.

5. Přeložte: Kde jste byl včera? Dopeledne jsem měl  
a odpoledne jsem byl doma. Měli jsme návštěvu. Byl to  
u nás můj švagr z Přerova. Byl dlouho nemocen, ale teď  
zase zdrav. Děti měly velkou radost, protože mají svého  
rády. Doma to bylo příjemnější, když (als) jsme byli  
Všechno bylo lepší a krásnější, když (als) jsme byli  
kají starší lidé. Byl jednou jeden král (r König) a  
tři syny.



Inspektor: Es ist eine Klage hier gegen Sie, daß Sie gegen den Reisenden Ignaz Schindler unhöflich waren. Er war heute hier und beklagte sich persönlich über Sie. Wie war der Fall?

Sch.: Diesen Fall meldete ich schon am 5. d. M. (= dieses Monats) schriftlich und legte die Meinung hier vor. Hier ist die Abschrift.

I.: Zeigen Sie! (Er liest:) »Der Schattner Ludwig Schackl, wohnhaft in Igau, Brünner Straße Nr. 17, meldet:

Bei der Fahrkartenprüfung im Personenzug 1501 legte mir ein Reisender in der zweiten Klasse eine Fahrkarte dritter Klasse vor. Als ich von ihm Nachzahlung verlangte, verweigerte er es und sagte: »Ich verlangte und bezahlte in Brunn eine Karte zweiter Klasse.« Dabei äußerte er sich über die Personenkasse in Brunn recht unfreundlich. Ich redete mit ihm immer ruhig und höflich, er lachte mich aber aus und schimpfte weiter. In Kolin führte ich diesen Reisenden dem Fahrdienstleiter vor und meldete ihm, was nötig war.«

Sch.: Ja, so war es. Was sollte ich tun, wenn er nicht nachzahlen wollte? Ich konnte nicht anders handeln und mußte ihn vorführen. Unhöflich oder grob war ich gar nicht.

I.: Kennen Sie die Anschrift des Reisenden?

Sch.: Ja. Es war Herr Ignaz Schindler, Beamter. Brunn, Bahnhofstraße 15.

Inspektor: Je zde na vás (proti vám) stížnost, že jste byl nezdvořilý vůči cestujícímu Hynku Schindlerovi. Byl dnes zde a osobně si na vás stěžoval. Jak to bylo?

P.: Tento případ jsem hlásil již 5. t. m. (= tohoto měsíce) písemně a hlášení jsem odevzdal zde. Zde je opis.

I.: Ukažte! (Čte:) »Průvodce Ludvik Schackl, bytem v Jiřicích, Brněnská třída č. 17 hlásí:

Při prohlídce (revisi) jízdenek v osobním vlaku 1501 předložil mi jeden cestující v druhé třídě jízdenku třetí třídy. Když jsem od něho žádal doplatek, odepřel jej a platil a řekl: »Žádal a platil jsem v Brně lístek do Jiřic.« Při tom se o osobní pokladně v Brně vyjádřil velmi nepřívetivě. Nic jsem s ním stále klidně zdvořile, avšak on se mi smál a nadával dále. V Kolině jsem tohoto cestujícího předvedl výpravčímu v Kolině hlásil jsem mu, co bylo třeba.

Pr.: Ano, tak to bylo jsem měl dělat, když jsem doplatit? Nemohl jsem jednat a musil jsem se pokusit vést. Nezdvořilý nebo nebyl jsem vůbec nebyl.

I.: Znáte adresu toho cestujícího?

Pr.: Ano, byl to pan Ignaz Schindler, úředník, bytem Brunn, dražní třída 15

## V ý k l a d.

1. Slabá slovesa. Většina německých sloves tvoří souminulý čas z kmene příponou -te (mach-en: ich mach-te dělал jsem) nebo při obtížné výslovnosti -ete (wart-en: ich wart-ete čekal jsem). Takovým slovesům říkáme slovesa slabá.

V časování jsou 1. a 3. os. j. č. stejné (ich mach-te jako er mach-te), ostatní přípony jsou jako v čase přítomném. Časujeme: ich + kmen + (e)te:

| Čas přítomný<br>dělám | Čas souminulý |               | Přípony |
|-----------------------|---------------|---------------|---------|
|                       | dělал jsem    | čekal jsem    |         |
| 1. ich mach-e         | ich mach-te   | ich wart-ete  | -te     |
| 2. du mach-st         | du mach-test  | du wart-etest | -test   |
| 3. er mach-t          | er mach-te    | er wart-ete   | -te     |
| 4. wir mach-en        | wir mach-ten  | wir wart-eten | -ten    |
| 5. ihr mach-t         | ihr mach-ten  | ihr wart-etet | -tet    |
| 6. sie mach-en        | sie mach-ten  | sie wart-eten | -ten    |

2. Nepravidelná slovesa dürfen, können atd. (viz str. 48) mají soumin. čase také příponu -te, avšak změnou kmenovou (mochlasku o, u: ich konnte, mochte, sollte, wollte, durfte, mußte, wußte. Časujeme je dále jako machte: du konn-test, konnt-est atd.

| Čas přítomný | Čas souminulý |            |
|--------------|---------------|------------|
|              | ich kann      | ich konnte |
| mag          | mag           | mochte     |
| will         | will          | wollte     |
| soll         | soll          | sollte     |
| darf         | darf          | durfte     |
| muß          | muß           | mußte      |
| weiß         | weiß          | wußte      |
| vím          | vím           | wußte      |

Podobná zájmena zpodstatnělá. Podobně jako v češtině můžeme i v němčině některých přídavných jmen (cestující, známý) použít jako jmen podstatných. Píšeme je pak velkým písmem, avšak skloňujeme úplně jako jména přídavná (viz str. 80).



1. Říkejte ve všech osobách: Ich verlangte von ihm die Fahrkarte. Ich handelte richtig und redete höflich. Ich meldete es dem Fahrdienstleiter. Was sollte ich tun? Ich konnte nicht anders handeln. Ich lachte ihn nicht aus. Ich beklagte mich über ihn.

2. Převeďte do času soumělného: Ich habe Dienst beim Schnellzug. Ein Herr legt mir eine Fahrkarte für den Personenzug vor. Ich verlange von ihm den Schnellzugzuschlag (rychlíkový příplatek), aber er will nichts nachzahlen. Was soll ich tun? Ich melde es dem Fahrdienstleiter in B. Weil er auch da nicht bezahlen will, muß er aussteigen. Warum er so handelt, weiß ich nicht. Er sagt es nicht.

3. Odnovíte na otázky k článku: Bei welchem Zuge hatte der Schaffner Dienst? Was stellte er in der zweiten Klasse fest (státi)? Was verlangte er von dem Reisenden? Um wieviel víc je ist die zweite Klasse? Was machte der Reisende? Wie se chová der Schaffner? Was machte er in Kolín? Konnte er anders handeln? Wie war der Reisende? War er damit zufrieden? Jak se choval er von dem Schaffner? War es wahr? Vem se chová wie meldete der Schaffner den Fall? (mündlich, schriftlich).

4. Skloňte: ein reicher (bohatý) Mann — ein Reicher (bohatý) mein guter Bekannter, ein guter Beamter, dieser Reisende, ein Vorgesetzter, ein Deutscher.

5. Přeložte: Víte, proč přicházíte k výslechu? Jeden cestující se domníval, že jste byl k němu hrubý. Měl zlevněnou (ermäßig) jízdenku třetí třídy a vy jste od něho žádal doplatek. Co tomu říkáte? Ano, již vím. Bylo to v Kolíně. Musel jsem to hlásit, protože ten pán nepředložil žádnou průkazku. Že měl průkazku, jsem nemohl vědět. Měl ji předložit a ne nadávat. Co jsem měl říci? Jednal jsem podle předpisu a hrubý jsem nebyl. — Je ten pán? Znáte ho? Je to vysoký úředník. Vím to od svého známého, mnozí cestující, s cestujícími, od cestujících, mnozí cestující, s cestujícími. — Před chvílí tu byl pán a hledal vás. Nevíte, co chtěl? Říkal, že přijde později. Co překládáte raději, z němčiny do češtiny či z češtiny do němčiny? Jak se to říká v němčině a jak v češtině?

| S členem                    |                | Bez členu  |
|-----------------------------|----------------|------------|
| číslo jednotné              | č. množné      | č. množné  |
| der Reisende: ein Reisender | die Reisend-en | Reisend-e  |
| des (eines) Reisend-en      | der Reisend-en | Reisend-er |
| dem (einem) Reisend-en      | den Reisend-en | Reisend-en |
| den (einen) Reisend-en      | die Reisend-en | Reisend-e  |

Rozdíl ve skloňování je v 1. p. j. č. (der Reisend-e — ein Reisend-er) a v množném čísle bez členu, jinak je všude -en (des Reisend-en, ne des Reisender-s!).

Podobně: der Beamte (die Beamten), ein Beamter (Beamte) úředník

der Bekannte (die Bekannten) známý

der Bedienstete, ein Bediensteter zřízenec, zaměstnanec

der Verwandte, ein Verwandter příbuzný

der Vorgesetzte, ein Vorgesetzter představený

der Deutsche, ein Deutscher Němec atp.

Pamatujte též: aus dem Tschechischen, aus dem Deutschen

z češtiny, z němčiny, im Tschechischen, im Deutschen v češtině

v němčině; ins Tschechische, ins Deutsche do češtiny, do němčiny

činy.

4. Der Herr má v jedn. čísle -n (des, dem, den Herrn), v množném všude -en: die (der, den, die) Herren.

#### Nové výrazy:

e Einvernahme, n výslech

e Klage, n žaloba

sich beklagen (über Sie) stěžovat si (na Vás)

persönlich osobní, -ě

mündlich ústní, -ě

r Fall, s, Fälle pád, případ

schriftlich písemný, -ě

e Abschrift, en opis

e Meldung, en hlášení

vor-legen předložiti

wohnhaft bytem

(s) Iglau Jihlava

e Fahrkartenprüfung, en pro-

hlídka jízdenek

wahr (vár) pravdivý, pravda.

#### nach-zahlen doplatiti

dabei při tom

verweigern odepřiti, odmítnout

behaupten tvrditi

sich äußern vyjádřiti se

e Personenkasse, n osobní pokladna

unfreundlich nepřívětivý

recht groß hodně velký

reden mluvit

aus-lachen vysmívati se, od-

lacht mich aus vysmívá mě

schimpfen nadávati

vor-führen předvésti

handeln jednati

grob (grób) hrubý



N a s t r o j i (l o k o m o t i v é

der Abfackbahn, s, -hähne výpusný kohout  
 der Abfuhrbahn závěrný kohout  
 der Abfuhrbahn odvodňovací kohout  
 die Achse, n popel  
 der Auspuff, s, - popelník  
 der Dampf, es, Dämpfe výfuk  
 der Dampfdruck, s, tlak páry  
 der Dampfheiß, s, parní kotel  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe parní píst  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe parní šoupátko  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe zpáteční pára  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe jiskra  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe jiskerník  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe sito  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe rychloměr  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe kotel  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe kotlový kal  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe kotlový kámen  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe napájení kotlu  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe píst  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe zdvih pístu  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe pístové šoupátko  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe pístnice  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe křížák  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe vysoký tlak  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe nízký tlak  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe těsnění  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe tonení  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe klika  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe kliková osa  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe ložisko  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe čerpadlo, pumpa  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe čoud  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe saze  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe kouř  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe komín  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe dýmnice  
 der Dampfheiß, es, -dämpfe dýmnic

der Rauchverzehrer, s spaloval  
 der Rauch, s, e rošt (rez)  
 der Sandkasten, s, -kästen písková skřín  
 der Sandstreuer, s písečník  
 der Schieber, s šoupátko  
 der Schieberkasten, s, -kästen šoupátková komora  
 die Schieberstange, n šoupátková tyč  
 die Schiebersteuerung, en šoupátkový rozvod  
 der Schneepflug, s, -pflüge sněhový pluh  
 die Speisepumpe, n napáječka  
 die Spindel, n střikačka  
 die Spindelbremse, n vřeten  
 die Tenderbremse, n vřetenová brzda  
 die Tenderlokomotive, n zásobníková brzda  
 die Tenderlokomotive, n tendrovka (tendrová lokomoti-  
 va)  
 die Triebachse, n hnací osa  
 die Triebstange, n ojnice  
 das Triebrad, es, -räder hnací kolo  
 der Zylinder, s, -zylinder válec  
 die Zylinderbohrung, n ssáti  
 die Zylinderbohrung, n topiti  
 die Zylinderbohrung, n topiti  
 die Zylinderbohrung, n přestaviti  
 die Zylinderbohrung, n přestaviti rozvod  
 die Zylinderbohrung, n přepojiti

25. In Zlin gab es viel zu sehen!

Herr B. hatte 14 Tage Urlaub. Nach der Rückkehr traf er seinen Freund A., der zu ihm sagte:

A.: Grüß Gott, Kamerad! A.: Nazdar, kamaráde! Už  
 ich bin zurück vom Urlaub? ses vrátil z dovolené? Tak tě  
 ich bin schön willkommen! Setze pěkně vítám! Sedni si chvíli  
 ich bin ein wenig und erzähle von a vyprávěj o své cestě!

B.: Es gibt nicht viel zu er- B.: Není co vyprávět, vždyť  
 zählen, es war ja keine große to nebyla žádná velká cesta.  
 Reise. Ich war nur in Brünn, Byl jsem jen v Brně, Prostě-  
 Olmütz und Zlin. Das jově. Olomouci a ve Zlině.



schlechte Wetter verdarb mir die ganze Reise!

A.: Wie gefiel dir Zlin?

B.: Sehr gut. Ich kam gerade zu Mittag an, als die Arbeiter aus den Werken gingen. Das war dir ein Schauspiel! Binnen 2—3 Minuten war der große Platz überfüllt. Ich stand lange da und sah mir das rege Leben an. Im Hotel fand ich Bekannte, die mich zu ihrem Tisch luden. Wir aßen und tranken ganz gut und saßen gemütlich beisammen. Aber die Leute aßen sozusagen mit der Uhr in der Hand. Fünf Minuten vor 14 Uhr sprangen sie auf und gingen schnellstens wieder in die Arbeit. Wir trafen uns erst abends wieder. Die Zeit verging mir aber schnell und angenehm.

A.: Da warst du auch in den Werken (in der Fabrik)?

B.: Ja, in Zlin und in Bafov. Was mir besonders gefiel, das war die Ruhe, Sicherheit und Pünktlichkeit der Arbeiter. Niemand sprach ein unnützes Wort, ein jeder stand und blieb auf seinem Platz und die Arbeit verlief wie am Schnürchen. Die Maschinen stießen, stachen und nähten wie um die Wette und trugen die Arbeit am laufenden Band weiter.

A.: Da gab es also viel zu sehen, nicht wahr?

B.: Ja, in Zlin lernt man die Arbeit kennen und ehren!

Spatné počasí mi kazilo celou cestu.

A.: Jak se ti líbil Zlín?

B.: Velice dobře. Přijel jsem tam právě v poledne, když dělníci vycházeli ze závodů. To ti byla podivná! Za 2—3 minut bylo velké náměstí přeplněno. Stál jsem tam dlouho a díval jsem se na ten čilý ruch. V hotelu jsem našel známé, kteří mě pozvali k svému stolu. Jedli a pili jsme docela dobře a seděli jsme pěkně pohromadě. Ale ti lidé jedli takřka s hodinkami v ruce. Pět minut před 14 hodinou vyskočili a sněhali co nejrychleji zase do práce. Sešli jsme se zase až večer. Čas mi však utekl rychle a příjemně.

A.: Tos byl také v závodech (v továrně)?

B.: Ano, ve Zlíně a v Bafově. Co se mi zvlášť líbilo, byl klid, jistota a přesnost dělníků. Nikdo nepromluvil zbytečného slova, každý stál zůstal na svém místě a pracoval jako na drátku. Stroje daly, píchaly a šily jako vodu a podávaly (nesly) na běžícím pásu dále.

A.: Tam se tedy bylo dít, že ano?

B.: Ano, ve Zlíně se člověk naučí práci znát a ctít.

# V ý k l a d.

1. Silná slovesa. Asi 160 sloves tvoří souminulý čas bez přípony -te, pouhou změnou kmenové samohlásky, t. zv. stupňování á í ě (der Ablaut). Na př. trinken — ich trank pil jsem, fahren — ich fuhr jel jsem a pod. Takovým slovesům říkáme silná.

Časují se jako ich war: 1. a 3. os. j. č. jsou bez přípony, ostatní přípony jsou jako v čase přítomném.

| Přítomný čas: piji          | Souminulý čas: pil jsem |
|-----------------------------|-------------------------|
| 1. ich trink-e wir trink-en | ich trank wir trank-en  |
| 2. du trink-st ihr trink-t  | du trank-st ihr trank-t |
| 3. er trink-t sie trink-en  | er trank sie trank-en   |

V souminulém čase není nikdy táž samohláska jako v čase přítomném; bývají tu hlásky a, o, i(ě), u. — Která slovesa jsou silná a kterou samohlásku mají, je nutno si u každého slovesa pamatovati. Budeme se jim učit postupně.

2. V dnešním článku jsou tato silná slovesa:

a) se samohláskou -a-:

geben: ich gab dal jsem  
finden: ich traf zastihl jsem  
verderben: er verderbte zkazil  
sehen: ich sah viděl jsem  
sein: ich aß jedl jsem  
sprechen: er sprach mluvil  
essen: ich aß jsem

b) se samohláskou -ie-:

lieben: es gefiel líbilo se  
bleiben: ich blieb zůstal jsem  
laufen: ich lief běžel jsem

c) se samohláskou -u-:

rufen: ich lud pozval jsem  
tragen: ich trug nesl jsem

stechen: ich stach píchal jsem  
finden: ich fand našel jsem  
trinken: ich trank pil jsem  
springen: ich sprang skočil jsem  
sitzen: ich saß seděl jsem  
kommen: ich kam přišel jsem  
stehen: ich stand stál jsem

stoßen: ich stieß strčil jsem  
schlafen: ich schlief spal jsem  
gehen: ich ging šel jsem

fahren: ich fuhr jel jsem,  
schlagen: ich schlug bil jsem

Čtení. Chceme-li vylíčit souvisle, jak probíhala řada událostí, dějů (ve vypravování, líčení, souvislých zprávách), musíme v spisovné němčině času souminulého. — Jednotlivé slovesy vlivem časného slovesa souminulého (na př. v hovoru otázky minulý, o němž přístě.



## Nové výrazy.

e. Rückkehr (ryk-k-her) návrat e. Sicherheit jistota. bezpečnost  
 e. Pünktlichkeit přesnost  
 e. unnütz zbytečný  
 (s) Proßnitz Prostějov  
 verderben [a]\*) zkaziti  
 zu Mittag v poledne  
 s Mittagessen, s, - oběd  
 s Werk, es, e dílo; závod  
 s Schauspiel, s, e podivná  
 überfüllt přeplněn  
 herrschen panovati, vládnouti  
 reges Leben čilý ruch  
 s Hotel, s, s hotel  
 ein-laden (u) pozvati  
 gemütlich příjemný, útulný  
 beisammen pohromadě  
 sozusagen takřka  
 e Hand, Hände ruka  
 auf-springen (a) vyskočiti  
 etwas an-sehen (a) dívat se  
 na něco  
 vergehen (verging) ubíhati  
 besonders zvláště  
 e Fabrik, en továrna

## Cvičení.

1. Říkejte v různých osobách (ich, wir ...): Ich war gestern in N. Ich aß dort und trank ein Bier. Zurück fuhr ich mit dem Schnellzug. Ich blieb auf dem Gange, weil ich keinen Sitzplatz fand. Ich stand am Fenster und las die Zeitung. Um 8 Uhr fand ich nach Hause und ging schlafen. Ich schlief gut.

2. Převeďte toto vypravování do času souminulého (pozor na slabá a silná slovesa!): Im Sommer habe ich 14 Tage Urlaub. Ich fahre diesmal nach Mähren. Am besten gefällt es mir in der Fabrik. Ich komme dort zu Mittag an. Die Arbeiter gehen eben der Fabrik und eilen zum Mittagessen. Bald ist alles bekannt. Auch ich gehe ins Hotel und finde dort einige Bekannte. Essen dort sehr gut. Es ist billig, das ganze Mittagessen für nur 6 K. Vor 14 Uhr gehen die Freunde wieder an die Arbeit.

\*) V závorce udáváme kmenovou samohlásku souminulého času: verderben (a) čti: verderben. ich verderb zkaziti

Ich bleibe noch im Hotel, trinke Kaffee und lese Zeitungen. Dann besuche ich die Fabrik. Da gibt es viel zu sehen. Ich bewundere die Maschinen und besonders die Arbeiter. Alle arbeiten pünktlich und verlieren (verloren) keine Sekunde. Aus Zlin fahre ich nach Bafov, wo ich übernachtete. Dann besuche ich noch das schöne Bad Luhatschowitz. Dort bleibe ich 10 Tage. Schade nur, daß das Wetter schlecht ist! Es verdirbt mir manchen Tag meines Urlaubs.

\*3. Pokuste se nyní vyprávět obsah dnešního článku s ovisle v 3. osobě: Herr Müller hatte ... Er fuhr nach ... Er fuhr um ... mit dem Schnellzug atd. Použijte při tom textu článku i předchozího 2. cvičení. Užívejte času souminulého!

\*4. Zopakujte si dnešní Nové výrazy i články a obě tato cvičení přeložte do němčiny:

a) Mám (měl jsem) 14 dní dovolené. Už jsem se vrátil z dovolené. Po návratu jdu zase do práce. V Prostějově jsem zažil jednoho známého. Přišel jsem tam v poledne a šel jsem do hotelu na (zum) oběd. Seděli jsme tam s přáteli. Čas<sup>1</sup> nám příjemně ubíhal<sup>2</sup>. Byl jsem tam takřka jako doma. U nás vládne ticho, pořádek a bezpečnost (bez čtení).

b) Jedu na dovolenou (bez čl.), z dovolené, domů. Kdy máš (máte) letos dovolenou? Jedu (jel jsem, pojedu) letos do Čech. V létě budu (byl jsem, budu) v Praze. Doma (daheim) je práce nejlépe. — Když pojedu na Moravu a musím v Přerově přenocovat. Můžeš (můžete) tam doporučit nějaký dobrý hotel? Mám tam mnoho práce. Když se dobře vyspat. Vyspi se dobře, máš toho zapotřebí. — Po poledne (bez čl.). Jdu k obědu, mám už hlad. Co máme (máte) na oběd? Po obědě se jdu trochu projít. Pojďte se mnou! — Byl jsem před týdnem ve Zlíně. Co je tam nového? Tam je vždycky mnoho nového. To ti byla podívaná! — A tak můžeme překládat a mluvit, když se všemu důkladně učíme. Pak bychom jako na drátku, že ano?

\*) V závorce udáváme kmenovou samohlásku souminulého času: verderben (a) čti: verderben. ich verderb zkaziti



P s a n í

psát  
opsat  
napsat  
popsat  
propisat  
zapsat  
nadepsat  
podepsat  
přepsat  
předepsat  
připsat  
psaní  
oběžník  
písař  
písačka  
psací stůl  
psací stroj  
pisárna  
pisárna  
popis  
zápis  
přepsání  
písmo, spis  
opis  
nápis, adresa  
nápis  
průpis  
nadpis  
podpis  
předpis  
služební  
čistopis  
prvopis  
druhopis  
dopisování  
spis  
písemný  
rukopisný  
telegrafický

schreiben  
ab-schreiben  
auf-schreiben  
beschreiben  
durch-schreiben  
ein-schreiben  
über-schreiben  
unter-schreiben  
sich verschreiben  
vor-schreiben  
zu-schreiben  
s Schreiben  
s Rundschreiben  
r Schreiben  
e Schreiblerin  
r Schreibstisch  
e Schreibmaschine  
e Schreibstube  
e Schreibzimmer  
s Schreibzettel  
e Beschreibung  
e Einschiebung  
e Verschiebung  
e Schrift  
e Abschrift  
e Anschrift  
e Ausschrift  
e Durchschrift  
e Überschrift  
e Unterschrift  
e Borschrift  
e Dienstvorschrift  
e Reinschrift  
e Urschrift  
e Zweitschrift  
r Schriftwechsel  
s Schriftstück  
schriftlich  
handschriftlich  
fernschriftlich

psati  
opsati  
napsati  
popsati  
propisati  
zapsati  
nadepsati  
podepsati  
přepsati  
předepsati  
připsati  
psaní, dopis  
oběžník  
písař  
písačka  
psací stůl  
psací stroj  
pisárna  
pisárna  
popis  
zápis  
přepsání  
písmo, spis  
opis  
nápis, adresa  
nápis  
průpis  
nadpis  
podpis  
předpis  
služební  
čistopis  
prvopis  
druhopis  
dopisování  
spis  
písemný  
rukopisný  
telegrafický

## 26. Ich habe eine Geldtasche gefunden.

Der Schaffner Schwaiger hat im Zuge eine Geldtasche gefunden. Was glauben Sie, bekommt er einen Finderlohn oder nicht?

**Inspektor:** Herr Schaffner Schwaiger, kommen Sie ins Büro! - Es ist eine schriftliche Anfrage da. Haben Sie nicht vorgestern eine elegante Damentasche gefunden?

**Schaffner:** Jawohl, ich habe sie auch gleich im Büro abgegeben.

**I.:** Wann und wo war es?

**Sch.:** Um Mitternacht in Olmütz bei der Untersuchung des Wagenszuges.

**I.:** Waren Sie allein?

**Sch.:** Nein, ich habe noch den Bahnhofsbediensteten Maitner gerufen.

**I.:** Erzählen Sie weiter!

**Sch.:** Im dritten Wagen vorne habe ich im Netze eine Tasche gesehen. Ich habe sie bekommen und sofort zum Fahrleiter getragen. Dieser hat aus der Tasche herausgenommen und aufgeschriebe-

**I.:** Was war denn alles in der Tasche?

**Sch.:** Das soll ich eigentlich nicht sagen. Es war dort auch eine Geldtasche mit ziemlich viel Geld und dann einige Briefe.

**I.:** Die Tasche haben Sie also sofort abzugeben?

**Sch.:** Ja, wie ich sie gefunden habe. Ich bitte, Herr Inspektor, bekomme ich einen Finderlohn?

**Inspektor:** Pane průvodčí Schwaigře, pojd'te do kanceláře! - Je zde písemný dotaz. Nenašel jste předešlému elegantní dámskou tašku?

**Průvodčí:** Ano (zjistě), a hned jsem ji také v kanceláři odevzdal.

**I.:** Kdy a kde to bylo?

**Pr.:** O půlnoci v Olomouci při prohlídce soupravy.

**I.:** Byl jste sám?

**Pr.:** Ne, zavolal jsem si ještě staničního zaměstnance Maitnera.

**I.:** Vyprávějte dále!

**Pr.:** V třetím voze zpředu jsem uviděl v síti nějakou tašku. Vzal jsem ji a hned jsem ji zanesl k výpravčímu vlaku. Ten všechno z tašky vyňal a sepsal.

**I.:** Copak v té tašce všechno bylo?

**Pr.:** To vlastně nemám říkat. Byla tam také peněženka s dosti velkou částkou (peněz) a potom několik dopisů.

**I.:** Tu tašku jste tedy odevzdal v Olomouci?

**Pr.:** Ano, jak jsem ji našel. Prosím, pane inspektore, dostanu nějaké náležité?



**1.: Daraus haben Sie keinen Anspruch. Die Dame hat die Tasche verloren, nicht vergessen. Und Sie haben nur Ihre Pflicht getan.**

## V ý k l a d.

1. Minulý čas je v němčině vždycky tvar složený. Skládá se z přítomného času pomocných sloves **ich habe** nebo **ich bin** a z minulého přičestí slovesa: **ich habe gemacht** udělal jsem. **ich bin gekommen** přišel jsem.

Časujeme jen sloveso pomocné, přičestí se nemění.

| mach-en: udělal jsem |             | komm-en: přišel jsem |              |
|----------------------|-------------|----------------------|--------------|
| ich habe             | + ge-mach-t | ich bin              | + ge-komm-en |
| du hast              |             | du bist              |              |
| er hat               |             | er ist               |              |
| wir haben            |             | wir sind             |              |
| ihr habt             |             | ihr seid             |              |
| sie haben            |             | sie sind             |              |

2. Přičestí minulé má odlišné tvary u sloves slabých a silných

a) Slabá slovesa mají předponu **ge-** a koncovku **-(e)t** (místy v neurč. způsobu): **mach-en: ge-mach-t, wart-en: ge-wart-et** atd. U sloves s předponou **odlučitelnou** (přízvuknou) **ge-** klade mezi předponu a kmen: **auf-machen: auf-ge-macht** atd.

Bez **ge-** jsou slovesa s předponou **neodlučitelnou** (přízvuknou) = **be-, emp-, ent-, er-, ge-, ver-, zer-** a často **durch-, über-** a cizí slovesa **na-ieren: besuchen** atd. **habe besucht, erzählt, verkauft; übernachtet, untersucht** atd. **habe studiert, telegraphiert** atd. Dbejte všude správného **zvuku**.

b) Silná slovesa mají též předponu **ge-**, avšak většinou **nenou** kmenovou samohlásku a koncovku **-en: finden** atd. **fund-en, heraus-nehmen: heraus-genommen, verlieren** atd.

**tu se přičesti musíme učít zpaměti. Učme se vždy 1. a 2. os. č. času přítomného (často je v 2. a 3. os. j. č. přehláska nebo úžnění), 1. os. času souminulého a minulého (i s haben nebo sein). Na př. z dnešního článku:**

| Čas přítomný                   | souminulý   | čas minulý          |
|--------------------------------|-------------|---------------------|
| 1. ich schreibe (du schreibst) | ich schrieb | ich h. geschrie-ben |
| 2. ich verliere (du verlierst) | ich verlor  | ich h. verloren     |
| 3. ich finde (du findest)      | ich fand    | ich h. gefun-den    |
| 4. ich nehme (du nimmst)       | ich nahm    | ich h. genom-men    |
| 5. ich gebe (du gibst)         | ich gab     | ich h. gegeben      |
| ich sehe (du siehst)           | ich sah     | ich h. gese-hen     |
| ich vergesse (du vergißt)      | ich vergaß  | ich h. vergesse-n   |
| ich trage (du trägst)          | ich trug    | ich h. getra-gen    |
| ich schlafe (du schläfst)      | ich schlief | ich h. geschla-fen  |
| ich rufe (du rufst)            | ich rief    | ich h. geru-fen     |

A. Slovosled. a) Ve větě **habe ich eine Tasche gefunden** je přičestí až na konci věty: **habe ich eine Tasche gefunden**. Našel jsem tašku. **hast du sie im Wagen gefunden?** Našels ji ve voze? **Wann ist der Vater gekommen?** Kdy přišel otec? b) Ve větě **verliere ich meine Tasche** je přičestí na místě předposledním: **verliere ich meine Tasche**. Teprve za ním na konci věty: **ich melde, daß ich eine Tasche gefunden habe**.

Zeptej se, ob **du** sie im Wagen gefunden **hast**. **Wann hast du, wann der Vater gekommen ist?** **hast** das gesagt? Ich weiß nicht, **wer** das gesagt **hat**. **Ich** und, **aber**, **oder** netřeba opakovati osobní zájmeno ani **ich** sloveso, je-li v obou větách stejné: **Ich** **habe** den Wagen **untersucht** und eine Tasche **gefunden** **habe** **ich** **habe**... Prohlížel jsem vůz a našel jsem. **Ich** **habe** sie **genommen** und **abgegeben**. Vzal ji a odevzdal. **Ich** **habe** sie **verloren** oder **nur vergessen**? Ztratil jste ji či jen **zapomněl**?

B. Slovosled. a) **Ich** **habe** den Wagen **untersucht** und eine Tasche **gefunden** **habe** **ich** **habe**... Prohlížel jsem vůz a našel jsem. **Ich** **habe** sie **genommen** und **abgegeben**. Vzal ji a odevzdal. **Ich** **habe** sie **verloren** oder **nur vergessen**? Ztratil jste ji či jen **zapomněl**?

b) **Ich** **habe** den Wagen **untersucht** und eine Tasche **gefunden** **habe** **ich** **habe**... Prohlížel jsem vůz a našel jsem. **Ich** **habe** sie **genommen** und **abgegeben**. Vzal ji a odevzdal. **Ich** **habe** sie **verloren** oder **nur vergessen**? Ztratil jste ji či jen **zapomněl**?



# Nové výrazy:

finden (a, h, u) najít, nalézt  
 jawohl ano; ovšem, zajisté  
 r Funderlohn, s -löhne nálezné  
 e Anfrage, n dotaz  
 e elegant elegantní  
 e Damentasche, n dámská taška  
 ab-gegeben (a, h, e) odevzdati  
 e Mitternacht půlnoc  
 um Mitternacht o půlnoci  
 untersuchen prohlížeti  
 e Untersuchung, en prohlídka  
 von vorne zpědu  
 allein sám (samoten)  
 sofort, sogleich ihned  
 heraus-nehmen (nahm-, h.  
 -genommen) vyjmouti  
 auf-schreiben (ic, n. ic) napsati  
 ziemlich viel dosti mnoho  
 darauf na to  
 r Anspruch, s, -sprüche nárok  
 verlieren (o, h. o) ztratiti  
 verg-ssen (vergaß, h. ver-  
 gessen\*\*) zapominati  
 e Pflicht, en povinnost  
 tun (tal, h. getan) dělali, konati  
 studieren studovati

## Cvičení.

1. Řekněte v téže osobě minulého času tato slovesa: a) schlafen, ich sage, du hörst, er sucht, wir kaufen, ihr wartet, sie lernen nicht, Sie wundern sich. — b) s předponou odlučitelnou: mache auf, wir legen ab, stellt er sich vor? — c) s předponou odlučitelnou: er besucht, wir erzählen, er verlangt, wir finden suchen, du übernachtest. — d) silná: ich schreibe, wir finden er nimmt heraus, sie verliert nichts, er sieht.
2. Převeďte do času minulého: Ich schreibe einen Brief. Er schlief nicht gut. Ich komme nach Hause und lerne. Er rief den Koffer und trägt ihn in den Wagen. Wir rufen ihn. Er hört nicht. Ich suche ihn, aber ich finde ihn nicht. Er liest viel Zeit, weil er nicht achtgibt. Rufen Sie mich?
3. Odpovídejte minulým časem na tyto otázky: Was hat er gemacht? (Er hat es gemacht). Was hat er gefunden? (Er hat es gefunden). Was hat er mit der Tasche gemacht? (Er hat die Tasche verloren). Warum bekommt er keinen Funderlohn? (Er hat die Tasche verloren). Was hat er getan?

\*) U silných sloves udáváme nyní v závorce kmenovou samohlásku čas souměrný a přechodní minulý i s pomocným slovesem h. = haben b. = bin. Na př. finden (a, h. u) čti: finden (ich fand, ich habe gefunden).

\*\*) Kde jsou nějaké pravopisné zvláštnosti, uvádíme tvary celých slov (ich vergaß, ich habe vergessen) a pod.

4. Přeložte: Kdo vám to řekl? Už jste si koupil jízdenku? Kolik jste platil? Kolik jste za to (dafür) dal? Stálo to mnoho? Kdo to udělal? Chci vědět, kdo to udělal. To mne velice zajímalo, co Vám psal. Proč jste netekl hned, že jste ty peníze našel (a odevzdal)? Bratr mi řekl, že jste na mne čekal. Jak dlouho jste čekal? Já jsem Vás očekával a Vy jste nepřišel! Ztratil jste něco? Ihnedám peněženku, ale snad jsem ji zapomněl doma. Kde jste studoval? Jsem rád (frohe), že jste přišel. Už jsem Vás dlouho neviděl.

## ODBORNÉ NÁZVY 17.

Kancelářská služba.

|                            |                            |
|----------------------------|----------------------------|
| der Brief, eš, e           | dopis, psaní, list         |
| der Dienstreifer           | služební dopis             |
| der Umschlag, s, Umschläge | obálka, obal               |
| der Briefumschlag          | dopisní obálka             |
| der Aufweis, eš, e         | výkaz, průkaz              |
| der Aufzug, eš, Aufzüge    | výpis, výňatek             |
| der Vermerk, eš, e         | poznámka, záznam           |
| der Vermerk, eš, e         | záznam                     |
| der Vermerk, eš, e         | pomůcka                    |
| der Vermerk, eš, e         | doklad                     |
| der Vermerk, eš, e         | rozdělovač                 |
| der Vermerk, eš, e         | předtisk, tiskopis         |
| der Vermerk, eš, e         | tisková chyba              |
| der Vermerk, eš, e         | tužka                      |
| der Vermerk, eš, e         | barevná tužka              |
| der Vermerk, eš, e         | zpracovatel                |
| der Vermerk, eš, e         | věc (ve spise)             |
| der Vermerk, eš, e         | číslo (ve spise)           |
| der Vermerk, eš, e         | příloha (založení, základ) |
| der Vermerk, eš, e         | příloha (příkrm)           |
| der Vermerk, eš, e         | líc (přední strana)        |
| der Vermerk, eš, e         | rub (zadní strana)         |
| der Vermerk, eš, e         | poznámka                   |
| der Vermerk, eš, e         | poznámka, připomínka       |
| der Vermerk, eš, e         | dotaz, poptávka            |
| der Vermerk, eš, e         | odpověď                    |
| der Vermerk, eš, e         | prodloužení                |
| der Vermerk, eš, e         | služební věc               |
| der Vermerk, eš, e         | podatelna                  |



die Auslauffelle, n  
die Feder, n  
die Griffeder  
die Tinte, n  
das Tintenfaß, -faß, -fäßer  
das Papier, s, e  
das Verzeichniß, -niß, e  
das Vornammbuch, es, -bücher  
das Tagebuch  
das Band, es, Bänder  
das Kreuzband, -es, -bänder  
der Band, es, Bände  
freichen (i. h. i)  
durchstreichen  
ergänzen  
ändern  
berichtigten  
ausfüllen  
mitteilen  
anfertigen, ausfertigen  
schicken  
senden  
abschicken  
einhängigen  
berühmigen  
dienstlich  
vertraulich  
bringend, eilig

výpravna  
plnicí pero  
inkoust  
kalamář  
papír  
seznam  
záznamník, zápisník  
deník  
páska (stuha, svaz)  
křížová páska  
svazek (knihy)  
škrtnouti  
přeškrtnouti  
doplniti  
změnit  
opravit  
vyplniti, sepsati  
oznámiti, zpravit, sděliti  
vyhotoviti, sepsati  
poslati  
poslati, zaslati, vyslati  
odeslati  
doručiti, dodat  
uvědomiti, oznámiti, zpravit  
služebný  
důvěrný  
nutný, spěšný

## 27. Verloren oder vergessen?

Der ehrliche FINDER SWAIGER war nicht zufrieden, daß er keinen FINDERLOHN bekommen soll, und informierte sich einmal bei seinem Kollegen.

Schwaiger: Du, Karl, wieviel beträgt der FINDERLOHN von 1200 Kronen?

Karl: Zehn vom Hundert (= 10 v. H.), also 120 K. War um fragst du?

Schwaiger: Poslyš, kolik činí nálezné korun?

Karel: Deset procent 10 ze sta. tedy 120 K se ptáš?

Sch.: Weil ich 1200 K gefunden habe. Aber ich bekomme angeblich nichts (keinen Heller).  
K.: Wer hat dir das gesagt? Hat es sich nicht um eine vergessene Sache gehandelt?  
Sch.: Du sprichst genau so wie unser Inspektor. Der hat dasselbe gesagt.

K.: Er hat nichts anderes sagen können, denn er hat nur die Vorschrift wiederholt:

1. Handelt es sich um vergessene Sachen, steht dem Finder kein FINDERLOHN zu.

2. Gefundene Gegenstände betrachtet man als »vergessen«, wenn sie an Orten sind, wo sie in der Regel sein sollen.

Sch.: Also das habe ich nicht gesagt. Ich habe mir gedacht, daß ich immer Anspruch auf FINDERLOHN habe, wenn ich etwas gefunden habe.

K.: Dann sei froh, daß du es jemandem gesagt hast! Wann hast du die Vorschrift K 11 zuhause in der Hand gehabt?

Sch.: Die habe ich gelernt und auswendig gekonnt. Aber falls hat mich beirrt.

K.: Na, sei nicht böse, aber hast du doch wissen sollte dir nur vor, daß du eine eigene Tasche irgendwo verloren hast. Nur vergessen, verloren? Willst du dann zahlen?

Sch.: Du hast wieder einmal vergessen. Vergessen ist nicht dasselbe. Ich danke dir.

Sch.: Protože jsem našel 1200 K. Ale nedostanu pryč nic (ani haléře).

K.: Kdo ti to řekl? Nešlo (nejednalo se) o nějakou věc zapomenutou?

Sch.: Ty mluvíš právě tak jako náš inspektor. Ten říká totéž.

K.: Nemohl říci nic jiného, neboť pouze opakoval předpis:

1. Běží-li (jedná-li se) o věci zapomenuté, nálezné náleží nepřislúší.

2. Nalezené předměty se pokládají za »zapomenuté«, jsou-li na místech, kde pravidelně mají býti.

Sch.: Tak to jsem nevěděl. Myslel jsem si, že mám vždycky nárok na nálezné, když (kdykoliv) něco najdu (naleznu).

K.: Tak buď rád, žeš to nikomu neřekl. Kdypak jsi měl naposledy v ruce předpis K 11?

Sch.: Tomu jsem se učil a uměl jsem jej zpaměti. Avšak ten případ mě zmýlil.

K.: Nu, nezlob se, ale tolik jsi přece měl vědět. Je-li si předstáv, žeš někde zapomněl svou vlastní tašku. Jenom zapomněl, nikoliv ztratil! Budeš pak chtít platit nálezné?!

Sch.: To jsi měl zas jednou pravdu. Zapomenuto není ztraceno. Děkuji ti.



## V ý k l a d.

### 1. Přičestí minulé má většinou význam trpný (= co bylo s věcí uděláno):

**gekauft** = koupen, -a, -o  
**verkauft** = prodán, -a, -o

**gefunden** = nalezen, -a, -o  
**verloren** = ztracen, -a, -o

Na př.: Das Haus ist **gekauft** (verkauft) **düm** je koupen (prodán). Die Tasche ist **verloren** taška je ztracena.

Je-li přičestí v **p ř í v l a s t k u**, skloube se jako jméno přídavné. Na př.: Prodaný **düm** = das **verkauft-e** Haus — ein **verkauft-es** Haus, des (eines) **verkauften** Hauses atd.

**2. Nepravidelná slovesa.** Slovesa **dürfen**, **können** atd. mají v souminulém čase a v přičestí minulé koncovky jako slovesa slabá (-te, -t), avšak změněnou samohlásku (**o, u**) jako slovesa silná. Všechna mají pomocné sloveso **haben**.

|                |          |   |            |   |                  |
|----------------|----------|---|------------|---|------------------|
| <b>können:</b> | ich kann | — | ich konnte | — | ich habe gekonnt |
| <b>mögen</b>   | mag      |   | mochte     |   | gemocht          |
| <b>sollen</b>  | soll     |   | sollte     |   | gesollt          |
| <b>wollen</b>  | will     |   | wollte     |   | gewollt          |
| <b>dürfen</b>  | darf     |   | durfte     |   | gedurft          |
| <b>müssen</b>  | muß      |   | mußte      |   | gemußt           |
| <b>wissen</b>  | weiß     |   | wußte      |   | gewußt           |

a) Tvarů **gekonnt**, **gemocht** atd. se užívá jen tehdy, není-li větě žádné jiné sloveso; na př.:

Ich **habe** es gut **gekonnt** uměl jsem to dobře.

Ich **habe** nicht **gewollt**, aber ich **habe** **gemußt**. Nechtěl jsem, ale musel jsem.

\*b) Je-li však při těchto slovesech (kromě **wissen**) a jít atd. se lassen ještě nějaký jiný neurčitý způsob, říká se v souminulém čase místo přičestí (**gekonnt** atd.), rovněž neurčitý způsob.

V praksi však tu můžeme pohodlněji použití času souminulého; tedy:

bud' čas souminulý:

Ich **konnte** nichts sagen  
du **solltest** lernen  
er **wollte** mitgehen  
wir **durften** nicht fahren  
mußten Sie lange warten?  
er **ließ** Sie grüßen

nebo čas minulý:

ich **habe** nichts sagen **können**  
du **hast** lernen **sollen**  
er **hat** mitgehen **wollen**  
wir **haben** nicht fahren **dürfen**  
**haben** Sie lange warten **müssen**?  
er **hat** Sie grüßen **lassen**.

**3. Haben či sein?** Začátečnickovi působí potíže, kdy použít v minulém čase pomocného slovesa **haben** a **kdy sein** (v češtině je vždycky j s e m: koupil jsem, přišel jsem — německy ich **habe** gekauft, ich **bin** gekommen!). — Zhruba lze o tom říci:

a) **Sein** mají jen slovesa nepřechodná (t. j. která ne mohou odpovídat na otázku **koho, co?**), jestliže při tom značí a) **pohyb** s místa na místo (jít, chodit, utíkat, jeti, letět atp.)

b) **změnu stavu**, vznikání a zanikání (onemocnění, zemřít, usnout...), a pak c) slovesa **sein**, **werden**, **bleiben** (ich **bin** gewesen, geworden, geblieben),

d) slovesa **liegen**, **sitzen**, **stehen** mají obojí: ich **habe** (bin) gelegen, gesessen, gestanden.

e) **Haben** mají všechna slovesa ostatní, zvláště přechodná která odpovídají na otázku **koho, co?**. Na př.: Napsal jsem **ich** (koho, co?) = Ich **habe** einen Brief geschrieben.

**Poznámka.** Nejlépe se tomu naučíte praxí. U silných budeme označovat v přičestí **b.** = ich **bin** nebo **h.** = ich

**habe**. Tvarů **habe** s **bin** je málo. Jsou to zejména tato slovesa pohybu nebo změny stavu:

ich **bin** nach Prag gereist.

ich **habe** gestern abgereist, odjetí: er ist gestern abgereist,

ich **bin** zum Zug geeilt, wir sind zum Zug geeilt,

ich **bin** schon zurückgekehrt, er ist schon zurückgekehrt,

ich **bin** dem Freunde (3. p.) begegnet,

ich **habe** den Freund (3. p.) besucht, er ist schwer erkrankt,

ich **bin** um 6 Uhr erwacht, er ist schwer erkrankt,

ich **bin** zu spät gekommen, er ist schwer erkrankt,

ich **bin** zu spät gekommen, er ist schwer erkrankt,



4. Zájmena **jemand** někdo, **niemand** nikdo skloňujeme: 1. je-  
mand, 2. jemandes, 3. jemand(em), 4. jemand(en). — Zájmena  
derselbe tentýž, **dieselbe** táž, **dasselbe** totéž se skloňují jako  
přídavné jméno s urč. členem: 1. der-selbe, 2. des-selben atd.)  
(jako der gute, des guten atd. viz str. 87).

#### Nové výrazy:

r Finden, s - nálezece  
ehrllich poctivý  
informieren informovati  
r Kollege, n, n kolega  
befragen (u, h. a) činiti  
s Prozent, es, e procento  
v. H. = vom Hundert ze sta  
angeblich prý, domněle  
es handelt sich um etwas  
jde, běží o něco  
zu-stehen příslušet, náležeti  
r Gegenstand, es, -stände  
předmět  
e Sache, n věc  
betrachten považovati  
r Ort, es, e místo  
e Regel, n pravidlo  
in der Regel zpravidla

#### denken (dachte, h. gedacht)

mysliti  
zuletzt naposled(y)  
nichts anderes nic jiného  
beirren (be-iren) zmýliti  
böse (bože) zlý  
böse sein zlobiti se  
irgendwo někde  
eigen vlastní  
erlauben, gestatten dovoliti  
plombieren } (za)plombovati  
verbleien }  
verbieten (o, h. o) zakázati  
reservieren vyhraditi  
bestellen objednat  
mit-gehen jíti s někým  
zerschlagen (u, h. a) rozbíti  
e Aufgabe, n úloha, úkol

#### Cvičení.

1. Slova v závorce nahradte přičestím minulým a přeložte  
věty do češtiny: Der Zug ist (überfüllen). Dieser Platz ist (be-  
setzt, belegen). Wer hat ihn (besetzen)? Der Herr hat (verbleien)  
Plätze (belegen). Das ist nicht (erlauben), das ist (verbleien)  
Alles ist (verlieren)! Das Fenster ist zerschlagen; wer hat (ver-  
machen)? Ist der Wagen schon (plombieren, verbleien)?  
2. Das Buch ist schon gefunden. Kniha jest již nalezena (u, h. a)  
ist das gefundene (ein gefundenes) Buch. To je nalezená kniha.  
Wer hat es gefunden? Kdo ji nalezl (našel)? — Tvořte podobné  
věty z těchto výrazů: der Platz (belegen), der Weg (verleien)  
die Aufgabe (machen), das Buch (übersetzen), das Geld (ver-  
lieren), das Haus (verkaufen), der Koffer (auf-geben).  
3. Skloňujte: der verlorene Sohn, ein verlorener Tag,  
(eine) gemachte Prüfung, das gegebene Signal, der verlorene  
Ausweis; derselbe Zug, dieselbe Frau, dasselbe Haus.

4. Řekněte v čase souminulém a minulém: Er macht das  
Fenster auf. Ich versäume den Zug. Ich muß eine Stunde warten.  
Ich weiß nicht, wann der Zug abgeht. Sie können jemanden  
fragen. Was wollen Sie mir sagen? Er reist heute ab. Ich schlafe  
gut. Ich erwache um 7 Uhr. Ich bleibe zu Hause. Ich bin krank, ich  
darf nicht ausgehen (vycházeti).

5. Převeďte 1. cvičení na str. 50 do souminulého času: Ich  
konnte noch nicht Deutsch, aber ich konnte atd.

6. Přeložte: Co se tu stalo? Ztratil jsem peněženku. Bylo (es  
waren) v ní přes 100 K a jízdenka druhé třídy z Přerova do Olo-  
mouce. Kde jste ji měl naposledy? Snad jste ji nechal ležet (za-  
mněti) u pokladny. Již jsem se tam informoval, ale nikdo ji  
nem neviděl ani (oder) neodevzdal. — Včera jsem jel do Prahy.  
Nastoupil jsem si jízdenku a spěchal jsem k vlaku. Na nástupišti  
jsem potkal přítele. Nastoupil jsem do posledního vozu. Vlak byl  
plněn, museli jsme stát na chodbě. Dnes jsem se vrátil. Vlak  
na trati vyšinul z kolejí. To jsem nevěděl. Jak jsem to mohl  
přehlédnout?

#### ODBORNÉ NÁZVY 18.

#### Jízdní průkaz.

Jízdní průkaz  
dělnická průkazka  
žákovská průkazka  
železniční průkazka  
jízdenka  
volná jízdenka  
vojenský jízdní průkaz  
doplatková jízdenka  
dovolenka  
lístek, jízdenka  
jízdenka  
zpáteční jízdenka  
nedělní zpáteční jízdenka  
dělnická jízdenka týdenní  
žákovská jízdenka měsíční  
jízdenka branné moci  
knižní jízdenka  
rychlíková jízdenka



die Giltkarte  
die Greifarte  
die Zugschlagarte  
die Blaufarte  
die Edmonionische Gabarte  
die Bapfabarte  
die Blafarte  
die Bähfarte  
die Bahnsteigarte

jízdenka pro spěšný vlak  
volná jízdenka  
příplatková jízdenka  
psaná jízdenka  
lepenková (Edmonsonova) j.  
lepenková jízdenka  
poukázka na místo  
sčítací lístek  
vstupenka na nástupiště

## 28. Ach, die starken Zeitwörter.

Tak si asi povzdychne mnohý, když si plete tvary sloves bých a silných. Proto sledujte pozorně levou i pravou stranu tohoto cvičení, abyste si sami ujasnili jejich základní rozdíly v různých časech.

### a) Schwach oder stark?

Čas přítomný a budoucí.

- 1a) Der Herr fragt nach dem Wege. Er wird nach dem Wege fragen.
- b) Er trägt einen schweren Koffer. Er wird ihn zur Kasse tragen.
2. Er liest die Vorschrift und lernt sie auswendig. Er wird die Vorschrift lesen und auswendig lernen.
3. Ich beziele mich und steige in den Zug ein. Ich werde mich beilegen und in den Zug einsteigen.
4. Er erzählt mir, was der Brief enthält. Er wird mir erzählen, was er erhalten wird.
5. Ich hole das Buch und wiederhole die Übung. Ich werde das Buch holen und die Übung wiederholen.

Čas souminulý a minulý

- 1a) Der Herr fragte nach dem Wege. Er hat nach dem Wege gefragt.
- b) Er trug einen schweren Koffer. Er hat ihn zur Kasse getragen.
2. Er las die Vorschrift und lernte sie auswendig. Er hat die Vorschrift gelesen und auswendig gelernt.
3. Ich besetzte mich und stieg in den Zug ein. Ich habe mich beilegt und in den Zug eingestiegen.
4. Er erzählte mir, was der Brief enthielt. Er hat mir erzählt, was der Brief enthielt.
5. Ich holte das Buch und wiederholte die Übung. Ich habe das Buch geholt und die Übung wiederholt.

## V ý k l a d: Slabá a silná slovesa (opakování).

1. **Přítomný čas.** Slovesa slabá nemění nikdy kmenovou samohlásku (fragen: du fragst, er fragt — du lernst, er lernst). — Slovesa silná v 2. a 3. os. j. č. téměř vždy přehlásují kmenové a, au v ä, äu (tragen: du trägst, er trägt) nebo ú ží -e- v -ie- nebo -i- (lesen: du liest, er liest, též rozkaz. zp. lies!).

2. **Budoucí čas** slabých i silných se tvoří úplně stejně: Ich werde fragen (lernen) — ich werde tragen (lesen).

3. **Souminulý čas** má u slabých příponu -(e)te (ich fragte, lernst, lesen: ich las, steigen: ich stieg). Tento tvar je nutno si zapamatovat. O koncovech viz str. 113, 119.

4. **Přičestí minulé** tvoříme u sloves slabých podle schématu: kmen vždy nezměněný + (e)t; na př. ge-frag-t, u silných kmen často změněný + en: na př. ge-trunk-en atp. Také tento tvar je nutno si u každého silného slovesa zapamatovat!

**Poznámka:** Všimněte si dále, že pravidlo o předponách (viz str. 124), o předponě ge- (viz str. 124) a o použití pomocných sloves nebo haben (viz str. 131) platí stejně pro slovesa slabá i silná.

### b) Welche Klasse?

Uvidíte, musíme si pamatovati, která slovesa jsou silná a která samohlásku mají v čase souminulém a přičestí minulé. U silných sloves není tak těžké, seskupíme-li si je (asi 160 sloves) do příslušných skupin neboli slovesných tříd.

Čas přítomný.

- 1a) Schreiben: ei — ie — ie: Ich habe heute einen Brief geschrieben.
- b) Die Locomotive pfeift schon. Die L. hat ge-pfeift.
2. Ich verbot es dir. Ich habe es dir verboten.
3. Ich trank nur Wasser. Ich habe nur Wasser getrunken.
4. Der Herr sprach deutsch. Er hat deutsch gesprochen.

Čas souminulý a minulý.

- 1a) Ich schrieb einen Brief. Ich habe einen B. geschrieben.
- b) Die Locomotive piff schon. Die L. hat ge-piffen.
2. Ich verbot es dir. Ich habe es dir verboten.
3. Ich trank nur Wasser. Ich habe nur Wasser getrunken.
4. Der Herr sprach deutsch. Er hat deutsch gesprochen.



2. **Silným slovesům** se budeme učit postupně po skupinách a to jen slovesům nejpotřebnějším. Podrobnější seznam bude na konci v Přehledu mluvnic.

Třída I. a: ei — a — ie — ie.

| Neurčitý způsob | soumin.    | minutý          |
|-----------------|------------|-----------------|
| bleiben         | ich bleib  | b. geblieben    |
| leihen          | půjčti     | geliehen        |
| reihen          | tríti      | gerieben        |
| scheiden        | loučiti se | b. geschieden   |
| scheinen        | svítiti    | geschieden      |
| es scheint      | zdá se     | geschieden      |
| schreiben       | psáti      | geschrieben     |
| schreien        | křičeti    | geschrieben     |
| schweigen       | mlčeti     | geschrieben(e)n |
| steigen         | stoupati   | gestiegen       |
| treiben         | hnáti      | b. getrieben    |
| weisen          | ukázati    | gewiesen        |
| beweisen        | dokázati   | bewiesen        |
| verzeihen       | odpustiti  | verziehen       |

přičestí minulém zde neoznačujeme přízvuk. Je vždy na slabice kme-  
nů, nikdy na ge-: geblieben atd.

Paní s. Souhláska s se píše v německém písmě buď jed-  
ním písmenem j nebo š (latinkou obojí s), nebo dvěma  
j a s (latinkou ss — ß).

dlouhé es) se píše vždy na začátku slova (ja, sagen), též  
slova, zvláště po dlouhé samohláске (lesen, Brenne), nikdy  
na konci slova!

koncové, kulaté s) se píše jen na konci slov (was, das,  
was) nebo složeniny (Hausfrau, Hausfrau, aus-  
weisprobe).

drobné es) se píše jen uvnitř slova, a to jen mezi dvěma  
slabikami, z nichž první je krátká (Wasser, lassen, Gasse,  
aus) osíře sykavě jako české s.

es, esset) se píše, je-li předchozí samohláska dlouhá  
(jaßen) nebo octne-li se -j- na konci slova (Stille:  
jaßen, lassen, wissen: wet) nebo před souhláskou, zvláště -t-  
na konci slova (essen: er ißt, Gasse: Gäßchen).

5. Er gab nicht acht. Er hat nicht achtgegeben.
6. Die Dame fuhr nach Prag. Sie ist nach Prag gefahren.
7. Er schlief bis 10 Uhr. Er hat bis 10 Uhr geschlafen.

## V ý k l a d:

1. Slovesné třídy (přehled). Abychom mohli užívat silných slo-  
ves ve všech časech, musíme znáti 3 základní tvary sloves, a to  
A. Neurčitý způsob (čas přítomný),  
B. čas souminulý a  
C. přičestí minulé i s pomoc. slovesem haben nebo sein.

O tom, jak se kmenové samohlásky v těchto tvarech střídají,  
podává přehled tato tabulka (zjednodušená pro začátečníky)

| Tř. | Kmenová samohl. |    |    | V z o r   |             |             |
|-----|-----------------|----|----|-----------|-------------|-------------|
|     | A               | B  | C  | schreiben | ich schrieb | geschrieben |
| 1.  | ei              | ie | ie | pfeifen   | pfiff       | gepfeift    |
| 2.  | ei              | i  | i  | bieten    | bot         | gebieten    |
| 3.  | ie              | o  | o  | trinken   | trank       | getrunken   |
| 4.  | inx             | a  | u  | sprechen  | sprach      | gesprochen  |
| 5.  | e               | a  | o  | geben     | gab         | gegeben     |
| 6.  | e               | a  | e  | fahren    | fuhr        | b. gefahren |
| 7.  | a               | u  | a  | schlafen  | schief      | geschlafen  |

Poznámka. Abyste si tyto tři základní tvary snadněji zapamato-  
vali, všimněte si, že se kmenové samohlásky střídají s určitou po-  
stoupou. Je-li v neurč. zp. -ei-, je v soumin. i min. čase -ie- nebo -a-  
b) Je-li v neurč. zp. -ie-, je v soumin. i min. čase -o- (2).  
c) Je-li v neurč. zp. -inx-, je v soumin. -a-, v min. čase -u- (3).  
d) Je-li v neurč. zp. -a-, je v min. též -a-, v soumin. -u- (4).  
e) Je-li v neurč. zp. -e-, je v soumin. většinou -a-, v min. -u- (5).

Tyto pomůcky podávají ovšem jen zhruba první celkový přehled  
přibližně ke všem možnostem a odchylkám. Poznámky je možno  
doplnit.



## 29. Die Mutter wünscht uns zu sehen.

Herr Müller erzählt: Meine Frau stammt aus Mähren, wo auch ihre Mutter lebt. Leider haben wir jetzt nicht so viel Zeit und Gelegenheit, sie zu besuchen, weil es zu weit ist.

Včera jsme dostali od naší matky dopis. Stěžuje (našle) si, že nás již dlouho neviděla a prosí nás, abychom k ní přišli na svátky.

Protože mně není možno opustit službu, rozhodla se, že tam pojedou sama. Že měla proto hned konat potřebné přípravy, neboť chystá odjetí nejbližším vlakem. Poručil jsem jí však, aby trochu počkala a jela až ryadkem, poněvadž se nemohu nikde přestupovat.

Mezitím jsme oba hodně práce (plné ruční práce). Pomáhal jsem ženě (ce). Podařilo se jí vařit. Myšlenka dokonce i vařit. Myšlenka jsem vykonal všechno, aby jí cestu umožnil.

Teprve k jedné hodině byli konečně hotovi. Jsme ještě mohli pokračovat. Byl již svrchnovaný čas pro dráhu. Uchopil jsem se kráčeli jsme k nádraží, abychom jsme si pospíšili, abychom zmeškali vlak.

Na štěstí jsme přijeli včas. Doprovodil jsem až na nástupiště, kde jsme našla pohodlné místo. Dělení pro nekuřáky. Čenší mi slíbila, že se vrátí dříve do týdne, než si přejeme.

Zum Glück kamen wir noch rechtzeitig an. Ich begleitete die Frau bis auf den Bahnsteig. Sie war froh, daß sie einen bequemen fand. In einem Nichtraucherabteil fand. Beim Abschied versprach sie mir, spätestens binnen acht Tagen heimzukehren.

1. Neurčitý způsob (infinitiv) je v němčině buď **prostý**: reisen, ab-reisen, nebo se před něj klade slůvko **zu**: zu reisen, abzureisen (u odlučitelných předpon dohromady).

a) Infinitiv **prostý** (bez zu) se klade je n tehdy, je-li sám (Einsteigen!) nebo po slovesech způsobových (str. 48, kromě wissen) a po sehen, hören; gehen, kommen; lernen, helfen; lassen a werden (= budoucí čas). — Na př. Ich kann, darf ... reisen, ab-reisen. Ich gehe schlafen, sehe ihn kommen, helfe kochen atd.

b) Ve všech ostatních případech (tedy po všech ostatních slovesech, po jménech přídavných a podstatných) je nutno použití infinitivu s **zu**. Na př.:

Es fängt an (beginnt) zu regnen začíná pršet  
ich habe viel zu tun mám mnoho práce  
er weiß sich zu helfen dovede si pomoci, ví si rady  
du brauchst nicht umzusteigen nemusíš přestupovat  
er hat keine Zeit zu warten nemá kdy čekat  
es ist leicht zu sagen to se lehko řekne  
es ist verbieten zu rauchen je zakázáno kouřit atd.  
Jsou-li ve větě d v a závislé infinitivy, nutno to opakovat: Es ist notwendig, täglich zu lernen und zu wiederholen.

c) Kromě neurč. způsobu přítomného je v němčině ještě **infinitiv minulý**. Utvoříme jej snadno z minulého času:

ich habe gesehen — gesehen haben  
ich bin gekommen — gekommen sein

3. Vazby infinitivní. Neurčitým způsobem s zu můžeme často nahradit (»zkrátit«) i celé vedlejší věty (podmětné a podmětne), když jsou jinak uváděny spojkou **daß** = že nebo **aby**. Přitom **daß** podmět vyneseme a určité sloveso dáme do neurč. způsobu s **zu**. Na př.:

|               |                                    |                          |
|---------------|------------------------------------|--------------------------|
| Er versprach, | { daß er bald kommt                | slíbil, že přijde brzy = |
|               | { (+) (+) bald zu kommen.          |                          |
| Ich glaube,   | { daß ich alles getan habe         | (že jsem vše vykonal)    |
|               | { (+) (+) alles getan zu haben.    |                          |
| Es freut uns, | { daß wir <sup>1</sup> dich sehen  | těší nás, že tě vidíme = |
|               | { (+) (+) dich zu sehen.           |                          |
| Er bat mich,  | { daß ich <sup>1</sup> ihn besuche | (abych ho navštívil) =   |
|               | { (+) (+) ihn zu besuchen.         |                          |



\*4. Versuchen Sie ins Tschechische zu übersetzen: Der Reisende muß sich selbst darum kümmern, in den richtigen Zug einzusteigen oder in dem Übergangsbahnhof umzusteigen und in dem Zielbahnhof auszusteigen. Die Eisenbahnbediensteten im Dienste sind berechtigt und die Schaffner auf Verlangen verpflichtet, dem Reisenden einen Platz anzuweisen. Dem Reisenden ist es verboten, Wagen oder Abteile mit einem Schlüssel oder einem anderen Gegenstande aufzusperren oder zuzusperren. Wer dieses Verbot übertritt, ist verpflichtet, der Eisenbahn 5 K zu (be)zahlen, über welche ihm die Eisenbahn eine Bestätigung ausstellen hat.

5. Přeložte do němčiny: Chci (musím, nemůžu, je čas, je nutno) jít domů. Průvodčí hlásí, že našel tašku. Vše, co najdete, jste povinen hlásit a odevzdat. Nezapomente vzít s sebou deštník. Začíná pršet! Dnes nemám chuť (e Lust) jít do města, je mi milejší zůstat doma. Musíme se učít, abychom něco uměli. Chci se naučit německy číst, psát a mluvit. Rozumím již hodně, ale nemám tu příležitost mluvit. Máte právo vzít zavazadlo s sebou do vozu, avšak tento velký kufr musíte podat. Co tu děláte? Tady nemáte co (nichts) hledat! Obávám se (befürchten), že jsem přišel pozdě. Je třeba znáti předpisy.

## ODBORNÉ NÁZVY 20.

### Přepравní listiny.

der Frachtbrief, es, e  
der Gilfrachtbrief  
das Frachtbriedoppel, s, -  
der Gepäckschein, es, e  
der Expresgutschein  
der Gepächnachzahlungsschein  
der Beförderungsschein  
der Begleitschein  
der Frachtbegleitschein  
der Nachsendeschein  
der Voraussendeschein  
der Nachnahmeschein  
der Begutschein  
der Empfangschein  
der Lieferschein, Zustellschein  
die Frachtkarte, n

die Gilkarte  
die Beiseinigung, en  
die Vollmacht, en  
die Erklärung, en  
die Übergabefiste, n  
das Übergangsberechnis, -fess, e  
das Begleitpapier, s, e  
das Erlasspapier

### Přepравa zboží a).

fördern; die Beförderung, en  
der Befehr, s, e; Güterverkehr  
der Gütertarif, s, e  
der Befehräsdienst, es, e  
der Beförderungsweg, s, e  
aus-fenden; nach-fenden  
fenden; der Abfender, s, -  
der-fenden  
die Rückfendung, en  
der Befährer, s, -  
fenden; verpacken  
der Packung, en  
der Mangel, s, Mängel; mangelhaft  
fenden; die Bezeichnung, en  
der fenden, s, -  
fenden (du gibst an; a, h, e)  
der fangabe, n  
der fahalt, es, e  
der fahaltssangabe  
der fahaltspüfung, en  
der fahaltswert, es, e  
der fahaltswertangabe  
der fahalt; Gütfanzahl  
der fahalt, es, e  
der fahalten; an-fahen  
der fahalten; die Bezeichnung, en  
der fahalt, s, -; Beflebezettel  
der fahalt; Melbezettel  
der fahalt, s, -  
der fahalten; befeitigen  
der fahalten (o, h, o)

karta pro rychlé zboží  
osvědčení  
plná moc  
prohlášení (revers)  
odevzdací soupiska  
přechodová soupiska  
přechodový seznam  
průvodní listina  
náhradní listina

přepравovat; přeprava  
přeprava; přeprava zboží  
nákladní tarif  
přepравní služba  
přepравní cesta  
předeslati; doslati  
odeslati, odesílatel  
zaslati dále  
zpětná zásilka  
přepравní skřín  
baliti; zabaliti  
obal

vada, nedostatek; vadný  
označiti; označení  
znamení, značka  
udati, oznámiti  
údaj  
obsah  
údaj obsahu  
přezkoušení obsahu  
zájem na dodání  
opověď zájmu na dodání  
počet; počet kusů  
kus  
lepiti; polepiti; přilepiti  
polepovati; polepení  
lístek, nálepka; nálepka  
vozová nálepka; hlášenka  
návěska  
upevňiti; odstraniti  
vážiti



die Waage, a  
die Waage, en; Nachwiegung  
das Wiegebuch, es, -bücher  
der Wiegezettel, s, -  
das Gewicht, es, e  
das Übergewicht  
der Stempel, s, -; Wiegestempel  
der Bahnhofstempel  
der Tagestempel  
der Trostenstempel  
der Prüfungstempel  
auf-brühen  
die Dienststunde, n  
die Zukunft, Auskünfte  
die Versicherung  
versichern; versichert

váha (na vážení)  
zvážení; převážení  
vážní kniha  
vážní lístek  
váha (zboží), závaží  
převážek  
razítko; vážní razítko  
staniční razítko  
datové razítko  
suché razítko  
přezkoušení (razítko)  
otisknutí (razítko)  
služební hodina  
vysvětlení (informace)  
pojištění; ujistění  
pojistiti; pojištěn; ujistiti

### 30. Als meine Frau verreist war.

Herr Müller erzählt weiter, wie er den ersten Tag als Stroh-  
witwer verbracht hat.

Als ich am nächsten Tage erwacht  
war, war es schon 7 Uhr. Ich habe  
ver schlafen! Das ist mir noch nicht  
passiert, seitdem ich bei der Bahn  
bin. Nun ja, ich hatte gestern ver-  
gessen, den Wecker zu stellen, bevor  
ich schlafen ging.

Ich stand sofort auf und ging ins  
Badezimmer, um mich schnellstens  
zu waschen. An Rasieren und Ba-  
den war heute gar nicht zu denken.  
Das kann ich tun, bis ich nachmit-  
tags zurückkomme. Während ich  
mich wusch, ließ ich Milch und  
Kaffee kochen, wie ich es täglich tat,  
solange ich noch ledig war. Jetzt  
kann ich es als Stroh Wittwer gut  
brauchen.

Nachdem ich mich gewaschen und  
abgetrocknet hatte, reinigte ich mir  
die Zähne und kämmte mich vor  
dem Spiegel. Dann nahm ich frische  
Wäsche und kleidete mich an. So-  
bald ich fertig war, setzte ich mich  
an den Tisch und frühstückte.

Es schlug eben acht Uhr, als ich  
die Wohnung verließ. Ich lief zur  
nächsten Haltestelle und fuhr mit  
der Elektrischen (mit der Straßen-  
bahn) ins Büro.

Im Büro hatte ich viel zu tun.  
Ich erhielt einige Schriftstücke zu-  
steilt und mußte sie sofort erledig-  
en. Die Arbeit gefiel mir und ich  
war bald fertig.

Gegen ein Uhr rief mich mein  
Vater an. Er lud mich ein, heute  
mit ihm in einem neuen Gasthause  
zu speisen.

ě k l a d.

Předminulý čas utvoříme snadno z času minulého, dá-  
me před přičestí ich hatte (místo habe) nebo ich war (místo  
ich habe gehabt (gemacht atd.) — ich hatte gehabt (ge-  
macht), ich bin gekommen — ich war gekommen atd.

Když jsem se vstal a šel spat:  
Ich stand, ich war, du warst ..... gekommen atp.

Předminulého času užíváme nejvíc ve větách časových;  
přijíme jím minulý děje dřívější, kdežto děje pozdější  
přijíme časem souminulým (ne minulým!); Nachdem ich  
frühstückt hatte, ging ich ins Büro = Když jsem se (na-  
chodil, šel jsem (potom) do kanceláře.

Časy časové mají spojky wenn když, als když, während za-  
čínám od té doby, co; sobald jakmile, sooft kdykoliv,  
bis až, ehe nebo bevor dříve než; nachdem když  
po min. a předminulým!.



Pro užívání časů musíme rozlišovati, zda vyjadřujeme děje současné (oba se dějí zároveň), či nesoučasné (jeden se stal dříve).

a) Jsou-li oba děje **současné**, klademe v obou větách **týž čas** a to čas **přítomný, souminulý (ne minulý)** a **budoucí**. Na př.:

Wenn es 8 Uhr schlägt, **stehe ich auf.**  
 Als es 8 Uhr schlug, **stand ich auf.**  
 Wenn es 8 Uhr schlagen wird, **werde ich aufstehen.**

Spojka **když** = **wenn** bývá jen při čase přítomném a budoucím (wenn ich gehe **když** jdu, wenn ich gehen werde **když** půjdu).

při čase souminulém je **als** (als ich ging **když** jsem šel).

Místo času **budoucího** bývá ve vedlejší větě velmi často místo **přítomný**: Rufen Sie mich, bis er **kommt** (až přijde místo **kommen wird**).

b) Jsou-li minulé děje **nesoučasné**, spojujeme čas přítomný s minulým (ge- + habe, bin) a čas souminulý s předminulým (ge- + hatte, war):

Když jsem se vykoupal,  
 Nachdem ich gebadet **habe**, **frühstücke ich** snídám.  
 Nachdem ich gebadet **hatte**, **frühstückte ich** snídál jsem.

Podobně: Sobald ich aufgestanden **bin** (war), **wasche ich** mých. Jakmile jsem vstal, myji se (mýl jsem se).  
 si, že v **hlavní** větě je tu vždy jen čas přítomný nebo minulý (nikoliv minulý!)

### 3. Silná slovesa třídy VI.: a (ä) — u — a

|                 | du        | bäckst   | ich     | buk    | (backte) |
|-----------------|-----------|----------|---------|--------|----------|
| <b>backen</b>   | péci      | fährst   | fährt   | fuhr   | fuhr     |
| <b>fahren</b>   | véztí     | fährst   | fährt   | fuhr   | fuhr     |
| <b>fahren</b>   | jeti      | gräbst   | gräbt   | grab   | grab     |
| <b>graben</b>   | kopati    | lädst    | lädt    | lud    | lud      |
| <b>laden</b>    | nakládati | schlägst | schlägt | schlug | schlug   |
| <b>schlagen</b> | bíti      | trägst   | trägt   | trug   | trug     |
| <b>tragen</b>   | néstí     | wächst   | wächst  | wuchs  | wuchs    |
| <b>wachsen</b>  | růstí     | wächst   | wächst  | wusch  | wusch    |
| <b>waschen</b>  | mýti      |          |         |        |          |

### Třída VII.: a (ä) — ie — a

|                  | du           | bläst     | ich     | blies   |
|------------------|--------------|-----------|---------|---------|
| <b>blasen</b>    | foukati      | brätst    | brät    | brät    |
| <b>braten</b>    | smažiti      | fällst    | fiel    | fiel    |
| <b>fallen</b>    | padati       | gefällst  | gefiel  | gefiel  |
| <b>gefallen</b>  | líbiti se    | hältst    | hielt   | hielt   |
| <b>halten</b>    | držeti       | läßt      | ließ    | ließ    |
| <b>lassen</b>    | nechatí      | läufst    | lief    | lief    |
| <b>laufen</b>    | běžeti       | läufst    | lief    | lief    |
| <b>raten</b>     | raditi       | rätst     | riet    | riet    |
| <b>schlafen</b>  | spáti        | schläfst  | schief  | schief  |
| <b>stoßen</b>    | strkati      | stößt     | stieß   | stieß   |
| <b>heißten</b>   | jmenovati se | heißt     | hieß    | hieß    |
| <b>rufen</b>     | volati       | rufst     | rief    | rief    |
| <b>fangen</b>    | chytati      | fängst    | fang    | fang    |
| <b>an-fangen</b> | začínati     | fängst an | hing an | hing an |
| <b>hängen</b>    | viseti       | hängst    | hing    | hing    |
| <b>gehen</b>     | jíti         | gehst     | ging    | ging    |

V přit. čase všechna tato slovesa přehlasují v 2. a 3. os. j. č. kme-  
 nové a, au, o v ä, äu, ö: du fährst, er fährt. Slovesa na -sen mají tu stejný  
 tvar: du -er wächst, bläst, läßt, stößt, heißt; u halten, braten a raten je  
 gel, ließ.

### Nové výrazy:

**reisen**, b. odcestovati, odjeti  
**Strohwitwer**, s. - slamený  
**Wäsche** prádlo  
**sich an-kleiden** oblékati se  
**sich an-ziehen** (zög, h. -gezo-  
 gen) oblékati, obouvati se  
**r Schuh**, (e)s, e bota  
**frühstücken** (frýštyken) snídati  
**s Frühstück**, s, e snídaně  
**verlassen** (ie, h. a) opouštěti  
**e Elektrische**, n, n elektrika  
**s Schriftstück**, (e)s, e listina,  
 písemnost, spis  
**s Gasthaus**, es, -häuser hostinec  
**speisen** jísti  
**die Eltern** (mn. č.) rodiče  
**s Vorzimmer**, s. - předsín







der Vollsubdient, es, e  
der Frachtvertrag, s, -verträge  
der Beförderungsvertrag  
die Ankunft, Ankünfte  
die Benachrichtigung, en  
abfertigen; die Abfertigung, en  
die Güterabfertigung  
die Frachtguterfertigung  
das Gleis, es, e; das Bahngleis  
verbleien; die Verbleiung, en  
die Verbleiungsanlage, n  
entfeuchen, die Entfeuchung, en  
der Lagerplatz, es, -plätze  
mieten; vermieten  
der Mieter, s, -; der Vermieter  
die Miete

povožnická služba  
přepravní smlouva  
přepravní smlouva  
příchod, příjezd  
zpráva, oznámení  
vypraviti; vypravení  
výprava zboží  
výprava nákladního zboží  
výprava (olovo); žel. olůvko  
zaplombovati; zaplombování  
stiskadla (plombovací kleště)  
desinfikovati; desinfekce  
složiti  
najmouti; pronajmouti  
nájemník; pronajimatel  
nájemné

### 31. Ich wünsche wohl zu speisen.

Nachdem Herr Müller im Büro alles erledigt hatte, ging er zum Mittagessen, wo sein Freund Schwarz auf ihn wartete.

Das Gasthaus „Zur Krone“ befindet sich unweit des Bahnhofes. Viele Eisenbahner und Beamte besuchen es, weil man dort gut und billig speisen kann.

Als wir in den Speisesaal eintraten, war da fast alles noch frei, obwohl es schon ziemlich spät war. Wir sahen da auch einige Bekannte. Endlich fanden wir einen Tisch am Fenster, wo nur ein Herr saß. Auf dem weiß gedeckten Tische lagen Teller und daneben Gabeln (Löffel, Gabeln und Messer). In der Mitte stand ein Körbchen und darin war Brot und Semmel (Käse).

Hostinec „U koruny“ je (co) lézá se) nedaleko nádraží. Chodí tam mnoho železničářů a úředníků, protože se tam (může jísti) dobře a levně.

Když jsme vstoupili do jídelny, bylo zde téměř všude ještě obsazeno, ačkoli bylo dosti pozdě. Viděli jsme i několik známých. Když jsme našli stůl u okna, kde děl jen jeden pán. Na stolem prostřeném ležely talíře a dle nich jídelní příbory (vidličky a nože). Uprostřed stál košíček a v něm byl a housky (rohlíky).

Wald darauf kam der Kellner und legte uns die Speisekarte vor. Wir aßen zuerst Suppe (einen Teller Suppe). Dann ließ ich mir Schweinsbraten mit Knödeln und Kraut bringen. Der Freund bestellte sich Wiener Schnitzel, dazu Rostbraten und Gurkensalat. Er mußte eine Weile darauf warten. Als Fleischspeise wählte ich Rindfleisch, Schwarz ein Stück Lende. Es schmeckte uns ausgezeichnet, denn alle Speisen waren gut und schmackhaft zubereitet.

Nach dem Mittagessen brachte uns der Kellner ein Glas Bier (ein Pfund) und ein Gläschen Wein. Dann tranken wir eine Tasse schwarzen Kaffee und zündeten uns Cigaretten an. Dabei erzählten wir von den guten alten Zeiten, da wir beide in R. studierten. Beim Abendessen bat ich den Freund, mich recht bald zu besuchen.

### Výklad.

Jména látková (potraviny, nápoje, hmoty) klademe

bez člena, míníme-li množství neurčité: Ich esse Suppe, Fleisch und Brot, ich trinke Wasser, Kaffee, wir brauchen Kohle, nebo při udání míry a váhy: ein Stück Brot, ein Glas Bier, etwas Milch (v češtině je 2. pád: kus chleba, sklenice trochu mléka).

Člověk měř a vah rodu muž. a středního se po číslovkách nekládá: ein Glas Bier, zwei Glas Bier. Jen míry rodu ženského (ein): eine Flasche Wein — zwei Flaschen Wein.

Člověk měř a vah rodu muž. a středního se po číslovkách nekládá: ein Glas Bier, zwei Glas Bier. Jen míry rodu ženského (ein): eine Flasche Wein — zwei Flaschen Wein.



2. **Přídavná jména bez členu.** Dáme-li k těmto látkovým jménům nějaké jméno přídavné, pak je bez členu a má koncovky jako určitý člen; jen v rodě muž. a střed. má 2. p. j. č. obyčejně -en (místo -es):

| Rod mužský    | střední       | ženský       | číslo množné |
|---------------|---------------|--------------|--------------|
| gut-er Wein   | gut-es Bier   | gut-e Milch  | gut-e Weine  |
| gut-en Weines | gut-en Bieres | gut-er Milch | gut-er Weine |
| gut-em Weine  | gut-em Biere  | gut-er Milch | gut-en Weine |
| gut-en Wein   | gut-es Bier   | gut-e Milch  | gut-e Weine  |

Takto skloňujeme látková jména s přívlaskem, i když je před nimi udána míra; obě části, míra i měřený předmět, jsou v téže pádě:

1. p. Hier ist (eine Tasse) schwarzer Kaffee,

4. p. Gib mir (eine Tasse) schwarzen Kaffee (jen zřídka 2. p. schwarzen Kaffees jako v češtině).

3. Ustrnulá příslovce **wodurch** — **dadurch**. Zájmena *was* a *da* splývají s předložkami v ustrnulý tvar **wo-** a **da-** (nebo *was* *dar-*, začíná-li předložka samohláskou). Říkáme *wodurch*, *dadurch* (místo *durch was*, *durch das*), *wor-auf*, *dar-auf* (místo *auf was*, *auf das*). Podobně s jinými předložkami:

| wobei?    | při čem?    | dabei    | při tom  |
|-----------|-------------|----------|----------|
| wodurch?  | čím?        | dadurch  | tím      |
| wofür?    | za co, zač? | dafür    | za to    |
| womit?    | (s) čím?    | damit    | (s) tím  |
| wovon?    | o čem?      | davon    | o tom    |
| wovor?    | před čím?   | davor    | před tím |
| wozu?     | k čemu?     | dazu     | k tomu   |
| woran?    | na co, nač? | daran    | na to    |
| worauf?   | na co, nač? | darauf   | na to    |
| woraus?   | z čeho?     | daraus   | z toho   |
| worin?    | v čem?      | darin    | v tom    |
| worüber?  | nad čím?    | darüber  | nad tím  |
| worum?    | o co, oč?   | darum    | o tom    |
| worunter? | pod čím?    | darunter | pod tím  |

Těchto příslovců užíváme, mluvíme-li o věcech (zvláště rodu středního): **Worauf** (na co, nač) *warten Sie?* Ich *warte auf das* Mittagessen, ich *warte darauf* (na něj) schon lange.

Mluvíme-li o osobách, říkáme: **Auf wen** (na koho) *warten Sie?* Ich *warte auf den* Freund, ich *warte auf ihn* (na něj) schon lange.

#### 4. Silná slovesa třídy V.: e (i, ei) — a — e:

|           |           |                |         |               |
|-----------|-----------|----------------|---------|---------------|
| essen     | jísti     | du ißt         | ich aß  | gegessen      |
| fressen   | žrátí     | es frißt       | fraß    | gefressen     |
| geben     | dáti      | du gibst       | gab     | gegeben       |
| gehen     | státi se  | es geschieht   | geschah | i. gesehehen  |
| lesen     | čísti     | du liest       | las     | gelesen       |
| messen    | měřiti    | du mißt        | maß     | gemessen      |
| sehen     | viděti    | du siehst      | sah     | gesehen       |
| treten    | stoupati  | du trittst     | trat    | b. getreten   |
| vergessen | zapomněti | du vergißt     | vergaß  | vergessen     |
| bitten    | prostiti  | du bittest     | bat     | gebeten       |
| liegen    | ležeti    | du liegst      | lag     | (b.) gelegen  |
| sitzen    | seděti    | du sitzt(es)t  | saß     | (b.) gesessen |
| besitzen  | míti      | du besitz(es)t | besaß   | bessessen     |

V přítomném čase je v 2. a 3. os. j. č. a v 2. os. j. č. rozkaz. způsobu *laß* a *ei* v -i- nebo -ie: *du gibst*, *er gibt*; *gib!* (bez koncovky). U sloves *essen*, *-ssen* je v 2. a 3. os. j. č. tvý tvar: *du -er ißt*, *liest*, *mißt*, *vergißt*, *triest* (a *trist*). — V soumin. čase je *ß* místo -ss-: *aß*, *vergaß* a *saß* (a *trist*).

Časové výrazy:

*schmecke wohl zu speisen*  
má dobré chutnání =  
*Speiszeit!*

*Essen*, n. jídlo, pokrm  
*Speisekarte*, n. jídelní lístek  
*Speisesaal*, s. -sále jídelna  
*Speisen*, n. jídlo (a, h. u) býti  
jísti (a, b, e) vstoupiti  
*essen*, téměř  
*essen* a *essen* vedl.) ačkoliv  
často *schwarz* černý

s **Kraut**, s. zelí  
Wiener vídeňský  
Pilsner plzeňský  
s **Schnitzel**, s. -řízek  
e **Kartoffel**, n. brambor  
r **Gurkensalat**, s. e okurkový  
salát, e **Gurke**, n. okurka  
e **Mehlspeise**, n. moučník  
wählen voliti, vybrati si  
r **Kuchen**, s. -koláč  
e **Torte**, n. dort  
ausgezeichnet znamenitý



decken pokrýti; den Tisch  
decken prostřiti na stůl  
r Teller, s, - talíř  
s Eßbesteck, s, e příbor  
r Löffel, s, - lžice  
e Gabel, n vidlička; vidle  
deněchen vedle  
s Brot, es, e chléb  
e Semmel, n houska  
r Kipfel, s, - rohlík  
r Kellner, s, - číšník  
e Suppe, n polévka  
r Schweinsbraten, s, - vepřo-  
vá pečeně  
r Knödel, s, - knedlík

## Cvičení.

1. Říkejte v čase přít., soumin. a minulém: Seit 7 Uhr esse ich nicht. Der Hund (fressen) alles. Er (geben) nicht acht. Was (geschehen) da? Er (lesen) ein Buch, er (sehen) mich nicht. Er (veressen) alles. Wir sitzen am Tische. Er besitzt (hat) viel Geld. Er liegt im Bett und (schlafen). Ich bitte Sie darum. Er klopft und (treten) ein. Ich zünde mir eine Zigarette an.

2. Odpovídejte celými větami: Wohin ist Herr Müller gegangen? Wann war es? Hat er auf den Freund warten müssen? Was hat er im Gasthaus haben sie gewählt und warum? Waren sie dort allein? Wo haben sie Platz gefunden? Womit war der Tisch gedeckt? Was war darauf? Wonach (podle čeho) haben sie die Speisen bestellt? Was haben sie gegessen und was getrunken? Warum hat es ihnen geschmeckt? Was haben sie dann gemacht? Warum haben sie erzählt? Worum hat Herr Müller seinen Freund gebeten?

3. Odpovídejte podle svých poměrů: Wann sind Sie heute aufgestanden? Was haben Sie zuerst gemacht? Womit haben Sie sich gewaschen? (kalt, warm?) Was haben Sie gefrühstückt? Haben Sie seitdem etwas gegessen? Haben Sie Hunger? Was haben Sie zum Mittag gegessen? Womit ißt man Suppe, Fleisch, Kuchen? Wo um geht man ins Gasthaus? (um — zu) Essen Sie viel Bier? Trinken Sie lieber helles oder dunkles Bier? Wieviel Glas trinken Sie? atd.

4. a) Auf wen warten Sie? Worauf warten Sie? Tvořte podobné otázky s předložkami v závorce: Denken (an), sich freuen (auf), erzählen (von), lachen (über), sich kümmern (um). — b) Ich schreibe mit der Feder. Womit schreibe ich? Podobně: Ich danke für den Brief. Ich esse mit dem Löffel. Das ist zum Essen. Ich bitte um Verzeihung — c) Er nahm ein Stück Papier und schrieb darauf. Podobně: Dort liegt meine Tasche. Lege das Buch (auf, neben, unter, hinein)! Was hast du (in)? Was sagen Sie (zu)? Was haben wir (von)? Er macht sich nichts (aus). Haben Sie etwas (gegen)? Was wollen Sie (mit) sagen?

5. Přeložte: Nejedl jsem od 7 hodin a mám již hlad. Prosim vás, který hostinec mi tu můžete doporučit? Kolik tam stojí (kostel) oběd? — Je tu, prosím, volno? Pane vrchní (Ober),hle- tam místo pro dvě osoby. Okamžik prosím. Ti pánové u okna platili, tam bude celý stůl volný. Čím mohu posloužit (dienen)? Bude libo (gefällig) po polévce? Z hotových jídel máme už jen hovězí (s Rindfleisch). Nemáte nic jiného? Přejete-li si, můžeme dostat řízek. Dobrá — dejte mi k tomu bramborový salát. — Pane vrchní, platit! Měl jsem oběd bez moučnicku, světlé pivo a černou kávu.

## ODBORNÉ NÁZVY 22.

Reklamační služba.

Inspektor, die Ermittlung, en

ermittlungsdienst, es, e

škodě (n), nš, Schäden

poškození; enttäuschigen

odškodnění, en

schadigungsantrag, s, -träge

požadavek, es, Anträge

schaden, en

schadigung, en

schadigung, en

schaden (o, h. o)

schaden, es, e

schaden, en

schaden (teilweiser Verlust)

schaden, en

schaden, en

schaden, en

schaden, en

schaden, en

schaden, en



forſchen; nach-forſchen  
die Forſchung, en; Nachforſchung  
gehören  
die Eingehörigkeit, en  
die Zuſtändigkeit; zuſtändig  
befragen; an-fragen  
vergleichen; auß-gleichen  
die Außgleichſtelle, n  
durch-ſehen (du ſiehſt d., a, h. e)  
die Durchſicht, en  
der Güterſchuppen, ſ, -  
der Raum, es, Räume  
der Lagerraum  
entwenden; berauben  
ſtehlen (du ſtiehſt; a, h. o)  
der Diebſtahl, (e) ſ, -ſtähle  
verderben (du verderbſt; a, h. o)  
verderblich; leichtverderblich  
verbieten; vernichten  
die Vermichtung, en  
der Zeuge, n, n  
der Sachverſtändige, n, n  
unverzüglich  
beſchleunigen

pátrati, zkoumati  
pátrání  
pátriti, náležeti  
příslušnost  
příslušnost; příslušný  
poptávají se; dotazovati se  
porovnati; vyrovnati  
vyrovnatelná  
prohlédnouti  
prohlídka  
skladiště zboží  
prostor, místo  
skladištní prostor  
odciziti; oloupiti  
kráste  
krádež  
zkaziti  
zkazitelný; podléhající zkáze  
zužítkovati; zničiti  
zničení  
svědek  
znalec  
neprodleně  
urychlití

## 32. Ein Eisenbahnunfall.

Heute lesen wir die Meldung eines Zugführers, in der er einen Zugunfall berichtet.

Meldung.

Am 16. Jänner hielt unter zur Zeit (recht) fahrender Zug Nr. 197 um 12 Uhr 10 Minuten plötzlich auf der freien Strecke an und blieb einige Schritte vor dem Schienenübergang im Kilometer 183.70 stehen.

Auf dem Übergang stand ein schwer beschädigter Lastkraftwagen, dessen Nummer nicht zu lesen war.

158

Der verletzte Wagenführer lag bewußtlos auf seinem Sitz. Die Schranken waren zwar geschlossen, doch die rechte war zerbrochen. Zwei verletzte ins Wächterhaus Nr. 7, meine Leute drückten den Kraftwagen vom Gleis. Die gebrochene Schranke gab ich dem Wächter in Verwahrung.

Vom Anhalten des Zuges herändigte ich beide Nachbarnbahnhöfe mündlich. Im Fahrtbericht machte ich eine Bemerkung über das Anhalten, über die gegebenen Signale und über die durchgeführte Zugſicherung.

Nach 16 Minuten Aufenthalt war der Zug um 12 Uhr 26 Minuten weiter. Der Vorfall hatte weiteren Folgen.

Witterung günstig, klar, Sonnig, Schnee und Glätte.

Karl Seifert,  
Zugführer.

Flad:

Přičestí přítomné se tvoří z neurčitého způsobu příponou -d, -t, -en; fahren — fahrend (jeda, jedouc, jedouce), sitzen — (sedě, sedíc, sedíce).

Užívá se ho nejčastěji jako přívlastku a skloňuje se jako osobní jméno. Má význam činný: fahrend-e Zug jedoucí vlak = der Zug, welcher fährt, fahrend-er Zug, eines (des) fahrend-en Zuges atd.

Užívá se od přičestí minulého (viz str. 124 a 130), které má význam trpný: der schreibende Schüler píšící der geschriebene Brief napsaný dopis.

Užívá se i němčině se obou těchto přičestí často užívá se vzájemně. Přitom je třeba dbáti zvláštního pořadí

čist. Zraněný řidič auta ležel v bezvědomí na svém sedadle. Závory byly sice spuštěny, avšak pravá byla prolomena. Dva tam čekající muži odnesli zraněného do strážního domku č. 7, moji lidé vytlačili auto s kolejí. Přelomenou závoru jsem dal strážníkovi do úschovy.

O zastavení vlaku jsem uvedl obě sousední stanice telefonicky. Ve vlakopisu jsem udělal poznámku o zastavení, o daných zvukových návěstech a o provedeném krytí (zajištění) vlaku.

Po šestnáctiminutovém zdržení odjel vlak ve 12 hodin 26 minut dále. Případ neměl žádných dalších následků.

Počasí příznivé, jasno, rozhlad dobrý, sněh a náledí.

Karel Seifert,  
vlakvedoucí.

159



Pán, sedící (který sedí) v prvním voze, jede do N.  
 Der Herr, der im ersten Wagen **sitzt**, reist nach N. nebo  
 Der im ersten Wagen **sitzende Herr** reist nach N. — tedy:  
 člen + bližší určení... přičestí + podst. jméno

Podobně s přičestím minulým: Das von Ihnen gestern in  
 Brünn aufgegebenes **Gepäck** ist noch nicht gekommen = Das  
**Gepäck**, das Sie gestern in Brünn **aufgegeben** haben, ist noch  
 nicht gekommen.

2. Vztázná zájmena **der, die, das** (jenž, jež, jež) a **welcher**  
**welche, welches** (který, která, které) se skládají takto:

| Rod mužský  | střední     | ženský      | číslo množné  |
|-------------|-------------|-------------|---------------|
| der welcher | das welches | die welche  | die welche    |
| dessen      | dessen      | deren       | deren         |
| dem welchem | dem welchem | der welcher | denen welches |
| den welchen | das welches | die welche  | die welche    |

Po **dessen, deren** klademe podstatné jméno bez členu

Herr, dessen Koffer (jehož kufr) ich trage, steht dort.

Vztázná zájmena uvádějí věty vedlejší (sloveso ná

a musíme mít vždy rod jako slovo, na které se vztahuje

která vede do N. = **der Weg, der** (welcher) nach N. führt.

Uživejte raději kratšího zájmena **der, die das**!

3. Silná slovesa třídy IV.: e (i, ie) — a — o.

|             |              |              |             |
|-------------|--------------|--------------|-------------|
| befehlen    | poručeti     | du befiehlst | ich befiehl |
| empfehlen   | doporučiti   | empfehlst    | empfehl     |
| brechen     | lámati       | brichst      | brach       |
| erschrecken | lekati se    | erschrickst  | erschrak    |
| gelten      | platiti      | giltst       | galt        |
| helfen      | pomáhati     | hilfst       | half        |
| nehmen      | vzíti, bráti | nimmst       | nahm        |
| sprechen    | mluviti      | sprichst     | sprach      |
| stechen     | píchat       | stichst      | stach       |

|           |             |            |           |              |
|-----------|-------------|------------|-----------|--------------|
| stehlen   | krásti      | du stiehst | ich stahl | gestohlen    |
| sterben   | zemřít      | stirbst    | starb     | b. gestorben |
| treffen   | zastihnouti | triffst    | traf      | getroffen    |
| verderben | zkazit      | verdirbst  | verderb   | verdorben    |
| verbergen | schovati    | verbirgst  | verberg   | verborgen    |
| werden    | stávat se   | wirst      | wurde     | b. geworden  |
| werfen    | házeti      | wirfst     | warf      | geworfen     |
| kommen    | přijít      | kommst     | kam       | b. gekommen  |
| bekommen  | dostati     | bekommst   | bekam     | bekommen     |

I zde je užité e v -t- nebo -te: du hilfst, er hilft; hilf! Nehmen má du  
 nimmst, er nimm!; nimm! (též genommen s -mm-). — V soumín. čase je  
 duchová souhláska u erschrak, traf, kam, bekam (místo ek, ff, mm).

Nové výrazy:

Unfall, s, -fälle nehoda

Eisenbahnunfall, s, -fälle že-

zniční nehoda

Unfall, s, -fälle nehoda

vlaků

Halten (ie, h. a) zastaviti

Eisenentübergang, es, -gänge

železnice

über etwas) podávati

Kilometer, s, -kilometr

poškoziti

Auto, s, -auto (mobil)

Wagen, s, -n

Unruhe, n neklid

Witterung povětrnost, počasí

klar jasný

Fernsicht rozhled (do dálky)

Schnee, s snh

Glatteis, es náledí

Man

Man

Man

Man



sich die Augen. Es (werden) schon dunkel. Warum (erschrecken) du? Wo (verbergen) er sich? — Též v rozkaz. způsobě: Das Buch nehmen und lesen! Laut sprechen! Nicht erschrecken! Den Brief nehmen und in den Postkasten (pošt. schránka) werfen! Mir helfen! Das ist ein Mann (eine Frau),

2. Doplňte vztážná zájmena: Das ist ein Mann (eine Frau),  
fleißig arbeitet, — man glauben kann,  
Beamte, — fleißig arbe-  
man bestens empfehlen kann. Das sind Beamte, — fleißig arbe-  
ten, — atd. — Wie heißt der Herr (die Dame, das Kind), mit  
Sie gesprochen haben, von — Sie erzählen, — Ausweis Sie haben  
auf — Sie warten?

\*3. Nahrade přístim věy vztažné a naopak: Der Herr, der mich auf — Sie warten? Neben mir sitzt, reist nach N. Der Zug, der um 8 Uhr abgeht, ist überfüllt. Er gab die im Zug gefundene Tasche ab. Ich fuhr der zwischen L. und Ch. verkehrenden (jezdící) Lokalbahn. Schlecht sehende Menschen tragen eine Brille (brýle). Es zuge einzusteigen.

4. Přeložte: Proč jste hodil ten balík do vozu? Kdo Vám to erboten, in den fahrenden Zug einzusteuern.  
učil? Podívejte se, teď je bedna rozbita a všechno zka-  
řezce zraněný řidič zemřel, než přišel lékař (r Arzt, es, Au-  
Doporučili (man) mi, (abych) zde vystoupil a jel dále sp-  
vlakem, který má přijet za 10 minut. Jízdenka, která je sp-  
roztrhaná (poškozená) nebo jejíž obsah (r Inhalt) nelze p-  
neplatí. Slibil jste mi, (že) tu na mne počkáte. Jsem rád  
jsem vás zastihl před odjezdem. Nevystupujte, dokud vlak  
zastaví. Poslední vůz je poškozen; v příští stanici musí  
cestující přestoupit do jiného vozu.

# ODBORNÉ NÁZVY 23.

Celní služba.

der Zoll, s. Zölle  
der Einfuhrzoll; der Ausfuhrzoll  
die Einfuhr, en; die Ausfuhr  
ein-führen; aus-führen  
die Durchfuhr  
durch-führen; die Durchführung  
verschließen (o, h. -ffen)  
der Verschluß, -fles, Verschüffe  
der Zollverschluß  
der Raumberschluß

clo  
dov  
dov  
dov  
prů  
pro  
uz  
zá  
cel  
pr

clo  
dovozní clo; vývoz  
dovoz; vývoz  
dovézt (zavážeti)  
přivoz  
provézt, provésti  
uzavřít, zamknout  
závěr  
celní závěr  
prostorový závěr

der Zollbeamte, n, n  
 der Zollvertreter, s, -  
 der Zollbegleitschein, es, e  
 der Zollvermerkschein  
 der Zollbeleg, s, e  
 der Zollantrag, es, -anträge  
 der freie Verkehr, s, e  
 verzollen; die Verzollung, en  
 die Zollbehandlung, en  
 die Zollabfertigung, en  
 der Steuer, n  
 die Zollhalle, n  
 die Zollstelle, n  
 die Grenz Zollstelle  
 die Binnen Zollstelle  
 die Zollkassette, n  
 die Zollkosten; die Zollschuld, en  
 die Zollgrenze  
 die Äußerste, n  
 die weichen (ie, h. ie)  
 die Zollanweisung, en  
 die Zollanmeldung, en  
 die Besichtigung, en  
 die Zollschau, en  
 die Zollbefreiung, en  
 die Zölle; die Beschränkung, en  
 die Zollminderlage, n  
 die Zollgutmarke, n  
 die Zollbesetzung, en  
 die Zollverfahren, s  
 die Zollgebiet, es, e  
 die Zollinland, es, -länder  
 die Zollland, es  
 die Zollbrück, s  
 die Zollentwicklung, es, e  
 die Zollinspizier, es, e  
 die Zollmann (ie, h. ie)  
 die Zollmann (slabé)

celní úředník  
celní zástupce  
celní průvodka  
celní záznamka  
celní doklad  
celní návrh  
volný oběh  
procliti; proclení  
celní projednání  
celní vypravení  
daň  
celní síň (revisní)  
celní služebna  
pohraniční celní služebna  
vnitrozemská celní služebna  
celní pokladna  
celní výdaje; celní dluh  
celní hranice  
vlakový soupis  
poukázati  
celní poukázání  
celní prohláška  
prohlídka  
celní prohlídka (ohledání)  
celní osvobození  
omeziti; omezení  
celní skladiště  
celní známka  
celní polepení  
celní řízení  
celní území  
celní vnitrozemí  
cizina  
celní zavazadlo  
celní váha (zásilky)  
celní listina  
prokázati, dokázati  
pověřiti, zmocniti  
splniti  
postupovati  
všímati si (ctiti); dbáti (něčeho)  
dohlížeti, střežiti



### 33. Der Unfall wird untersucht.

Über den Unfall, dessen Folgen die Meldung des Zugführers schildert, kann vielleicht etwas Näheres eine Frau sagen, die es mit eigenen Augen gesehen hat.

A.: Herr Bahnmeister, was werden wir mit dem beschädigten Auto machen? Wird es weggeführt?

B.: Wir ziehen es nur zur Seite und lassen es dort stehen. Es darf nicht weggeführt werden, bevor die Kommission kommt. Dann wird man alles untersuchen und prüfen. Auch die Zeugen und der Wächter Nr. 7 werden verhört. Wissen Sie etwas über den Vorfall?

A.: Nein, ich bin erst später hergerufen worden. Aber die Frau dort soll alles gesehen haben.

B.: Gehen Sie gleich zu ihr und sagen Sie, sie soll noch da bleiben. Auch sie wird verhört werden. — Was ist mit dem verletzten Wagenführer?

A.: Der ist ins Krankenhaus überführt worden, aber er kann sich an nichts erinnern. Vielleicht wird die Frau etwas darüber wissen. Sie kommt ja schon.

C.: Guten Tag! Was wünschen Sie von mir?

B.: Können Sie uns als Augenzeugen sagen, wie sich der Unfall da ereignet hat?

C.: Das ist schwer zu sagen. Es hat sich alles so rasch abgespielt. Ich kam zu den Schranken. Vom Dorf reits geschlossen waren. Der her hörte ich ein Auto fahren. Der Wagenführer fuhr sehr schnell (mit großer Geschwindigkeit) und muß die Schranke übersehen haben. Er

blieb erst auf dem Gleis stehen. Der Vorfall wurde jedoch vom Lokomotivführer noch rechtzeitig bemerkt, denn der Zug wurde einige Schritte vor der Weiterführung zum Stehen gebracht. Mehr weiß ich nicht.  
B.: Das übrige weiß ich schon von meinen Leuten. Ich danke Ihnen. **lidi. Děkuji Vám.**

#### V ý k l a d:

1. Trpný rod se tvoří z pomocného slovesa **werden** = státi se a z minulého přecházení příslušného slovesa (na př. **gelob-t chvá-len**). — Časujeme jen určité sloveso (**werde, wurde, bin a war**):

a) **Neurčitý způsob**: býti chválen = **gelobt werden**.  
b) **Přítomný čas** zní **ich werde + gelobt = jsem chválen(a)**, budoucí čas **ich werde + gelobt + werden = budu chválen(a)**.

|            |            |            |                   |
|------------|------------|------------|-------------------|
| ich werde  | ich werde  | } + gelobt | } + gelobt werden |
| du wirst   | du wirst   |            |                   |
| er wird    | er wird    |            |                   |
| wir werden | wir werden |            |                   |
| ihr werdet | ihr werdet |            |                   |
| sie werden | sie werden |            |                   |

Rozlišuje trpný rod (**werde + přecházení**) od budoucího času (**werde + neurč. zp.**: **ich werde loben = budu chválit!**)

c) **Souminulý čas**: **ich wurde + gelobt = byl jsem chválen**:

|            |            |            |            |
|------------|------------|------------|------------|
| ich wurde  | wir wurden | } + gelobt | } + gelobt |
| du wurdest | ihr wurdet |            |            |
| er wurde   | sie wurden |            |            |

d) **Minulý a předminulý čas** se liší jen pomocným slovesem: **ich bin** nebo **ich war + gelobt worden = byl jsem pochválen**.

|          |           |                 |                 |
|----------|-----------|-----------------|-----------------|
| ich bin  | ich war   | } gelobt worden | } gelobt worden |
| du bist  | du warst  |                 |                 |
| er ist   | er war    |                 |                 |
| wir sind | wir waren |                 |                 |
| ihr seid | ihr waret |                 |                 |
| sie sind | sie waren |                 |                 |



branu, narazil (stoßen) na ni a zůstal stát na kolejích. V tom okamžiku sem přijížděl plně obsazený osobní vlak od X (herankommen). Jenom strojvůdci, který případ včas zpozoroval, je děkujeme, že nehoda neměla vážnějších následků. Auto bylo těžce poškozeno a zraněný řidič byl odvezen do nemocnice. Příčina (e Ursache) neštěstí se vyšetřuje.

## ODBORNÉ NÁZVY 24.

### Služba účetní a pokladni.

rechnen; die Rechnung, en  
der Rechnungsdienst, es, e  
der Rechnungsführer, s, -  
ab-rechnen; die Abrechnung  
um-rechnen; die Umrechnung  
der Umrechnungskurs, es, e  
berechnen; die Berechnung  
die Frachtberechnung  
verrechnen  
zu-rechnen, an-rechnen  
die Zurechnung, die Anrechnung  
die Umbehandlung, en  
zahlen; bezahlen  
aus-zahlen; die Auszahlung, en  
die Frachtabzahlung  
stunden; die Stundung, en  
die Sicherheit, en  
der Preis, es, e; der Fahrpreis  
betragen (es beträgt; u, h. a)  
der Betrag, es, Beträge  
der Kasseneinzelbetrag  
die Kasse, n  
die Güterkasse  
die Fahrkartenkasse  
die Bahnhofskasse  
die Kassenprüfung, en  
der Kassenprüfer, s, -schiffe  
der Fracht, en; die Vorfracht  
die Gepäcfracht

die Gebühr, en; die Nebengebühr  
die Stempelgebühr  
die Beförderungsgebühr  
das Geld, es, er; das Fahrgeld  
das Lagergeld  
das Wagenlängergeld  
das Gehalt, es, Gehälter  
der Lohn, es, Löhne; die Lohnliste, n  
die Zahlungsliste  
die Ausgabe, n; die Barausgabe  
die Nachnahme, en  
der Vorfuß, -fuss, Vorstufte  
der Barvorfuß  
der Freivermerk, es, e  
frei (záznam v nákl. listě)  
die Freibetragsrechnung  
die Forderung, en  
der Frachtsatz, es, -sätze  
der Binnungsverkehr, s, e  
der Anschlußverkehr  
der Bandverkehr  
erheben (o, h. o)  
schalten  
abhalten (du erhältst; ie, h. a)  
ab-liefern; ab-führen  
stunden; abgerundet  
poplatek; vedlejší poplatek  
kolkovné  
převavné  
peníze, jízdné  
skladniště  
zdržené  
služné, plat  
mzda; mzdová listina  
výplatní listina  
výdaj; hotový výdaj  
dobírka  
záloha  
záloha hotovými  
výplatní záznam  
vyplaceně, franko  
výplatní účet  
pohledávka  
sazba dovozného  
místní přeprava  
přípojová přeprava  
svazová přeprava  
vybrati (peníze)  
vráti  
dostati, obdržeti  
odvésti; (odvézt)  
zaokrouhlený

## 34. Ich hätte eine Bitte an Sie.

Der Beamte Neubert hat einem schwierigen Fall zu erliegen. Da er sich nicht zu helfen weiß, wendet er sich an seinen Kollegen Müller mit der Bitte um Rat und Hilfe.

N.: Guten Tag, Herr Oberinspektor! Verzeihen Sie, daß ich störe, ich hätte eine große Bitte an Sie. Können Sie eine Weile Zeit für mich nehmen?

M.: Bitte sehr, ich stehe Ihnen zu Diensten. Es würde mich freuen, wenn ich Ihnen irgendwas nützlich sein könnte. Worum geht es sich?



N.: Aber, ich habe da etwas und weiß nicht, wie ich es richtig entscheiden sollte. Dürfte ich Sie, Herr Oberinspektor, um Ihre Meinung bitten? Würden Sie die Güte haben, mir zu helfen? Ich möchte Sie sehr darum bitten!

M.: Recht gerne, Herr Kollege, aber ich müßte zuerst das ganze Schriftstück durchlesen.

N.: Das wäre vielleicht gar nicht notwendig. Die Sache verhält sich so. (Er erklärt ihm den Fall.) Nun, ich denke, wir sollten es günstig erledigen. Was würden Sie dazu sagen? Wäre es möglich?

M.: Das würde ich nicht empfehlen. Wenn wir uns an die Vorschriften halten, müßten wir es ablehnen. Aber das wäre, meiner Meinung nach, doch ein wenig hart. Am besten wäre es, dem Empfänger wenigstens eine teilweise Entschädigung anzuerkennen. Vielleicht ließe sich eine solche Lösung finden.

N.: Das würde gehen, aber ich meine, daß der Empfänger Anspruch auf volle Entschädigung hat. Der Absender hat die Sendung nicht verladen. Die Sendung ist durch die Bahn verladen worden.

M.: Das wäre dann etwas anderes. Aber das haben Sie mir nicht gesagt! Das konnte ich nicht wissen! Wenn ich das gewußt hätte, so hätte ich es Ihnen gleich gesagt. Dann ist es ganz klar und wir müssen dem Antrag allerdings voll entsprechen.

N.: Ich danke Ihnen bestens, Herr Oberinspektor.

M.: Keine Urache. Gern geschehen. Auf Wiedersehen!

N.: Ale, mám tu něco a nevím, jak bych to měl správně rozhodnouti. Směl bych Vás prositi, pane vrchní inspektore, o Vaše mínění? Byl byste tak laskav a pomohl mi? Vělice bych Vás o to prosil!

M.: Milerád, pane kolego, ale musil bych si napřed celý spis pročísti.

N.: To by snad ani nebylo zapotřebí. Věc se má takto (Vysvětluje mu případ.) Nu, já myslím, že bychom to měli vyřídit příznivě. Co byste tomu řekl? Bylo by to možné?

M.: To bych nedoporučoval. Kdybychom se řídili předpisy, musili bychom to zamítnouti. Ale to by bylo, podle mého názoru, přece trochu kruté (tvrdě). Nejlépe by bylo, kdybychom příznal příjem alespoň částečné odškodnění. Snad by se takové řešení našlo.

N.: To by šlo, ale já bych rád, abychom se řídili plně odškodnění. Odškodnění zásilku nenakládal. Zásilka byla naložena drabou.

M.: Pak by to bylo stejné. Ale to jste mi neprozradil. To jsem nemohl vědět. Tak bych to byl věděl, tak bych Vám to byl řekl hned. Vy jste to docela jasně a zřetelně sime ovšem vyhovět.

N.: Děkuji Vám velmi, pane vrchní inspektore.

M.: Není zač. Pěkně se lo. Na shledanou!

## V ý k l a d.

1. Konjunktiv času souminulého. Souminulý čas ich war, ich ging, ich kam znamená skutečnost: byl jsem, šel jsem, přišel jsem (opravdu!). — Přidáme-li k této tvarům koncovku -e a kde možno přehlásku, vytvoříme t. zv. **konjunktiv nebo-li způsob podmiňovací**. Vyjadřuje přítomnost (nyní!) a v češtině je naznačen slůvkem »bych«.

a) Takto tvoří konjunktiv slovesa pomocná a silná, na př.:  
ich war byl jsem konj. ich wäre byl bych (přehl. + e)  
ich kam přišel jsem ich käme přišel bych  
ich hatte měl jsem ich hätte měl bych (-e už bylo)  
ich wurde stal jsem se ich würde stal bych se  
ich ging šel jsem ich ginge šel bych a pod.

Přehláska je též u sloves nepravidelných: ich möchte — ich möchte chtěl bych, ich könnte, dürfte, müßte, wüßte (jen sollte a wollte jsou bez přehlásky!).

Časujeme koncovkami -e, -est, -en, -et, -en:

|                           |                         |
|---------------------------|-------------------------|
| ich wäre hätte würde      | wir wären hätten würden |
| du wärest hättest würdest | ihr wäret hättet würdet |
| er wäre hätte würde       | sie wären hätten würden |

b) slovesa slabá nikdy nepřehlasují a proto konjunktiv zní stejně jako způsob oznamovací: ich kaufte = koupil jsem i koupil bych, du kauftest koupils i koupil bys atd. Aby nevznikl myl, užívá se tu raději t. zv. **kondicionálu**.

2. Kondicionál se tvoří z tvaru ich würde (v lidové řeči též wüchste), k němuž se přidá prostý **neurčitý způsob** slovesa. Na místo nezřetelného konjunktivu ich kaufte řekneme kondicionál **ich würde + kaufen** koupil bych. Podobně i u sloves bych:

ich käme = ich würde kommen přišel bych,  
ich ginge = ich würde gehen šel bych,  
ich müßte = ich würde essen jedl bych, nebo  
ich möchte essen (rád) bych jedl, chtěl bych j.

Pro toto opisného tvaru se užívá zvlášť tam, kde prostý konjunktiv by byl nejasný (u sloves slabých) nebo neobvyklý (ich würde + essen, fahren místo ich äße, führe atp.). Odpovídá němčina dovoluje užívati kondicionálu jen ve vě-  
st hlavních!



3. Užívání: Konjunktiv vyjadřuje možnost, přání nebo podmínku v přítomnosti nespílitelnou, naznačenou česky »bych«: měl bych, kéž bych měl, kdybych měl. Na př.:

a) přání (kéž = wenn): Ach, kéž bych byl zdrav = Ach, wenn ich gesund wäre! Vynecháme-li wenn, začínáme slovesem: Wäre ich gesund!

b) možnost: Ich wäre glücklich byl bych šťasten. Ich möchte essen (rád) bych jedl, chtěl bych jísti. Was würdest du dazu sagen? Co bys tomu říkal?

c) podmínku: kdybych byl zdrav, byl bych šťasten = Wenn ich gesund wäre, wäre ich glücklich, nebo bez wenn: Wäre ich gesund, (so) wäre ich glücklich. Wenn ich Zeit hätte, ginge ich spazieren (nebo kondic.: würde ich spazieren gehen)

#### 4. Silná slovesa třídy III.: i — a — u (o).

| binden       | vázati      | ich band   | gebunden        |
|--------------|-------------|------------|-----------------|
| finden       | nalézti     | fand       | gefunden        |
| gelingen     | podářiti se | es gelang  | i. gelungen     |
| klingen      | zněti       | es klang   | geklingen       |
| verschwinden | zmizeti     | verschwand | b. verschwunden |
| singen       | zpívati     | sang       | gesungen        |
| sinken       | klesati     | sank       | b. gesunken     |
| springen     | skákat      | sprang     | b. gesprungen   |
| trinken      | píti        | trank      | getrunken       |
| zwingen      | nutiti      | zwang      | gezwungen       |
| beginnen     | začínati    | begann     | begonnen        |
| gewinnen     | získati     | gewann     | gewonnen        |
| schwimmen    | plovati     | schwamm    | b. geschwommen  |

Všimněte si: Je-li v neurč. zp. po -in- jiná souhláska (d, g, k), je čestí -u- (gebunden), jen slovesa s -inn- nebo -imm- mají -o- (begonnen).

#### Nové výrazy:

e Bitte, a prosba  
schwierig těžký, obtížný  
sich wenden obrátiti se  
r Rat, es, Ratschläge rada  
s Hilfe pomoc  
r Oberinspektor, s, en vrchní inspektor

ab-lehnen odmítnouti  
hart tvrdý, krutý  
r Empfänger, s, -příjemce  
teilweise částečný, č.  
e Entschädigung, en odškodnění  
anerkennen (-kannte, k.) uznávat  
příznati

stören vyrušovati  
ich stehe zu Diensten jsem k službám

irgendwie nějak

beihilflich (ná) pomocný

beihilflich sein pomáhati

entscheiden (ie, h. ie) rozhodovati

Meinung, en mínění

Güte, n dobrota

haben Sie die Güte! buďte tak laskav!

recht gerne velmi rád, mile rád

durch-lesen (a, h. e) pročísti

Sache verhält sich so věc se má takto

an die Vorschrift halten (ie, h. a) řídit se předpisem

um-binden (a, h. n) uvazovati e Krawatte, n kravata, vázanka bestrafen potrestati

#### Cvičení.

1. Řekněte v ostatních časech: Ich binde mir die Krawatte an. Ich suche ihn, aber ich finde ihn nicht. Wir trinken Kaffee und essen Brot dazu. Es gelingt ihm alles, was er macht. Niemand hat dich dazu gezwungen. Wann hat es begonnen? Er wird bestraft, weil er in den fahrenden Zug aufspringt.

Opíšte kondicionálem tyto konjunktivy: ich ginge (= ich würde gehen), du erledigstest, er liefe und fiele, wir unterhielten sie vergäße, du schliefest, man glaubte es nicht, Sie sähen, ließe es so, was sagtest du dazu?

Vyjádřete tyto věty konjunktivem času souminulého jako možnost: Ich kann erst morgen kommen (= Ich würde...)

Das ist zu spät. Haben Sie Zeit? Wieviel kostet es? wollen mehr lernen, so geht es nicht. Sie müssen umsteigen. Ich Ihnen helfen? Darf ich Sie begleiten? Es freut mich. So ist es besser.

Jako přání: Er kommt bald! (= Wenn er bald!) Ich bin reich, ich habe eine Million! Wir haben viel Arbeit! Ich weiß es! Ich kann länger schlafen, ich nicht so zeitlich aufstehen!

Profte souvětí podmínečná (s wenn i bez wenn): Es ist so weit: ich komme öfter (= Wenn es... wäre, käme ich



öfter nebo würde ich öfter kommen). Ich weiß es, ich sage es dir. Ich habe Geld, ich kaufe es. Jeder will dem anderen helfen, allen ist geholfen.

5. Přeložte: Byl bych spokojen. Kéž bych byl zdrav! Kdybych byl zdrav, byl bych spokojen. Co bychom z toho (davan) měli, kdybychom měli peníze a přitom nebyli zdraví? — Mohl byste k nám dnes přijít? Velice by nás těšilo, kdybyste nás navštívili. Kdyby bylo pěkně, šli bychom na procházku; kdyby snad (soll) přišlo, mohli bychom jít do biografu (s Kino). Běží práve (Chitěl bych něco jísti, mám hlad. Já bych také jedl, kdybych měl něco dobrého. Takhle čerstvé koláče, to by bylo něco pro mne

## ODBORNÉ NÁZVY 25.

### Personální věci.

der Beamte, n, n; ein Beamter, n, e  
der Bahnbeamte  
der Eisenbahnbedienstete, n, n  
der Beamtin, -innen  
die Angestellte, n, n  
der Vorgesetzte, n, n  
der Untergebene, n, n  
der Zugeteilte, n, n  
zu teilen; die Zuteilung, en  
erteilen  
versetzen; die Versetzung, en  
ernennen (ernannte, h, ernannt) zum  
die Ernennung, en  
die Beförderung, en  
die Betrauung, en  
die Anerkennung, en  
beloben; die Belobung, en  
belohnen; die Belohnung, en  
prüfen; nach-prüfen  
die Dienstprüfung, en  
die Prüfung bestehen  
(-stand, h, -standen)  
vertreten (du vertrittst; a, h, e)  
die Vertretung, en

úředník  
úředník drah  
železniční úředník  
železniční zřízenec  
úřednice  
zaměstnanec  
představený  
podřízený  
přidělený  
přidělit; přidělení  
udělit  
přeložit; přeložení  
jmenovat (čím)  
jmenování  
povýšení (přeprava)  
pověření  
uznání, přiznání  
pochválit; pochvala  
poučit; poučení  
zkoušet; přezkoušení  
služební zkouška  
obstát při zkoušce  
zastupovati  
zastoupení, zastupování

der Vertreter, s, -  
ab-lösen, die Ablösung, en  
an-luchen; das Ansuchen, s, -  
das Gesuch, es, e (ein-reichen)  
ent-sprechen (du ent-sprichst; a, h, o)  
ab-lehnen; die Ablehnung, en  
die Dienstreue, s  
bewilligen; die Bewilligung, en  
ausnahmsweise  
erlauben; gestatten  
die Erlaubnis, -isse  
der Urlaub, es, e  
strafen; bestrafen  
die Strafe, n  
das Strafverfahren, s  
unter-suchen  
ernennen; einbernehmen  
(du -nimmst; a, h, o)  
ab-schließen; die Beschloßwerde, n  
das Verbot, s  
ab-schrecken (du -nimmst dich;  
a, h, o)  
die Dienstordnung, en  
Ent-laffung  
lassen (du ent-läßt; ie, h, o)  
Bestimmung, en  
be-werben (du -wirbst dich;  
a, h, o) (um etwas)  
heben (o, h, o); ent-heben  
ungul-tig; ungul-tig  
schuldig  
zrušiti; zprostiti  
připustný; nepřipustný  
svědomitý  
řádný, zdatný  
nedbalý

## 35. Zum Schluß etwas Heiteres!

Das Schluß bringen wir Ihnen fünf kurze Anekdoten, die Sie ohne Übersetzung lesen und verstehen können.

Der Herr bestimmt: „Mutti, was ist das für ein Bahnhof, durch den wir fahren sind?“ „Mutti, das ist das kleine Gissa ihre Mutter, die, von der ich habe, gerne schlafen möchte.“ „Störe mich nicht, liebes Kind, ich



habe es vergessen.“ — „Mutti, vielleicht erinnerst du dich daran oder fragst mal den Schaffner, denn in jenem Bahnhof ist mit — deine Sandtische<sup>2</sup> aus dem Fenster gefallen...“

<sup>1</sup> něco veselého, <sup>2</sup> ruční kabelka

**Keine Angst!** Der Zug fuhr<sup>2</sup> eben in einen Tunnel ein<sup>2</sup>. „Jetzt sei ruhig“, sagte ein Herr zu einem Jungen<sup>4</sup>, der zum erstenmal<sup>5</sup> mit der Eisenbahn fuhr, „jetzt gehst<sup>6</sup> in die Hölle!“ — „Das macht nichts“, sagte der Junge, „ich muß wieder heraus, ich habe ja eine — Müd- fahrtskarte!“

<sup>1</sup> strach, <sup>2</sup> vjížděl, <sup>3</sup> zticha, <sup>4</sup> hoch, chlapec, <sup>5</sup> po prvé, <sup>6</sup> peklo, <sup>7</sup> zpáteční jízdenka

**Was soll sie sagen?** In einem Abteil sitzen ein Herr und eine Dame, die mit drei Kindern in die Sommerfrische<sup>1</sup> reist. Die Kinder sind sehr ausgelassen<sup>2</sup>: Sie schreien, laufen fortwährend<sup>3</sup> hin und her und sitzen keinen Augenblick still<sup>4</sup>. Endlich reißt<sup>5</sup> dem Herrn die Geduld und er beschwert sich über das Benehmen<sup>6</sup> der Kinder.

Da sagt die Dame: „Ich wundere mich darüber, daß Sie sich so aufregen<sup>7</sup>. Was soll dann ich sagen? Vor einer Weile hat Otto unsere Fahrkarten gerissen und Elsa hat im Abteil nebenan<sup>8</sup> das Fenster eingeschlagen. Bei der Abfahrt war Karlchen frech<sup>9</sup>, ich habe in der Eile meine Geldtasche vergessen und überdies<sup>11</sup> sitzen wir im letzten<sup>12</sup> Zug...“

<sup>1</sup> na letní byt, <sup>2</sup> rozpustilý, <sup>3</sup> neustále, ustavičně, <sup>4</sup> neposedí ani... <sup>5</sup> přejde trpělivost, <sup>6</sup> stězuje si na chování, <sup>7</sup> rozčilujete, <sup>8</sup> vedle, <sup>9</sup> drzý, čilý, <sup>10</sup> nadto, <sup>11</sup> falešný, nesprávný, nepravý

**Der gewissenhafte<sup>1</sup> Eisenbahner.** Ein Brag wurde ein neuer Arbeiter<sup>2</sup> bei der Eisenbahn angestellt<sup>3</sup>. Um ihn am ersten Tag zu wie zu beschäftigen, gab man ihm eine Karne D<sup>4</sup> und beauftragte<sup>5</sup> „Gehen Sie die Schienen entlang<sup>6</sup> und gießen Sie auf jede einen Tropfen<sup>7</sup> D!“

Der gute Mann ging, öste<sup>7</sup> und war nicht mehr gesehen<sup>8</sup>. Nach 14 Tagen traf<sup>9</sup> bei seiner Dienststelle folgendes Telegramm ein: „Sendet D, bin in Brerau.“

<sup>1</sup> svědomitý, <sup>2</sup> výpomocný dělník, <sup>3</sup> přijat, <sup>4</sup> konvice (kanoe) abet koleji, po kolejích, <sup>5</sup> kapka, <sup>6</sup> mazal, <sup>7</sup> mazal, <sup>8</sup> nebyl už spatřen, <sup>9</sup> došel

**Ein Irrtum<sup>1</sup>.** Der Bahnbeamte gab das Zeichen<sup>2</sup> auf Abfahrt der Schnellzug setzte sich langsam in Bewegung<sup>3</sup>, als der Mann mit großen Koffern auf den Bahnsteig gelaufen kam. Der mittelbedige<sup>5</sup> Schaffner, der noch auf dem Trittbrett<sup>6</sup> stand, rief:

den Wagen und half dem einen Herrn in den Wagen, dann zog<sup>7</sup> er noch den zweiten hinein<sup>7</sup> — doch der dritte mußte auf dem Bahnsteig zurückbleiben<sup>8</sup>. Er konnte nicht mehr aufspringen<sup>9</sup>, denn der Zug fuhr schon zu schnell.

Da wandte sich ein Herr zu ihm und sagte: „Es ist sehr ärgerlich<sup>10</sup>, wenn einem der Zug vor der Nase wegfährt...“

„Natürlich ist es ärgerlich“, sagte der Reisende, „aber daran denke ich nicht. Ich kam in einer Stunde mit dem nächsten Zuge fahren. Schlimmer<sup>11</sup> ist es für die zwei Herren, die mich nur zum Zug — begleiten wollten!“

<sup>1</sup> onyl, <sup>2</sup> znamení, <sup>3</sup> dával se do pohybu, rozjížděl se, <sup>4</sup> přiběhli, <sup>5</sup> soucinný, <sup>6</sup> stupátko, <sup>7</sup> vtáhl, <sup>8</sup> zůstatí (zpět), <sup>9</sup> naskočiti, <sup>10</sup> mrzuté, <sup>11</sup> horší

## V ý k l a d.

1. **Konjunktiv času předminulého** má tvary ich **hätte** (u sloves s h a b e n) nebo ich **wäre** (u sloves se s e i n) + **přičestí minulé**. V češtině je »b y l b y c h - l a, na př.:

- a) Ich habe gewußt = věděl jsem — k tomu konjunktiv: ich **hätte gewußt** = **b y l b y c h w e ß t**.
- b) Ich bin gekommen = přišel jsem — ich **wäre gekommen** = **b y l b y c h g e k o m m e n**.

Časujeme jen pomocné sloveso ich hätte (du hättest...) nebo ich wäre (du wärest...).

**Užívání** je podobné jako v čase souminulém (viz str. 172), avšak týká se minulosti. Na př.:

- a) Wenn ich das gewußt hätte! nebo b e z w e n n :  
Hätte ich das gewußt! Kdyb y c h t o b y l (tehdy) věděl jinak.
- b) Ich hätte es anders gemacht já b y c h t o b y l u d e l a l  
Wenn ich das gewußt hätte, } hätte ich es anders gemacht.  
Hätte ich das gewußt, } wäre ich gekommen. Kdybych to byl věděl, byl bych to udělal jinak (byl bych přišel).

2. **Nepravidelná slovesa.** Šest sloves, jinak slabých, mění soumin. a minulém čase hlásku e v a, tři jiná mění též kmen:

|         |                |     |         |          |
|---------|----------------|-----|---------|----------|
| bringen | přinést        | ich | brachte | gebracht |
| denken  | mýsliti        |     | dachte  | gedacht  |
| tun     | činiti, dělati |     | tat     | getan    |



|         |              |     |         |            |
|---------|--------------|-----|---------|------------|
| brennen | hořet, páliť | ich | brannte | gebrannt   |
| kennen  | znáti        |     | kannte  | gekannt    |
| nennen  | jmenovati    |     | nannte  | genannt    |
| rennen  | pádti        |     | rannte  | b. gerannt |
| senden  | posílati     |     | sandte  | gesandt    |
| wenden  | obraceti     |     | wandte  | gewandt    |

Senden a wenden mají též pravidelné ich sendete, wendete, h. gesendet, gewendet.

3. Opakujte jednotlivé kapitoly v Přehledu mluvnice a vypracujte postupně úkoly dnešního cvičení.

### Cvičení opakovací.

1. Podstatná jména. Řekněte člen, 2. p. j. č. a 1. p. množ. č. těchto podstatných jmen: Eisenbahner, Arbeiter, Bruder, Onkel, Mantel, Wagen, Garten, Zimmer, Städtchen; Tag, Sohn, Zug, Stadt, Jahr; Mann, Wald, Irrtum, Kind, Bild, Haus, Buch; Frau, Uhr, Krankheit, Kasse, Fahrkarte; Knabe, Kollege, Mensch, Herr. — Dále: Schaffner, Messer, Gabel, Löffel, Abteil, Koffer, Hand, Korb, Glas.

2. Utvořte složená podstatná jména, určete jejich člen, množ. číslo a český význam: Bahn: Eisen-, Straße-, -hof-, -Steig, -Wächter, Lokal-; Zug: -Führer, schnell-, -mannschaft, -Person-, eilen-, Güter-, Arbeiter-; Wagen: Kraft-, schlafen-, -Schienen-, Klasse, Signal-, Güter-, Person-; Gepäck: -Träger, -Koffer, -Schalter-, Reise-, -Aufgabe, -Wagen, Hand-; Platz: -Leute, -sitzen-, -Karte; Geld: -Tasche, Tasche-, Fahr-, klein-, Trink-

\*3. Určete, která podstatná jména patří k těmto slovesům: ziehen (vlak), sitzen (sedadlo), fahren (jízda, odjezd), arbeiten (dělník), tragen (nosič), verspäten (zpoždění), reisen (cesta), sprechen (řeč), packen (zavazadlo), gehen (chodit), fahren (východ), rauchen (kuřák, nekuřák), helfen (pomoci), schreiben (psaní, spis). — Udejte základní tvary sloves a jmen!

4. Přídavná jména. Skloňujte: ein langer Zug, der erste Zug, unser alter Freund, die große Kiste, ein (mein) altes Buch, das neue Haus; ein höherer Beamter, dieser Beamter, ein junger Herr; dunkles Bier. — Doplněte koncovky: Ein junger Beamter sucht ein klein- Zimmer mit elektrisch- Licht in modern- Hause. Was macht Ihr alt- Bruder? Was wollen

mit dies- groß- Koffer? Wünsch- Sie schwarz- oder weiß- Kaffee? Ein fremd- Herr will mit mein- Kollege- sprechen.

5. Opakujte předložky a přeložte: Jedu do Brna, na Moravu, přes Přerov, na dovolenou, k babičce, k Vám. Jedeme vlakem, lesem, po mostě, tunelem, podél řeky. Oni jezdí druhou třídou, v jídelním voze. Jezdím v neděli, každý den s bratrem a s dobrým přítelem do města. Pojedu zítra nebo pozítří v 1/2 9. z Hlavního nádraží přes Jihlavu do Brna. Kdy pojedete dále (nazpět, domů)? Co tím chcete říci? Na koho nebo nač tu čekáme? Kdo za to může? Já o tom nic nevím, nebyl jsem při tom.

6. Říkejte v různých osobách: Ich nehme meinen Koffer und trage ihn zur Bahn. Ich werde morgen mit meinem Freunde nach N. fahren; ich reise morgen ab. Ich freue mich darauf. Ich bin zu spät gekommen. Ich habe den Zug versäumt, ich muß warten. Ich weiß nicht, ob ich erwartet werde.

7. Sein oder haben? Řekněte v čase minulém: Wohin — Otto (gehen)? Wann — Sie (kommen)? Von wem — du es (bekommen)? Wann — du schlafen (gehen)? — du bald (einschlafen)? Wie lange — du (schlafen)? — du selbst (erwachen) oder — dich jemand (wecken)? Er — schon (aufstehen) und — (waschen und ankleiden). Wo — Sie (sitzen, stehen)? Der Herr — (eilen) und — (fallen). Das — ihm nicht (gefallen). Die Züge — (entgleisen, zusammenstoßen).

8. Doplněte neurčitý způsob (prostý nebo s zu): Ich bin bereit (mit-fahren), aber Sie müssen mir (helfen). Wir dürfen keine Zeit (verlieren), es ist die höchste Zeit (gehen). Sie müssen (teilen), um den Zug nicht (versäumen). Es ist besser um 10 Minuten früher (kommen) als eine Stunde (warten müssen). Darf man (ist es erlaubt), Hunde (mit-nehmen)? Vergiß nicht (um-steigen)! Das brauchst du mir nicht (sagen), ich weiß nicht (helfen). Jetzt haben Sie nichts anderes (tun) als (ein-steigen und (fahren). Er ließ sich ins Hotel (fahren). Ich wünsche wohl (speisen)! Er läßt dich herzlich grüßen.

9. Řekněte tyto věty v podmiňovacím způsobě času soumin. předmin.: Ich sage es nicht (= ich würde, ich hätte es ge-), wenn ich es weiß, das erwarte ich nie, ich bleibe dort, ich komme später; Sie tun besser: wenn Sie schweigen (lernen, auf-fahren, noch warten, schlafen, noch einmal kommen). Mein Grund ist froh, wenn ich ihn besuche. Können Sie nicht früher kommen? Ich helfe Ihnen, wenn Sie wünschen.



10. Pročtete si znovu **odborné názvy** a p ř e l o ž t e: František Novotný je železničním úředníkem (zřízencem, strojevodou, průvodčím vlaků, skladištním úředníkem atd.). Narodil se dne 10. května 19... v... a je příslušný do... Je ženat (svoboden, vdovec) a má 3 malé děti. Bydlí v... Je mu již ... let. U dráhy slouží od roku .... (K dráze byl přijat v roce .....). Službu nastoupil ve stanici ..... Při nástupu služby se hlásil panu přednostovi. Pan přednost ho přidělil napřed do skladiště. Po několika měsících byl určen k zácviku v telegrafní službě. V roce 19... byl přeložen na vlastní žádost (ze služebních důvodů) do stanice ..... ke službě dopravní. Služební zkoušky vykonal s dobrým výsledkem (s úspěchem, s. e). (U služební zkoušky obstál s dobrým výsledkem). O rok později (brzy nato) byl jmenován (zum) staničním manipulátem (provozním dozorcem, skladníkem, průvodčím vlaků atd.) Nyní koná službu jako výpravčí vlaků ve stanici ..... a při tom vydává též jízdenky. Má mnoho práce, ale nestěžuje si. Jeho představení jsou s ním spokojeni, protože je spolehlivý. V červenci bude zastupovati svého kolegu v nákladní pokladně a v srpnu půjde pak sám na dovolenou. Novotný je svědomitý železničář. Dosud nebyl trestán. U dráhy je mnoho takových řádných zaměstnanců.

Vypravujte souvisle v 1. osobě upravené podle svých poměrů

## ODBORNÉ NÁZVY 26.

S p r á v n í s l u ž b a.

verwalten; der Verwalter, s, -  
die Eisenbahnverwaltung  
das Verkehrsministerium, s, -rien  
die Eisenbahndirektion, en  
die Reichsbahndirektion  
der Direktionsbezirk, s, e  
die Behörde, n; das Amt, es, Unter  
behördlich, amtlich  
die Amtshandlung, en  
das Blatt, es, Blätter  
das Amtsblatt  
das Einlegeblatt; ein-legen

spravovati; správce  
správa  
železniční správa  
ministerstvo dopravy  
ředitelství drah  
ředitelství říšských drah  
ředitelský úsek  
úřad  
úřední  
úřední jednání  
list  
úřední list (věstník)  
vločka; vložit

der Erlaß, -fess, Erlasse  
der Dienstbefehl, es, e  
der Nachtrag, s, Nachträge  
nachträglich  
der Bericht, es, e (erstatten)  
die Nachricht, en  
berichten, benachrichtigen  
der Vorschlag, s, Vorschläge  
vor-schlagen (du schlägst v.; u, h. a)  
der Antrag, s, Anträge  
beantragen (slabě)  
entwerfen (du entwirfst; a, h. o)  
der Entwurf, es, Entwürfe  
an-ordnen, beordnen  
die Anordnung, en; Verordnung, en  
erleiden; die Erledigung, en  
entscheiden (ie, h. ie)  
die Entscheidung, en  
die Genehmigung, en; genehmigen  
die Berechtigung, en  
die Vorsehrung, en (treffen;  
du triffst; a, h. o)  
die Maßnahme, n  
die Verfügung, en  
der Wirkungsbereich, es, e  
der Vertrag, s, Verträge  
die Vereinbarung, en  
vereinbaren  
abhandeln; die Behandlung, en  
die Beratung, en (über etwas)  
berufen (ie, h. u)  
die Bedingung, en  
die Bedingung  
die Verantwortung  
antragen; die Bestätigung, en  
stellen; die Bestellung, en  
die Bestellung, es, e  
die Bestätigung  
entscheiden; verlaublichen  
ent-geben (du gibst b.; a, h. e)  
entlassen (slabě)  
entlegen (a, h. e)

výnos  
služební rozkaz  
dodatek  
dodatečný, -ě  
zpráva (podati)  
zpráva  
zpraviti, oznámiti  
návrh  
navrhovati  
návrh  
navrhovati  
návrh, nákras  
naříditi  
nařízení  
vyříditi, vyřízení  
rozhodnouti  
rozhodnutí  
schválení; schváliti  
oprávnění  
opatření (učiniti)  
opatření  
opatření, příkaz  
pravomoc, obor působnosti  
smlouva  
dohoda, ujednání  
sjednati, smluviti  
projednati; projednání  
porada (o čem)  
svolati  
podmínka  
odpovědnost, ručení  
odpovědnost  
potvrditi; potvrzení  
objednati; objednávka  
objednací list  
zmocniti  
uveřejniti; vyhlásiti  
vyhlásiti, oznámiti  
zaříditi; dáti podnět  
podléhati.



# Přehled mluvnice.

## Výslovnost a pravopis.

### 1. Samohlásky.

ä = e široké: ústa nastrojíme na a, ale vyslovíme e (zählen);  
ö = e temné: ústa nastrojíme na o, ale vyslovíme e (schön);  
ü = y temné: ústa nastrojíme na u, ale vyslovíme y (üben);  
ei, ai = aj, přesněji ae (ein, Mai), eu, äu = oj, přesněji oö (heute, Bäume), ie = i (hier).

### 2. Souhlásky.

s = téměř z, ale jen před samohláskou na začátku slova, mezi samohláskami a po l, m, n, r (so, lesen, Bremse, unser);  
ss, ß, ſ = vždy s (Klasse, grüßen, auſzählen);  
sch = š (schon), tsch = č (deutsch), sp, st = šp, št, ale jen na začátku německých slov, i složených (sprechen, stehlen, ver-sprechen);  
chs = ks nebo x (sechs, Achse);  
v, ph (jen v cizích slovech) = f (viel, Telegraphist, ale lze psáti Telegrafist), w = v (was); v však také v (Pulver, Revisor);  
t, tz = c (Zug, Platz);  
d v koncovce = ig se vyslovuje také -ich (dreißich); ng se vyslovuje (nosově): (singen, Sendungen);  
k a t před samohláskou na začátku slova se vyslovují s příde-  
m h (Kind — kind, tausend — tauseſend);  
h vyslovujeme jen na začátku slov (hier); jinak značí délku  
předchozí samohlásky a nevyslovuje se (Bahn, Uhr, froh); slova  
wie gehen, stehlen vyslovujeme buď géen nebo gén.



### 3. Délka samohlásek.

Dlouze vyslovujeme

- a) samohlásky zdvojené (Haar, Tee, Boot),
- b) hlásky ie jako í (hier, wieder),
- c) samohlásku před -h, které nevyslovujeme (fahren),
- d) přízvukové slabiky, za nimiž je jen jedna souhlásková nebo žádná (gut, aber, genug, wo, so).

Krátké jsou samohlásky

- a) za nimiž jsou dvě stejné nebo různé souhlásky (alles, Kasse, Platz, decken, Achtung, Tisch); výjimečně vyslovujeme dlouze: Erde, Pferd, erst, werden, husten, Obst a pod.
- b) ve všech slabikách nepřizvukovaných (gesund, beschreiben),
- c) v některých jednoslabičných slovech (was, das, von, an, um, mit, weg).

### 4. Přízvuk.

Přízvuk je v němčině na slabice kmenové; není to vždy první slabika jako v češtině. Nepřizvukované jsou vždy o dlučitelné předpony **be-, ge-, emp-, ent-, er-, ver-, zer-** (belehren, gehören, empfangen, enthalten, erzählen, verloben a zerschlagen).

V nepřizvukových předponách **ver-, zer-** a v koncovkách **-el-, -er-, -eln-, -ern** se e téměř nevyslovuje (verladen, zerbrechen, machen, Sessel, Heizer, Tafeln, sondern); vyslovuje se e jen v koncové skupině -ngen (singen, Sendungen).

### 5. Dělení slabik.

Slova složená dělíme podle částí, z nichž vznikla: *Bahn-karte, Fahr-karte, Schreib-tisch*, při čemž zvláště upozorňujeme na složeniny: **war-um, dar-auf, dar-in, her-ein, hin-aus**.

Je-li ve slovech jednoduchých mezi dvěma samohláskami souhlásková jediná, patří k slabice následující: **ch, sch, ß, ph, th** a **st** se nedělí: *le-sen, ma-chen, wa-schen, grü-ßen, Te-le-gra-phon, ka-tho-lisch* (katholisch, kosten, Fenster, der sech-ste).

Jsou-li mezi samohláskami dvě nebo více souhláskových, píšeme na druhou řádku jen souhlásku poslední: *kön-nen, ler-nen, lern-te, punk-t-lich*; při tom dělíme *dek-ken*, a *tz* v *t-z*: *set-zen* (ovšem *deck-te, setz-te*).

## Podstatná jména.

### 1. Rod.

Podstatná jména, t. j. jména osob, zvířat i věcí (der Vater, die Gans, das Gepäck, die Frage, das Jahr) se píší velkým začátečním písmenem a jsou rodu mužského, ženského a středního.

**Mužského rodu** jsou jména mužských bytostí (der Vater, der Heizer, der Hahn [kohout]), jména dní, měsíců a ročních období (der Tag, der Sonntag, der März, der Winter).

**Ženského rodu** jsou jména ženských bytostí (die Mutter, die Frau, die Gans), četná jména řek (die Moldau, die March), mnohá jména stromů a květů (die Linde [lipa], die Blume, die Rose [růže]) a všechna podstatná jména končící na **-heit, -keit, -schaft, -ung, -in, -ei** (die Krankheit, die Fähigkeit [schopnost], die Mannschaft, die Sendung, die Schreiberin, die Druckerei).

**Středního rodu** jsou jména nedospělých bytostí (das Kind), vlastní jména země a měst [(das) Böhmen, (das) Prag], jména kovů (das Eisen), zdobená jména končící na **-chen** a **-lein** (das Bettchen, das Büchlein), jména končící na **-tum** (das Kaisertum [císařství]) a podstatná jména slovesná (das Reisen, das Schreiben, das Leben, das Lernen).

To jsou jen pravidla pomocná, z nichž je několik výjimek na př. das Weib [žena], das Fräulein, das Mädchen, der Rhein [řeka], die Slowakei [Slovensko], die Schweiz [Švýcarsko], der Stahl [ocel], der Irrtum, der Reichtum [bohatství].

● Rod složených slov se řídí podle poslední jejich části (r Tisch: der Schreibtisch, e Stelle: die Dienststelle, Geld: das Taschengeld, e Tasche: die Geldtasche, s Gut: das Zollgut).

Dvojitý rod mají některá podstatná jména při:

- a) stejném významu das (der) Abteil oddíl, oddělení; das (der) Liter liter; das (der) Meter metr; das (der) Kilometer [kilometr];
- b) různém významu (der Band svazek, das Band kniha; der Hut klobouk, die Hut ochrana; der Leiter správ-



ce, die Leiter zebřík; der Messer měříč, das Messer nůž; der See jezero, die See moře; der Tor bloud, das Tor brána; der Verdienst výdělek, das Verdienst zásluha).

## 2. Člen.

Rod podstatných jmen udává jejich člen. Rozlišujeme člen určitý **der, die, das**, množ. čís. **die** a člen neurčitý **ein, eine, ein**, jenž množ. čís. nemá.

Mluvíme-li po prvé o nějaké osobě nebo věci dosud neznámé nebo neurčité, klademe člen neurčitý: Dort ist ein Heizer. Tam je (nějaký, neznámý) topič.

Mluvíme-li o osobě nebo věci již známé nebo určité, klademe člen určitý: Wie heißt der Heizer? Jak se jmenuje ten topič? (o němž jsme již mluvili).

Vyslovíme-li člen s důrazem, značí:

- ein, eine, ein číslovku jeden, jedna, jedno: Ist nur ein Schaffner da? Je tu jen jeden průvodčí?
- der, die, das ukazovací zájmeno ten, ta, to: Wo ist der Zugsicherer? Kde je návestník? Der ist hinten. Ten je vzadu.

Bez členu klademe:

- jména země a měst, pokud jsou středního rodu (Böhmen, Prag, aus Mähren, in Brünn, nach Prerau), ale a při dativním jméně: das goldene Prag, das schöne Böhmen podobně též země rodu žen.: die Slowakei, die Schweiz;
- jména látková (nápoje, potraviny, hmoty), míněná neurčitě množstvím (Ich trinke Bier und Wein. Sie essen Brot. Wir brauchen Kohle. Er kauft Mehl und Zucker. Das ist aus Eisen. Haben Sie Geld?);

- podstatná jména po názvech měr, vah a množství [zwei Glas Bier, zehn Liter Milch, ein Kilo Fleisch, ein Stück Brot, ein bißchen Zucker, mehr Salz, zwei Paar Schuhe, drei Schock (kopa) Eier, zwei Faß (sud) Wein, fünf Flaschen Wein, 6 Grad (stupěň), zehn Kannen Obst]. Všimněte si, že názvy měr a vah rodu mužského a středního se po číslovkách kladou v neskloněném tvaru míry rodu ženského mají příponu -(e)n;

- podstatná jména v doplňku (Ich bin Bahnbediensteter. Er ist Telegraphist, Beamter. Bahnhofsvorsteher atd.);

- podstatná jména množného čísla, která by měla v jednotném čísle neurčitý člen (Dort ist eine Sendung. Dort sind Sendungen);

- podstatná jména v oslovení (5. pád v češtině) — (Vater! Karl! Herr Lehrer! Herr Inspektor! Lieber Freund! Was wünschen Sie, mein Herr? Womit kann ich dienen, meine Herren?)
- jména osobní (Karl, Franz), nápisy (Gepäckaufbewahrung, Schreibstube, Fahrkartenausgabe) a podstatná jména předložkami v ustálených rčeních (laut Tarif, nach Hause, zu Hause, zu Fuß [pěšky]).

## 3. Číslo.

V němčině je **jednotné a množné číslo** jako v češtině: der Tag — die Tage, der Zug — die Züge.

**Jednotná čísla** jsou v němčině na rozdíl od českých pomnožných na př. der Mund ústa, der Ofen kamna, die Schere nůžky, die Tür dveře, die Uhr hodiny, die Zange kleště, Böhmen Čechy; proto pamatujte: Dieser Ofen ist aus Eisen. Tato kamna jsou ze železa. Die Uhr geht gut. Ty hodiny jsou dobře. Böhmen ist schön. Čechy jsou krásné.

**Dvoji množné číslo** při různých významu mají například die Bank, die Bänke lavice, die Banken banky; das Tuch, die Tücher šátky, die Tuche sukna; das Wort, die Wörter slova, slovíčka (jednotlivá), die Worte slova (řeč souvislá). Jméno **der Mann** ve slovech složených, která znamenají lidské stavy, má v množném čísle — Leute der Kaufmann obchodník) — die Kaufleute, der Fuhrmann (vozka) — die Fuhrleute, v ostatních slovech má v množném čísle — Männer der Signalmann — die Signalmänner).

## Sklonění číslu.

| Otázky pádové | Číslo jednotné |            |             | množné       |
|---------------|----------------|------------|-------------|--------------|
|               | mužský rod     | ženský rod | střední rod | všechny rody |
| kdo? co?      | der ein        | die eine   | das ein     | die          |
| koho? čeho?   | des eines      | der einer  | des eines   | der          |
| komu? čemu?   | dem einem      | der einer  | dem einem   | den          |
| koho? co?     | den einen      | die eine   | das ein     | die          |

nechá množ. čís.  
neurčitý člen



5. Sklonění podstatných jmen.

Sklonění podstatných jmen rozdělujeme na:

A. silné, B. slabé, C. smíšené.

A. Silné sklonění má v mužském a středním rodě v 2. pádě jednotného čísla příponu -(e)s, v 3. pádě -(e); v ženském rodě nemá v jednotném čísle žádné přípony. Podle přípony v množném čísle rozlišujeme:

- 1. bez přípony,
- 2. s příponou -e,
- 3. s příponou -er.

B. Slabé sklonění má ve všech pádech, mimo 1. pád jedn. čísla příponu -(e)n.

C. Smíšené sklonění má v jednotném čísle přípony sklonění silného, v množném čísle přípony sklonění slabého; proto se mu říká smíšené.

A. Sklonění silné.

1. (množ. čís. bez přípony)

| pád | mužský rod   |              | střední rod   |
|-----|--------------|--------------|---------------|
| 1.  | der Heizer   | der Bruder   | das Fenster   |
| 2.  | des Heizers  | des Bruders  | des Fensters  |
| 3.  | dem Heizer   | dem Bruder   | dem Fenster   |
| 4.  | den Heizer   | den Bruder   | das Fenster   |
| 1.  | die Heizer   | die Brüder   | die Fenster   |
| 2.  | der Heizer   | der Brüder   | der Fenster   |
| 3.  | den Heizer-n | den Brüder-n | den Fenster-n |
| 4.  | die Heizer   | die Brüder   | die Fenster   |

a) Jako der Heizer se skloňuje podstatná jména rodu mužského, končící na -el, -er, -en, která v množném čísle mají příponu -n, na př. der Onkel, der Sessel, der Schlüssel, der Koffer, der Arbeiter, der Lehrer, der Heller, der Träger, der Zugführer, der Hallenleiter, der Koffer, der Zettel, der Wagen, der Schreiber, der Zettel; jako der Bruder skloňuje podstatná jména, která v množném čísle mají příponu -n, na př. der Vater, der Mantel, der Nagel, der Ofen, der Garten, der Apfel, der Schwager.

b) Jako das Fenster se skloňuje podstatná jména rodu středního, končící na -el, -er, -en, -e a zrodněná na -chen, -lein, na př. das Zimmer, das Messer, das Zeichen, das Gebäude, das Leben, das Schreiben, das Reisen (podstatná jména slovesná), das Mädchen, das Fräulein.

Z podstatných jmen rodu ženského sem patří jen die Mutter, die Tochter, množ. č. die Mütter, die Töchter.

2. (množ. čís. s příponou -e).

| pád | mužský rod |           | střední rod | ženský rod |
|-----|------------|-----------|-------------|------------|
| 1.  | der Tag    | der Zug   | das Jahr    | die Hand   |
| 2.  | des Tages  | des Zuges | des Jahres  | der Hand   |
| 3.  | dem Tage   | dem Zuge  | dem Jahre   | der Hand   |
| 4.  | den Tag    | den Zug   | das Jahr    | die Hand   |
| 1.  | die Tage   | die Züge  | die Jahre   | die Hände  |
| 2.  | der Tage   | der Züge  | der Jahre   | der Hände  |
| 3.  | den Tagen  | den Zügen | den Jahren  | den Händen |
| 4.  | die Tage   | die Züge  | die Jahre   | die Hände  |

a) Jako der Tag se skloňuje většina podstatných jmen rodu mužského, která v množném čísle nepřehlasují, na př. der Brief, der Tisch, der Bleistift, der Begleitschein (der Schein), der Befehl, der Monat, der Preis, der Kurs, der Apparat, der Freund, der Weg; jako der Zug skloňuje se podstatná jména (většinou jednoslabičná), která v množném čísle nepřehlasují, na př. der Bahnhof (der Hof), der Platz, der Sohn, der Kopf (hlava), der Hut, der Korb, der Baum, der Betrag, der Gang, der Sack, der Satz.

● Podstatná jména končící na -and, -at, -ig, -ling vy-pouštějí obyčejně ve 2. a 3. pádě jednotného čísla hlásku -e, na př. der Heiland (spasitel), der Abend, der Monat, der König (král), der Lehrling (učedník). Ve 3. pádě se vynechává přípona -e často také i u jiných podstatných jmen, na př. im Dienst, im Frachtbrief, am Bahnhof.

b) Jako das Jahr se skloňuje podstatná jména rodu středního bez přehlasů, na př. das Haar, das Heft, das Stück, das Papier, das Gleis, das Paket, das Signal. Sem patří též všechna podstatná jména končící na -nis, v množ. čís. -nisse, na př. das Verzeichnis (des Verzeichnisses, die Verzeichnisse).



c) Jako **die Hand** se skloňuje asi 40—45 podstatných jmen rodu ženského, která v množném čísle přehlásují, na př. die Nacht, die Stadt, die Wand, die Bank (lavice), die Gans, die Kraft (síla).

3. (množ. čís. s příponou -er).

| pád | mužský rod   | střední rod  |              |
|-----|--------------|--------------|--------------|
| 1.  | der Mann     | das Kind     | das Buch     |
| 2.  | des Mann-es  | des Kind-es  | des Buch-es  |
| 3.  | dem Mann-e   | dem Kind-e   | dem Buch-e   |
| 4.  | den Mann     | das Kind     | das Buch     |
| 1.  | die Männ-er  | die Kind-er  | die Büch-er  |
| 2.  | der Männ-er  | der Kind-er  | der Büch-er  |
| 3.  | den Männ-ern | den Kind-ern | den Büch-ern |
| 4.  | die Männ-er  | die Kind-er  | die Büch-er  |

a) Jako **der Mann** se skloňuje jen málo podstatných jmen rodu mužského, která — pokud je to možné — vždy přehlásují, na př. der Wald, der Rand (okraj), der Leib (tělo), der Reichtum (bohatství), der Irrtum.

b) Jako **das Kind** se skloňuje většina podstatných jmen rodu středního, jednoslabičných, která nepřehlásují, na př. das Feld, das Bild, das Kleid (šaty), das Weib (žena), das Lied (píseň), das Brett (prkno), das Ei; jako **das Buch** podstatná jména, která přehlásují, na př. das Faß (sud), das Glas, das Gut, das Blatt, das Amt, das Dorf, das Tal, das Rad, das Haus, das Bad.

## B. Sklonění slabé.

| p. | jednotné číslo |           | množné číslo |           |
|----|----------------|-----------|--------------|-----------|
|    | Knabe          | Mensch    | die Knabe-n  | Mensch-en |
| 1. | der Knabe      | Mensch    | der Knabe-n  | Mensch-en |
| 2. | des Knabe-n    | Mensch-en | den Knabe-n  | Mensch-en |
| 3. | dem Knabe-n    | Mensch-en | die Knabe-n  | Mensch-en |
| 4. | den Knabe-n    | Mensch-en |              |           |

Slabě se skloňují jen některá podstatná jména rodu mužského, životná, která nikdy nepřehlásují.

Jako **der Knabe** (s příponou -n) se skloňují mužská podst. jména končící na -e Zeuge, der Bote (posel), der Kunde, der Hase (zajíc), der Tscheche, der Russe (Rus), (příslušníci národů); jako **der Mensch** (s příponou -en) se skloňují na př. der Soldat (voják), der Held (hrdina), der Katholik (příslušníci náboženství), der Präsident, der Student, der Advokat (cizí slova).

**Der Herr** má v jedn. čís. -n (des Herrn atd.), v množ. čís. -en (die Herren atd.).

● Slova **der Name**, Friede (mír), Funke, Gedanke (myšlenka), Glaube (víra), Haufe (hromada), Wille (vůle), Same (sémě), Schade (škoda) mají v 2. p. j. č. -ens, v ostatních pádech -en: der Name, des Namens, dem Namen, den Namen; mn. č. die (der, den, die) Namen.

## C. Sklonění smíšené.

| pád | mužský rod   | ženský rod  | střední rod |
|-----|--------------|-------------|-------------|
| 1.  | der Staat    | die Bahn    | die Karte   |
| 2.  | des Staat-es | der Bahn    | der Karte   |
| 3.  | dem Staat-e  | der Bahn    | der Karte   |
| 4.  | den Staat    | die Bahn    | die Karte   |
| 1.  | die Staat-en | die Bahn-en | die Karte-n |
| 2.  | der Staat-en | der Bahn-en | der Karte-n |
| 3.  | den Staat-en | den Bahn-en | den Karte-n |
| 4.  | die Staat-en | die Bahn-en | die Karte-n |

Ve smíšeném sklonění přehlásování není.

a) Jako **der Staat** se skloňuje jen málo podstatných jmen rodu mužského, na př. der Schmerz (bolest), der Strahl (paprsek), der Nachbar (soused, ale také des Nachbarn), der Motor, der Doktor, der Professor, der Inspektor (cizí).

b) Jako **die Bahn** (s příponou -en) nebo **die Karte** (s příponou -n) se skloňuje většina podstatných jmen rodu ženského; jako **die Bahn** se skloňují na př. die Frau, die Antwort, die Arbeit, die Gefahr (nebezpečí), die Pflicht, die Tür, die Uhr, die Zahl, die Zeit, die Vorschrift, die Person a všechna podstatná jména končící na -heit, -keit, -schaft, -ung, -ei, -in (v množ. č. -innen), -ion, která jsou vždy rodu ženského (viz str. 185), na př. die Molkerei (mlékárna), die Wahrheit (pravda), die Klei-



# Přehled sklonění podstatných jmen.

| Rod     | Člen   | silné                                              |           |            | slabé               | smíšené       |
|---------|--------|----------------------------------------------------|-----------|------------|---------------------|---------------|
|         |        | 2. p. jed. č. muž. a stř. - (e)s, žen. bez přípony | mn. č. 0  | mn. č. -er | 2. p. jed. č. -e(n) | jed. č. silné |
| mužský  | 1. der | Tag                                                | Heizer    |            | Knabe               |               |
|         | 2. des | Tag-es                                             | Heizer-s  |            | Knabe-n             |               |
|         | 1. die | Tag-e                                              | Heizer    |            | Knabe-n             |               |
|         | 1. der | Zug                                                | Bruder    | Mann       | Mensch              | Staat         |
|         | 2. des | Zug-es                                             | Bruder-s  | Mann-es    | Mensch-en           | Staat-es      |
| ženský  | 1. die | Züge                                               | Brüder    | Männ-er    | Mensch-en           | Staat-en      |
|         | 1. die | Hand                                               | Mutter    |            |                     | Bahn          |
|         | 2. der | Hand                                               | Mutter    |            |                     | Bahn          |
| střední | 1. die | Händ-e                                             | Mütter    |            |                     | Bahn-en       |
|         | 1. das | Jahr                                               | Fenster   | Kind       |                     | Ohr           |
|         | 2. des | Jahr-es                                            | Fenster-s | Kind-es    |                     | Ohr-es        |
|         | 1. die | Jahr-e                                             | Fenster   | Buch       |                     | Ohr-en        |
|         |        |                                                    |           | Buch-es    |                     |               |
|         |        |                                                    |           | Büch-er    |                     |               |

U každého podstatného jména si pamatujeme člen (rod) a 3 základní tvary: 1. a 2. p. č. jedn. a 1. p. č. množného, z nichž tvoříme všechny ostatní pády podle těchto pravidel:

- Ženský rod má celé jednotné číslo bez koncovky.
- Střední rod má 1. a 4. pád jedn. č. stejný (bez koncovky).
- V mužském a středním rodě jedn. č. platí:
  - Má-li 2. p. j. č. -es, má 3. p. -e, 4. p. je bez koncovky;
  - má-li 2. p. j. č. -s, je 3. a 4. p. bez koncovky;
  - má-li 2. p. j. č. -n, (jen v r. mužském), je -n ve všech ostatních pádech.
- Množné číslo má 1., 2. a 4. p. (kromě člena) úplně stejný, jen 3. pád přibírá vždy ještě -n, není-li už v 1. pádě.
- Přehlíšku v množ. č. je nutno si zapamatovat. Je vždy ženských s příp. -e, u středních jen při -er (kde možno), nikdy při -en (slabé)!

Výjimky: der Herr, der Name viz str. 191, das Herz, jména vlastní a cizí str. 192.

nigkeit (malíčkost), die Wirtschaft (hospodářství), die Rechnung, die Beamtin, die Pragerin (Pražanka), die Direktion; jako die Karte se skloňují podstatná jména končící na -e, -el, -er (mimo die Mutter a die Tochter) na př. die Kiste, die Klasse, die Blume, die Krone, die Frage, die Aufgabe, die Familie (cizí), die Tafel, die Semmel, die Feder, die Schwester.

c) Jako das Ohr se skloňují na př. das Auge, das Bett, das Ende, das Hemd, das Ministerium (množ. č. Ministerien), (cizí); výjimka: das Herz (srdce), des Herzens, dem Herzen, das Herz; die Herzen atd.

Přehled sklonění podstatných jmen je na následující stránce.

## 6. Sklonění jmen vlastních.

Jména osobní a) bez členů mají ve 2. pádě příponu -s: Karl-s, Müller-s, Anna-s; ženská na -e a mužská končící sykavkou s, z, tz, x mají příponu -(e)ns: Franz-ens, Hans-ens, Fritz-ens, Marie-ns, Hermine-ns. Tuto příponu přibírá jen poslední jméno: das Haus Karl Müllers, die Vorschrift Inspektor Johann Nováks;

b) s členem, přídavným jménem nebo titulem s členem nemají přípony: des Karl, des Müller, der Anna, des kleinen Franz, das Haus des Karl Müller, die Unterschrift des Inspektors Novák, die Tochter des Herrn Vorstehers Hradil. Titul Doktor se nesklonuje: die Anschrift des Herrn Doktor Müller.

Jména zemí a měst, pokud se kladou bez členu (viz str. 186), mají rovněž jen ve 2. pádě příponu -s: die Lage Europas, Prags, Brünns, die Einwohner Mährens. U jmen končících sykavkou nelze přidati -s a proto se 2. pád opisuje předložkou von: die Einwohner von Budweis, von Königgrätz a pod.

## 7. Sklonění jmen cizích.

Podstatná jména cizího původu zachovávají většinou svůj původní přízvuk i pravopis, avšak skloňují se jako slova německá: das Theater, -s; das Signal, s, e (silné); der Kollege, n, e (slabé); der Inspektor, s, die Inspektoren; die Lokomotive, n, das Ministerium, s, die Ministerien (smíšené) atd.

Cizí koncovku -s v množ. čísle má jen několik slov, na př. der Chef (čti šéf), das Auto, Kino, Büro, Hotel atp. Skloňujeme pak das Auto, des Autos, dem Auto, das Auto; mn. č. die (der, das) Autos.



## Přídavná jména.

### 1. Skloňování.

V **doplňku** je přídavné jméno ve všech rodech i obou číslech bez koncovky: Der Mann (die Frau, das Kind) ist höflich. Wir sind auch höflich. — Týž tvar má i příslovce způsobu (jak?): Sie grüßen höflich (zdvořile).

V **přívlastku** (před podst. jménem) však přídavné jméno přibírá vždy nějaké koncovky, a to podle toho, stojí-li s členem určitým, neurčitým nebo samo.

● **S členem určitým** má přídavné jméno v 1. p. jedn. č. všech rodů a ve 4. p. rodu žen. a střed. -e, ve všech ostatních pádech -en.

● **S členem neurčitým** má přídavné jméno v 1. a 4. p. j. č. koncovky jako příslušný určitý člen, v 2. a 3. p. koncovku -en.

V množném čísle člen neurčitý není; přídavné jméno je samo a přijímá ve všech pádech koncovky členu určitého (-e, -er, -en, -e).

Týtéž koncovky jsou též po neurčitých číslovkách einige, někteří, několik, **einzelne** jednotliví, **viele** mnozí, mnoho a **manche** mnozí a **solche** takoví; v 2. p. však bývá též -en: 1. viele gute Leute, 2. vieler guter (nebo guten) Leute, 3. vielen guten Leuten, 4. viele gute Leute.

● **Bez členu** má přídavné jméno ve všech pádech koncovky jako příslušný určitý člen, jen v 2. p. j. č. rodu mužského a středního je -en (místo -es).

Je-li před příd. jménem několik přídavných jmen, mají všechna stejnou koncovku: der liebe gute Vater, mein lieber guter Vater; mit gutem altem Wein atd.

**Přídavná jména zpodstatnělá** se píší velkým písmenem (jako jména podstatná), avšak skloňují se jako jména přídavná (viz i str. 114):

|              |              |                |          |
|--------------|--------------|----------------|----------|
| der Beamte   | die Beamte-n | ein Beamte-r   | Beamte   |
| des Beamte-n | der Beamte-n | eines Beamte-n | Beamte-s |
| dem Beamte-n | den Beamte-n | einem Beamte-n | Beamte-m |
| den Beamte-n | die Beamte-n | einen Beamte-n | Beamte   |

## Skloňování přídavných jmen.

| Rod     | slabé<br>1. p. jedn. č. (4 p. žen. a stř.) -e<br>ostatní pády -en | silné<br>jako člen určitý | smíšené<br>1. a 4. p. jedn. č. silně<br>2. a 3. p. jedn. č. slabě |
|---------|-------------------------------------------------------------------|---------------------------|-------------------------------------------------------------------|
| mužský  | 1. der gute Wein<br>(dieser)                                      | guter Wein                | ein<br>(mein)<br>guter Wein                                       |
|         | 2. des guten Weines                                               | gut-en Weines             | eines<br>gut-en Weines                                            |
|         | 3. dem guten Weine                                                | gut-em Weine              | einem<br>gut-en Weine                                             |
|         | 4. den guten Wein                                                 | gut-en Wein               | einen<br>gut-en Wein                                              |
| ženský  | 1. die gute Weine                                                 | gut-e Weine               | meine<br>gut-en Weine                                             |
|         | 2. der guten Weine                                                | gut-er Weine              | meiner<br>gut-en Weine                                            |
|         | 3. den guten Weinen                                               | gut-en Weinen             | meinen<br>gut-en Weinen                                           |
|         | 4. die guten Weine                                                | gut-e Weine               | meine<br>gut-en Weine                                             |
| střední | 1. die gute Ware                                                  | gut-e Ware                | eine<br>gut-e Ware                                                |
|         | 2. der guten Ware                                                 | gut-er Ware               | einer<br>gut-en Ware                                              |
|         | 3. der guten Ware                                                 | gut-er Ware               | einer<br>gut-en Ware                                              |
|         | 4. die gute Ware                                                  | gut-e Ware                | eine<br>gut-e Ware                                                |
| ženský  | 1. die guten Waren                                                | gut-e Waren               | meine<br>gut-en Waren                                             |
|         | 2. der guten Waren                                                | gut-er Waren              | meiner<br>gut-en Waren                                            |
|         | 3. den guten Waren                                                | gut-en Waren              | meinen<br>gut-en Waren                                            |
|         | 4. die guten Waren                                                | gut-e Waren               | meine<br>gut-en Waren                                             |
| střední | 1. das gute Brot                                                  | gut-es Brot               | ein<br>gut-es Brot                                                |
|         | 2. des guten Brotes                                               | gut-en Brotes             | eines<br>gut-en Brotes                                            |
|         | 3. dem guten Brote                                                | gut-em Brote              | einem<br>gut-en Brote                                             |
|         | 4. das gute Brot                                                  | gut-es Brot               | ein<br>gut-es Brot                                                |
| ženský  | 1. die guten Brote                                                | gut-e Brote               | meine<br>gut-en Brote                                             |
|         | 2. der guten Brote                                                | gut-er Brote              | meiner<br>gut-en Brote                                            |
|         | 3. den guten Broten                                               | gut-en Broten             | meinen<br>gut-en Broten                                           |
|         | 4. die guten Brote                                                | gut-e Brote               | meine<br>gut-en Brote                                             |

### ● Zapamatujte si!

Stejně jako po členu určitém (der) se skloňuje přídavné jméno po **dieser, jener, jeder, mancher, welcher, solcher, aller**; množ. čís. však: **manche (solche) gut-e Weine**.

Stejně jako po členu neurčitém (ein) se skloňuje přídavné jméno po **mein, dein, sein, unser, euer, ihr, Ihr, kein**, en. č. má však po zájmenech ve všech pádech -en.



Podobně jako der Beamte se skloňují:

v mužském rodě: der Bedienstete (ein Bediensteter), der Angestellte, der Reisende, der Fremde (cizinec), der Deutsche, der Reiche (boháč), der Arme (chudák), der Blinde (slepec). Na př. ein guter Beamter, eines guten Beamten, einen guten Beamten, einen guten Beamten, gute Beamten, gute Beamten, guten Beamten, gute Beamten; unsere tüchtigen Bediensteten, solche tüchtige Bedienstete atd.;

v ženském rodě: die Fremde (cizinka), die Deutsche (Němka), die Elektrische (na př. die Elektrische, der Elektrischen, der Elektrischen, die Elektrische, množ. číslo die Elektrischen atd.);

ve středním rodě: das Ganze (ein Ganzes) celek, das Deutsche(e), das Gute dobro (na př. des Guten, dem Guten atd.).

Slova **brněnský, pražský a pod.** (utvořená ze jmen místních) mají příponu -er, píší se velkým začátečním písmenem a ne skloňují se: der Brünner Zug, Pilsner Bier, das Prager Kind, die Münchener Gasse (na př. des Prager Kindes, die Prager Kinder, in der Münchener Gasse).

Po etwas, alles, nichts, viel, mehr, allerlei (všelijaký, rozma- nitý) píšeme přídatné jméno velkým začátečním písmenem: etwas Schönes (něco krásného), nichts Neues, viel Gutes — alles Gute.

## 2. Stupňování.

Stupňováním vyjadříme u přídatných jmen 2. (vyšší) nebo 3. (nejvyšší) stupeň vlastnosti.

2. stupeň utvoříme příponou -er, 3. stupeň příponou -(e)st(e); obvyčejně s určitým členem: der (die, das) -(e)ste:

|                |                   |                        |                        |
|----------------|-------------------|------------------------|------------------------|
| <i>rychlý</i>  | <i>rychl-ější</i> | <i>nej-rychlejší</i>   |                        |
| <i>schnell</i> | <i>schnell-er</i> | <i>der schnell-ste</i> | <i>am schnell-sten</i> |
| <i>weit</i>    | <i>weit-er</i>    | <i>der weit-este</i>   | <i>am weit-esten</i>   |
| <i>alt</i>     | <i>ält-er</i>     | <i>der ält-este</i>    | <i>am ält-esten</i>    |

Přípona -este(n) v 3. stupni je u slov, která končí sykavkou (der süß-este, frisch-este, stolz-este), d nebo t (der gesund-este, spät-este), h nebo samohláskou (der froh-este, der neu-este).

Přehlásku v 2. a 3. stupni mají: arm (ärmer, der Armer), alt, arg (zlý), hart (tvrdý), lang, stark, warm; grob (hrubý), jung, kurz, gesund.

V přívlastku má 2. a 3. stupeň tytéž koncovky jako 1. stupeň: ein schön-er, ein schön-er, mein schönst-er Tag — der schön-e, der schön-e, der schönst-e Tag atd.

V doplňku užíváme v 3. stupni též tvaru am -sten pro všechny rody: Der Sohn (die Tochter, das Kind) ist der (die, das) klein-ste nebo am klein-sten.

Nepravidelně se stupňují

|             |                |                    |                    |
|-------------|----------------|--------------------|--------------------|
| <i>nahe</i> | <i>näh-er</i>  | <i>der nächste</i> | <i>am nächsten</i> |
| <i>hoch</i> | <i>höher</i>   | <i>der höchste</i> | <i>am höchsten</i> |
| <i>groß</i> | <i>größ-er</i> | <i>der größte</i>  | <i>am größten</i>  |
| <i>gut</i>  | <i>besser</i>  | <i>der beste</i>   | <i>am besten</i>   |
| <i>viel</i> | <i>mehr</i>    | <i>die meisten</i> | <i>am meisten</i>  |

Pouze 1. a 3. stupeň mají před. jména, odvozená z příslovci:

| <i>Příslovce</i>    |                        | <i>3. stupeň</i>        |  |
|---------------------|------------------------|-------------------------|--|
| <i>1. stupeň</i>    |                        | <i>3. stupeň</i>        |  |
| <i>oben nahoře</i>  | <i>der obere horní</i> | <i>der oberste nej-</i> |  |
| <i>unten dole</i>   | <i>untere dolní</i>    | <i>unterste</i>         |  |
| <i>außen vně</i>    | <i>äußere vnější</i>   | <i>äußerste</i>         |  |
| <i>innen uvnitř</i> | <i>innere vnitřní</i>  | <i>innerste</i>         |  |
| <i>vorn vpředu</i>  | <i>vordere přední</i>  | <i>vorderste</i>        |  |
| <i>hinten vzadu</i> | <i>hintere zadní</i>   | <i>hinterste</i>        |  |

## Příslovce.

### 1. Stupňování.

Přídavné jméno schön krásný, schnell rychlý, spät pozdní a pod. jsou zároveň příslovci krásně, rychle pozdě atd. (na otázku jak?) a stupňují se stejně jako přídavná jména: schön, schöner krásněji, schnell, schneller rychleji, spät, später později; v 3. stupni mají však jen tvary **am schönsten** nejkrásněji, **am schnellsten** nejrychleji, **am spätesten** nejpozději.

Některá tato příslovce mají v 3. stupni též tvary s koncovkou -st nebo -stens, někdy se zvláštním významem: h ö f l i c h s t co nejzdvořileji, strengstens co nejpřísněji, nächstens příště, bestens co nejlépe, wenigstens nejméně, aspon atd. (viz str. 101).

### 2. Některá příslovce.

a) místa na otázku kde? kam? odkud?: da (tu), hier (zde), dort (tam), überall (všude), nirgends (nikde), rechts (vpravo),



links (vlevo), draußen (venku), anderswo (někde jinde), unterwegs (cestou), daheim (doma), aufwärts (nahoru), rückwärts (dozadu), vorwärts (vpřed, kupředu), von hier (odtud).

Příslovce **hin** značí *vzdalování* od osoby mluvící: Er geht **hin** jde tam (odtud pryč), **her** značí *přiblížování*: Er kommt **her** jde sem. Spojujeme je i s předložkami:

| WOHIN? (směr)                           |                                             | WO? (místo)               |             |
|-----------------------------------------|---------------------------------------------|---------------------------|-------------|
| Er geht                                 | Er kommt                                    | Er ist                    |             |
| <b>hin</b> → tam : sem ←                | <b>her</b>                                  | <b>hier</b> , <b>da</b> — | <b>dort</b> |
| <b>hin</b> <b>auf</b> nahoru            | <b>her</b> <b>auf</b> oben nahoře           |                           |             |
| <b>hin</b> <b>unter</b> dolů            | <b>her</b> <b>unter</b> unten dole          |                           |             |
| <b>hin</b> <b>ein</b> dovnitř           | <b>her</b> <b>ein</b> drinnen uvnitř        |                           |             |
| <b>hin</b> <b>aus</b> ven               | <b>her</b> <b>aus</b> draußen venku         |                           |             |
| <b>hin</b> <b>über</b> na druhou stranu | <b>her</b> <b>über</b> drüber na druhé str. |                           |             |

b) č a s u na otázku *kdy*? jak dlouho? jak často? od kdy? jetzt (ted), nun (nyni), eben (právě), dann (potom), bald (brzy), schon (již), morgens (ráno), gestern (včera), heuer (letos), täglich (denně), oft (často);

c) z p ů s o b u na otázku *jak*? so (tak), fast (skoro, téměř), sehr (velice), gut (dobře), schlecht (špatně), teilweise (částečně), glücklicherweise (na štěstí, šťastnou náhodou), zufälligerweise, zufällig (náhodou), absichtlich (úmyslně), vergebens (marně);

d) p ř í č i n y na otázku *proč*? čím? k čemu?: darum, deshalb, deswegen (proto), dadurch (tím), dazu (k tomu; viz str. 154);

e) p ř í s v ě ě d ě v a c í a z á p o r n á: ja (ano), natürlich, freilich (ovšem), gewiß (zjistě), vielleicht, wohl (snad, asi), nein (ne, nikoli), nicht (ne), kaum (sotva).

## Zájmena.

### 1. Osobní.

| já        | ty     | my    | vy   | on     | ono | ona   | oni   | Vy    |
|-----------|--------|-------|------|--------|-----|-------|-------|-------|
| 1. ich    | du     | wir   | ihr  | er     | es  | sie   | sie   | Sie   |
| 2. meiner | deiner | unser | euer | seiner |     | ihrer |       | Ihrer |
| 3. mir    | dir    | uns   | euch | ihm    |     | ihr   | ihnen | Ihnen |
| 4. mich   | dich   | uns   | euch | ihn    | es  | sie   |       | Sie   |

● Z v r a t n é z á j m e n o **sich** = **se**, **si** je v němčině jenom v 3. os. jedn. i množ. čísla; ve všech ostatních osobách je zastupuje osobní zájmeno *těže* osoby, jako je podmět.

**sich** waschen *mytí se*  
 ich wasche *mich* *myji se*  
 du wäschst *dich* *myješ se*  
 er wäscht *sich* *myje se*  
 wir waschen *uns* *myjeme se*  
 ihr wascht *euch* *myjete se*  
 sie waschen *sich* *myjí se*  
 wasche *dich!* *myj se!*  
 wascht *euch!* *myjte se!*  
 waschen wir *uns!* *myjme se!*  
 waschen Sie *sich!* *myjte se!*

### 2. Přivlastňovací.

**mein**, **meine**, **mein** *můj, má, mé*  
**dein**, **deine**, **dein** *tvůj, tvá, tvé*  
**sein**, **seine**, **sein** *jeho*  
**ihr**, **ihre**, **ihr** *její*  
**Ihr**, **Ihre**, **Ihr** *Váš, Vaše, Vaše*

Před podstatným jménem se skloňují v jednot. čísle jako člen neurčitý, v množném čísle jako člen určitý (viz str. 44, 195).

● Místo českého *zvrátného zájmena svůj, svá, své* kládeme v němčině vždycky *přivlastňovací zájmeno* té osoby, jako je podmět: ich trage *meinen* Koffer *nesu svůj* Koffer, du trägst *deine* Tasche *neseš svou* brašnu, sie trägt *ihr* Gepäck *(ona) nese své* zavazadlo (viz str. 72).

### 3. Ukazovací.

Jako určitý člen se skloňují

**der**, **die**, **das** *ten, ta, to*; množ. čís. **die**  
**dieser**, **diese**, **dieses** *tento, tato, toto*; mn. č. **diese**  
**jener**, **jene**, **jenes** *onen, ona, ono*; mn. č. **jene**  
**solcher**, **solche**, **solches** *takový, -á, -é*; mn. č. **solche**.

„Takový“ lze říci v jedn. č. těž: ein solcher, eine solche, ein solches (skloňuje se jako přídavné jméno s členem neurčitým: eines solchen, einem solchen atd.), solch ein, solch eine, solch ein (skloňuje se jen člen ein: solch eines, — einem atd.) nebo so ein, so eine, so ein. V množ. čísle vždy jen *solche*.



## 6. Neurčitá.

Jemand někdo, niemand nikdo, jedermann každý a man člověk, lidé se skloňují takto:

|            |             |            |       |
|------------|-------------|------------|-------|
| jemand     | niemand     | jedermann  | man   |
| jemand(e)s | niemand(e)s | jedermanns | eines |
| jemand(em) | niemand(em) | jedermann  | einem |
| jemand(en) | niemand(en) | jedermann  | einen |

Etwas něco a nichts nic se nesklouňují.

## Číslovky.

1. Základní (na otázku wieviel? kolik?).

|          |             |            |                         |
|----------|-------------|------------|-------------------------|
| 0 null   | 10 zehn     | 20 zwanzig | 100 (ein) hundert       |
| 1 eins   | 11 elf      | 21 einund- | 101 hundert             |
| 2 zwei   | 12 zwölf    | zwanzig    | 102 hundertzwei         |
| 3 drei   | 13 dreizehn | 30 dreißig | 110 hundertzehn         |
| 4 vier   | 14 vierzehn | 40 vierzig | 200 zweihundert         |
| 5 fünf   | 15 fünfzehn | 50 fünfzig | 1.000 (ein) tausend     |
| 6 sechs  | 16 sechzehn | 60 sechzig | 10.000 zehntausend      |
| 7 sieben | 17 siebzehn | 70 siebzig | 100.000 hunderttausend  |
| 8 acht   | 18 achtzehn | 80 achtzig | million e Million, en   |
| 9 neun   | 19 neunzehn | 90 neunzig | miliarda e Milliarde, n |

Počítaný předmět je v němčině bez členu v témže pádě jako číslovka: ein Tag, zwei Tage, zehn Tage deset dní (viz též str. 186). U číslovek nepojmenovaných říkáme ist: Eins und zwei ist drei, u pojmenovaných sind: Eine Fahrkarte und fünf Fahrkarten sind sechs Fahrkarten. Da sind zehn Fahrkarten tedy je deset jízdenek.

**Podstatná jména číselná:** die Eins nebo der Eins-er jednička, die Zwei nebo der Zweier dvojka, der Zehner desítka, der Fünfziger padesátka, der Hunderter stovka atd.

2. Rádové na otázku der (die, das) wie viele? kolikátý?

Tvoří se od 2 do 19 příponou -te (mimo der dritte, achte) a od 20 výše příponou -ste. Kladou se obvykle s členem určitým a skloňují se jako přídavná jména (viz str. 195).

der (die, das)

|               |                |                            |
|---------------|----------------|----------------------------|
| erste první   | zehnte desátý  | zwanzigste                 |
| zweite druhý  | elfte jedenácý | einundzwanzigste           |
| dritte třetí  | dreizehnte     | dreißigste                 |
| vierte čtvrtý | siebzehnte     | hundertste                 |
| achte osmý    | neunzehnte     | millionste (též millionte) |

Jako člen s přídavným jménem se skloňuje

der (die, das) eine — der (die das) andere jeden — druhý a derselbe, dieselbe, dasselbe (ten) týž, (ta) táž, (to) též, derjenige, diejenige, dasjenige ten, ta, to (píší se dohromady):

| jednotné číslo |           | množ. číslo |           | jednot. číslo |
|----------------|-----------|-------------|-----------|---------------|
| derselbe       | dasselbe  | dieselbe    | derselben | derjenige     |
| dieselben      | derselben | derselben   | derselben | desjenigen    |
| dieselben      | derselben | derselben   | derselben | demjenigen    |
| dieselben      | dasselbe  | dieselbe    | derselben | denjenigen    |

## 4. Tázací.

|                     |                                         |
|---------------------|-----------------------------------------|
| wer? was? kdo? co?  | was für ein (eine, ein)? jaký (-á, -é)? |
| wessen? koho? čeho? | was für eines (einer, eines) jakého?    |
| wem? komu?          | was für einem (einer, einem) jakému?    |
| wen? was? koho? co? | was für einen (eine, ein) jakého?       |

V množ. čísle ein odpadá: Was für Heizer? jací topiči?

**Welcher? welche? welches? který? -á? -é?** se skloňuje jako člen určitý: welcher, welches, welchen, welchen; množ. č. welche atd. Jako zájmeno vztažné má však v 2. pádě dessen, deren (viz následující tabulku).

## 5. Vztažná.

Der, die, das jenž, jež, jež a welcher, welche, welches který -á, -é se skloňují takto:

| mužský rod  | střední rod | ženský rod  | množné číslo  |
|-------------|-------------|-------------|---------------|
| der welcher | das welches | die welche  | die welche    |
| dessen      | dessen      | deren       | deren         |
| dem welchem | dem welchem | der welcher | denen welchen |
| den welchen | das welches | die welche  | die welche    |

Vztažné zájmeno musí mítí též rod jako slovo, na které se vztahuje: Kniha, která je na stole — Das Buch, das (welches) auf dem Tische ist (viz str. 160).



Letopočty, čísla domů, stránky v knihách a údaje o dín se v němčině udávají číslovkami základními: Im Jahre neunzehnhunderteinundzwanzig. Roku . . . . Ich wohne in der Brod- zik-Straße Nr. 11 (elf). Es ist auf der Seite zweiunddreißig. Ich komme um 10 (zehn) o desáté, nach 11 (elf) po jedenácté, gegen 12 (zwölf) ke dvanácté, vor acht (Uhr) před osmou (hodinou).

● **Datum:** Der wievielte ist heute? Kolikátého je dnes? Heute ist der erste März. Dnes je 1. března. Den wievielten haben wir heute? Kolikátého dnes máme? Heute haben wir den zehnten Mai. Dnes máme 10. května. Prag, 10. März 1941 (čteme: Prag, den (am) zehnten März 1941). V Praze dne 10. března 1941.

3. **Druhové** (na otázku wievielerlei? kolikový?).

Einerlei, zweierlei dvojí, dreierlei trojí, viererlei čtverý, allerlei všelijaký atd. Tvoří se příponou -erlei a nesklonují se. Einerlei se užívá ve rčení: Es ist mir einerlei to je mi jedno, lhostejno.

4. **Násobné** (na otázku wievielfach? kolikanásobný?). Einfach jednoduchý, zweifach dvojnásobný, dreifach trojnásobný, vierfach čtyřnásobný, zehnfach desateronásobný, vielfach mnohonásobný atd. Místo zweifach říká se též **doppelt** a místo zehnfach, hundertfach a tausendfach též **zehnfältig, hundertfältig a tausendfältig**.

5. **Opakovací** (na otázku wievielmal? kolikrát?).

Einmal jednou (jednenkrát), zweimal dvakrát, dreimal třikrát, zehnmal desetkrát, hundertmal stokrát, einigermal několikrát, manchmal mnohdy, mehrmals několikrát, keimnal nikdy atd. Tvoří se příponou -mal.

6. **Podílné.**

Erstens za prvé, zweitens za druhé, drittens za třetí, viertens za čtvrté. Je fünf Kronen po pěti korunách.

7. **Zlomky.**

Das Drittel, s, , třetina, s Viertel čtvrtina, s Fünftel pětina s Zehntel desetina, s Hundertstel setina atd. Tvoří z číslovek řadových příponou -l (der dritte — das Drittel).

Das Ganze, ein Ganzes celek (viz str. 196). 0,5 čteme: Null Ganze fünf Zehntel nebo stručněji Null Komma fünf.

Halb a ganz jako přívlastek před vlastními jmény zemí a míst se nesklonují: ganz Europa celá Evropa, in ganz Europa v celé Evropě, halb Prag půl Prahy atd.

Die Hälfte, ein Halbes polovina, půlka; halb půl, poloviční. ein halber Tag, eine halbe Nacht, ein halbes Jahr.; skloňuje se jako přídavné jméno: eines halben Jahres atd.

1½ se říká ein (und) einhalb nebo anderthalb; 2½ — zweieinhalb atd. Počítaný předmět je v množném čísle: anderthalb Tage půldruhého dne, zweieinhalb Stunden půldruhé hodiny.

● **Časové údaje:** Es ist halb zwei je půl druhé, drei Viertel zwölf tři čtvrti na dvanáct, Viertel elf čtvrt na jedenáct.

8. **Neurčité.**

Jako určitý člen se skloňují:

mancher, manche, manches mnohý, -á, -e: manche Leute mnozí lidé, aller, alle, alles všechno, všechna, všechno, alle všichni a v množ. čísle einige někteří, mehrere více, několik, viele mnozí, wenige málo(kteří); o sklonění přídavného jména po nich viz str. 194.

Viel, wenig, mehr a weniger mohou zůstatí též neskloněná: viel Geld mnoho peněz, mit wenig Leuten s málo lidmi atd.

● **Rozlišující:** Erst nejprve, napřed, teprve; zuerst nejprve, nejdříve; erstens za prvé (zweitens za druhé atd.); zum erstenmal (nebo zum ersten Male) po prvé.

## Slovesa.

1. **Základní pojmy.**

Slovesa rozdělujeme na **pomocná** (též pomocná »časů«, **slabá, silná a nepravidelná** (dürfen atd., též pomocná »způsobu«).

Při časování rozlišujeme:

- a) **osobu** 1., 2. a 3.; 3. osoba jedn. čís. je er, sie, es, v přelidech však uvádíme jen er;
- b) **číslo** jednotné a množné;
- c) **čas** přítomný a souminulý (jednoduché časy), minulý, předminulý, budoucí a budoucně skonaly (složené časy); čas budoucně skonaly v této učebnici neuvádíme;
- d) **rod** činný a trpný;
- e) **způsob** oznamovací, rozkazovací, spojovací čili podmíňovací (konjunktiv) a jeho opisný tvar (kondicional).



| Čas                       | Os.                                           | Slovesa pomocná                                      |                                                         |                                                         |
|---------------------------|-----------------------------------------------|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
|                           |                                               | sein býti                                            | haben míti                                              | werden státi se                                         |
| Naurč. způsob<br>přítomný | ich<br>du<br>er<br>wir<br>ihr<br>sie          | bin<br>bist<br>ist<br>sind<br>seid<br>sind           | habe<br>hast<br>hat<br>haben<br>habt<br>haben           | werde<br>wirst<br>wird<br>werden<br>werdet<br>werden    |
|                           | zpisob rozkaz.<br>sei!<br>seid!<br>seien Sie! |                                                      | habe!<br>hast!<br>haben Sie!                            | werde!<br>werdet!<br>werden Sie!                        |
| Přít. minulý              | ich<br>du<br>er<br>wir<br>ihr<br>sie          | war<br>warst<br>war<br>waren<br>waret<br>waren       | hatte<br>hattest<br>hatte<br>hatten<br>hattet<br>hatten | wurde<br>wurdest<br>wurde<br>wurden<br>wurdet<br>wurden |
|                           | Přít. minulé                                  | gewesen                                              | gehabt                                                  | geworden                                                |
| minulý                    | ich<br>du<br>er<br>wir<br>ihr<br>sie          | bin<br>bist<br>ist<br>sind<br>seid<br>sind           | habe<br>hast<br>hat<br>haben<br>habt<br>haben           | bin<br>bist<br>ist<br>sind<br>seid<br>sind              |
|                           | Přít. minulé                                  | gewesen                                              | gehabt                                                  | geworden                                                |
| předminulý                | ich<br>du<br>er<br>wir<br>ihr<br>sie          | war<br>warst<br>war<br>waren<br>waret<br>waren       | hatte<br>hattest<br>hatte<br>hatten<br>hattet<br>hatten | war<br>warst<br>war<br>waren<br>waret<br>waren          |
|                           | Přít. minulé                                  | gewesen                                              | gehabt                                                  | geworden                                                |
| budoucí                   | ich<br>du<br>er<br>wir<br>ihr<br>sie          | werde<br>wirst<br>wird<br>werden<br>werdet<br>werden | werde<br>wirst<br>wird<br>werden<br>werdet<br>werden    | werde<br>wirst<br>wird<br>werden<br>werdet<br>werden    |
|                           | Přít. minulé                                  | sein                                                 | haben                                                   | werden                                                  |

| Čas                       | Os.                                                | Slovesa slabá                                                       |                                                         | Slovesa silná                                            |          |
|---------------------------|----------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------|
|                           |                                                    | machen dělati                                                       | geben dáti                                              | fahren jeti                                              |          |
| Naurč. způsob<br>přítomný | ich<br>du<br>er<br>wir<br>ihr<br>sie               | mach-e<br>mach-st<br>mach-t<br>mach-en<br>mach-t<br>mach-en         | gebe<br>gibst<br>gibt<br>geben<br>gebet<br>geben        | fahre<br>fährst<br>fährt<br>fahren<br>fahret<br>fahren   |          |
|                           | zpisob rozkaz.<br>mache!<br>machet!<br>machen Sie! |                                                                     | gib!<br>gebet!<br>geben Sie!                            | fahre!<br>fahret!<br>fahren Sie!                         |          |
| soustavný                 | ich<br>du<br>er<br>wir<br>ihr<br>sie               | mach-te<br>mach-test<br>mach-te<br>mach-ten<br>mach-tet<br>mach-ten | gab<br>gab-st<br>gab<br>gab-en<br>gab-et<br>gab-en      | fuhr<br>fuhr-st<br>fuhr<br>fuhr-en<br>fuhr-et<br>fuhr-en |          |
|                           | Přít. minulé                                       | gemacht                                                             | gegeben                                                 | gefahren                                                 |          |
| minulý                    | ich<br>du<br>er<br>wir<br>ihr<br>sie               | habe<br>hast<br>hat<br>haben<br>habt<br>haben                       | habe<br>hast<br>hat<br>haben<br>habt<br>haben           | bin<br>bist<br>ist<br>sind<br>seid<br>sind               | gefahren |
|                           | Přít. minulé                                       | gemacht                                                             | gegeben                                                 | gefahren                                                 |          |
| předminulý                | ich<br>du<br>er<br>wir<br>ihr<br>sie               | hatte<br>hattest<br>hatte<br>hatten<br>hattet<br>hatten             | hatte<br>hattest<br>hatte<br>hatten<br>hattet<br>hatten | war<br>warst<br>war<br>waren<br>waret<br>waren           | gefahren |
|                           | Přít. minulé                                       | gemacht                                                             | gegeben                                                 | gefahren                                                 |          |
| budoucí                   | ich<br>du<br>er<br>wir<br>ihr<br>sie               | werde<br>wirst<br>wird<br>werden<br>werdet<br>werden                | werde<br>wirst<br>wird<br>werden<br>werdet<br>werden    | werde<br>wirst<br>wird<br>werden<br>werdet<br>werden     | fahren   |
|                           | Přít. minulé                                       | gemacht                                                             | gegeben                                                 | gefahren                                                 |          |



**Základní tvary** všech sloves jsou: neurčitý způsob a čas přítomný, čas souminulý a přičestí minulé. Z nich si utvoříme všechny tvary ostatní, a to jednak přidáním příslušných koncovek (tvary jednoduché), jednak složením se slovesy pomocnými (tvary složené).

**Neurčitý způsob** všech sloves (haben, sein, werden, machen atd.) má koncovku -en nebo -n; odtrhneme-li ji, zbuďte nám slovesný kmen: **hab-**, **sei-**, **werd-**, **mach-**, **geb-**, **fahr-**, **lob-** atd. K tomuto kmeni přidáváme zmíněné koncovky.

## 2. Slovesa pomocná

Slovesa **sein**, **haben** a **werden** mají základní tvary nepravidelné (viz tabulku). S jejich pomocí tvoříme složené tvary všech sloves.

Minulý čas má pomocné sloveso

- a) **ich habe** + přičestí minulé, na př. **ich habe gehabt**, nebo
- b) **ich bin** + přičestí minulé, na př. **ich bin gefahren**.

Pomocné sloveso **ich habe** má většina sloves, zvláště všechna slovesa přechodná (kde se tážeme otázkou **koho?** **co?** **Ich habe gehabt**, **gemacht**, **gegeben**), **zvrátaná** (**ich habe mich gewaschen**) a **neosobná** (**es hat geregnet**).

Pomocné sloveso **ich bin** mají jen slovesa nepřechodná (kde se nemůžeme tázati otázkou **koho?** **co?**), která znamenají pohyb s místem na místo (**ich bin gefahren**, **gegangen**, **gekommen**, **zurückgekehrt**) nebo změnu stavu (**ich bin geworden**, **erkrankt** a pod.).

Předminulý čas má podobně

- a) **ich hatte** (místo **habe**) } + přičestí minulé: { **gehabt**
- b) **ich war** (místo **bin**) } { **gefahren**

**Budoucí čas** všech sloves má tvar

**ich werde** + **neurčitý způsob** (**haben**, **sein**, **werden**, **machen** atd.)  
Pomocí slovesa **werden** tvoříme též **trpný rod** (viz str. 209).

## 3. Slovesa slabá

V přítomném čase přibírají ke kmeni přípony -e, -(e)st, -(e)t, -en, -(e)t, -en; srovnej **du machst**, **er macht**, **ihr macht** — **du wartest**, **er wartet**, **ihr wartet** (viz str. 24).

**Rozkazovací způsob** má přípony -e, -(e)t, -en.

**Souminulý čas** tvoří příponami: -te, -test, -te, -ten, -tet, -ten (nebo pro snazší výslovnost -ete, -etest atd.); srovnej **ich**

**machte**, **ich wartete** (str. 113). Všimněte si, že všechna slovesa mají v 1. a 3. osobě j. č. stejné tvary: **ich war** — **er war**, **ich hatte** — **er hatte** atd.

**Přičestí minulé** se tvoří předponou **ge-** a příponou -(e)t: **gemacht**, **gewartet**, **gelobt** atd.

Kmen slovesný se u slabých sloves vůbec nemění!

## 4. Slovesa silná

**Přítomný čas** tvoří týmiž příponami jako slabá, ale ve 2. a 3. os. jed. č. (du, er) většinou mění kmenovou samohlásku: »**úží**« **e** v **i** neb **ie**, nebo »**přehlasuji**« **a** v **ä**, **au** v **äu**, o v **ö** (viz **geben**, **fahren** v tabulce; pod. **ich laufe**, **du läufst**, **er läuft**; **ich stoße**, **du stößt**, **er stößt**).

V **rozkazovacím způsobu** vynechává se často přípona -e: **komm!** **geh!** **laß!** **ruf!** atd.; u sloves »**úžících**« však této přípony vůbec není: **gib!** **sprich!** **nimm!** **iß!** atd.

V **souminulém čase** nemají přípony -te, nýbrž mění kmenovou samohlásku (t. zv. stupňování, der Ablaut). Osobní přípony jsou: -, -(e)st, -, -en, -(e)t, -en. Časujte **ich gab**, **ich fuhr!**

**Přičestí minulé** tvoří předponou **ge-** a příponou -en, při čemž se též často mění kmenová samohláska (**gefunden**, **getrunken**, **gegangen**, **genommen** atd.).

O tom jak se střídají kmenové samohlásky v čase přítomném, souminulém a minulém, podává přehled tabulka na str. 136. Nejdůležitější silná slovesa jsou uvedena podle skupin na str. 137, 142, 148, 149, 155, 160, 166, a b e c d n ě na str. 215.

## 5. Slovesa nepravidelná

Slovesa **dürfen**, **können** atd. mají nepravidelné časování již v čase přítomném (viz str. 48); v čase souminulém a minulém mají koncovky slabé (-te, -t), avšak změnou kmenovou samohlásku (a, u).

| neurč. zp: | čas přítomný | souminulý — | konjunktiv | minulý     |
|------------|--------------|-------------|------------|------------|
| können     | ich kann     | könnte      | könnte     | h. gekonnt |
| mögen      | mag          | mochte      | möchte     | gemocht    |
| wollen     | will         | wollte      | wollte     | gewollt    |
| sollen     | soll         | sollte      | sollte     | gesollt    |
| dürfen     | darf         | darfte      | dürfte     | gedurft    |
| müssen     | muß          | mußte       | müßte      | gemußt     |
| wissen     | weiß         | wußte       | wüßte      | gewußt     |



O rozdílů ich habe es gewollt a ich habe es sagen wollen viz str. 130/31.

Pamatujte si též, že po těchto slovesech následuje prostý neurčitý způsob bez **zu** (viz str. 141).

Šest dalších sloves mění v souminulém a minulém čase kmenovou samohlásku **e** v **a**, jiná tři mění i kmen, avšak přípony mají jako slovesa slabá (-te, -t).

| neurčitý způsob               | souminulý čas      | minulý čas             |
|-------------------------------|--------------------|------------------------|
| <b>brennen</b> hořeti, pálení | ich <b>brannte</b> | ich <b>h. gebrannt</b> |
| <b>kennen</b> znáti           | ich <b>kannte</b>  | <b>h. gekannt</b>      |
| <b>nennen</b> jmenovati       | <b>nannte</b>      | <b>h. genannt</b>      |
| <b>rennen</b> páditi, utíkat  | <b>rannte</b>      | <b>b. gerannt</b>      |
| <b>senden</b> posílati        | <b>sandte</b>      | <b>h. gesandt</b>      |
| <b>wenden</b> obracet         | <b>wandte</b>      | <b>h. gewandt</b>      |
| <b>bringen</b> přinášeti      | <b>brachte</b>     | <b>h. gebracht</b>     |
| <b>denken</b> mysliti         | <b>dachte</b>      | <b>h. gedacht</b>      |
| <b>tun</b> činiti, dělati     | <b>tat</b>         | <b>h. getan</b>        |

Sloveso **tun** má přítomný čas: ich tue, du tust, er tut; wir tun, ihr tut, sie tun, Tue! Tut! Tun wir! Tun Sie!

Slovesa **senden** a **wenden** mají též tvary pravidelné: ich sende, wendete — ich habe gesendet, gewendet.

### 6. Slovesné předpony.

a) Neodlučitelné (nepřízvučné) předpony:

**be-, emp-, ent-, er-, ge-, ver-, zer-**

zůstávají trvale spojeny se slovesem: ich bekomme, du kommst, ich erwartete, er versprach, es gefällt mir, es hat mir gefallen, ich habe verstanden, wir haben erzáhlt atd. Slovesa s neodlučitelnými předponami nepřibírají v přítomném minulém předpony **ge-**.

b) Odlučitelné (přízvučné) předpony, z nichž nejobvyklejší jsou:

**ab-, an-, auf-, aus-, bei-, ein-, her-, hin-, mit-, nach-, vor-, weg-, zu-, zurück-**

se v čase přítomném, souminulém a v rozkaz. způsobě odlučují od slovesa a kladou se až na konec věty hlavní. Na př. auf-**stehen**: Ich stehe um 6 Uhr auf. Ich stand um 6 Uhr auf. Steh schon auf!

Spojeny se slovesem zůstávají v neurčitém způsobě (Ich muß schon auf-**stehen**), ve větě vedlejší (weil ich schon auf-**stehe**) a v minulém přítomném (auf-**gestanden**; **ge-** mezi předponou a slovesem).

c) Předpony **durch-, über-, um-, unter-, wieder-**, jsou odlučitelné (přízvučné), mají-li svůj původní význam, a neodlučitelné (nepřízvučné), mají-li význam přenesený.

### 7. Trpný rod.

Trpný rod se tvoří z pomocného slovesa **werden** a přítomného minulého příslušného slovesa, na př. **gelobt**. Neurčitý způsob je: **gelobt werden** býti chválen. Časujeme jen sloveso **werden**:

|                 |                                       |                           |
|-----------------|---------------------------------------|---------------------------|
| přítomný čas:   | ich <b>werde</b> gelobt               | jsem chválen              |
| budoucí čas:    | ich <b>werde</b> gelobt <b>werden</b> | budu chválen              |
| souminulý čas:  | ich <b>wurde</b> gelobt               | } byl jsem<br>(po)chválen |
| minulý čas:     | ich <b>bin</b> gelobt <b>worden</b>   |                           |
| předminulý čas: | ich <b>war</b> gelobt <b>worden</b>   |                           |

Všimněte si, že v minulém a předminulém čase je pouhé **worden** (nikoliv **ge-worden**)! Časování je na str. 165.

Rozlišujte:

Ich **werde** gelobt **jsem** chválen —  
ich **werde** loben **budu** chváliti.

### 8. Konjunktiv a kondicionál.

Kromě oznamovacího způsobu má němčina ve všech časech ještě zvláštní způsob spojovací nebo podmiňovací, t. zv. **konjunktiv**. Pro začátečníka stačí znalost konjunktivu souminulého a předminulého a jejich opisného tvaru, **kondicionálu**.

**Konjunktiv** času **souminulého** se tvoří z oznamovacího způsobu času **souminulého**, a to:

- a) u sloves pomocných a silných přidáním koncovek **-e, -est, -et, -en**, a kde možno, **přehláskou**: ich **war** **h**yl **j**sem — ich **wäre** **e** **h**yl **b**ych;
- b) u sloves slabých se neliší od způsobu oznamovacího: ich **kauf-te** koupil **j**sem i koupil **b**ych.



| Slovesa pomocná |         |         |         | silná   | slabá     |
|-----------------|---------|---------|---------|---------|-----------|
| ich             | war     | hatte   | wurde   | kam     | kauf-te   |
| ich             | wär-e   | hätte   | würde   | käm-e   | kauf-te   |
| du              | wär-est | hättest | würdest | käm-est | kauf-test |
| er              | wär-e   | hätte   | würde   | käm-e   | kauf-te   |
| wir             | wär-en  | hätten  | würden  | käm-en  | kauf-ten  |
| ihr             | wär-et  | hättet  | würdet  | käm-et  | kauf-tet  |
| sie             | wär-en  | hätten  | würden  | käm-en  | kauf-ten  |

Podobné: Ich dürf-te, könnte, möchte, müßte, wüßte (jen wollte a sollte jsou b e z přehlásky), viz str. 207.

Tento konjunktiv lze o p s a t i t. z v. kondicionálem, který se skládá z tvaru ich würde (lidově též möchte) a neurčitého způsobu: ich würde kommen (místo ich käme) a pod.

Konjunktiv času předminulého má u všech sloves tvary

ich hätte (místo ich habe) } + přestě minulé, na příklad:

ich wäre (místo ich bin ) }  
ich hätte gehabt (gekauft, gegeben) byl bych měl (koupil, dal) nebo ich wäre gewesen (gefahren, gekommen) byl bych býval (jel, přišel) a pod. Časujeme jen ich hätte nebo wäre (viz tabulku).

V trpném rodě zní konjunktiv

č. soumin.: ich würde + gelobt byl bych (nyní) chválen,

č. předmin.: ich wäre + gelobt worden byl bych býval chválen.

O užívání konjunktivů viz str. 171 a 177.

## Předložky.

### 1. S 2. pádem :

(an)statt des Freundes místo přítele  
außerhalb der Stadt, des Dorfes mimo město, vně vesnice, za  
innerhalb der Stadt, des Gartens uvnitř města, v zahradě  
oberhalb des Dorfes, der Stadt nad vesnicí, městem  
unterhalb des Dorfes, der Stadt pod vesnicí, městem  
diesseits des Flusses, der Bahn s této strany řeky, dráhy  
jenseits des Flusses, der Bahn na oné straně řeky, za řekou  
längs des Flusses, der Strecke podél řeky, trati  
mittels der Bahn drahou (prostřednictvím dr.)

trotz des Regens (dem Regen)  
unweit des Bahnhofes, der Stadt  
während des Tages, der Nacht  
wegen des Vaters, der Mutter  
um Gottes (des Bruders) willen

### 2. S 3. pádem :

aus der Stadt, aus dem Hause  
außer mir, außerdem  
bei uns, bei Ihnen  
binnen einem Monat  
ich gehe dir (Ihnen) entgegen  
gegenüber dem Hause (wo?)  
Ihrem Befehl gemäß  
mit dem Bruder, mit der Bahn  
nach der Arbeit, nach Prag  
nach meiner Uhr  
nächst der Post, dem Bahnhof  
nebst Ihnen  
samt der Maschine, dem Wagen  
seit welcher Zeit? seit wann?  
von wem? von dir  
zu meinem Freunde, zum Vater

### 3. Se 4. pádem :

durch die Bahn, den Wald  
für das Geld, dafür, für mich  
gegen mich, dagegen  
gegen Abend, gegen Prag  
ohne den Bruder, ohne Geld  
um Geld, um 6 Uhr  
die Reise um die Welt  
wider die Vorschrift

### 4. S 3. a 4. pádem :

WOHIN? kam? se 4. p.  
an die Wand na stěnu  
an den Tisch ke stolu  
auf den Tisch na stůl  
hinter die Tür za dvěře  
in das Zimmer do pokoje  
neben mich vedle mne

přes dešť  
nedaleko nádraží, města  
přes den, za, v, během noci  
k vůli otci, pro matku  
pro boha, k vůli (bratrovi)

z města, z domu  
mimo mne, kromě toho  
u nás, u Vás, při nás, při Vás  
za měsíc, do měsíce  
jdu Ti (Vám) naproti, vstříc  
naproti domu (kde?)  
podle Vašeho rozkazu  
s bratrem, drahou  
po práci, do Prahy  
podle mých hodinek  
u (poblíž) pošty, nádraží  
i s Vámi, spolu s Vámi  
i se strojem, i s vozem  
od které doby? od kdy?  
od koho? o tobě  
k mému příteli, k otci

drahou, lesem (7. pád), skrze  
za peníze, za to, pro mne  
proti mně, proti tomu  
k večeru, ku Praze  
bez bratra, bez peněz  
o (za) peníze, v 6 hodin  
cesta kolem (okolo) světa  
proti předpisu

### WO? kde? s 3. p.

an der Wand na stěně  
an dem Tische u stolu  
auf dem Tische na stole  
hinter der Tür za dveřmi  
in dem Zimmer v pokoji  
neben mir vedle mne



über den Tisch nad stůl  
 unter dem Wagen pod vůz  
 unter Sie mezi Vámi  
 vor das Haus před dům  
 zwischen mich und dich  
 mezi mne a tebe

## 5. Složené tvary:

Splývání předložek se členem: **am** = an dem, **ans** = an das, **beim** = bei dem, **im** = in dem, **ins** = in das, **vom** = von dem, **zum** = zu dem, **zur** = zu der, **aufs** = auf das, **durchs** = durch das, **fürs** = für das, **ums** = um das, **vors** = vor das.

Splývání předložek a ukazovacích nebo tázacích zájmenn: **darauf** = auf das, **worauf** = auf was, **dafür** = für das, **wofür** = für was, **daran** = an das, **woran** = an was atd. viz str. 154.

## Spojky.

Spojky rozdělujeme podle toho, je-li po nich ve větě slovo sled:

1. **přímý** (věta hlavní): spojka — podmět<sup>1</sup> — sloveso<sup>2</sup>...
2. **nepřímý** (věta hlavní): spojka — sloveso<sup>2</sup> — podmět<sup>1</sup>...
3. **věty vedlejší**: spojka — podmět<sup>1</sup>... sloveso<sup>2</sup>.

1. **Slovo sled přímý** (spojka — podmět — sloveso ....) je po těchto nejdůležitějších spojkách:

**und a, i; (ja) sogar** ano i, ba i, dokonce (i); **sowohl** — **als** **auch** jak — tak, tak — jako; **nicht nur (bloß, allein)** — **sondern auch** nejen — nýbrž i; **aber** ale, avšak; **allein** avšak; **nicht** — **sondern** ne- — nýbrž; **oder** nebo; **entweder** — **oder** buď — anebo; **denn** neboť; spojky **nämlich** totiž, **ja** vždyť se kladou až za podmět a sloveso.

Přímý slovosled bývá i po spojkách **also** tedy, **doch** avšak, **auch** také, **též**, **i**.

## Příklady:

**Er war heute hier und (er) beklagte sich über Sie** byl zde dnes a stěžoval si na Vás. **Er war krank, aber er kam** byl nemocen, ale přišel. **Ich muß gehen, denn es ist schon zu spät** musím jít, neboť je již příliš pozdě. **Er kommt nicht, er ist nämlich krank** nepříjde, je totiž nemocen.

2. **Slovo sled nepřímý** (spojka — sloveso — podmět ...) je po těchto nejdůležitějších spojkách (pokud je spojka na začátku věty):

**auch** také, **též**, **i**; **desgleichen, ebenfalls, gleichfalls, rovněž**, **stejně**; **außerdem** kromě toho; **überdies** nadto; **weder** — **noch** ani — ani; **teils** — **teils** dílem — dílem; **einerseits** — **andererseits** — **jednak**; **erstens** nejprve — **dann** (sodann, hierauf, darnach) pak, potom, nato — **weiter, ferner** dále — **endlich** (schließlich, zuletzt) konečně;

**doch, jedoch, dennoch** přece; **allerdings, wohl** ovšem; **freilich** ovšem, **zajisté**; **gleichwohl** nicméně, přece; **trotzdem** přesto; **nichtsdestoweniger** nicméně; **übrigens** ostatně; **sonst, andernfalls** jinak, sice; **indessen** zatím, mezitím; **vielmehr** tím více, spíše, raději; **nur** jen; **zwar** sice (und zwar a to); **dagegen, hingegen** naproti tomu (stojí na druhém místě);

**also** tedy; **daher, darum, demnach, deshalb, deswegen** proto; **folglich** tudíž, **infolgedessen** z toho důvodu, proto; **somit** pročež, **tedy, tudíž**.

## Příklady:

**Er war krank, trotzdem kam er** byl nemocen, přesto (však) přišel. **Ich kann noch nicht Deutsch, daher (deshalb, deswegen, darum) muß ich fleißig lernen** nebo **ich muß daher fleißig lernen** neumím ještě německy, proto se musím pilně učit.

3. **Slovo sled věty vedlejší** (spojka — podmět ... sloveso) je po těchto nejdůležitějších spojkách:

**als, wenn** když; **ehe (bevor)** dříve než; **indem** tím že; **seit** nebo **seitdem** od té doby, co; **solange** dokud; **sobald** jakmile; **sooft** kdykoliv; **sowie** jakmile; **während** zatím co;

**da, weil** protože, poněvadž, jelikož;

**damit**, **daß** aby;

**obgleich, obschon, obwohl, obzwar, wiewohl, wenngleich** ač ačkoli; **trotzdem** ačkoli, byť i; **wennschon** i když, ač (koliv); **wenn ... auch** i když; **wie ... auch** jakkoliv;

**als** jako, jak; **als daß** (než) aby; **als ob** (wenn, wie wenn) jako by; **(an)statt daß** místo aby; **je nachdem** podle toho, jak; **ohne daß** aniž; **so ... daß** takže; **so ... wie** tak ... jako;

**falls, wenn** jestliže, -li, kdyby; **im Falle daß** jestliže, -li; **vorangesetzt daß** předpokládajíc, že;

**daß** že; **ob** zda, zdali; **warum, weshalb** proč; **wann** kdy; **wie** jak, jaký; **wo** kde; **wodurch, womit** čímž atd.



# Příklady:

Er kam, obwohl er krank war, ačkoliv byl nemocen.  
 Es war, trotzdem er krank war, ačkoli (byť) byl nemocen.  
 Er kam schon spät, als ich nach Hause kam, bylo již pozdě,  
 když jsem přišel domů. Er kann nicht kommen, weil er krank  
 ist, nemůže přijít, protože je nemocen. Der Vorstand wünscht,  
 daß Sie fleißig arbeiten, přednosta si přeje, abyste pilně pra-  
 coval. Ich eile, damit ich den Zug nicht versäume, spěchám  
 abych nezmeškal vlak. Ich fragte, ob er mich erwartete, tážal  
 jsem se, zdali mne čekal. Ich glaube, daß du recht hast, myslím,  
 že máš pravdu. Ich war so müde, daß ich nicht weiter gehen  
 konnte, byl jsem tak unaven, že jsem nemohl jít dále.

O kráčení vedlejších vět in finitive m s zu a um ... zu viz  
 str. 141, 142.

O časových větách viz str. 147.

## Abecední seznam nejužívanějších sloves silných a nepravidelných.

V seznamu jsou jen slovesa základní: steigen, schreiben, schieben,  
 bieten a pod.; slovesa s předponami, na př. ein-steigen, ab-schreiben,  
 verschieben, verbieten atd., se časují stejně. Za neurčitým způsobem (v zá-  
 vorce) je změna (přehláská nebo úženi) kmenové samohlásky v 2 a 3. os.  
 přítomného času. V minulém čase uvádíme jen pomocné sloveso sein  
 (b. nebo i); ostatní slovesa mají pomocné sloveso haben.

| Neurčitý způsob: | soumin. č.:        | minulý čas:    |
|------------------|--------------------|----------------|
| backen (ä)       | bäck <sup>*)</sup> | gebacken       |
| befehlen (ie)    | befahl             | befohlen       |
| beginnen         | begann             | begonnen       |
| beißen           | biß                | gebissen       |
| bergen (i)       | bang               | geborgen       |
| besitzen         | besaß              | besessen       |
| bewegen          | bewog              | bewogen        |
| biegen           | bog                | gebogen        |
| bieten           | bot                | geboten        |
| binden           | band               | gebunden       |
| bitten           | bat                | gebeten        |
| blasen (ä)       | blies              | geblasen       |
| bleiben          | blieb              | b. geblieben   |
| braten (ä)       | briet              | gebraten       |
| brechen (i)      | brach              | gebrochen      |
| brennen          | brannte            | gebrannt       |
| bringen          | brachte            | gebracht       |
| denken           | dachte             | gedacht        |
| dreschen (i)     | drosch             | gedroschen     |
| dringen          | drang              | gedrungen      |
| dringen          | drang              | b. gedrungen   |
| dürfen (a)       | durfte             | gedurft        |
| empfangen (ä)    | empfang            | empfangen      |
| empfehlen (ie)   | empfohl            | empfohlen      |
| empfinden        | empfand            | empfunden      |
| erlöschen (i)    | erlosch            | i. erloschen   |
| erschrecken (i)  | erschrak           | b. erschrocken |
| erwerben (i)     | erwarb             | erworben       |
| erwägen          | erwog              | erwogen        |
| essen (ist)      | aß                 | gegessen       |

\*) Těž: ich backte.



| Neurčitý způsob:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | soumin. č.:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | minulý čas:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| fahren (ä)<br>fallen (ä)<br>fangen (ä)<br>finden<br>fliegen<br>fliehen<br>fließen<br>fressen (frißt)<br>frieren<br>geben (i)<br>gebieten<br>gedeihen<br>gefallen (ä)<br>gehen<br>gelingen<br>gelten (i)<br>genießen<br>geschehen (ie)<br>gewinnen<br>gießen<br>gleichen<br>glimmen*)<br>graben (ä)<br>greifen<br>haben<br>halten (ä)<br>hangen (ä)<br>hauen<br>heben<br>heißen<br>helfen (i)<br>kennen<br>klingen<br>kommen<br>können (a)<br>kriechen | jeti<br>padnouti<br>chytati<br>nalézti<br>letěti<br>prchati<br>téci<br>žráti<br>mrznouti<br>dāti<br>přikázati<br>dařiti se<br>líbiti se<br>jíti<br>podářiti se<br>platiti<br>požívatí<br>státi se<br>získati<br>lítí<br>rovnati<br>doutnati<br>kopati<br>chopiti<br>míti<br>držeti<br>viseti<br>bíti<br>zdvihati<br>jmenovati<br>pomoci<br>znáti<br>zníti<br>přijíti<br>moci<br>lézti | b. gefahren<br>b. gefallen<br>gefangen<br>gefunden<br>b. geflogen<br>b. geflohen<br>i. geflossen<br>gefressen<br>gefroren<br>gegeben<br>geboten<br>i. gediehen<br>gefallen<br>b. gegangen<br>i. gelungen<br>genossen<br>i. geschehen<br>gewonnen<br>gegossen<br>geglichen<br>geglommen<br>gegraben<br>gegriffen<br>gehabt<br>gehalten<br>h. gehangen<br>gehauen<br>gehoben<br>geheißen<br>geholfen<br>gekannt<br>geklungen<br>b. gekommen<br>gekonnt<br>b. gekrochen |

\*) Též: es glimmte, es hat geglimmt.

| Neurčitý způsob:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | soumin. č.:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | minulý čas:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| laden (ä*)<br>lassen (läßt)<br>laufen (äu)<br>leiden<br>leihen (ie)<br>lesen (ie)<br>liegen<br>lügen<br>mahlen<br>meiden<br>messen (mißt)<br>mögen<br>müssen<br>nehmen (imm)<br>nennen<br>pfeifen<br>preisen<br>raten (ä)<br>reiben<br>reißen<br>reiten<br>rennen<br>riecken<br>ringen<br>rinnen<br>rufen<br>salzen<br>schaffen<br>scheiden<br>scheinen<br>schieben<br>schießen<br>schlafen (ä)<br>schlagen (ä) | naložiti,<br>nechati<br>běžeti<br>trpěti<br>půjčiti<br>čísti<br>ležeti<br>lháti<br>mlíti<br>vyhnouti se<br>měřiti<br>chtěti<br>museti<br>vzítí, bráti<br>jmenovati<br>pískati<br>velebti<br>raditi<br>tříti<br>trhati<br>jezditi<br>páditi<br>voněti<br>zápasiti<br>téci<br>volati<br>soliti<br>tvoriti<br>oddělití<br>svítiti, zdáti se<br>sunouti<br>střeliti<br>spáti<br>tlouci, bítí | lud*)<br>ließ<br>lief<br>litt<br>lieh<br>las<br>lag<br>log<br>mahlte<br>mied<br>maß<br>mochte<br>mußte<br>nahm<br>nannte<br>pfiß<br>pries<br>riet<br>rieb<br>riß<br>ritt<br>rannte<br>roch<br>rang<br>rann<br>rief<br>salzte<br>schuf<br>schied<br>schien<br>schob<br>schob<br>schloß<br>schloß<br>schlug<br>geladen<br>gelassen<br>b. gelaufen<br>gelitten<br>geliehen<br>gelesen<br>h. b. gelegen<br>gelogen<br>gemahlen<br>gemieden<br>gemessen<br>gemocht<br>gemußt<br>genommen<br>genannt<br>gepfißen<br>gepriesen<br>geraten<br>gerieben<br>gerissen<br>b. geritten<br>b. gerannt<br>gerochen<br>gerungen<br>i. geronnen<br>gerufen<br>gesalzen<br>geschaffen<br>geschieden<br>geschienen<br>geschoben<br>geschossen<br>geschlafen<br>geschlagen |

\*) Též: du ladest, ich ladete.



| Neurčitý způsob:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | soumin. č.:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | minulý čas:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| schleifen<br>schließen<br>schmelzen (i)<br>schneiden<br>schreiben<br>schreien<br>schreiten<br>schweigen<br>schwimmen<br>schwinden<br>schwingen<br>schwören<br>sehen (ie)<br>sein<br>senden*)<br>singen<br>sinken<br>sinnen<br>sitzen<br>sollen<br>spalten<br>spinnen<br>sprechen (i)<br>springen<br>stehen (i)<br>stehen (ie)<br>steigen<br>sterben (i)<br>stinken<br>stoßen (ö)<br>streichen<br>streiten | schliff<br>schloß<br>schmolz<br>schnitt<br>schrieb<br>schritt<br>schwang<br>schwamm<br>schwand<br>schwang<br>schwurt†)<br>sah<br>war<br>sandte<br>sang<br>sank<br>sann<br>saß<br>sollte<br>spaltete<br>spann<br>sprach<br>sprang<br>stach<br>stand<br>stahl<br>stieg<br>starb<br>stank<br>stieß<br>strich<br>stritt                                                           | geschliff/en<br>geschlossen<br>i. geschmolzen<br>geschnitten<br>geschrieben<br>b. geschritten<br>geschlagen<br>b. geschwommen<br>b. geschwunden<br>geschwungen<br>geschworen<br>gesehen<br>b. gewesen<br>gesandt<br>gesungen<br>b. gesunken<br>gesonnen<br>(b.) gessen<br>gesollt<br>gespalten<br>gesponnen<br>gesprochen<br>b. gesprungen<br>(b.) gestochen<br>gestanden<br>gestohlen<br>b. gestiegen<br>b. gestorben<br>gestunken<br>gestoßen<br>gestrichen<br>gestritten<br><br>getragen<br>getroffen<br>getrieben |
| schleifen<br>schließen<br>schmelzen (i)<br>schneiden<br>schreiben<br>schreien<br>schreiten<br>schweigen<br>schwimmen<br>schwinden<br>schwingen<br>schwören<br>sehen (ie)<br>sein<br>senden*)<br>singen<br>sinken<br>sinnen<br>sitzen<br>sollen<br>spalten<br>spinnen<br>sprechen (i)<br>springen<br>stehen (i)<br>stehen (ie)<br>steigen<br>sterben (i)<br>stinken<br>stoßen (ö)<br>streichen<br>streiten | broušiti<br>zavřítí<br>tátí<br>řezatí<br>psátí<br>křičetí<br>kráčetí<br>mlčetí<br>plovatí<br>zmizetí<br>mávatí<br>přisahatí<br>vidětí<br>býtí<br>poslatí<br>zpívatí<br>klesatí<br>přemýšletí<br>sedětí<br>mítí (povín.)<br>štipatí<br>přístí<br>mluvítí<br>skákati<br>píchatí<br>státí<br>krástí<br>stoupatí<br>umřítí<br>zapáchati<br>strkatí<br>hladítí, třítí<br>hádatí se | trug<br>trať<br>trieb                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

\*) Též: ich sendete, ich habe gesendet. †) Též: ich schwor.

| Neurčitý způsob:                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | soumin. č.:                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | minulý čas:                                                                                                                                                                                                                               |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| treten (trittst)<br>trinken<br>trügen<br>tun<br><br>verderben (i)<br>verdrießen<br>vergessen (iβ)<br>verlieren<br>verzeihen<br><br>wachsen (ä)<br>wägen<br>waschen (ä)<br>weben<br>weichen<br>weisen<br>wenden †)<br>werben (i)<br>werden (i)<br>werfen (i)<br>winden<br>wiegen<br>wissen<br>wollen<br><br>ziehen<br>ziehen<br>zwingen       | stoupati<br>pítí<br>klamati<br>činití<br><br>kazítí<br>mrzetí<br>zapomněti<br>ztratiti<br>odpustiti<br><br>růstí<br>vážítí<br>mýti, práti<br>tkátí<br>ustoupiti<br>ukázati<br>obráti<br>najmouti<br>státí se<br>házeti<br>vinouti<br>vážiti<br>věděti<br>chtítí<br><br>táhnouti (co)<br>táhnouti (kam)<br>nutiti | trat<br>trank<br>trog<br>tat<br><br>verdarb<br>verdroß<br>vergaß<br>verlor<br>verzieh<br><br>wuchs<br>wog<br>wusch<br>wob<br>wich<br>wies<br>wandte<br>warb<br>wurde<br>warf<br>wand<br>wog<br>wußte<br>wollte<br><br>zog<br>zog<br>zwang |
| b. getreten<br>getrunken<br>getrogen<br>getan<br><br>verdorben<br>verdrossen<br>vergessen<br>verloren<br>verziehen<br><br>b. gewachsen<br>gewogen<br>gewaschen<br>gewoben<br>b. gewichen<br>gewiesen<br>gewandt<br>geworben<br>b. geworden<br>geworfen<br>gewunden<br>gewogen<br>gewußt<br>gewollt<br><br>gezogen<br>b. gezogen<br>gezwungen |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                           |

†) Též: ich wendete, ich habe gewendet.



# OBSAH

|                                                                                                                                                                                          |        |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|----|
| Předmluva Jednoty                                                                                                                                                                        | Strana | 3  |
| Úvod                                                                                                                                                                                     |        | 5  |
| Německé písmo                                                                                                                                                                            |        | 9  |
| <b>I. ČLÁNKY, VÝKLAD A CVIČENÍ:</b>                                                                                                                                                      |        |    |
| 1. Wir zählen: Eins, zwei, drei                                                                                                                                                          |        | 13 |
| Číslovky 1—12, str. 13. Výslovnost samohlásek a souhlásek                                                                                                                                |        |    |
| 14. Přízvuk 14. Jak se učiti v kurzech. Poznámka metodická 15.                                                                                                                           |        |    |
| 2. Wir zählen und rechnen weiter                                                                                                                                                         |        | 16 |
| Číslovky 13—1000, str. 16. Výslovnost k, t; di, ti, ni; ß; b, d, g na konci slov 17. Délka samohlásek 17. Přízvuk 18.                                                                    |        |    |
| 3. Der Zug ist da                                                                                                                                                                        |        | 19 |
| Člen určitý a neurčitý 20. Užívání členu 20—21.                                                                                                                                          |        |    |
| 4. Achtung — fertig — los!                                                                                                                                                               |        | 22 |
| Podmět ve větě, zájmeno 3. osoby 23. Es ve větách bezpodmětných 23. Neurčitý způsob slovesa; přítomný čas sein, warten, machen 24. Rozkaz. způsob, věty tázací 25. Výslovnost st, sp 25. |        |    |
| 5. Prag! Alles aussteigen!                                                                                                                                                               |        | 26 |
| Časování slovesa sitzen 28. Slovosled ve větě oznamovací a tázací 28. Zápor nein, nicht 28. Oslovení: tykání a vykání 29. Jména země a měst 29.                                          |        |    |
| 6. a) Geldtasche oder Taschengeld?                                                                                                                                                       |        | 31 |
| b) Unser Dienst ist schwer                                                                                                                                                               |        | 32 |
| Podstatná jména složená 31. Slovesa s přehláskou: du fährst 33. Přídavná jména v doplňku a příslovce způsobu 33.                                                                         |        |    |
| 7. Das Reisen kostet Geld                                                                                                                                                                |        | 35 |
| Podst. jména slovesná: das Reisen 36. Zápor: nicht, kein; nichts, niemand, nie, weder-noch; nichts mehr 36. Přítomný čas slovesa haben 36. Čtvrtý pád podst. jména 37.                   |        |    |
| 8. Zwei Gespräche: a) Wie heißen Sie?                                                                                                                                                    |        | 38 |
| b) Ich brauche einen Wagen                                                                                                                                                               |        | 40 |
| Přivlastňovací zájmeno Ihr 39. Výslovnost ph 39. Jména dní 40, části dne, jména měsíců a určení času 41.                                                                                 |        |    |

|                                                                                                                                                                                             |  |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----|
| 9. Unser Lehrgang                                                                                                                                                                           |  | 43 |
| Zájmena přivlastňovací 44. Zájmena shodná s členem určitým 44. Osobní zájmena ve 4. p. 44. Vazby sloves se 4. p.: fragen, lernen, verstehen 45.                                             |  |    |
| 10. Wer will, der kann                                                                                                                                                                      |  | 46 |
| Úženi: du siehst, gibst 48. Nepravidelná slovesa (dürfen, können . .) 48. Sollen a haben; wollen. Slovosled vět vedlejších 49. — »Vložka« 51. Odborné názvy: 1. Vozy 52.                    |  |    |
| 11. Können Sie telegraphieren?                                                                                                                                                              |  | 52 |
| Závislé (nepřímé) otázky, slovosled 54. Předložky se 4. p. 54. Neurč. podmět man 55. — Odb. názvy 2: Návěstidla a návesti 56.                                                               |  |    |
| 12. Beim Fernsprecher                                                                                                                                                                       |  | 57 |
| Třetí pád podst. jmen a zájmen 58. Předložky s 3. p. 58—59. — Odborné názvy 3: Staniční zaměstnanci 61.                                                                                     |  |    |
| 13. Im Gepäckwagen                                                                                                                                                                          |  | 62 |
| Předložky s 3. a 4. p. 63. Zvratné zájmeno sich 64. — Odborné názvy 4: Vlaky 66.                                                                                                            |  |    |
| 14. Er muß sich bessern                                                                                                                                                                     |  | 66 |
| Zvratná slovesa 68. Slovesa na -eln, -ern. Slovesné vazby 68. Odborné názvy 5: Jízdní služba 70.                                                                                            |  |    |
| 15. Wir steigen ein und aus                                                                                                                                                                 |  | 71 |
| Zvratné zájmeno svůj 72. Slovesné předpony přízvučné (odlučitelné) a nepřízvučné (neodlučitelné) 73. — Odborné názvy 6: Koleje, trať, výhybky 75.                                           |  |    |
| 16. Der besorgte Gemahl                                                                                                                                                                     |  | 76 |
| Přídavné jméno v přívlastku, 1. a 4. pád 77. Denn, ja 78. — Odborné názvy 7: Dopravní pojmy 79.                                                                                             |  |    |
| 17. Während des Regens                                                                                                                                                                      |  | 80 |
| Druhý pád jmen podst. a přídavných 81. Předložky s 2. p. 82. Osobní zájmena v 2. p. 82. — Odborné názvy 8: Brzdění 84.                                                                      |  |    |
| 18. Für jeden etwas                                                                                                                                                                         |  | 85 |
| Opakování a přehled jedn. čísla: Členy a shodná zájmena 86. Jedn. číslo jmen podstatných, osobních zájmen a příd. jméno po členech a zájmenech 87. — Odborné názvy 9: Nádraží a stanice 89. |  |    |



# OBSAH

|                                                                                                                                                                                          |        |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|----|
| Předmluva Jednoty                                                                                                                                                                        | Strana | 3  |
| Úvod                                                                                                                                                                                     |        | 5  |
| Německé písmo                                                                                                                                                                            |        | 9  |
| <b>I. ČLÁNKY, VÝKLAD A CVIČENÍ:</b>                                                                                                                                                      |        |    |
| 1. Wir zählen: Eins, zwei, drei                                                                                                                                                          |        | 13 |
| Číslovky 1—12, str. 13. Výslovnost samohlásek a souhlásek                                                                                                                                |        |    |
| 14. Přízvuk 14. Jak se učiti v kurzech. Poznámka metodická 15.                                                                                                                           |        |    |
| 2. Wir zählen und rechnen weiter                                                                                                                                                         |        | 16 |
| Číslovky 13—1000, str. 16. Výslovnost k, t; di, ti, ni; ß; b, d, g na konci slov 17. Délka samohlásek 17. Přízvuk 18.                                                                    |        |    |
| 3. Der Zug ist da                                                                                                                                                                        |        | 19 |
| Člen určitý a neurčitý 20. Užívání členu 20—21.                                                                                                                                          |        |    |
| 4. Achtung — fertig — los!                                                                                                                                                               |        | 22 |
| Podmět ve větě, zájmeno 3. osoby 23. Es ve větách bezpodmětných 23. Neurčitý způsob slovesa; přítomný čas sein, warten, machen 24. Rozkaz. způsob, věty tázací 25. Výslovnost st, sp 25. |        |    |
| 5. Prag! Alles aussteigen!                                                                                                                                                               |        | 26 |
| Časování slovesa sitzen 28. Slovosled ve větě oznamovací a tázací 28. Zápor nein, nicht 28. Oslovení: tykání a vykání 29. Jména země a měst 29.                                          |        |    |
| 6. a) Geldtasche oder Taschengeld?                                                                                                                                                       |        | 31 |
| b) Unser Dienst ist schwer                                                                                                                                                               |        | 32 |
| Podstatná jména složená 31. Slovesa s přehláskou: du fährst 33. Přídavná jména v doplňku a příslovce způsobu 33.                                                                         |        |    |
| 7. Das Reisen kostet Geld                                                                                                                                                                |        | 35 |
| Podst. jména slovesná: das Reisen 36. Zápor: nicht, kein; nichts, niemand, nie, weder-noch; nichts mehr 36. Přítomný čas slovesa haben 36. Čtvrtý pád podst. jména 37.                   |        |    |
| 8. Zwei Gespräche: a) Wie heißen Sie?                                                                                                                                                    |        | 38 |
| b) Ich brauche einen Wagen                                                                                                                                                               |        | 40 |
| Přivlastňovací zájmeno Ihr 39. Výslovnost ph 39. Jména dní 40, části dne, jména měsíců a určení času 41.                                                                                 |        |    |

|                                                                                                                                                                                             |  |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|----|
| 9. Unser Lehrgang                                                                                                                                                                           |  | 43 |
| Zájmena přivlastňovací 44. Zájmena shodná s členem určitým 44. Osobní zájmena ve 4. p. 44. Vazby sloves se 4. p.: fragen, lernen, verstehen 45.                                             |  |    |
| 10. Wer will, der kann                                                                                                                                                                      |  | 46 |
| Úženi: du siehst, gibst 48. Nepravidelná slovesa (dürfen, können . .) 48. Sollen a haben; wollen. Slovosled vět vedlejších 49. — »Vložka« 51. Odborné názvy: 1. Vozy 52.                    |  |    |
| 11. Können Sie telegraphieren?                                                                                                                                                              |  | 52 |
| Závislé (nepřímé) otázky, slovosled 54. Předložky se 4. p. 54. Neurč. podmět man 55. — Odb. názvy 2: Návěstidla a návesti 56.                                                               |  |    |
| 12. Beim Fernsprecher                                                                                                                                                                       |  | 57 |
| Třetí pád podst. jmen a zájmen 58. Předložky s 3. p. 58—59. — Odborné názvy 3: Staniční zaměstnanci 61.                                                                                     |  |    |
| 13. Im Gepäckwagen                                                                                                                                                                          |  | 62 |
| Předložky s 3. a 4. p. 63. Zvratné zájmeno sich 64. — Odborné názvy 4: Vlaky 66.                                                                                                            |  |    |
| 14. Er muß sich bessern                                                                                                                                                                     |  | 66 |
| Zvratná slovesa 68. Slovesa na -eln, -ern. Slovesné vazby 68. Odborné názvy 5: Jízdní služba 70.                                                                                            |  |    |
| 15. Wir steigen ein und aus                                                                                                                                                                 |  | 71 |
| Zvratné zájmeno svůj 72. Slovesné předpony přízvučné (odlučitelné) a nepřízvučné (neodlučitelné) 73. — Odborné názvy 6: Koleje, trať, výhybky 75.                                           |  |    |
| 16. Der besorgte Gemahl                                                                                                                                                                     |  | 76 |
| Přídavné jméno v přivlastku, 1. a 4. pád 77. Denn, ja 78. — Odborné názvy 7: Dopravní pojmy 79.                                                                                             |  |    |
| 17. Während des Regens                                                                                                                                                                      |  | 80 |
| Druhý pád jmen podst. a přídavných 81. Předložky s 2. p. 82. Osobní zájmena v 2. p. 82. — Odborné názvy 8: Brzdění 84.                                                                      |  |    |
| 18. Für jeden etwas                                                                                                                                                                         |  | 85 |
| Opakování a přehled jedn. čísla: Členy a shodná zájmena 86. Jedn. číslo jmen podstatných, osobních zájmen a příd. jméno po členech a zájmenech 87. — Odborné názvy 9: Nádraží a stanice 89. |  |    |



19. **Von Zugführern und Schaffnern** . . . . . 90  
Množné číslo: člen 91, přípony 92, skloňování v množ. čísle 92. Základní tvary podst. jmen 92. Přídavná jména v množném čísle 93. — Odborné názvy 10: Udržování dráhy 95.
20. **Wenn man mit Kindern reist** . . . . . 96  
Stupňování přídavných jmen 97, v doplňku a přívlastku 98. Stupňování příslovci 98. Vazba es gibt 98. — Odborné názvy 11: Nářadí a náčiní 99.
21. **Kurze Gespräche: a) Das brave Brüderchen** . . . . . 100  
b) **Eine Auskunft** . . . . . 101  
Stupňování nepravidelné 101, příslovce na -st, -stens 101. Podstatná jména zdvojnásobí (-chen, -lein) 102. — Odborné názvy 12: Pomůcky a zařízení ve stanici 103.
22. **Es wird mich sehr freuen** . . . . . 104  
Budoucí čas 105. Číslovky řadové 105. Datum 106. — Odborné názvy 13: Zásilky 107, nehody 108.
23. **Wo warst du so lange?** . . . . . 108  
Děje minulý: Souminulý čas sloves pomocných (war, hatte, wurde) 109. Slovesa počíná: stárnouti alt werden 109. — Odborné názvy 14: Služebny a místnosti 111.
24. **Eine Einvernahme** . . . . . 111  
Souminulý čas sloves slabých (machte) a nepravidelných (durfte) 113. Přídavná jména zpodstatnělá (der Reisende, ein Reisender) 113. Der Herr 114. — Odborné názvy 15: Na stroji (lokomotivě) 116.
25. **In Zlin gab es viel zu sehen** . . . . . 117  
Souminulý čas sloves silných 119. — Odborné názvy 16: Psaní 122.
26. **Ich habe eine Geldtasche gefunden** . . . . . 123  
Minulý čas 124. Přčestí minulé sloves slabých a silných 125. Slovosled (postavení urč. slovesa a přčestí) 125. — Odborné názvy 17: Kancelářská služba 127.
27. **Verloren oder vergessen?** . . . . . 128  
Přčestí minulé v doplňku a v přívlastku 130. Soumin. a minulý čas sloves nepravidelných 130. Dvojití přčestí (gedurft: gehen dürfen) 130. Haben či sein v čase minulém 131. Slabá slovesa se sein 131. Zájmena jemand, niemand; derselbe 132. — Odborné názvy 18: Jízdní průkazy 133.

28. **Ach, die starken Zeitwörter! a) Stark oder schwach?** . . . . . 134  
Rozdíly sloves slabých a silných (čas přítomný, budoucí, souminulý a přčestí minulé) 135.
- b) **Welche Klasse?** . . . . . 135  
Základní tvary sloves. Slovesné třídy (přehled a pomůcky) 136. Silná slovesa ei—ie—ie 137. Psaní souhlásky s v německém písmu 137. — Odborné názvy 19: Přeprava cestujících 138.
29. **Die Mutter wünscht uns zu sehen** . . . . . 140  
Neurčitý způsob prostý a s zu 141. Infinitiv minulý 141. Vazby infinitivní: Krácení vět inf. s zu 141. Věty účelové s damit, um — zu 142. Silná slovesa ei—i—i 142. — Odborné názvy 20: Přepravní listiny 144. Přeprava zboží 145.
30. **Als meine Frau verreist war** . . . . . 146  
Čas předminulý 147. Věty časové: spojky 147, děje současné a nesoučasné 148. Silná slovesa a—u—a 148, a—ie—a 149. — Odborné názvy 21: Přeprava zboží 151.
31. **Ich wünsche wohl zu speisen** . . . . . 152  
Jména látková, míry a váhy 153. Přídavná jména bez člena 154. Příslovce vodurch — dadurch 154, užívání 155. Silná slovesa e—a—e 155. — Odborné názvy 22: Reklamační služba 157.
32. **Ein Eisenbahnunfall. Meldung** . . . . . 158  
Přčestí přítomné (fahrend) 159. Vztahná zájmena der a welcher 160. Silná slovesa e—a—o 160. — Odborné názvy 23: Celní služba 162.
33. **Der Unfall wird untersucht** . . . . . 164  
Trpný rod všech časů 165, užívání a nahrazování 166. Silná slovesa ie—o—o 166. — Odborné názvy 24: Služba účetní a pokladní 168.
34. **Ich hätte eine Bitte an Sie** . . . . . 169  
Konjunktiv (podmiňovací způsob) času souminulého 171. Opisný tvar kondicionál 171. Užívání konjunktivu (přání, možnost, podmínka) 172. Silná slovesa i—a—u 172. — Odborné názvy 25: Personální věci 174.
35. **Zum Schluß etwas Heiteres** . . . . . 175  
Konjunktiv času předminulého 177. Slovesa nepravidelná 177. Cvičení opakovací 178. — Odborné názvy 26: Správní služba 180.



## II. PŘEHLED MLUVNICE

### Výslovnost a pravopis . . . . . 183

1. Samohlásky. 2. Souhlásky. 3. Délka samohlásek. 4. Přízvuk. 5. Dělení slabik.

### Podstatná jména . . . . . 185

1. Rod. 2. Člen. 3. Číslo. 4. Sklonění členu. 5. Sklonění podstatných jmen (silné, slabé, smíšené). 6. Sklonění jmen vlastních. 7. Sklonění jmen cizích. — Přehled sklonění podstatných jmen.

### Přídavná jména . . . . . 194

1. Skloňování. 2. Stupňování. — Přehled sklonění příd. jmen.

### Příslovce . . . . . 197

1. Stupňování. 2. Některá příslovce.

### Zájmena . . . . . 198

1. Osobní. 2. Přivlastňovací. 3. Ukazovací. 4. Tázací. 5. Vztahová.

### Číslovky . . . . . 201

1. Základní. 2. Řadové. 3. Druhové. 4. Násobné. 5. Opakovací. 6. Podílné. 7. Zlomky. 8. Neurčité.

### Slovesa . . . . . 203

1. Základní pojmy. 2. Pomocná. 3. Slabá. 4. Silná. 5. Nepravidelná. 6. Slovesné předpony. 7. Trpný rod. 8. Konjunktiv a kondicionál.

### Předložky . . . . . 210

1. S 2. pádem. 2. S 3. pádem. 3. Se 4. pádem. 4. S 3. a 4. pádem. 5. Složené tvary.

### Spojky . . . . . 212

1. Slovosled přímý. 2. Slovosled nepřímý. 3. Slovosled věty vedlejší.

### Abecední seznam nejužívanějších sloves silných a nepravidelných . . . . . 215

## III. SLOVNÍČEK NĚMECKO-ČESKÝ A ČESKO-NĚMECKÝ

(vydán jako příloha)